WILHELM HEGELER.

VANSINNIG ELLER ICKE?

ROMAN

ÖVERSÄTTNING AV STIG GÖRANSSON.

STOCKHOLM : FÖRLAGET UNION : MALMÖ

Bokförlags-a.-b. Skandinavias tryckeri. Malmö 1928

Förord till den elektroniska utgåvan

Wilhelm Hegelers roman om *Ingenieur Horstmann* utkom på tyska år 1900 och en svensk översättning av Ernst Lundquist, *Ingeniör Horstmann* utkom 1902. Detta är samma roman med en annan titel och med en annan översättare, Stig Göransson, vars levnadsår är obekanta för oss. Denna bok från 1928 digitaliserades i april 2018. Den var sammanbunden med en annan författarens roman ***Min officiella hustru*** från samma förlag.

I.

Fru Düsbach och hennes dotter Anna sutto mitt emot varandra vid fönstret i bottenvåningen. Anna läste tidningen, frun stirrade oupphörligt ut på gatan, där det för resten icke var något att se på. Vädret var avskyvärt: blåst, regn, snö. I pappershandlarens fönster på andra sidan gatan voro några gräsliga pappersmasker utställda, vilket tydde på, att man snart skulle fira fastlagen i Düsseldorf. Men den gamla damens ansikte såg närmast ut, som om hon redan hunnit till askonsdag. I den svarta klänningen med det svarta löshåret på ett litet förtorkat fågelhuvud påminde hon om en gammal, illa tilltygad korp. De tankar, som upptogo henne, voro bedrövliga och långtråkiga. Bortåt tusen medel hade hon uttänkt för att frälsa sig ur de svårigheter, hon emotsåg i den allra närmaste framtiden, men alla hennes planer gingo henne emot, ingen kunde bringa henne helt och hållet ur svårigheterna. Något riktigt bra kunde hon inte finna på. Sedan hon häromdagen hade fått underrättelse om, att hennes sista spekulation hade misslyckats och alla pengarna gått förlorade, hade hennes goda humör försvunnit och likaså hennes uppfinningsförmåga. Hon kände sig inte längre vara vuxen situationen; hon var ruinerad, gammal och trött. Ja, hon tänkte till och med på döden och hade allaredan tänkt över det liktal, prästen skulle hålla vid hennes bår.

Emellertid var hennes blick oavbrutet riktad på de avskyvärt fula maskerna i fönstret där borta. De hade nu hängt där över åtta dagar, och hon hade lika länge gått och varit förargad över dem, var gång hon fick syn på dem. Den ena var ett kolsvart negeransikte, den andra en engelsman med emaljögon och ljusapolisonger, den tredje, och det var det värsta, föreställde en gammal käring, en riktig fågelskrämma, med utstående kindben och gapande mun, där en enda lång framtand stack fram. När frun såg på denna mask måste hon alltid — det är som bekant inte långt mellan det sublima och det löjliga — tänka på sin egen mormoder.

Först blev hon mycket dyster till sinnes, men så småningom fick hon tröst i detta minne. Hon erinrade sig så väl sin mormor. Som om det hade varit igår, mindes hon, då hon som liten flicka följde den gamla linkande kvinnan till banken, där hon varje kvartal uppbar räntan av sin förmögenhet. Och det skedde alltid med stor omständighet. Annars satt för det mesta den gamla i sin länstol oeh knotade från morgon till kväll. Endast hennes yngsta

barnbarn fann nåd inför hennes ögon, isynnerhet därför att hon liksom mormodern tyckte så mycket om att samla pengar. Angående mormoderns liv och leverne visste fru Düsbach blott litet, men detta lilla var högst märkligt. Hon hade varit mycket rik och blev sedan utfattig. Mannen hade hängt sig och hon hade under många måst sitta i fängelse. Familjen hade blygts över henne och blott på grund av nödtvång tagit sig an henne, då hon åter kom på fri fot, men det var långa tider sedan dess, och fru Düsbach kunde inte minnas dem. I hennes barndom hade den gamla — himlen må veta med vilka djävulskonster — kommit över pengar och hade redan länge varit ett utställningsföremål i familjen. Hennes älsklingsbarnbarn var i synnerhet stolt över henne. "Min mormor är 97 år, men vi önska allesamman att hon skall leva, tills hon fyller 100 år."

Ett år, innan hon uppnådde denna ålder, dog hon emellertid, och hela staden följde med stor vördnad henne till graven. Att mannen hade hängt sig, att hon själv suttit i fängelse och att hon sedan sysslat med allt annat än ordentliga affärer, allt detta var glömt, alla hennes försyndelser utjämnades av den förtjänsten, som hon skapat sig genom att uppnå en sällsynt hög ålder.

Som stjärnan över Betlehem i den mörka natten strålade för de vise männen från Österlandet, så lyste nuden gamla mormoderns ansikte, tröstande fru Düsbach i hennes elände. Minnet av den kloka damen stärkte och uppmuntrade henne att ånyo uppgöra planer för framtiden.

Emellertid satt Anna fördjupad i läsning av tidningens annonser. Ändlös och brokig var mängden av "nästan nya" möbler, som utbjödos till salu. En allmän penningbrist syntes råda. Men å den andra sidan i tidningen vimlade det av annonser om nöjen och förlustelser i en sådan omväxling och mängd, att en storstadsbefolkning kunde tillfredsställas därmed. Så såg det för resten alltid ut i tidningen vid denna tid på året, då det nya kvartalet nalkades. I flera veckor hade i Düsseldorf härskat en livaktighet och ett sällskapsliv, som under fastlagsdagarna kunde stiga ända till vildhet, intill dess kyrkornas och klostrens klockor ringde till bön och bot, och prästerna gjorde korstecknet framför de bleka, förvirrade ansiktena.

Då det blev för mörkt att läsa, lutade Anna sig bakåt ooh sade:

— Du kan gärna tända lampan!

— Vad sade du?

— Tänd lampan, mamma! Man fördärvar sina ögon.

— Åh, det glömde jag! Nå, det blir minsann riktigt hemtrevligt.

Hon gäspade och knäppte händerna om knäet, i det hon betraktade modern med en blandning av undran och ovilja. Sedan for hon upp:

— Vill du vara så älskvärd och säga mig, hur detta skall sluta?

— Ja, därpå får du nog fundera.

— Petroleumhandlaren kommer inte, slaktaren vill inte längre lämna kredit, i morgon kommer säkerligen inte bagaren med brödet. Skall vi leva av luft?

— Vår ställning är bekymmersam, men vi måste finna oss i den med tålamod.

— Hur skall vi bära oss åt?

Frun gned sina magra, välskötta händer, vilkas fingrar voro besatta med dyrbara antika ringar, och svarade:

— Jag har gjort, vad jag kunde, Anna, jag harvärjt mig så länge som möjligt mot denna fara. Ända in i det sista har jag uppträtt på ett ståndsmässigt sätt, icke en människa kan säga något om oss i det avseendet, men nu är allt slut. Men vi måste med lugn se på vad som nu kommer. Och när olyckan bryter in över oss, måste vi visa, att folk av vårt stånd kan komma i olycka och dock bevara takt och finkänsla.

— Hm, mumlade Anna betänksamt, du menar sålunda att all vår egendom tages i mät?

— Ja.

— Huru sker det egentligen? Kommer här en karl och sätter märke på sakerna, och sedan blir hela möblemanget sålt på auktion?

— Ack, plåga mig inte med sådana frågor! Jag vet inte själv, huru det går till i sådana fall.

— Hur känner du dig till mods, mamma?

Själv motsåg inte Anna den kommande dagen med stor ångest. Hon kunde egentligen inte riktigt tro på den förestående olyckan och hoppades, att den skulle kunna avvärjas eller draga förbi, ty det var inte första gången, en sådan fara hotat dem utan att någon olycka inträffat. Och till och med om allt olyckligt ramlade över dem, till och med om de blevo fattiga som två kyrkråttor och måste gå från hus och hem, så visste hon dock, att hon ägde en skatt, som utmätningsmännen inte kunde beröva henne. Hon hade sitt underbara, rödbruna hår, en fröjd för alla konstnärer, ett hår, som inte ägde sin like i ihela Düsseldorf, hon hade sitt ansikte, som äldre herrar kallade klassiskt och de yngre pikant, hon hade sin vackra, stolta figur, sina behagfulla rörelser; allt detta verkade som en talisman, som hittills hade gjort hennes liv till en dans på rosor.

Ingen hade ännu kunnat se strängt på henne. Därför förlitade hon sig på sin skönhet, och hennes medfödda glada lynne vägrade träda i förbund med verklig sorg, men hon var dock förargad ooh i synnerhet rasande på modern. Hon stod fast vid:

— Jag finner det alldeles otroligt, att vårt bo skall utmätas. Att utmätningsmännen skola komma trampande in till oss, som om vi vore simpelt folk! Tänk, om pappa hade upplevat sådant! Och Dehwitzes, deskola då skrika. Det blir en skandal i hela vår umgängeskrets. Tänk, en skandal, så väldig, att man icke i mannaminne har upplevat något liknande här i staden.

Fruns mörka, blixtrande ögon riktades mot dottern, och hon svarade med svag stämma:

— Alla de, som känna oss, komma att hysa det djupaste medlidande med oss, och de övriga — föraktar jag!

— Verkligen? Sålunda inbillar du dig, att våra bekanta, som du så grundligt har pumpat, skola visa medömkan med din olycka? Därpå tillåter jag mig att tvivla.

Modern svarade icke, och Anna tillade:

— Du har sannerligen kokat en skön soppa med ditt motbjudande börsjobberi! Varför kunde du inte hålla dina fingrar därifrån, då du nu ändå inte begrep dig på saken ett dugg? Låt mig åter få se din avskyvärda börstidning.

Raskt tog hon ett steg mot sybordet för att hämta tidningen, men den gamla kvinnan lade kvickt handen på tidningen.

— Nej, låt den ligga, jag skall titta i den litet till!

— Den tidningen borde kastas i kakelugnen! Bara jag en gång kunde få tag i den där vämjelige bankiren, denne Isidor Schöbel, så skulle jag ordentligt läsa lagen för honom. Det är just han, som med sina råd har lockat dig att spekulera.

— Han visste inte själv bättre. Han har förlorat mycket mera än vi!

— Men varför i all världen skall du spela på börsen? Du förlorar ju alltid!

— Anna, var nu inte orättvis! I många år har jag vunnit. Hur tror du annars, vi hade kunnat leva med de stackars smulor, som din far lämnade efter sig?

Dottern hade åter satt sig ned och anmärkte med ett tankfullt tonfall:

— Jag borde för länge sedan ha gift mig.

— Men det har du icke velat! Du har avslagit de fördelaktigaste partier! —

— De fördelaktigaste partier! Usla butiksknoddar! Hade jag funnit den rätte, skulle jag inte sitta här!Nu rusade frun upp, gick fram till Anna och utbrast i harmfylld ton:

— Huru kan du yttra dig på sådant sätt? Sedan Alice blev gift, har mitt livs strävan gått ut på att få dig försörjd! Allt har rört sig om dig! —

— Efter pappas död försökte du finna en man till dig själv, men lät oss sköta oss själva!

Modern drog förnärmad samman munnen:

— Det är något, som du rakt inte vet.

Nu började de kritisera tjänstepigan Minna, en kvinna av låg härkomst, som första gången hade plats i ett herrskapshem och som nu slängde upp dörren och, i det hon höll fram en petroleumdunk, sade:

— Fru Düsbach, vår fotogen är slut.

Anna sjönk ihop.

— Knacka på dörren, innan ni kommer in! Och kalla mig icke fru Düsbach utan helt enkelt "frun." Förstår ni?

Den trevliga jungfrun slog ned ögonen och vågade icke yttra ett ord. Först då Anna frågade: — Vad står på? skakade hon fotogendunken och svarade:

— Vi ha ingenting att fylla på lampan. Skall jag inte gå ned och hämta något?

— Karlen kommer nog hit med olja i morgon, sade frun, i afton få vi försöka klara oss så gott vi kan. Tag de båda höga lamporna och häll oljan på vardagslampan, så räcker det kanske till i morgon.

Minna bar med stor försiktighet ut de båda lamporna.

— Har du icke ett dugg?

— Nej.

— Det är dock upprörande! mumlade Anna, ja, mig kan det vara likgiltigt. Jag går bort till Dehwitzes i kväll.

Kapten Dehwitz var gift med fruns äldsta dotter Alice. Hans förmögenhetsförhållanden voro nog litet besvärliga, men med lagens män hade han dock icke ännu haft att göra.

Den gamla frun vred i ångest sina händer.

— Det får du icke göra, mitt barn! Gå inte till Dehwitzes! Jag vill ej, att min måg skall få nys om vårt elände.— Ah, ett par dagar förr eller senare, vad gör det till saken? Jag gitter icke sitta här och snacka i mörkret hela kvällen. Hon gungade nervöst på det gröna sammetstyget i tanke på, att hon skulle stanna hemma utan mat och belysning, medan alla andra roade sig, detta gjorde henne ledsen och rasande.

— Vi kunde kanske pantsätta ett eller annat! föreslog frun efter en stunds tystnad.

— På lånekontoret? utbröt Anna i förvåning. Har du varit på sådana ställen förut?

— Nej, inte ännu, men — men när det inte kan undgås, så. Jag kunde ju taga de bägare, som du fick vid ditt dop. Dem använder vi ju aldrig.

— Nej, ursäkta, mamma, vad som är mitt, råder jag över, men du kan ju taga något ur ditt guldetui. I din ålder behöver man verkligen inte gå med smycken. Ge mig dina nycklar!

Modern återtog redan sitt förslag. Under senare år, då hon var i penningsvårigheter, hade hon flera gånger tänkt på denna utväg, men tanken på, att hon, en dam av stånd, skulle vandra till pantlånekontoret, hade varit henne högst motbjudande. Nu stod hennes egen dotter och begärde med otålig röst nycklarna till det skåp, där hon förvarade sina smycken.

— Skynda dig litet, mamma! Och gå sedan fort till Ratingergatan. Tag på dina kläder i hast och ge dig i väg. Där bor en pantlånare ovanför postkontoret, jag har sett hans skylt många gånger.

Så snart Anna fått nycklarna, sprang hon in i matsalen och kom strax tillbaka med ett litet, blått, sammetsklätt

skrin. Genast tömde hon dess innehåll på bordet. Avbrutna broscher, medaljonger ooh armband, gamla öronringar, som frun burit i sin barndom, lågo huller om buller i asken. Vid åsynen av dessa saker, greps den gamla kvinnan av bitter smärta. De allra flesta smyckena voro blott gamla minnen för henne, de voro minnen från forna dagars välstånd och lyckliga tider, som dottern nu utan skonsamhet taxerade och förklarade nästan värdelösa. Så gled hennes blick forskande över till modern, och hennes blick stannade vid de dyrbara ringarna på fruns magra fingrar.— Mamma, du kan taga den där briljantringen, den är värdefull.

Men den gamla knöt krampaktigt handen.

— Åh, Anna, låt mig behålla ringen, du vet ju, huru stort värde jag sätter på den.

— Den gamla saken! Var nu icke så barnslig!

— Ja, jag skiljs i alla fall inte ifrån den nu. Den är ett minne.

— Från en av dina tillbedjare! Du minns väl, huru ofta pappa förargade sig över den. Kom nu, tag av den!

Med en snabb rörelse grep Anna om moderns hand, fattade hennes magra fingrar och drog behändigt av diamantringen. Därefter gav hon den gamla damen en kyss och sade med ett leende:

— Så, det gjorde väl inte ont? Och ringen är den enda ordentliga saken av alltsammans. Vad kan månne du få på den?

— På sin tid var den värderad till ett hundra thaler.

— Hundra thaler! ropade Anna glad, när vi kan få hundra thaler på hela slumpen, kunna vi leva gott i över åtta dagar! Då du kommer hem med alla dessa pengar, kan vi gå på balen i konstnärsföreningen om lördag!

Men frun, som hittills tigande åhört dotterns prat, rusade vid hennes sista ord upp i raseri, och med darrande läppar framstammade hon:

— Våga dig säga de orden en enda gång till!

— Det vore minsann icke det dummaste, jag kunde göra, svarade Anna med stort lugn, denna bal är kanske det sista tillfället, som bjudes mig här.

— Och du vill draga mig med på bal, då utmätningsmännen huserar hemma bland mina möbler?

— Nå, ännu är de inte komna innanför dörren, vet jag!

— Jag finner mig i att pantsätta mina smycken för att skaffa det nödvändigaste till huset, så att vi inte svälta, icke för att du skall fara bort och dansa! Nu går jag alls inte till pantlånekontoret utan lägger mig i min säng, så kan du sitta här i mörkret och undvara kvällsvarden — det skall bli ditt straff. Oh, dudumma barn, för dig har jag, svaga moder, velat giva mitt hjärteblod och sätta alla hänsyn åsido. Men du tänker på baler och nöjen! Varför skall du på den balen?

— Jag skall förlova mig, svarade Anna helt lugnt.

Just som modern skulle svara, ringde det. Bägge sjönko samman. Frun sprang ut i tamburen och visade jungfrun in i köket. I gången var det mörkt, så att man utifrån ej kunde se in genom den matta glasrutan i dörren till trappuppgången. Anna tittade genom nyckelhålet.

— Vem är det?

— Bert och en herre, som jag ej känner.

— Låt dem bara komma in!

Anna skyndade ut i köket och gav tjänsteflickan befallning att öppna. Frun fick knappt tid till att viska till Anna att hon skulle hälla olja från den gamla lampan över på den nya, då Minna, sedan hon knackat hårt på dörren till vardagsrummet, bar in två visitkort: Gustav Horstmann ingenjör, stod det på det ena och på det andra: Bert Holleder.

I mörkret kunde man ej se de inträdandes ansikten. Holleder, som var en vän till familjen, kom först in, och i den otvungna ton, som var honom karaktäristisk och som strax jagade all förlägenhet på flykten, sade han:

— Herr Horstmann har närt en rätt naturlig önskan att göra eder sin uppvaktning, fru Düsbach.

Därefter kysste han bägge damerna på handen.

— Vill herrarna inte sitta ner? Vi ha suttit här och pratat i mörkret. Tag hit lampan, Anna lilla!

Anna gick åter ut i köket, och medan Minna tände den fina lampan, tänkte hon på, vem den främmande herrn kunde vara. Hon tyckte sig minnas, att hon helt nyligen träffat en, som liknade denne; han hade stått i en dörr med händerna i fickorna och betraktat hennes skönhet. Hon hade därför lagt märke till honom och frågat Bert angående honom. Bert hade meddelat henne, att det var en byggnadsentreprenör, som kommit till Düsseldorf från Polen eller i närheten därav. Mannen måtte vara enormt rik, ty han hade spelat högt och förlorat stora summor i konstnärsföreningen.Skulle det kanske vara han? Men varför kommer Bert i hans sällskap. Och varför presenterar han honom för oss, tänkte hon.

Då hon bar in lampan, fann hon modern i ivrigt samtal med de båda herrarna, medan hennes blekgrå ansikte började få en bättre färg.

Horstmann vände sig om mot Anna, så snart hon trädde in i rummet med lampan, som kastade ett rubinrött sken över hennes underbara hår.

— Kanske den gamle tölpen icke finner mig trevlig nog? tänkte hon vid åsynen av den främmandes dystra min. Det är helt säkert min tillbedjare härförleden. Gud vet, vad han vill här?

Nu for Bert upp med komisk förfäran.

— Men du gode Gud och skapare! ropade han. Här har ju damerna stjälpt en hel guldsmedsbutik ut på bordet! Det skulle jag ha vetat förr! Ni är väl sysselsatta med att välja ut, vad ni skall bära på eder på balen om lördag?

— Anna skall icke komma med på konstnärsbalen.

— Åh, mamma lilla, viskade Anna, i det hon med sin vita ihand strök modern över kinden. Du får inte vara så orimlig. Alla mina väninnor skola gå på balen!

— Nej, du rubbar mig icke i denna sak. Det tjänar ingenting till, att du ber och tigger.

Horstmann hade ända tills nu icke ens slutit samman läpparna och suttit försjunken i djupa tankar, nu talade han plötsligt med en ton, som röjde djup besvikelse.

— Vad säger ni? Skall ni icke på festen?

— Tänk er, herr ingenjör, min moder har plötsligt fått betänkligheter. Hon vill, att jag skall sitta här hemma alla fastlagsdagarna!

— Vi ha ihela vintern flugit från sällskap till sällskap, det kan också bli för mycket av det goda med alla dessa nöjen. Det är osunt för både kropp och själ.

Bert smålog för sig själv, medan han tänkte: — Den goda fru Düsbach sitter väl skuldsatt upp över öronen, eftersom hon talar så.

Emellertid hade Anna plötsligt gripits av begär attkokettera med "den gamle bulldoggen", så kallade hon den främmande mannen. Hon kastade en strålande blick mot honom och sade:

— Åh, herr Horstmann, försök lägga ett gott ord för mig hos mamma. Om det lyckas eder att övertala henne, skall jag till belöning dansa första valsen med eder.

Horstmann smålog, och hans grova, väderbitna ansikte, vars rynkor vittnade om en tillvaro full av slit och släp, arbete och kamp, fick i detta ögonblick ett märkligt drag av godmodig ärlighet.

— Vill ni verkligen dansa med mig? Det tror jag, att ni snart får nog av. Men måtte ni komma med!

Han nickade till Anna, som om han ville säga: jag skall nog hjälpa eder, medan frun började prata vitt och brett om, hur man borde uppfostra sina döttrar. Anna iakttog i all hemlighet herr Horstmann och brydde sitt huvud med att fundera ut, varför han gjorde visit hos dem. Hon kastade en blick till Bert, vilken han besvarade med en blinkning.

Horstmann lyssnade uppmärksamt till fruns prat, att Anna nästan trodde, att han hade kommit för att fria till modern, och denna tanke hade så när kommit henne att utbrista i skratt. Men strax efter lade hon märke till, att ingenjörens blick stadigt sökte henne, och hon erinrade sig, huru oupphörligt han hade tittat på henne den där gången, de hade träffat varandra för första gången.

— Är han månne här för min skull? tänkte hon. Men han måtte väl vara förryckt, gammal och ryslig som han är. Han kan då aldrig våga lyfta sina ögon till mig. Hur hans öron voro utstående och därtill den breda uppstående näsan! Och vårtorna i pannan — aldrig har jag sett en värre fågelskrämma.

Hon fick nästan en rysning vid tanke på, att hon kanske en vacker dag skulle vara ensam med honom, och att den breda, grova mun, som helt litet doldes av glesa mustascher, skulle försöka kyssa henne. Plötsligt måste hon jämföra honom med den ståtlige och elegante Bert; hennes ovilja växte, och hon svor för sig själv: Om jag någonsin går och gifter mig med den karlen, skall han få betala det dyrt.Och medan hon tänkte så, log hennes vackra mun, och i de två skära kinderna visade sig två förtrollande gropar.

Frun hade övergått från pedagogik till att tala om sin avlidne man, för vilken hennes beundran för vart år blev varmare. Hon vände sig till Bert, som också i högstämda ordalag prisade den hädangångnes stora dygder, hans älskvärdhet, hans mångsidiga begåvning och hans grundliga kunskaper.

— Det var en man, hos vilken edra stora planer skulle vunnit full förståelse, sade han till Horstmann.

— Alltså har ni kommit hit till Düsseldorf med några särskilda planer? frågade frun.

Ingenjören mumlade ett otydligt svar.

— Herr Horstmann har för avsikt att bygga en stor järnvägsbro över Wupperfloden. Det har stått en lång artikel om den saken i tidningen.

— Åh ja, inföll Anna, det är den där bron, som skall kosta fyra miljoner.

Utan tvivel såg hon beundrande på ingenjören och fortsatte:

— Det måste bli ett ståtligt verk.

— Ja, ljöd det tankedigert från Horstmann. Jag har haft många arbeten, på vilka det varit mera att förtjäna, men nu vill jag en gång utföra något, som kan bli en prydnad för min hembygd?

— Är ni här från Wupper? sporde frun.

— Jag är född i Wupperdalen, som ligger i närheten av den plats, där den skall byggas. Min fader var smed där.

Murare eller slaktare passade ännu bättre, tänkte Anna.

En lång stund talade man om Horstmanns planer, varefter de båda herrarna togo avsked.

— Vi hoppas, att snart få se eder här åter, sade frun med ett krampaktigt leende, under det hon ovillkorligen tänkte på utmätningsmännen.

— Jag tror, att herr Horstmann hellre vill besöka oss utan inbjudan än komma hit på en stor bjudning, sade Anna.

Ingenjören nickade.

— Därest ni inte skulle ha något förhinder,kunde ni kanske titta hit ned på söndag kväll. Så kunde ni ju berätta för oss om balen på konstnärsföreningen.

Fru Düsbach kastade en rasande blick på Anna och såg betänksamt på lampan, i vars behållare det ännu fanns en smula olja. Men innan hon kunde komma med invändningar, sade Holleder:

— Jag hoppas, att jag också blir inbjuden. Även jag sätter värde på en stilla samvaro en söndagskväll.

— Naturligtvis! svarade Anna. Du tillhör ju våra gamla vänner och är alltid välkommen.

Nu sade de farväl. Då Horstmann räckte sin väldiga hand mot Anna, såg han henne ånyo i ögonen. Hans mörka min såg genast litet gladare ut, men ändå fanns det något vilt och otämjt i hans utseende, men det fårade ansiktet hade ett drag av dold ångest och ödmjukhet, medan Anna lät sin blick vila på honom med strålande vänlighet. Knappt hade han vänt ryggen till, förrän hon andades djupt och tackade för Berts handkyss med ett leende, som röjde mycket mera än vänskap.

II.

Bert Holleder var son till den berömde, för några år sedan avlidne genremålaren, vars tavlor från bonde- och småborgarhem i Tyskland hade kastat glans över Düsseldorfskolan, och som ännu intaga en ärofull plats i gallerier och privatsamlingar. Sonen hade valt samma levnadsbana som fadern, sedan han blivit kuggad i officersexamen och själv frivilligt upphört med studier till arkitekt, då dessa syntes honom alltför långvariga och omfattande. Målarkonsten var för honom, såsom för så många konstnärssöner blott ett tidsfördriv. Han ägde alla möjliga talanger, men i stället för faderns arbetsförmåga hade han ärvt sin grevliga moders lättja och nöjeslystnad. Modern hade redan, medan han låg i vaggan, behandlat och betraktat honom som ett underbarn, vars rykte och berömmelse skulle kunde ni kanske titta hit ned på söndag kväll. Så kunde ni ju berätta för oss om balen på konstnärsföreningen.

Fru Düsbach kastade en rasande blick på Anna och såg betänksamt på lampan, i vars behållare det ännu fanns en smula olja. Men innan hon kunde komma med invändningar, sade Holleder:

— Jag hoppas, att jag också blir inbjuden. Även jag sätter värde på en stilla samvaro en söndagskväll.

— Naturligtvis! svarade Anna. Du tillhör ju våra gamla vänner och är alltid välkommen.

Nu sade de farväl. Då Horstmann räckte sin väldiga hand mot Anna, såg han henne ånyo i ögonen. Hans mörka min såg genast litet gladare ut, men ändå fanns det något vilt och otämjt i hans utseende, men det fårade ansiktet hade ett drag av dold ångest och ödmjukhet, medan Anna lät sin blick vila på honom med strålande vänlighet. Knappt hade han vänt ryggen till, förrän hon andades djupt och tackade för Berts handkyss med ett leende, som röjde mycket mera än vänskap.

II.

Bert Holleder var son till den berömde, för några år sedan avlidne genremålaren, vars tavlor från bonde- och småborgarhem i Tyskland hade kastat glans över Düsseldorfskolan, och som ännu intaga en ärofull plats i gallerier och privatsamlingar. Sonen hade valt samma levnadsbana som fadern, sedan han blivit kuggad i officersexamen och själv frivilligt upphört med studier till arkitekt, då dessa syntes honom alltför långvariga och omfattande. Målarkonsten var för honom, såsom för så många konstnärssöner blott ett tidsfördriv. Han ägde alla möjliga talanger, men i stället för faderns arbetsförmåga hade han ärvt sin grevliga moders lättja och nöjeslystnad. Modern hade redan, medan han låg i vaggan, behandlat och betraktat honom som ett underbarn, vars rykte och berömmelse skulleöverglänsa faderns. "Om Bert bara ville", brukade hon ofta säga. Men Bert tänkte aldrig på att vilja något. Med en gränslös fräckhet, som skyddade honom mot varje anfall av samvetskval, förenade han en viss egenskap att alltid finna utvägar med att utnyttja andra människors möjligheter och att skaffa sig vänner, var han än visade sig. Faderns berömda namn kastade glans även över honom, han hade

moderns aristokratiska yttre och sätt och en viss förlorad genialitet, som bragte folk att tro på hans framtid, så att moderns ord: "Om Bert bara ville!" till och med överlevde henne själv.

Därför ansågs han i en ålder av tjugosju år, oaktat han ingenting var, ingenting uträttade och nästan ingenting ägde, likväl bland Düsseldorfs mest eftersträvade unga herrar.

Horstmann hade gjort hans bekantskap på konstnärsföreningen, där ingenjören snart slöt sig till denne intagande unge man, som bar ett så berömt namn. Han besökte honom i hans ateljé, köpte en tavla av honom och var oerhört stolt över att komma i besittning av "en Holleder" för ett par hundra mark.

Utanför fru Düsbachs hus blåste den kalla vinden regnet i ansiktet på de båda herrarna. Bert tryckte den höga, svarta hatten långt ned på huvudet, stack sin arm under Horstmanns och sade:

— Tycker ni inte också, att fru Düsbach är en utomordentligt älskvärd dam?

— Hm! mumlade Horstmann kort och buttert.

Genom det regndrypande glaset kastade lyktorna ett matt sken ned på gatans stenläggning. I trädens kronor ven och susade vinden, avbrutna grenar flögo ut på trottoaren, det halvfrusna vattnet forsade ned i takrännorna, medan de båda männen tysta kämpade sig fram i motvind till Jakobsgatan.

Bert hade slagit upp rockkragen och förbannade det ruskiga vädret, som fördärvade hans nya hatt. Men på Horstmann syntes vind och väder icke ha någon verkan. Med tunga steg, som stänkte gatsmutsen upp på byxorna, gick han lugnt framåt med huvudet litet bakåtlutat. Från det röda helskägget och de glesamustascherna sipprade regnet ned. Plötsligt frågade han:

— Har det där herrskapet bott länge i Düsseldorf?

— Så länge jag kan minnas.

— Av allt att döma tycks de vara rätt förmögna?

— Det har jag verkligen ingen kännedom om.

— Åh, jag framkastade bara detta, svarade ingenjören, ty man får i varje fall ett gott intryck av dem.

Holleder brast ut i skratt.

— Solitt? Ja, om de inte äro det, vet jag minsann inte, vem som förtjänar den beteckningen. Düsbachs räknas till stadens bästa familjer, och ni har ju själv hört fruns yttranden, hennes goda omdöme gör ett gott intryck på en ung man.

Horstmann nickade tankfullt.

— Skenet bedrager så ofta.

De svängde in på Viktoriagatan och gingo förbi en fotografs skyltfönster. Holleder stannade och pekade på en starkt upplyst ruta, under vilken man såg ett par fotografier av stadens manliga notabiliteter, omgivna av damfotografier.

— Vackert! Inte sant? Man får söka länge innan man någon annanstans finner så många vackra damer samlade. Alla äro så bedårande, att det är jämmerligt, att man inte kan få en enda av dem till hustru!

— Varför kan man inte det?

— För litet pengar, svarade Bert. När jag gifter mig, måste jag ha minst en miljon. Det har jag högtidligt lovat min moder på hennes dödsbädd.

Ingenjören lät likgiltigt sin blick glida över fotografierna. Plötsligt pekade han på ett av dem:

— Det är ju fröken Düsbach!

— Alldeles riktigt, genmälte Bert.

Horstmann kunde inte ta ögonen från fotografiet, som framställde Anna i en dyrbar, mycket urringad baldräkt.

— Det fotografiet skulle jag gärna vilja ha.

— Jag tror knappast, att fotografen vågar sälja det till er. Det är visst inte tillåtet.

— Såå.

— Men om det är er särskilt angeläget att få kortet,kan jag kanske skaffa er det, mannen känner mig, tillade Bert.

— Ja, ni skulle göra mig en stor tjänst, sade Horstmann, vars ögon strålade av glädje; han grep strax ned i fickorna, men Bert, som låtsade, att han ej såg denna rörelse, gick in till fotografen och kom en kort stund därefter ut med ett kort.

— Tack skall ni ha, jag skall gömma det väl. Ni har gjort mig en mycket stor glädje.

Åter vandrade de vidare, tills Horstmann stannade under en lykta.

— Jag skulle gärna vilja ställa en fråga till er, herr Holleder.

— Var så god!

— Fröken Düsbach är av god familj, modern och hon leva under ordnade ekonomiska förhållanden; hon är i den ålder, då unga flickor bruka förlova sig. Hur kan det vara, att hon ännu är fri?

Bert ryckte på axlarna.

— Därom har jag ingen aning —. Jag vet bara, att hon har haft många giftermålsanbud, men att hon givit sina friare korgen. Den flickan tager inte den förste bäste.

— Hon väntar sålunda på en adlig löjtnant, sade Horstmann sorgmodigt.

Bert greps av raseri mot mannen, vars hemliga tankar han så lätt kunde läsa. Han var övertygad om, att Anna skulle antaga ett anbud, om den rike Horstmann blott räckte henne ett finger. Och han visste lika så säkert, att Anna aldrig blev hans hustru, även om hon höll aldrig så mycket av honom. Hon måste göra ett gott parti, och Bert måste betrakta det som en lyckträff, om han kunde skaffa henne en rik man. Men i detta ögonblick upprördes han vid tanken på att den vackra flickan skulle tillhöra denne simple, okultiverade bonde. Han måste tvinga sig själv att inte bli arg eller hatfull mot sin följeslagare och på så sätt fördärva hans giftermålsplan. Efter ett ögonblicks uppehåll, sade han med behärskad röst:

— En löjtnant! Åh nej, den sortens barnsjukdomar har hon vuxit ifrån. Hon tager säkerligen den, man minst väntar, en eller annan ansedd karl!I Kungsallén blåste vinden ännu värre än förut. Horstmann marscherade på lika oemotståndligt som förr. Till sist förlorade Bert tålamodet.

— Jag vill verkligen gå hem nu, jag är så våt som en drunknad råtta!

Horstmann stannade, med de blinkande ögonen riktade mot Bert kramade han sin följeslagares arm och utropade:

— Jag gifter mig med fröken Düsbach, ifall hon vill ha mig.

Blodet hade strömmat upp i kinderna, ögonen blixtrade, mannens ansikte hade prägeln av orubblig beslutsamhet, som om han hade sagt: "Fram med pengarna, annars gäller det livet."

— Ni tror väl allra minst, att jag är virrig i huvudet, herr Holleder, eftersom jag kan tänka på sådant. Men intill denna stund har jag varenda dag och timme slitit och släpat och plågat mig själv, och jag har kanske också hunnit uträtta litet mera än många andra. Jag är varken vacker eller en charmör, som springer omkring efter flickor. Men i stället kan jag bjuda min hustru både rikedom och en storstilad tillvaro, om hon längtar efter något sådant. Jag är icke längre ung — omkring femtio — men jag är inte nedbruten, oaktat jag har arbetat strängt, och jag har icke för avsikt att sitta framför kakelugnen och grubbla, jag är frisk och spänstig, så att jag inte är rädd att gifta mig med en ung, levnadsglad flicka. Säg mig, tror ni, att hon tager mig?

— Hur i all världen skall jag kunna veta det? ljöd det från Bert i en förvånad ton.

— Ja, det är nog sant. Ni vet det ej, inte heller jag! Ingen kan veta, vad en sådan varelse har i huvudet. Om jag nu kom framklivande till henne och frågade henne rakt på sak: "Fröken Düsbach, vill ni ha mig till man?", så kunde det gott falla henne in att skratta åt mig och vända ryggen åt mig. Och det är jag rädd för, ja, jag är fruktansvärt rädd för att bli utskrattad. Om tio man anföllo mig, skulle jag icke vara rädd för att låta dem känna mina nävar, men denna unga flicka, som till hälvtennästan är ett barn, som icke känner till världen, hon gör mig stum och dum. Jag känner mig så bortkommen i hennes närvaro.

— Åh, så galet är det väl inte.

— Ni är ung, ni kan alls icke förstå mig. Men jag är gammal! Och i min ålder blir man hård och misstänksam. Om den här unga flickan sade nej till mig, tror jag, att jag kunde slå henne på örat.

Bert hade svårt att låta bli att skratta.

— Ni behöver ju inte så där plötsligt störta in i huset. I edert ställe skulle jag för min del först känna mig för.

Horstmann skakade häftigt på huvudet.

— Nej, sådant förstår jag mig inte på. Jag måste ha ja eller nej.

Bert log för sig själv. Då lade Horstmann tungt handen på hans axel och sade:

— Herr Holleder! Ni har i afton gjort mig en stor tjänst. Gör mig en till: tala med den unga damen!

Målaren blev blek, och leendet kring hans vackra mun gav hans ansikte ett sorgmodigt uttryck.

— Tror ni, att det skulle hjälpa er?

— Ja, jag förstår icke att övertala folk. Jag kan arbeta, uträtta något med mina händer, men när man skall duka upp med vackra ord och vändningar har jag alltid haft för vana att sända andra i mitt ställe. Bli min talesman hos fröken Düsbach!

— I varje fall skall jag fösöka om jag kan uträtta något, jag skall göra mitt bästa.

Horstmann tryckte sin nye väns hand:

— Tack skall ni ha!

På Corneliusplatz skildes de åt, sedan Bert hade lovat att redan följande dag tala med Anna. Då han lyft på hatten och skulle avlägsna sig med ett förbindligt leende, föll Horstmanns ögon på den unge mannens glänsande, svarta hår, på det sköna ansiktet, de vita tänderna, som glänste, bakom de kraftiga mustascherna, och han utbrast med blandning av sorgsenhet och avund:— Ack, om jag vore en sådan man som ni! Nå, farväl, lös nu eder uppgift bra!

Nöjd och liksom i en dröm steg Horstmann uppför den breda trappan i Breidenbackens Hotell och då han nådde sitt rymliga vardagsrum, sjönk han ned i länstolen. Hans frieri var i goda händer, flickan skulle vara dum, om hon gav honom korgen.

Han tände gasen och slog sig till ro i en bred, röd sammetsklädd länstol. På bordet låg ett stort konvolut med officiellt sigill. Horstmann sköt en packe ritningar och planer åt sidan och genomsökte ännu en gång den tjänsteskrivelse, som meddelade honom, att brobygget över Vupperfloden var anförtrott åt honom. Därpå tog han upp ur fickan Annas fotografi och lade det vid sidan av brevet, lade huvudet i händerna och fördjupade sig i betraktandet av brev och kort.

Han tänkte på den unga flickan, vars strålande ögon syntes honom underbara. Efter en stund reste han sig upp, tände en stark havannacigarr, den enda njutning, han hade hängivit sig åt, och i det han lutade sitt stora huvud mot ryggstödet, såg han drömmande upp i gaslågans klara ljus. En obeskrivlig lyckokänsla smög sig över honom, en känsla av att han nu stod vid en vändpunkt i sitt liv. Från ödemarken hade han återvänt till sin hembygd, där han skulle utföra ett storverk, som måste höja hans anseende till en av Tysklands främsta ingenjörer.

Nu var allt förnedrande slaveri slut; han stod icke längre på gungande grund, var icke mera en vanlig byggmästare åt osäkra entreprenörer. Han hade fått fast fot på en klippa, regeringen var hans uppdragsgivare, hans hederlighet var lika oantastlig som hans energi. Det syntes honom, som hade han steg för steg arbetat sig genom en tunnel, vars orena luft nästan hade kvävt honom, som om han nu stod segerrik i den friska luften och skådade ut över landet, som bredde ut sig i solens glans. Han andades djupt och sträckte ut armarna som en befriad titan. Och hans tankar vände tillbaka till den kvinna, han ville kora till sin hustru. Hon var vacker. Han kunde med stolthetvisa sig vid hennes sida. Framtiden tycktes rulla upp en rad skimrande bilder för hans ögon, hans själ, som törstade efter ära och kärlek drack sig mätt i högtflygande fantasier, som nu syntes bli verklighet, medan det förflutna livet sjönk i graven.

Mer än trettio år hade gått, sedan Horstmann hade haft sina första drömmar om en stor framtid, vilka hade bestämt hans levnadsbana vid det outplånliga intryck den hade gjort på honom.

Lokomotivets genomträngande visslande, det dova ljudet från den framrusande järnkolossen, som rullar fram över en darrande jord och ett ögonblick därefter försvinner i en skymt, dessa intryck, för vilka människan står oberörd, hade gjort en sådan inverkan på den fjortonårige pojken, då han vid sin faders sida första gången såg järnvägståget rulla fram på den nybyggda banan, att han från detta ögonblick icke hyste någon annan tanke än den att själv en gång i tiden få bestiga ett sådant järndjur och styra det efter sin vilja. Det var, som om skaparens mäktiga hand hade gripit honom och visat honom den väg, han skulle slå in på.

Från byn Luringens ensliga, avlägset belägna höjder hade fadern gått till Elberfeld för att köpa verktyg. Han var smed, vida känd ibland bönderna som en man, vars händer svängde hammaren kraftigare än någon annan på många mils omkrets. Hans son såg ut att bli lika stark, ja kanske ännu starkare än fadern. Samma kantiga, kanske ännu mera huvudform, samma breda bröst och korta, kraftiga ben och därtill ett par armar, som redan förstodo sig på att hantera de tunga järnbitarna. I ansiktsdragen återfann man också det barska trotset, som hade givit den våldsamt häftigt uppbrusande fadern rykte om sig att vara en farlig man, när han blev vred; samma drag kunde man också märka hos sonen.

Om det var järnvägen, varthän den gick och varifrån den kom hade pojken genast frågat; men den gamle, som icke var ett dugg klokare, hade givit honom det mycket litet tillfredsställande svaret: "håll munnen!" Då han efter att ha gjort sina inköpskulle hämta sonen i det lilla värdshuset, där han hade lämnat honom, fann han icke pojken, ty denne hade smugit sig tillbaka till den plats, där järnvägen korsade landsvägen, hade följt skenorna till stationshuset, och där hade han sett tåget. Här greps han av en oemotståndlig lust att åka med, han klättrade i mörkret upp i en godsvagn och åkte nästa margon många mil österut. En konduktör upptäckte honom; halvt medvetslös och mycket styv i benen av den hopkrupna ställningen, blev han framdragen och hemskickad. Fadern pryglade honom nästan fördärvad. Men det såg ut, som om pojken på denna nattliga färd hade vuxit upp till en man; han sviktade icke under smedens hårda hand, men tog stillatigande sitt straff, medan det trötta, förvridna ansiktet glödde.

Mot hans vandringslust och hans längtan efter att komma i lag med det stora, svarta lokomotivet fanns intet verksamt medel. När fadern efter arbetet gick till byn, berättade han för sin moder om vissa upplevelser på järnvägen, beskrev för henne vagnens dunkande ljud, skildrade, huru träd, mark, ängar och hus flögo förbi honom, tills lokomotivets gråvita rök höljde in honom, så att han bara kunde höra de rullande hjulens dån utefter rälsen. Hans sista ord voro alltid: "och detta är, vad jag vill bli, jag vill bygga järnvägar." Modern frågade honom, huru han skulle bära sig åt därmed; han började tänka sig för och svarade då långsamt och sökande: Huru det skall göras, det vet jag inte, men det vet jag, att jag nog skall få det gjort."

Men han måste länge öva sig i tålamod. Dag ut och dag in stodo fader och son med svärtade ansikten vid städet i den halvmörka smedjan, som om sommaren fick sitt ljus genom den öppna dörren och om vintern från den glödande ässjan, som flammade upp under blåsbälgen. De växlade ej många ord med varandra, blott då och då gav den gamle en och annan befallning med en stämma, som överröstade de väldiga hammarslagen. Då hamrade han vilt på järnen, som om han måste låta sin harm gå ut över något, ty med sonen gick om möjligt ännu sämre

än med denfrämmande lärlingen, som han hade kört bort för några år sedan. Ofta kunde han pricka till Gustavs händer med det glödande järnet eller sträckte ut efter hans öron med de glödgade tängerna. Men så småningom började pojken att ge mothugg och när han fick ett nyp av fadern, susade hans hammare ned med en så rasande kraft, att gnistorna stucko den gamle upp i ansiktet.

På detta sätt förflöt väl ett år. Om järnvägen hade de icke utbytt ett ord sedan den dagen. Bara genom sin hustru visste smeden något om Gustafs planer. En morgon kom sonen senare ned än han brukade. Han var klädd i sin söndagskostym, bar ett litet paket i handen. Så kom han in i smedjan.

— Nu går jag min väg, far.

Den gamle såg förargad på honom och svarade:

— Du är väl litet virrig i huvudet?

— Nej, jag vill bort härifrån. Nu kan jag själv förtjäna mitt bröd.

Smeden lät hammaren sjunka, gick bort till sonen, slet från honom byltet och med en knuff körde han honom ut genom dörren:

— Nu går du in och tager på dig arbetskläderna och kommer sedan hit ut i smedjan.

Men sonen stod fast vid sitt beslut.

— Jag vill härifrån. Jag är nu gammal nog till att klara mig själv.

Och så stampade han i marken, medan han med vild och ilsken stämma fortsatte:

— Jag måste härifrån. Jag kan icke härda ut längre här.

Men nu blev också den gamle rasande, han grep tag i sin väldiga hammare och störtade med en svordom över Gustaf. Han fick emellertid inte omkull sonen, ty denne hade redan fått tag i hammaren, som han svängde över faderns huvud.

— Far, låt mig vara i fred — annars slår jag dig fördärvad!

Hans ansiktsuttryck röjde ett så oerhört raseri, att den gamle förskräckt tog ett steg bakåt, som om hanfunnit sin överman. Hammaren slängde han åt sidan, i det han lugnt befallde:

— Lägg från dig hammaren!

Men så snart ynglingen sänkt armen, var den gamle över honom igen. Gustaf väjde undan slaget och ropade:

— Slå mig inte, slå mig inte! Och nu brottades de båda, icke ett ord trängde fram mellan deras sammanbitna läppar, ögonen blixtrade som eld, och ansträngde sig till det yttersta att få övertaget. Omsider lyckades smeden få sonen kullslagen på marken, här lade han sitt ena knä på pojkens bröst och pryglade honom så länge han orkade, medan en svordom åtföljde varje slag. Slutligen kastade han ut den halvt medvetslöse pojken, i det han befallde honom att gå till vattenpumpen och tvätta bort blodet.

Följande natt rymde Gustaf.

"Huru det skall göras, vet jag inte, men jag skall nog få det gjort!" Dessa ord blevo hans livs rättesnöre. Med de orden banade han sig fram genom svårigheterna, betvang dem som fordom stått honom mot, segrade över till synes oöverstigliga hinder, hade gång på gång lyckan med sig och utförde nästan otroliga saker. Ty den mörke, fåordige mannen med den rynkiga pannan, de stora ögonbrynen över de trotsiga ögonen, som blänkte som glödande järn, gjorde på många människor intryck av en jättekraft.

Han började som vanlig enkel järnvägsarbetare och förde i flera år en eländig tillvaro. Men i samvaron med dessa från alla världens hörn sammanrafsade människor lärde han känna och behandla arbetare. Utan att någonsin ha sett en grammatik lyckades det honom på förhållandevis kort tid att lära sig så mycket polska och italienska, att han kunde göra sig förstådd. När de andra efter det stränga arbetet roade sig, satt han vanligtvis i

sin jordkula och läste i några tekniska läroböcker, som han köpte för sina sparade slantar, och om dagen arbetade hans hjärna med tekniska problem. En tung sorgsenhet vilade över honom under dessa år och gav honom ett äldre utseende än han egentligen borde ha haft. Hans ställning pinadehonom, det tryckte hans sinne, att han blott så långsamt kunde nå högre upp. I riktigt bärsärkaraseri svängde han hackan och rev loss jordtuvorna, som om han ville gräva fram sig själv ur det mörker, som ännu vilade kring honom och hans framtidsverk och arbetade sig fram till ljus och berömmelse. Aldrig var han glad, och aldrig var han berusad. Men när man retade honom, kunde han gripas av ett sådant tygellöst raseri, att han bar sig värre åt i nyktert tillstånd än den mest djurriske drinkare i ett rus. Äntligen hade han sparat samman så mycket pengar, att han kunde komma på en teknisk skola i Zürich. I en ålder, då unga människor annars äro färdiga med sina studier och börjat praktiskt arbete, måste han gripa sig an med de elementära grunderna i sin utbildning. Och huru få de nödvändiga förkunskaperna än voro, blev den första tiden på skolan honom ännu besvärligare än det kroppsliga slitet och släpet, han hittills måst uthärda. Han utmärkte sig icke i något hänseende; bara en sak var märklig hos honom, den outtröttliga flit, varmed han arbetade, oaktat denna flit icke skaffade honom någon särskild seger i lärosalarna. Endast hans konstruktiva arbeten voro sådana, att hans lärare mången gång måste småle åt hans fullständiga okunnighet om de verkliga förhållandena i livet och deras vanskligheter, medan han å andra sidan förvånade dem med en viss självständighet och en storslagen dristighet i sina utkast. De av lärarna, som såg på honom med välvilja, menade, att han var ett slags geni, ett sådant geni, som aldrig skulle komma att uträtta något ordentligt. Själv kom han ofta nästan halvt förtvivlad med ett sådant svar: "Låt mig bara få en matematiker till att utföra uträkningarna av detaljerna, så skall jag nog finna ut något stort och få det utfört."

Men trots allt avlade han sin examen och förde därefter ånyo ett kringvandrande liv, men nu var det som ingenjör. Under denna tid, då det byggdes så många nya järnvägar, kunde varje någorlunda användbar fackman få arbete, men under långa tider lyckades ej Horstmann bli känd. Till sist slog emellertid hanstimme. Han blev anställd som ingenjör vid den ungerska nordvästbanan, som byggdes av unionsbankens aktiebolag; det var andra gången, man började på detta arbete, på vilket redan ett aktiebolag hade stupat. Ett stort träsk nödvändiggjorde en milslång omväg, som icke allenast ökade utgifterna med flera hundratusen utan också måste göra hela järnvägsdriften mindre fördelaktig. Horstmann inlämnade en plan, som gick ut på att leda järnvägen tvärs över sumpmarken. Till all hjälp och lycka hade han funnit en vän, som gav hans enkla utkast en vetenskaplig prägel. Han reste till Budapest, framlade personligen sitt djärva förslag och svarade en församling finansmän och ingenjörer med samma ord, som han i forna dagar hade brukat, när hans moder ville spörja honom: "Huru det skall göras, vet jag icke, men jag skall få det gjort, det är säkert."

Entreprenörerna, som voro halvt förtvivlade över svårigheterna, vilka syntes dem oövervinneliga, och som tänkte, att Horstmanns dumdristiga förslaget var bättre än den säkra ödeläggelsen, blevo till sist gynnsamt stämda mot det nya förslaget. Horstmann fick den genomförd utan att låta sig skrämmas av det hart när bottenlösa träsket, som oupphörligen slukade byggnadsmaterial; lika litet avskräckte det honom, då tyfus och myterier utbröto bland arbetarna. På den fastställda dagen gled lokomotivet utefter skenorna över den gungande grunden, medan vattenmassorna stego upp på bägge sidor om fördämningarna; järnvägen överlämnades i de sakkunnigas händer, och den dumdristige byggmästaren log i skägget, då han såg dessa människor sysselsätta sig med småsaker utan att lägga märke till, att fördämningarna på många ställen icke voro annat än lösa vallar, omkring vilka man hade uppkastat en lös jordvall. Han visste mycket väl, att vallarna inom en överskådlig tids förlopp skulle rasa ned men han hoppades, att järnvägsbanken då måste bli tillräckligt fast att bära järnvägen.

Från denna tid kunde ingen järnvägsingenjör vara mera efterfrågad än Gustaf Horstmann.Hänsynslös och utan spår av betänklighet satte han både sitt och andras liv på spel, och en sådan man var kanske den rätte för de stora, ofta på ren svindel bildade bolag, vilkas uppgift det var att så billigt som möjligt få en järnväg anlagd. Han vek icke tillbaka för något mellan himmel och jord. Höga berg genomborrade han. Floder, sankmarker, sand — intet avskräckte honom. Där alla andra förlorade modet, satte han in full kraft. Han bekymrade sig blott föga om skola och regler, i sitt byggnadssätt gjorde han revolution inom sitt fack.

Förr hade transporten av byggnadsmaterial varit en av de största vanskligheterna i dessa från kulturens mittpunkt

fjärran belägna nejder. Nu kom Horstmann med den grundåskådningen, att byggnadssättet måste rätta sig efter landets beskaffenhet, och att man alltså borde använda det material, som fanns. Förr hade man som princip fastslagit, att det grus, som skulle användas som underlag, icke borde vara mindre än ärter och icke större än duvägg, nu fastslog han, att grus överhuvud taget icke var oundgängligt och använde i stället både sand och jord eller vad som helst annat utfyllningsmaterial. Så bar han sig också åt, när det var tal om tegelsten och andra ting. Men det var varken lättsinne eller oförstånd, som förmådde honom att handla så, det var ett medfött oppositionsbegär, som drev honom att arbeta mot alla fastslagna lärosatser, emot alla myndigheter, som han i sin egenskap av självlärd man både hatade och föraktade. Dessutom ägde han en orubblig tro på sina egna krafter, en förvissning om att han kunde våga allt, som brukade skrämma mindre stort lagda andar. Ofta när han själv kunde känna sig litet osäker, var det vanligen hans vänners välvilja eller avundsjuka angrepp från hans ovänners sida, som fick honom att gripa sig an saken med mer än sedvanlig dristighet. Och lyckan följde honom i alla hans företag, både i Ungern och Rumänien. Trots de mest olikartade vidrigheter fick han sina järnvägsanläggningar färdiga. Och för honom fanns det ingen större glädje än att höra sitt lokomotivs högtälskadevissling och förnimma järnkolossens dova framrusande genom ödebygderna, som således tack vare hans arbete trädde i förbindelse med den civiliserade världen.

Hans administrativa egenskaper utvecklades samtidigt med hans tekniska duglighet genom de mångfaldiga experiment han således gjorde. Med en liten stab väl inövat folk trängde han fram i de öde, halvasiatiska länderna och förstod att av ett band hopravsat folk utbilda en lydig arbetarkår, över vilken han kunde råda som en fältherre från trettioåriga krigets dagar kommenderande sina värvade landsknektar, ty han var mer fruktad än älskad.

Under långa tider gick han med en revolver i fickan, och ofta hade han måst tillbakaslå angrepp i det värdshus eller den barack, där han hade sin bostad, men alltid lyckades det honom, antingen med våld eller list, att få övertaget. Utan att själv vilja det hade han genom förhållandenas makt stigit från ingenjör till entreprenör, som på egen risk företog sina anläggningar, och på så sätt lade han grunden till sin stora förmögenhet.

Redan innan han blev mera känd hade han förlovat sig med dottern till en lägre ämbetsman. Han hade egentligen aldrig älskat den unga flickan, som han utvalt till sin, men han hade tagit detta steg i en tid av modlöshet i hopp om att inom äktenskapets hank och stör finna lugn och vila. Men den korta tid, han var gift, hade varit full av kval och pina för både honom och hans hustru. Han passade så dåligt som möjligt samman med denna pryda, småborgerliga flicka, det blev honom rent outhärdligt i tanken på, att hon hela livet igenom skulle bli för honom en hämsko. Hon påminde honom dag från dag med sina påpekanden, utan att vilja det blev han ond och brutal mot henne, och det var honom en sannskyldig lättnad, när han genom sina resor nödgades avbryta samlivet med henne.

Efter ett och ett halvt år upplöste döden detta äktenskap, som icke varit lyckligt. Hon efterlämnade en dotter, som stannade hos mormodern; han glömde henne snart så fullständigt och hade känt sig så litetbunden vid henne, att han icke heller hyste något vidare intresse för deras barn.

Sådant hade Horstmanns liv varit. Utan stillestånd, utan ro, utan tillbakagång hade han gått framåt, stigit högre och högre från den viljelösa bondpojken till fattig arbetare, som köpte kunskaper med nattsömn, från okänd ingenjör till stor entreprenör, en kämpe, som med egen kraft utförde väldiga verk. Blind som ångmaskinen, som rusar fram utefter skenorna mot ett okänt mål, hade han banat sig väg. Hans järnvilja hade krossat alla hinder, förändrat jordens utseende och öppnat dörren för nutidens företagareanda. Detta kampfyllda arbete hade upptagit varje minut av hans tillvaro intill hans femtionde år.

I varje annat avseende var hans utveckling försummad, och han var i många fall ännu en okunnig bonde som den dag, då han vandrade bort från hembygdens berg och med förfärad undran spärrade upp ögonen, då han såg stadens underliga företeelser. I hans hjärna såg det märkligt ut; många föreställningar, som äro naturliga för människor med normal utveckling, voro för honom helt främmande. Allt, vad han kände, hade han vunnit genom egna reflexioner. På sina lediga stunder grubblade han över mångt och mycket, mångfaldiga tankar flögo genom

hans huvud, när han vilade på sin soffa. Konservativ var han som alla, som skapa storverk och revolutionär som den, som mot fördomar måst bana sig väg till målet. Han hade en orubblig tro på Gud, men hatade allt, som kom från kyrkan och gick till kyrkan, han var en despot mot sina arbetare och ansåg allt, som närmade sig socialismen som en förbrytelse, men i sitt innersta hyste han den djupaste ovilja mot samhällets alla institutioner. Framför allt var han en ensam människa. Hans umgänge inskränkte sig till värdshusbekantskaper och till några få underordnade. I början hade han haft ett par vänner från skolan i Zürich, men förhållandena hade skilt honom från dem. Han förstod, att människorna blott stodo vid hans sida, så länge de kunde draga fördel av hans vänskap och rätt snart lämnade honom, då de kunde undvarahonom. Men det brydde han sig icke om. Med varje år, som gick, blev han alltmer hård, främmande och misstrogen mot de människor, slumpen förde honom samman med. Ju färre vänner han hade, ju hänsynslösare kunde han behärska dem. Han levde ensam med sin hund. De saker, som voro nödvändiga för hans arbeten förvarade han i några kistor och lårar; han ägde inga möbler, icke ens en säng eller en stol.

På ett par timmar kunde hans tjänare packa ihop alla hans ägodelar, när han skulle resa från en plats till en annan. Överallt kände han sig hemlös. Då och då kunde han dock låta sig påverkas av sina omgivningar: sålunda älskade han skåda ut över de ändlösa ungerska slätterna, där lokomotivets vissling högt och majestätiskt bröt tystnaden; han älskade också de djupa klippdalarna i Karpaterna, när tåget rullade över smala broar eller utefter branta klippväggar, säkert som ett lastdjur, som icke känner svindel. Men alltid hade han en förnimmelse av att han här var blott en pionjär och att Tyskland var hans hemland.

Under alla dessa år hade ödet icke en enda gång fört honom till Luringen; efter sex års frånvaro skrev han hem, men fick icke ett enda ord till svar från sin familj, och det var genom byns ålderman han omsider fick meddelande om att hans moder var död, och att fadern satt i fängelse för att han under ett slagsmål på krogen hade stuckit ihjäl en bonde.

Systern hade med en yngre broder utvandrat till Amerika. Smedjan hade kommit i främmande händer. Några år därefter meddelade man honom att fadern också var död, innan strafftiden var tilländalupen, och på så sätt avbröts all förbindelse med hemmet, där ingen mer väntade på honom, och där man bara med ovilja erinrade sig namnet Horstmann. Icke desto mindre kände han sig bunden till denna bygd, icke därför att han någonsin lidit av hemlängtan, utan därför att han innerst i sitt hjärta kände sig vara tysk, och därför att han aldrig kunde glömma de vackra dalarna utefter Wupperfloden, där, varest den ensamma smedjan var belägen, därkyrkklockorna ljödo från bergssluttningen varje lördags kväll, när elden i ässjan långsamt slocknade och fader och son tvättade sig vid pumpen, medan modern strödde frisk sand på det fuktiga golvet i köket. Vid dessa minnen suckade han ofta, hemmet svävade för honom i förskönat skick, och ju mera han upprördes av den vildmark, han såg omkring sig, desto starkare växte hos honom den övertygelsen, att allting var bättre i Tyskland. De ljushåriga, blåögda männen voro skickligare och dugligare än dessa mörka, snedögda karlar med låga pannor, vilka han här hade att göra med. Det var hans fasta beslut att så snart förhållandena tilläto det, återvända till fädernejorden. Men den lille, dumme bondpojken måste naturligtvis komma hem som en högt ansedd man. Det var den dröm, han under alla dessa år med hårdnackad envishet hade hållit fast vid. Aldrig omtalade han sin plan för någon, oaktat varje hans handling bar vittne därom. Därför betraktade han hela sin verksamhet och sina färder som en övergångsperiod, som skulle föra honom till det sköna mål, han uppställt för sig. Det verk, som skulle bli hans livs stolthet, som han ville viga sina bästa krafter åt, det svävade ännu som en ofödd tanke i hans inbillning. Det verket skulle se ljuset i fädernebygden, och målet, han längtade efter, låg ännu förborgat i framtidens mörker. Därför var det honom ganska likgiltigt, om han levde mer eller mindre väl, därför hade han ingen tanke på lyx eller nöjen. Han väntade och svalt frivilligt, därför att maten senare kunde smaka honom desto bättre. Och det var honom en fröjd att måla ut för sig skillnaden mellan nutid och framtid. När han om aftonen kastade sig på en torvtig halmmadrass i en usel, gammal säng, drömde han om, huru han skulle sova under en sänghimmel med en skön och fin hustru vid sin sida, och i den låga, kvava träbaracken, där det var så lågt, att han kunde stöta huvudet mot taket, byggde han i tankarna det präktiga slott, som skulle rymma hans framtidslycka. Under de första åren, då han var en fattig ingenjör, hade han ofta överväldigats av en33

otålig längtan, han hade förbannat sin usla tillvaro. Men nu var han glad, ty han visste, att han snart kunde bestämma, när och hur drömmen skulle bli verklighet och alla hans önskningar skulle bli uppfyllda. Han inväntade blott det rätta ögonblicket. I Ungern fick han ett mycket högt anbud att bli statsingenjör, men han avslog det utan betänkande, ty hans blick var vänd mot Tyskland. Och nu var det, som om Skaparen ville belöna honom för hans uthållighet. över Wupperfloden skulle byggas en bro, som på grund av bergens beskaffenhet skulle bli det djärvaste och största verk i sitt slag! Tysklands främsta ingenjörer konkurrerade, och det var Horstmanns utkast, som blev antaget. Han stod äntligen vid ètt mål, som till fullo måste tillfredsställa hans ärelystnad! Nu skulle hans liv börja på allvar! Hans mest högtflygande dröm bliva verklighet, och alla hans önskningar uppfyllas.

III.

Då fru Düsbach, sedan herrarna gått, blev ensam med sin dotter, sjönk hon förtvivlad ned på en stol.

— Anna, du måste ha blivit alldeles galen, eftersom du inbjuder främmande på en söndag! I morgon ha vi säkerligen huset fullt av lagens folk!

— Ah, pyttsan! sade Anna i en frånvarande ton. Gå du nu bara och köp på hemvägen litet mat till oss i kväll.

Hon plockade ned smyckena i en påse och hjälpte modern med att få på sig en kappa, medan den gamla oupphörligt mumlade:

— Det är ju den säkra döden för mig att gå ut i detta rysliga väder.

— Nej, visst icke! Tag på galoscherna, så blir du icke våt om fötterna!

Då Anna stängde dörren efter modern kastade hon en blick ut på gatan, där regnet flöt i strömmar och såg, huru blåsten drev den gamla damen in mot husraden, Hon fick en smula medlidande med henne 33

otålig längtan, han hade förbannat sin usla tillvaro. Men nu var han glad, ty han visste, att han snart kunde bestämma, när och hur drömmen skulle bli verklighet och alla hans önskningar skulle bli uppfyllda. Han inväntade blott det rätta ögonblicket. I Ungern fick han ett mycket högt anbud att bli statsingenjör, men han avslog det utan betänkande, ty hans blick var vänd mot Tyskland. Och nu var det, som om Skaparen ville belöna honom för hans uthållighet. över Wupperfloden skulle byggas en bro, som på grund av bergens beskaffenhet skulle bli det djärvaste och största verk i sitt slag! Tysklands främsta ingenjörer konkurrerade, och det var Horstmanns utkast, som blev antaget. Han stod äntligen vid ètt mål, som till fullo måste tillfredsställa hans ärelystnad! Nu skulle hans liv börja på allvar! Hans mest högtflygande dröm bliva verklighet, och alla hans önskningar uppfyllas.

III.

Då fru Düsbach, sedan herrarna gått, blev ensam med sin dotter, sjönk hon förtvivlad ned på en stol.

— Anna, du måste ha blivit alldeles galen, eftersom du inbjuder främmande på en söndag! I morgon ha vi säkerligen huset fullt av lagens folk!

— Ah, pyttsan! sade Anna i en frånvarande ton. Gå du nu bara och köp på hemvägen litet mat till oss i kväll.

Hon plockade ned smyckena i en påse och hjälpte modern med att få på sig en kappa, medan den gamla oupphörligt mumlade:

— Det är ju den säkra döden för mig att gå ut i detta rysliga väder.

— Nej, visst icke! Tag på galoscherna, så blir du icke våt om fötterna!

Då Anna stängde dörren efter modern kastade hon en blick ut på gatan, där regnet flöt i strömmar och såg, huru blåsten drev den gamla damen in mot husraden, Hon fick en smula medlidande med henne34

och ville till avsked säga henne ett uppmuntrande ord, men regnet piskade henne i ansiktet, så att hon hastigt stängde dörren. Hon skulle icke ha vågat ge sig ut i mörker och storm! Rysande av köld gned hon händerna och

gick åter in i förmaket. Inom si-r följde hon modern på vägen, såg henne trampa i vattenpussarna med de söndriga galoscherna, så att smutsen stänkte högt upp på den gamla svarta kjolen. Och så kom vandringen till huset, där man på en gnisslande bleckskylt kunde läsa: "Lånekontor. 1 trappa upp."

Varje gång Anna gick förbi, hade hon i all hemlighet kastat en blick in åt dörren, där man alltid såg förkomna varelser lista sig ut och in, och där man måste hålla andan för att undgå den dåliga lukt, som slog ut. Vid blotta tanken ryste hon.

Allvarligt och eftersinnande stirrade hon på lampan.

Vad kunde detta besök månne betyda?

På skämt hade Bert många gånge" försäkrat henne, att han en vacker dag skulle skaffa henne en friare. Och der. där ingenjören hade icke en minut tagit blicken ifrån henne — han hade tittat så underligt på henne, att hon nästan icke kunde tvivla på hans avsikter. Vulgär var han, men pengar hade han säkert! Hon glömde snart mannen för att drömma om hans rikedom. Så småningom klarnade hennes vackra ansikte--

Lampan brann sämre och sämre, veken nådde knappt ned i den alltmer försvinnande oljan, så att rummet snart var halvmörkt. Genom fönsterrutorna kastade gaslyktorna på gatan ett svagt ljus, då och då ven stormen mot huset, så att gardinerna rörde sig. Medan mörkret sålunda allt mer och mer inträdde, så att Anna snart icke kunde se konturerna av de saker, som omgåvo henne, hade hon en förnimmelse av att en osynlig gäst smög sig in i huset och släpade bort möblerna.

Hon blev helt underlig till mods vid tanken på att en sådan gäst gott kunde komma intågande i deras hem en av de närmaste dagarna. För en timme sedan hade hon icke kunnat tro på en möjlighet, men hon35

skulle också ha skrattat åt den, som för en vecka sedan hade sagt, att modern skulle bli tvungen att gå på pantlånekontoret för att skaffa pengar till det nödvändigaste, och detta otroliga hade inträffat redan denna kväll.

Hon försökte rycka upp sig och jaga ångesten på flykten, men otrevnaden i den kalla och mörka våningen bragte henne att rysa. Hon kände, huru fattigdomens kalla hand lade sig tryckande över hemmet. Hon tänkte på att hon snart skulle bli tvungen att visa sig i dåliga kläder, så att hennes bekanta blygdes över att hälsa på henne.

Därpå reste hon sig upp och gick ut i köket, där jungfrun i brist på belysning hade öppnat dörren till spiseln och torkade tallrikarna vid eldens sken, medan hon brydde sin hjärna att finna på, vad hon skulle sätta fram till kvällsvarden, då hennes skafferi var tomt på matvaror.

— Ni måste strax gå och hämta olja, Minna.

Jungfrun reste sig mumlande, tog fram kannan från

en vrå och sträckte ut handen mot Anna.

— Frun har ej givit mig några pengar!

— Lägg ut de få örena och skynda er! sade Anna retligt.

Jungfrun begav sig i väg, och Anna rev omkring i glöderna, så att gnistorna flögo som smattrande guldkorn. Och tanken på det bleka spöke, som nyss hade skrämt henne i hennes ensamhet, svor hon på, att hon hellre ville tåla allt än att vara fattig, att hon ville ge upp allt, om hon blott kunde bli rik. Hennes man kunde gärna vara vederstygglig; ja till och med om han förbjöd henne att se Bert, skulle hon dock räcka honom sin hand och slå till.

Hon älskade Bert. Bland alla hennes bekanta och vänner i Düsseldorf var han den, som stod henne närmast. Redan som litet barn hade hon sträckt sin mun mot den fine, bleka, sammetsklädde pojken och viskat: "Kvss lilla Anna!" Under många promenader i "suckarnas allé" hade han förklarat för henne sina känslor i den halvt raljanta ton, han redan på den tiden vant sig vid. Under balerna hade hon för hans skull utkämpat mången bitter strid med sina36

väninnor, och det var hon, som avgick med segern, ty Bert utvalde henne att vara sin "flamma". Och redan den gången hade han helt uppriktigt förklarat, att han alltid skulle älska henne men aldrig gifta sig med henne. Vad pappas pensel inbragte i inkomster gick till mammas dyrbara kläder, och då den gamle herrn en gång avled, efterlämnade han blott en livförsäkring. Därför lyssnade Bert till modern, då hon varnade honom emot den stackars flickans ränker. För resten lärde Anna vid en rätt ung ålder, att en utmärkt uppfostran och ett vackert ansikte vore hela hennes kapital; hennes framtida äkta man måste sålunda sörja för de nödvändiga existensmedlen. Sålunda började de båda unga tidigt att se praktiskt på livet och på förhand taga äktenskapet som en affär. På skämt föreslog Bert ofta sin väninna att gifta sig med någon äldre herre, som hade pengar, men närmast liknade en mumie. Hon skrattade med honom, men medan han med gott humör dukade upp dessa framtidsvyer, kände hon alltid en djup motvilja mot honom.

Senare avlägsnade de sig så småningom från varandra. Men när de möttes utväxlade de med en blick och ett leende tankar, som voro det övriga sällskapet okända. Anna tillägnade sig Berts syn i allt. Det imponerade på henne, att han såg ned på sin omgivning och betraktade sig själv som ett väsen av en annan art. Hans högmod, hans hån, hans cynism, allt hos honom behagade henne.

Men då hon trots allt detta icke kunde vänja sig av med att betrakta honom som en ädel människa, uppgav hon icke helt hoppet om att en gång bliva hans hustru. För hans skull hade hon redan avslagit flera utmärkta giftermålsanbud. Hennes kärlek till den vackre och elegante flanören upphörde icke. Det hemlighetsfulla i deras förhållande gav det liv. Hans trolöshet och nyckfullhet höllo hennes hjärta i en ständig ångest och spänning.

Medan Anna satt och såg in i elden hade hennes ansikte i lågornas växlande dager åter fått ett mörkt uttryck. Då och då skälvde hennes läppar, som om hon skulle brista ut i gråt, men hon försökte pressasamman sina läppar, hon ville icke lyssna till hjärtats röst; blott en sak hatade och fruktade hon: fattigdomen med dess bedrövliga, tröstlösa följder! I detta ögonblick föreföll det henne, som om hon såg, vad framtiden skulle medföra för henne. Hon anade, att hon skulle få sömnlösa nätter, i vilka hennes otillfredsställda ungdom skulle lida och våndas. Hon anade, att den timme kanske skulle slå, då hon tröstlöst skulle lyssna efter ett ord från en människa, som verkligen höll av henne. Hon anade, att hon kanske en dag skulle plågas av ånger och smärta vid åsynen av en ung kvinna, som vandrade sin väg fram, ledsagad av en ung man, som kärleksfullt log mot henne. Hon anade, att hon skulle missunna en moder, som vaggade ett barn, som liknade den, hon älskade.

Och dock ville hon tåla allt! Hon förspillde sitt liv och gick en säker undergång till mötes. Men sin stolthet ville hon in i det minsta tillfredsställa, hon ville beundras av världen. Om hennes skönhet blott fick en passande ram, gjorde det ingenting, om hjärtat blödde — —

Efter en timmes förlopp kom fru Düsbach hem, drypande av regn och väta, men ännu mera förtvivlad över den förödmjukelse, hon hade utstått. På denna vandring hade hon måst övervinna sina sista fördomar. Härtill kom, att hon hos pantlånaren hade träffat en musiker, som gav lektioner i flera av hennes bekantas hem. Trots all försiktighet var hon säker på, att han måste ha igenkänt henne. Hon var vid ett retsamt humör, medan hon klädde om sig. Anna tog strax upp portmonnäen ur väskan, den innehöll omkring 150 mark.

— Men du milde himmel! Är det allt som du har fått, mamma? Du har ej lämnat fram ringen!

— Tig, oförskämda barn! snäste modern.

— Säg, har du pantsatt ringen eller ej?

— Jag försäkrar dig, att jag belånat den.

Men trots denna försäkran var Anna långt ifrån övertygad. Följande dag hade frun så stark snuva, att hon måste intaga sängen. Anna hade legat rätt länge och satt ännu vid frukosten, då professorSeiffert anmälde sig; men hennes förvåning över det tidiga besöket övergick till stor glädje, då han förelade för henne sitt ärende.

Seiffert var en berömd helgonmålare. I Rhenländerna fanns det blott få kyrkor, som icke ägde tavlor av honom eller hans elever. Men professorn själv var inget helgon; han gick nog till skrift, men man brukade säga, att han

hade mycket stort behov av syndaförlåtelse, ty Guds moder var icke den enda sköna kvinna, han bragte sin hyllning. Han var alltid med vid ordnandet av festerna i konstnärsföreningen. Också i åratal hade han medverkat, då man gjorde upp stora planer och skulle framställa "Venedig på renässanstiden". Av den anledningen var det, han uppsökte fröken Düsbach.

Fru Oswald, den rike bryggarens fru, som skulle föreställa furstinnan Cornaro, festens främsta gestalt, hade igår fått meddelande om sin svärmoders död och hade därför måst lämna sin roll. Inom två dagar måste det uppbringas en efterträderska, och valet härav hade enhälligt fallit på fröken Düsbach. Den gamle professorn bad Anna enträget att lämna kommittén sitt värdefulla bistånd. Den unga damen var själv strax bestämd att säga ja, hon var alldeles hänryckt över vad som skett, men hon gjorde dock den invändningen, att hon icke visste, om hennes moder skulle lämna sitt samtycke därtill.

— Låt mig få tala med er fru mor, bad Seiffert.

Men Anna ansåg, att hon själv måste göra detta. Då hon kom in i sovrummet, rusade modern helt förskräckt upp ur sängen:

— Äro de redan här?

Förvånad såg Anna på henne.

— Säg dem, att jag är sjuk — eller bed dem komma in här, så kunna de själva se, att jag ligger.

— Vem talar du om?

— Om vem? Om lagens män naturligtvis.

Dottern brast i skratt. Hon satte sig på sängkanten och strök kärleksfullt håret från moderns heta panna.

— Om de komma, säger jag dem, att de gärna39

må sälja mig på auktion, så får du med lätthet din skuld betald och dessutom en vacker livränta.

Hon stannade för syns skull en stund hos modern och talade om, att. hon hade besök av en väninna. Därefter gick hon tillbaka till dagligrummet och meddelade professorn, att hennes moder hade givit sitt samtycke.

— Det visste jag nog, utropade målaren strålande av glädje.

— Varför?

— Därför att jag har lovat Guds moder ett vaxljus, om hon uppfyllde min önskan.

Sakta strök han med darrande hand den unga damens hår.

— Det är en färgton, som betar mig. Sådant har icke fru Oswald. Hon hade måst använda peruk!

Med dessa ord tog han farväl och lovade att under dagens lopp sända Anna hennes dräkt.

Senare på dagen kom den, just som frun hade stigit upp; och nu måste Anna fram med sanningen. Det fattades icke mycket i att den vreda, gamla damen hade slitit sönder den dyrbara dräkten — så rasande blev hon. Hon for ut mot dottern, kallade henne skamlös och ville icke låta lugna sig, men gick åter till sängs med den förklaringen, att där skulle hon bli liggande, intill dess man kastade ut henne på gatan.

Men Anna brydde sig icke mycket om denna moderns förbittring. Hon befallde Minna att hålla sin köksdörr stängd, så att jungfrun icke kunde höra sin fru ringa, därpå läste hon lugnt sin tidning utan att bekymra sig om, vad som försiggick i moderns sängkammare. På detta sätt hoppades hon kunna bringa henne till förnuft. Hon hade sänt bud efter sin sömmerska och satt snart ivrigt sysselsatt med at göra de nödvändiga ändringarna på dräkten.

Fram emot aftonen kom Bert. Anna gick honom till mötes och berättade honom glädjestrålande den glada underrättelsen, som Bert allaredan hade hört. De satte sig i dagligrummet och begynte prata om festen. Han kom precis från fru Oswald.

— Vad sade hon? sporde Anna ivrigt.40

— Hon var förtvivlad över att hon måste uppge sin roll och menade, att det var en ren elakhet av den gamla svärmodern att lägga sig ned och dö just i de dagarna. Och då hon hörde, vem som skulle bli hennes efterträdare, kände hennes raseri inga gränser.

— Det tror jag säkert. Och det gläder mig dubbelt, att jag förargar henne.

Fru Oswald, öldrottningen, som hon kallades, hade aldrig kunnat tåla Anna, i vilken hon kanske anade en framtida rival, och den unga damen kvitterade hennes ovilja dubbelt, både därför att öldrottningen var så högmodig och kanske ännu mera därför att Bert icke var helt fri från en viss beundran för den vackra, trettioåriga damen.

Anna och Bert hade tänt sig en cigarett. De sutto bredvid varandra på en soffa, men fastän samtalet rörde sig om obetydligheter, var den unga flickan både ängslig och beklämd, ty hon märkte tydligt, att vännen hade något allvarligt att meddela henne. Flera gånger avstannade samtalet, hon blåste ett par ringar och stack fingrarna igenom dem med ett nervöst skratt. Bert suckade. Han satt och funderade på en inledning till det budskap, han hade påtagit sig att framföra till henne, och som gjorde honom både sorgsen och glad. Dessutom såg Anna i afton så förtjusande ut i den gamla, gröna klädningen, som stramt följde alla den sköna figurens linjer.

Äter suckade han, medan han blåste blåa rökringar upp mot taket. Anna märkte, att han var ledsen och försökte hjälpa honom i gång.

— Vad ville egentligen herr Horstmann här i går?

— Han ville föreställas för dig, ljöd det från Bert i dämpad ton, och så tillade han med ett leende:

— Jag tror, att han har ett gott öga till dig.

Anna ryckte på axlarna.

— Det har jag själv märkt, han såg ut, som om lian ville sluka mig med ögonen!

— Vad tycker du om honom?

— Du milde himmel! Om honom kan väl blott råda en enda mening. Han är parveny av renaste vatten.41

— Men jag tror, att han blir en stor man här i staden. Tänk dock på det arbete, staten har uppdragit åt honom! Dessutom är han oerhört rik. Han skall bygga sig ett hus, slå sig ned i Düsseldorf och gifta sig igen. Han är nämligen änkling.

— Har han anförtrott dig allt? sade Anna med en hånfull anstrykning.

— Ja, det — och ännu mer!

— Vad då?

Bert dröjde med att svara ech sade sedan i en bedrövad ton:

— Horstmann är förälskad i dig och anhåller om din hand.

Anna hörde lugnt på Bert, hon tog bara cigaretten ur munnen.

— Har han kanske bett dig meddela mig detta?

— Ja, just det! Han har sänt mig hit, jag är ju den ende han känner. Ack, Anna, du måste tro mig, när jag säger dig, att jag är förtvivlad över detta! Jag hatar den karlen! Om jag skulle ärva honom, skulle jag ha vridit nacken av honom. Men som förhållandena äro, vet du, att vi måste böja osa för Skaparens vilja — du gör ett glänsande parti!

Den unga flickan log bittert.

— Det är vackert av dig att så väl sörja för min framtid.

— Var förnuftig, Anna!

— Förnuftig!

Därpå skrattade hon honom rakt i ansiktet, vände honom ryggen, i det hon kastade cigarettstumpen i kakelugnen.

— Voilà les femmes! tänkte Bert. Man kan aldrig få tala ett förnuftigt ord med dem. Naturligtvis är det mycket vackert av henne, att hon håller så mycket av mig, men jag skulle föredraga, att hon i detta fall brukade sitt goda förstånd.

I Annas själ rasade en fruktansvärd kamp. Förgäves bemödade hon sig att frammana de syner, som i går hade haft så stark makt över henne. Det var ju hennes önskan att fä denne man, som kunde giva henne den likedom och den tillvaro, hon längtade efter. Men i detta ögonblick tänkte hon helt annor-

lunda. Så snart Horstmanns bild dök fram, ropade det inom henne: "Fruktansvärt, omöjligt' Hellre döden!" Hon tänkte med vild förtvivlan på att förlora den unge man, som stod henne så nära; honom älskade hon! Och han rådde henne helt lugnt att äkta en annan, han släppte henne utan övervinnelse! Ja, han spelade här också mäklare! Hennes kränkta stolthet upprördes vid tanken härpå. Hennes kärlek var hos honom. Det syntes henne omöjligt, ofattbart, att de således kunde trampa sin livslycka under fötterna.

— Bert!

— Ja!

— Huru ha vi det egentligen?

— Vad menar du?

— Jag menar, vilka känslor hyser du för mig? En gång voro vi förälskade i varandra, eller var det kanske vid det tillfället?

— Jag älskar dig alltjämt.

—- Är det sant?

Han tog henne om armen. Hon ville draga den från honom, men han höll den fast, oaktat hon ansträngde sig att slita sig fri. Då slog han armarna om henne, tryckte henne intill sitt bröst, och utan att bry sig om det motstånd, hon gjorde, täckte han hennes hår och ansikte med varma kyssar, till dess hon nästan förlorade andan, så lät han henne sjunka ned på en stol, lade sig på knä framför henne och sade sakta:

— Jag älskar dig ännu!

Hon var alldeles förvirrad. Med slutna ögon satt hon där och andades djupt; hon lät sin slappa hand falla ned på hans huvud, glida genom hans hår. Hennes stämma hade en bruten klang:

— Men när vi två hör samman, varför skola vi då skiljas?

— Därför att du är skapad till att lysa i prakt och rikedom, och jag är en fattig fan.

Hon tänkte några sekunder.

— Men om jag försakar varje tanke på rikedom, åtminstone de första åren! Och om du arbetade?

Han log, och hans leende skar henne i hjärtat.43

— Jag är nu icke något arbetsbi! Giv mig en miljon, så skall du få se, huru nobelt jag skall kunna förstöra den! Men förtjäna den? — Varmed?

— Du kan ju måla!

— Med min lilla talang!

Han satte sig vid hennes sida. Hon såg ömt på honom:

— Bert! Försök! Vi skola bli så lyckliga tillsammans. Jag skall vara så sparsam och arbetsam. Vi skola slå oss fram med nästan ingenting! Och dessutom kunna vi också göra litet skuld. Det är icke så farligt. Du kunde ju få beställningar i massvis. Jag skall nog få gamla, rika nöt till att låta sig målas av dig. Du blir professor — Åh, du skall få se, att det skall bli storartat — Var modig, Bert, så pröva vi livet tillsammans!

— Jag kan och vill icke göra dig olycklig!

Hon var nära att skrika till högt i sin sorg, medan hon dolde ansiktet i händerna:

— Åh, vad du i alla fall är feg!

Han vandrade oroligt fram och tillbaka i rummet, i det han med osäker hand strök sin mustasch.

— Du är icke förståndig, Anna! Du har icke den minsta anledning till att fara ut så mot mig, därför att jag i detta ögonblick bringar ett offer, som kanske är lika stort som ditt!

Här slog han sig för bröstet. Hon skrattade honom rätt i ansiktet.

— Ja, ja, du är visst mycket ädel!

— Du skulle tänka på vad jag har sagt. Jag står i varje fall, där jag alltid har stått.

— Du har ju också sagt, att du älskade mig, ropade hon.

— Och att jag aldrig ville gifta mig med dig!

Då Anna hörde dessa ord, kände hon det, som om

hon ville kasta alla pinsamma tankar från sig.

— Gott! Säg till honom att han kan komma. Jag vill nog ha honom. Men det vill jag säga dig, att denna stund skall du komma att minnas.

Bert nickade. Han var ohygglig till mods av all denna högtidlighet, men dock glad över att han omsider fått henne så långt. En lång stund satt han44

tyst, för att hon åter skulle komma till lugn; därpå träffade han flera avtal med henne, meddelade henne, att Horstmann var på resa och först kom tillbaka på lördag. På balen skulle de träffas, där kunde han fria till henne. Så räckte han handen mot Anna. Hon såg den icke. Han ville icke lämna henne i denna upprörda stämning och önskade till avsked ett vänligt ord av henne. Men med sitt skeptiska leende sade han:

— Tro mig, kära Anna, den dagen skall komma, då du tackar mig.

— Ja, ingenting är omöjligt, svarade hon bittert. Kanske jag kommer så långt!

— Därpå tvivlar jag icke! Horstmann kunde vara mycket värre! Intagande kan man väl icke kalla honom. Men han är ett rent arbetsdjur. Den mesta tiden tillbringar han på resor, så att du har fria händer. Du kommer att föra stort hus — och så förbehåller du mig nog en liten trevlig vrå. Allt blir nog bra. Svartsjuk tycks han icke vara!

— Så, du tror icke, att han är svartsjuk! Det skall han förresten aldrig få anledning att bli. Jag vill bara säga dig, att om jag gifter mig med honom, är det min bestämda avsikt att vara honom en trogen och hederlig hustru. Det kan du lita på!

— Kanske, mumlade Bert sakta.

Med rätt blandade känslor lämnade han Anna och gick till en restaurang, där han beställde ‡re glas cognac. Vid det första tänkte han: "Fy, detta var en sabla historia!" Vid det andra tröstade han sig: "Fruntimmer är nu en gång galna!" Och vid det tredje anställde han några vemodiga betraktelser. "Det är dock en förbannad värld, vi leva i!" De människor, som förstår att umgås med pengar, äger aldrig ett öre. Vilket härligt liv kunde icke Anna och han ha fört. Ty han ansåg, att han var den ende av deras bekanta, som förstod, vad hon var värd. Och de skulle ha

blivit ett ståtligt par! Han såg sig själv i svart och Anna i baldräkt med den vackra halsen lätt blottad. Huru ofta hade icke de båda dansat, dä de andra voro trötta och väckt allmän beundran hos gamla och unga. Dessutom var hon skapad för kärlek. All sin tid, och det var45

det enda han hade tillräckligt utav, skulle han ha offrat åt henne. Vid hennes sida kunde han kanske ha blivit en god människa. En vacker och älskvärd man var han redan, men om icke ett grymt öde hade skilt dem åt, skulle han ha blivit rätt annorlunda, och fröet till allt det goda, som nu var förkroppsligat hos honom, hade då utvecklat sig. Men nu, nu skulle denne eländige parveny till smedpojke snappa bort henne! Ack, man kunde vämjas vid att se, huru orättfärdigt livets håvor delades! Han greps av ett förnyat raseri över detta, och om han i detta ögonblick hade kunnat erinra sig några gripande citat ur klassikerna, skulle han ha börjat deklamera.

IV.

På lördagen hade Horstmann ett samtal med direktören för den fabrik, som skulle leverera materialet till bron, och då han klockan tio på kvällen kom hem till sitt hotell, fann han ett par rader från Bert Holleder:

"Käre Hr Horstmann! Fröken D. kommer på balen i konstnärsföreningen. Hon sade mig, att det skulle glädja henne att få träffa Eder där. Jag tror, att Eder sak ligger bra till. På återseende.

Eder H."

Ingenjören hade nästan glömt festen för sitt arbete; han hade ännu icke tänkt på att öppna kofferten, som innehöll hans kostym. En hel timme tog påklädningen, huru mycket hän än skyndade sig.

Man hade sagt honom, att omkring fem hundra människor skulle vara med, så han blev mycket förvånad över att se ett stort, halvmörkt rum, som i första ögonblicket föreföll honom tomt, då alla gästerna hade trängt sig tillsammans i bakgrunden. Medan han gick genom den stora salen, greps han av en underlig beklämning, en känsla, som han ännu aldrig känt — därför smög han nu bort i den bortersta ändan. Framför honom sågos vita skuldror, brokiga ryggar, ett virrvarr av fantastiska huvud- 45

det enda han hade tillräckligt utav, skulle han ha offrat åt henne. Vid hennes sida kunde han kanske ha blivit en god människa. En vacker och älskvärd man var han redan, men om icke ett grymt öde hade skilt dem åt, skulle han ha blivit rätt annorlunda, och fröet till allt det goda, som nu var förkroppsligat hos honom, hade då utvecklat sig. Men nu, nu skulle denne eländige parveny till smedpojke snappa bort henne! Ack, man kunde vämjas vid att se, huru orättfärdigt livets håvor delades! Han greps av ett förnyat raseri över detta, och om han i detta ögonblick hade kunnat erinra sig några gripande citat ur klassikerna, skulle han ha börjat deklamera.

IV.

På lördagen hade Horstmann ett samtal med direktören för den fabrik, som skulle leverera materialet till bron, och då han klockan tio på kvällen kom hem till sitt hotell, fann han ett par rader från Bert Holleder:

"Käre Hr Horstmann! Fröken D. kommer på balen i konstnärsföreningen. Hon sade mig, att det skulle glädja henne att få träffa Eder där. Jag tror, att Eder sak ligger bra till. På återseende.

Eder H."

Ingenjören hade nästan glömt festen för sitt arbete; han hade ännu icke tänkt på att öppna kofferten, som innehöll hans kostym. En hel timme tog påklädningen, huru mycket hän än skyndade sig.

Man hade sagt honom, att omkring fem hundra människor skulle vara med, så han blev mycket förvånad över att se ett stort, halvmörkt rum, som i första ögonblicket föreföll honom tomt, då alla gästerna hade trängt sig tillsammans i bakgrunden. Medan han gick genom den stora salen, greps han av en underlig beklämning, en känsla, som han ännu aldrig känt — därför smög han nu bort i den bortersta ändan. Framför honom sågos vita skuldror, brokiga ryggar, ett virrvarr av fantastiska huvud-46

bonader. Men plötsligt gick den röda ridån framför tribunen upp, och bländad måste han sluta ögonen. Så småningom närmade han sig ljuset, smålog överraskad och kände på samma gång sin ängslan stiga vid den syn,

som visade sig. På en röd tron under en lysande baldakin med sammetsdraperier satt Anna som furstinnan Cornaro, iförd en vit brokad-klädning, broderad med guld och blommor. Hals och skuldror voro blottade. Ett tungt pärlband slingrade sig två gånger kring hennes hals och hängde ned över barmen. En neger höll en skärm av strutsp]ymer över hennes huvud. Bakom tronen stod dogen. Till vänster krigare i blanka stålrustningar och orientaler i vida kappor, och till höger väntade den ståtliga gondolen, ur vilken furstinnan nyss hade stigit. Gondoliären vid den förgyllda stäven sträckte tillbedjande ut händerna, medan folkmassan var samlad vid trappans fot i vördnadsfull hyllning. Damer i praktfulla dräkter buro skrin med klenoder och dyrbara kryddor, fiskare buro fram på gyllene fat havets tribut, barn höllo stora korgar med blommor och frukt. Och bakom den skimrande gruppen höjde sig Markuskyrkans blänkande kupol, medan man till vänster i fjärran såg havet, som strålade i solens glans. Anna visste ingenting om den historiska furstinnan Cornaro. Men icke desto mindre uttryckte hennes ansikte på det mest fulländade sätt den förnäma damens stämning, då hon bortgav en tron för att bli tillbedd i Venedig. Omkring den halvöppna munnen svävade ett ljuvt leende, men den, som stod närmare henne, kunde märka, att läpparna då och då skälvde liksom av dämpad smärta.

Kanske var det den starka belysningen, som bländade henne, kanske pinades hon av en eller annan smärtsam erinran. Hennes själ våndades i detta ögonblick, då hennes skönhet vann en avgörande seger. Men medan hon behärskade sin sorg, strålade hennes ögon med ökad glans. Var och en trodde sijr ha mött hennes blick, det såg ut, som om hon ville fråga en var: "Jag är skön, icke sant?" Hela Düsseldorf låg för hennes fötter, hon förtrollade dem alla och bad dem alla bringa sig sin hyllning.47

Då ridån gick ned, ljöd ett stormande bifall genom sälen.

Horstmann stod försjunken i djupaste beundran. Den sköna damen därborta skulle alltså bli hans hustru! Vid denna tanke greps han av en sällsam, sorgmodig stämning. Orkestern spelade en brusande galopp, ridån gick upp, och med dogen och furstinnan i spetsen strömmade den brokiga skaran ned för den breda trappan till salen. Folk vimlade förbi Horstmann, som stod lutad mot en pelare. Han var iförd en sammetsdräkt, vars skrikande blå färger verkade som en falsk ton mitt i denna konstnärligt sammansatta färgsymfoni. En liten, ljushårig dam slog honom leende över armen med sin solfjäder och sade: "Gamle Brumbjörn!" Två unga akademiker, den ene klädd som venetiansk målare à la Veronese, den andre som tysk landsknekt, stirrade på honom med oskrymtad förargelse. Med rynkad panna stod Horstmann som en främling i detta tumult och spejade förgäves efter Anna. Då kom Bert fram till honom i en ytterligt upplivad stämning.

— Himmel och helvete! Ingenjör! Mästare! Varför står ni där och filosoferar? Och vad är det för en lustig kostym, som ni har fått tag i! Du milde Skapare! Vem har gjort den?

Horstmann nämnde skräddarens namn. Holleder slog ihop händerna i komisk förtvivlan, kände på tyget med kännaremin och förklarade:

— Tjock, engelsk sammet! Outslitligt! Men färgen! Färgen! Färgen låter man icke en skräddare välja ut. Nå, häråt är emellertid ingenting att göra. Kom bara!

Han stack armen under Horstmanns och drog honom in i en mindre sal, där fru Düsbach tronade i ensamt majestät. Därefter försvann han skyndsamt.

Mellan Anna och modern hade varit en fruktansvärd strid med anledning av balen. Över ett dussin gånger hade Anna för att lugna henne försäkrat, att hon den kvällen skulle förlova sig med den bottenrike ingenjören. Frun hade var gång svarat: — Det är alltför sent! I morgon ha vi lagens män här, och så är allt förbi!48

Men då hon slutligen insåg, att Anna, om hon icke gav efter, ändå skulle gå på balen utan henne, hade hon fogat sig. Hon hade alltså stigit ur sjukbädden, där hon låg och vred sig i ängslan och feber, och hade klätt sig i sin svarta sidendomino, som spred ut en stark kamferlukt. Hon trodde alls icke på denna förlovning, katastrofen var i hennes ögon överhängande och oundviklig. Hela kvällen led hon hel-vetegkval. Hon ryckte till vid varje nytt ansikte, hon såg — det föreföll henne som om hon kunde läsa sin dom i allas ögon. Hennes magra kinder glödde av feber, både nu och då hon torkade med näsduken kallsvetten från pannan, och då Horstmann bugande sade

god afton till henne, framtvingade hon ett krampaktigt leende, medan hon räckte honom sin hand.

— Anna kommer strax, sade hon hastigt. Jag har satt mig här för att vila mig litet. Jag är trött, och det är egentligen mot min vilja, vi äx-o med på denna fest. Jag har faktiskt blivit tvingad därtill. Huru har ni haft det, sedan vi sist träffades, herr ingenjör?

Men innan han hann svara, föll hon ihop igen, ty hon fick syn på advokat Bartels med fru, som hon var skyldig 300 mark, och därför blev hennes leende så ansträngt, att man kunde se hela kautschukranden på hennes löständer.

— Ja, ja visst, fortsatte hon, som om hon fantiserade, vi ha haft ett ruskigt väder de sista dagarna. Jag har måst ligga till sängs på grund av förkylning. Vad tycker ni om festen, herr Horstmann?

— Jag kom först för en liten stund sedan.

— Verkligen. Jag har då måst sitta här i tre dryga timmar, utan att någon enda själ har bekymrat sig om mig. Men tyckte ni icke, att de levande bilderna voro charmanta? Såg ni min dotter?

— Ja, hon såg mycket bra ut.

Mera kunde han icke säga i den upphetsade sinnesstämning, i vilken hoppet att snart få se Anna hade satt honom. Den gamla damens ögon hade vilat forskande på honom. Nu bragte hans kalla yttrande henne att sänka huvudet.49

— Ja, bra Ser hon ,ju alltid ut. Men jag är rädd för att den hyllningen kan fördärva barnet. Ni vet själv, att det var mot min vilja, att hon kom med i afton.

Hon suckade och fuktade läpparna med litet vin.

— Man har ju många bekymmer. Tillvaron blir var dag vanskligare, i synnerhet när man som vi håller på vår värdighet. Men Gud ske lov ! Anna har fått en god uppfostran, hon kan finna sig till rätta i varje ställning, när hon på allvar måste stå på egna ben. Här i världen finns så. mycken olycka, förskyld och oförskyld, att man har svårt att döma. Man måste akta sig för att kasta första stenen. Ingen vet ju, huru man kommer i olycka. Ack, ja, ja!

Åter föll hon ihop. Hon drack ånyo litet vin, i det hon kastade en blick mot Horstmann, men han såg ut, som om han icke hade förstått henne. Han stirrade på den brokiga mängden med en själsfrånvarande blick.

— Vad var det, vi talade om? Åh, det var sådana allmänna reflexioner. Ja, ja, Gud vet, huru dessa människor kunna skratta och stoja på ett sådant sätt. Düsseldorf är i sanning en lättsinnig stad. Målarna — min salig man kunde icke finna sig i deras påhitt. Men senare vande han sig vid deras sätt, och vi voro sedan mycket tillsammans med konstnärer. Ack, ja, sådan är ju världens gång.

Hon fortfor att prata, oaktat Horstmann uppenbart icke ägnar hennes tal ett spår av uppmärksamhet. Musikens toner och ljudet av de dansandes steg fyllde hans öron, och den brokiga virvel, som kretsade på salens golv flimrade för hans ögon. Nu kom kapten Dehwitz med fru fram till bordet, där hans svärmoder satt med Horstmann. Dehwitz, som, sedan han erhållit avsked, hade blivit agent för en vinfirma i Düsseldorf, tryckte nedlåtande ingenjörens hand.

— Har redan haft den äran att träffa er — i konstnärsföreningen självfallet.

Därefter föreställde han sin maka, som var mager och skarp, hade en viss likhet med modern, blott med

ett större huvud. Alice hälsade på Horstmann med50

ett nådigt leende, medan kaptenen klappade sin svar-moder på axeln:

— Nå, lilla mamma, du har nog valt den bättre delen, du har ännu icke slutat med att dricka vin.

Med dessa ord hällde han upp ett glas vin och skålade med Horstmann.

— Konsten lever! Ja, konstnärerna, de ha sitt på det torra, de. De föra ett storartat liv.

Och så räckte han ut glaset, i det han vid var klunk smakade pä vinet.

— Var har Anna blivit av? frågade fru Dehwitz missmodigt. Har du förresten sett fru Lüders klädning, mamma?

— Nej, svarade modern och sjönk ihop vid detta namn. Fru Lüders var gift med en känd porträttmålare; den olyckliga gamla damen var skyldig henne 100 mark och hade redan mottagit två kravbrev. Huru är hon då klädd?

— Du skulle hellre fråga, huru hon är avklädd! Det är verkligen skandalöst.

— Åh, det var ju modet på den tiden, sade Dehwitz.

— Lyckligtvis är man nu för tiden något anständigare. — Åh, Karl, drick icke så fort.

— Som du befaller, mitt barn! svarade han och sköt flaskan från sig.

De tego. Alla voro vid dåligt humör. Dehwitz gned missmodigt sin röda näsa mot det tomma glaset. Alice tittade efter systern, som då och då dök fram i dansens virvlar, men genast åter var borta. Hon var avundsjuk på Anna och satt och funderade på några giftigheter, som hon ville säga henne.

I Horstmanns själ drog det ihop till ett fruktansvärt oväder. Otålighet, ängslan, vrede brusade inom honom. Han hade mest lust att resa sig upp för att uppsöka den unga kvinnan, men han behärskade sig, han kunde icke springa efter henne.

Dehwitz hade åter fått tag i flaskan, han hällde i sitt glas, tömde det i små, hastiga drag. Mer än en gång öppnade han munnen som en fisk, som tager in luft, såg sig omkring, som om han kände, att här måste sägas ett eller annat ord, varpå han med en51

storslagen rörelse, förde sin cigarr till munnen. Slutligen vände han sig till Horstmann.

— Hur är det med konsten?

— Vad menar ni?

— Hade ni icke en tavla utställd hos Schultze?

— Jag är ingenjör! ljöd det kort från Horstmann, men Alices skarpa blick betraktade honom, som om hon fann något att taga fasta på i vad han sade.

Kaptenen såg litet förvånad ut, men fann sig snart.

— Ja, det är riktigt! Ingenjör, det är ju ni, som bygger den berömda bron, om vilken tidningarna skriva så mycket. Hur går det?

— Ännu finns den blott på papperet. Men den första maj börja vi.

— Jaså, verkligen, sade kaptenen i förekommande ton. Den kommer att kosta staten en väldig massa pengar.

Och åter föll sällskapet i en förlägen tystnad. Alice tog flaskan och satte den energiskt så långt bort som möjligt från kaptenen, som såg förargad ut och började titta uppåt taket med en frånvarande min.

I detta ögonblick inträdde Anna vid dogens, professor Seifferts arm. Efter dem trängde sig flera par fram. Den lilla salen fylldes hastigt. Man förde borden åt sidan, ropade till varandra, medan vaktmästarna sprungo fram och tillbaka.

Anna hade nu släppt professorns arm. Bert stod tätt intill henne och talade till henne.

— Rör mig icke, viskade hon till honom; därefter nickade hon till Horstmann.

— Således kom ni dock hit. Varför så sent?

— Jag kunde icke förr.

Därpå vände hon sig om och kysste modern på kinden; så hälsade hon på Alice och svågern. Alice lade handen

på hennes axlar.

— Bakom mig satt en dam, som påstod, att din kjol var för vid — man kan också se, att den icke riktigt passar dig.

— Ja men, jag passar desto bättre för rollen, ljöd det slagfärdigt från Anna.

Vid Annas ankomst sköt blodet i heta vågor upp52

i Horstmanns huvud. Ohejdad hänförelse över hennes skönhet fick honom att skälva i hela kroppen, medan en häftig ängslan grep honom.

Bert började föreställa Horstmann för en mängd främmande människor, så att han gång på gång måste buga sig. Många av de närvarande hade han redan träffat i konstnärsföreningen, men i kostymerna kände han icke igen dem.

Nu stod fru Lüders vid sidan av den gamla damen. Alice genomborrade henne med fientliga blickar, medan modern satt dystert allvarlig. Den ovanligt mycket urringade damens barm hävde sig våldsamt, än såg hon på Alice, än på fru Düsbach, och plötsligt utbrast hon:

— Ni har väl mottagit mina båda brev?

— Ja, det har jag. I morgon skall ni få svar.

Och i outsäglig ängslan knäppte hon ihop händerna.

Anna satt vid kortändan av bordet vid sidan av en

herre i glänsande harnesk. Hon drack litet champagne. Hon låtsades vara i den bästa stämning, koketterade med hela sällskapet, bara Horstmann och Bert voro luft för henne, dem ägnade hon icke ens en blick. Bert var fördjupad i samtal med en väninna, en vacker köpmansdotter från Elbefeld. Han spådde henne i handen och förutsade de otroligaste saker. Den unga damen skrattade hjärtligt och ville höra mera.

Horstmann satt tämligen bortkommen i allt detta stoj. Hans granne vände honom ryggen, och ju högre de andra skrattade, desto dystrare och mera inbunden blev han. En djup klyfta syntes skilja honom från dessa mäninskor. Icke endast var han en främling bland dem, utan alla de, som här med största lätthet och naturlighet rörde sig i sina kostymer, voro i jämförelse med honom förfinade väsen, som voro vana vid livets behagligheter. Han var en tung plebej, som kände sig stött av deras lättfärdiga uppförande.

Medan de andra upplivades av dans och vin, glömde det vardagliga livets bekymmer och sorger, tänkte han på sin egen glädjelösa ungdom, hur många hade stridit och segrat som han? Stod han icke högt över53

dem alla? Och dock avundades han dem. Det föll honom in, att han ju också kunde taga livet från den glada sidan — det var hans innersta önskan att likna dessa människor — och han förargade sig över sin egen missmodighet. Han beslöt vara glad. Men så ljöd musiken åter från den stora salen, och alla rusade i väg för att dansa.

Horstmann stod pä sin gamla plats, lutad mot en av pelarna. Golvet gungade under de dansandes fötter, par efter par ilade förbi honom, snart flöt allt samman för hans stirrande blick. Där skymtade plötsligt Annas pärldiadem. Hon dansade med en spansk riddare, huvudet höll hon lätt böjt, omkring läpparna svävade det ljuvaste leende, medan de strålande ögonen gledo över mängden, det såg ut, som om de göto sin glans över hela omgivningen, men då hon valsade förbi Horstmann, lyfte hon stolt huvudet, så att hans blick icke kunde möta hennes.

Och harmen sköt åter upp i hans sinne. Vad skulle detta betyda? Hade Bert förlöjligat honom för henne Visste hon icke, vad han i afton skulle säga henne? Nu hade hon satt sig, med sin lilla fina näsduk torkade hon sina kinder och sin panna. En ny kavaljer närmade sig redan hennes stol, men då banade sig Horstmann skyndsamt väg emot henne. Hon lyfte huvudet, och då hennes blick föll på Horstmann, syntes ett mörkt uttryck i hennes ansikte. Men ett ögonblick därefter log hon älskvärt mot honom.

— Vill ni inte dansa med mig?

— Jag har ju sagt er, att jag icke kan dansa. Men jag önskar tala med er.

— Gärna, så låt oss tala litet med varandra. Vad tycker ni om festen? Är den icke storartad? Den som levat i Venedig i den lyckliga tiden! Den gången förstod man att roa sig — varje dag förflöt i glädje och fest —. Men ni ser så allvarlig ut, rör sig inte ert rhenska blod i er?

— Åh jo--

— Jag är ingen rhenländare.

— Jag står här i mina egna tankar.

— Dem gör ni bäst i att jaga pä flykten! Nu skall54

ni vara glad med de glada. Åh, hör — nu spela de min älsklingsvals — det är synd, att ni icke dansar, nu måste jag i väg.

Hon nickade mot Horstmann, räckte handen till en herre, som bugade sig för henne, och försvann ånyo i balsalen.

I början var Annas min nästan mörk, ty hon måste hela tiden tänka på, vad som förestod henne. Men dansen och musiken drog henne med, hon berusades av dess glans, av champagnen och det smicker, som från alla sidor mötte henne. Hon hade alltid gjort lycka på baler, men hon hade aldrig, som i afton, varit medelpunkten, icke endast den vackraste utan också den som bar den elegantaste klädningen. Blott då hon kom att tänka på Bert, överväldigades hon av den bittraste smärta. Hon trodde, att hon hatade honom. Allt skulle vara slut mellan dem. Och ändå sökte hennes ögon oemotståndligt honom, det plågade henne att se honom skratta och skämta med andra unga damer — men lutad mot en av salens pelare stod en annan och slukade henne med ögonen. Hon vände rysande bort huvudet var gång, hon kom i hans närhet. Honom ville hon icke tänka på. När natten var förliden, när ljusen brunnit ned och musiken tystnat kunde han komma och få hennes svar.

Horstmann hade talat med Bert. Annas beteende var honom en gåta. Men Bert lugnade honom. Saken låg väl till för honom, enligt hans mening komme fröken Düsbach obetingat att säga ja.

— Gå bara och tag er en flaska champagne, laga till en flott kärleksförklaring och slå sedan till!

Horstmann drack champagne, men gick sedan ut. I vestibulen stodo redan flera damer, som gjorde sig i ordning för uppbrott.

Horstmann smög sig genom en sidodörr ut på gården. Det regnade icke längre, men tjocka, grå moln drevo ännu över himlen. Gruset knastrade under hans fötter, musikens toner blandade sig med regnets plaskande från takrännorna.

Horstmann andades djupt, den friska luften gjorde honom gott. Han sökte klara sina tankar. Varför stod han egentligen efter denna unga flicka? Han55

hade träffat henne i sällskap och lagt märke till hennes ovanliga skönhet. Då han hörde, att hon var av god familj, beslöt han att anhålla om hennes hand; rik som han var ansåg han sig kunna välja den som behagade honom. Han hade i första ögonblicket icke tänkt på möjligheten att få en korg. Den möjligheten kom först senare för honom, och då var det bara hans fåfänga, som opponerade sig. Men nu led han helvetets kval var gång han såg henne dansa med en annan utan att bekymra sig om honom. Han skälvde av ångest vid tanken på det svar, hon skulle gé honom. Och han förstod, att ett avslag icke endast skulle förstöra en av hans framtidsplaner, utan att hon genom att giva honom nej skulle slita något frän honom, som han oupphörligt den sista tiden önskat och längtat efter. På förhand led han alla dessa kval, kärleken skulle bereda honom, ty det stod plötsligt klart för honom, att hon icke endast var ett passande parti utan den enda, han eftersträvade. Han älskade henne-—

Intill denna stund hade han aldrig känt kärlek till något utan möjligen till sin moders minne. Han hade behärskat

människor, påverkat dem med sin vilja men aldrig själv varit upptagen av dem —. Men nu kände han, att han var helt och hållet betagen av denna unga kvinna. Hon hade förhäxat och förtrollat honom. Om hon i detta ögonblick hade stått framför honom, skulle han ha sagt: "Gör med mig, vad du vill! Dig tillhör jag!" — Han kände, att han gick sitt öde till mötes genom att giva efter för sin uppblossande lidelse, han kände huru den tog fotfästet från honom, slet ut honom ur den tillvaro, han hittills fört, kände, att den skulle driva honom till att handla rakt emot allt det, som hade varit rättesnöret i hans livsgärning. Hans förstånd upprördes och rådde honom att fly dessa människor, i vars sällskap han passade så dåligt, och att återvända till den stilla ensamheten, där hans krafter hade fått växa fram.

Men änskönt en inre röst ropade till honom, att han rusade i armarna på olycka och elände, var det honom omöjligt att övervinna sina känslor, han måste följa66

de mörka makter, som så oemotståndligt drevo honom i väg. Ett ögonblick därefter stod han ånyo i balsalen, och så snart han fick syn på Anna, gick han rakt fram till henne.

Hon försökte undvika honom, låtsades, som om hon varit fördjupad i ett ivrigt samtal med sin kavaljer. Men Horstmann trädde utan betänkande emellan dem.

— Ursäkta, fröken, jag skulle gärna vilja tala ett par ord med er!

— Vi skulle just nu upp och dansa, svarade Anna kort.

Men Horstmann grep henne om handleden, bugade sig för den unge herrn och sade allvarligt:

— Förlåt, men jag har ett meddelande till fröken Düsbach.

— Vad har då hänt? — Var snäll och släpp min hand! Vad är detta för ett sätt?

— Gå upp på galleriet, hör ni! — NI vill väl inte ställa till skandal? Gott, då måste ni höra på mig vare sig ni vill eller inte!

Han gick före henne förbi de små borden och uppför den smala trappa, som ledde upp till galleriet. Han vände sig inte om, men han hörde Annas vida sammetsdräkt prassla bakom sig, han visste alltså, att hon följde honom.

När de kommit upp på galleriet, kastade han en mörk blick omkring sig.

— Vill ni kanske höra på mig nu?

— Vad vill ni mig?

Hon rätade upp sig och sökte dölja sin ängslan under en min av oändlig stolthet.

— Har herr Halleder inte talat med er?

— Med mig? — Varom?

— Jag anmodade honom att gå till er i torsdags kväll; var han inte hos er?

— Jo, han besökte oss i torsdags.

— Och talade han då inte om mig?

—-Jo, svarade Anna långsamt, medan henne» hjärta bultade, som om det ville sprängas. Vi talade om er och ert arbete.

— Och vad sade ni om det?

— Jag? — Varför vill ni veta det?

— Jag vill veta det!57

_ jag — jag sade-—— Men vad är det, ni vill

mig?

— Jag vill fråga er, om ni vill bli min hustru!

Hon såg på honom med vitt uppspärrade ögon, h»n

blev plötsligt så blek, att hennes skönhet nästan försvann. Hennes huvud sjönk ned mot bröstet. Då hon alltjämt teg, lade han sin darrande hand på hennes arm:

— Vill ni bli min hustru, fröken Düsbach? Svara mig!

— Jag kan inte ge er svar nu genast.

—- Har min fråga överraskat er?

— Ja.

— Vad sade ni, då er vän talade med er om mig?

Hon lyfte på huvudet och såg honom rakt i ögonen.

— Jag sade, att jag beundrade er.

Horstmann fattade hennes hand och ville kyssa den.

— Jag viker inte härifrån, förrän ni givit mig ett bestämt svar.

Tårarna kommo fram i hennes ögo», så hårt tryckte han hennes hand.

— Släpp mig — det gör ont!

— Svara mig!

— Ja, jag vill —

Ett ögonblick betraktade han den strålande kvinnan, som stod framför honom med böjt huvud. Det svindlade för honom, han hade lust att falla ned framför hennes fötter och betäcka hennes hand med glödande kyssar. Men nu stod hon där helt lugn och hade vänt bort huvudet och såg ut genom fönstret ned på den morgongrå gatan.

Maskeraden var slut, nu började det verkliga livet. Slutligen drog han henne långsamt intill sig. Medan han frågande såg henne in i ögonen, fann hon honom visserligen ryslig, men inte så avskräckande ändå som hon hade trott. Hon tog honom under armen.

— Följ med mig till min mor. Hon bör strax få veta det.

Fru Düsbach satt på samma stol, där hon i ångest och spänning hade tillbragt hela denna fruktansvärda kväll och natt. Nu var balsalen nästan tom. Halvtömda flaskor stodo på bordet, en cigarr låg efter Dehwitz på en tallrik. En kvalmig, söt lukt fyllde det sto-

ra rummet; genom gardinerna bröt dagsljuset in och belyste ödeläggelsen styggelse.

Om fru Düsibach hade gått till festen med en gnista av hopp om räddning, så var den nu släckt. Hon kände sig övergiven, förrådd av alla. Var dottern fanns, var henne likgiltigt. Hon önskade blott, att hon själv varit hemma och legat i sin säng. Men hon vågade inte röra sig; så ängslig var hon för kyparen, att hon inte lade märke till paret, som nu kom in i salen. Förät då de stodo framför henne, ryckte hon upp sig.

— Jag är förlovad med er fröken dotter.

Hon försökte le mot Horstmann, men sjönk tillbaka i stolen, vitgul i ansiktet som en vaxduk. Det dröjde litet, innan hon fann sig till rätta. Och då kunde hon blott med möda framstamma ett par förnuftiga ord. Hon anmärkte bland annat, att de ännu inte betalt, vad de beställt under kvällen.

V.

Det fanns nog folk i Düsseldorf, som hade glatt sig åt skandalen för fru Düsbach, men de hade gjort upp

räkningen utan värden. Då hela societeten satt vid sin frukost på askondsdags morgon, mottog den meddelandet om förlovningen, och fru Düsibach stod där med segerpalmer i händerna. I stället för lagens män kommo ljuvt leende gratulanter med blombuketter till hemmet och framförde sina lyckönskningar.

Redan på fastlagsmåndagen vandrade hon själv med Artna till Schöbel, som mot Horstmanns borgen försträckte henne en summa, med vilken hon kunde klara upp sina skulder. Hon ville personligen utbetala de summor hon var skyldig sina bekanta och på samma gång framföra en ursäkt, men häri hindrades hon av Anna, varför hon skrev ett par rader och sände flickan till vederbörande med pengarna. Därefter satte hon och Anna sig i en droska, förspänd med två hästar och företogo en rundresa till handlandena, där hon betalade alla räkningar och gjorde nya beställningar. Sålunda var den hotande faran avvärjd, oeh överallt mötte de vänliga ansikten, fastän man skvallrade ganska 58

ra rummet; genom gardinerna bröt dagsljuset in och belyste ödeläggelsen styggelse.

Om fru Düsibach hade gått till festen med en gnista av hopp om räddning, så var den nu släckt. Hon kände sig övergiven, förrådd av alla. Var dottern fanns, var henne likgiltigt. Hon önskade blott, att hon själv varit hemma och legat i sin säng. Men hon vågade inte röra sig; så ängslig var hon för kyparen, att hon inte lade märke till paret, som nu kom in i salen. Förät då de stodo framför henne, ryckte hon upp sig.

— Jag är förlovad med er fröken dotter.

Hon försökte le mot Horstmann, men sjönk tillbaka i stolen, vitgul i ansiktet som en vaxduk. Det dröjde litet, innan hon fann sig till rätta. Och då kunde hon blott med möda framstamma ett par förnuftiga ord. Hon anmärkte bland annat, att de ännu inte betalt, vad de beställt under kvällen.

V.

Det fanns nog folk i Düsseldorf, som hade glatt sig åt skandalen för fru Düsbach, men de hade gjort upp
räkningen utan värden. Då hela societeten satt vid sin frukost på askondsdags morgon, mottog den meddelandet om förlovningen, och fru Düsibach stod där med segerpalmer i händerna. I stället för lagens män kommo ljuvt leende gratulanter med blombuketter till hemmet och framförde sina lyckönskningar.

Redan på fastlagsmåndagen vandrade hon själv med Artna till Schöbel, som mot Horstmanns borgen försträckte henne en summa, med vilken hon kunde klara upp sina skulder. Hon ville personligen utbetala de summor hon var skyldig sina bekanta och på samma gång framföra en ursäkt, men häri hindrades hon av Anna, varför hon skrev ett par rader och sände flickan till vederbörande med pengarna. Därefter satte hon och Anna sig i en droska, förspänd med två hästar och företogo en rundresa till handlandena, där hon betalade alla räkningar och gjorde nya beställningar. Sålunda var den hotande faran avvärjd, oeh överallt mötte de vänliga ansikten, fastän man skvallrade ganska59

friskt om dem, så snart de hunnit vända ryggen till.

Bröllopet firades med pomp och ståt på Hotel Brei-denbach. Omkring hundra personer voro inbjudna. Och bland dessa fanns det väl knappt ett halvt dussin, som inte gjorde anmärkningar över brudparet ooh förutspådde, att man inom kort skulle komma att få att tala om. Men det såg ut, som om "folk" härvidlag skulle ha misstagit sig. Mot slutet av följande månad återvände de nygifta hem från en resa till Rivieran. Det var en vacker och varm vårdag med hög och klar himmel. På kastanjernas svarta grenar svällde redan stora knoppar, gräsplanerna i den offentliga parken började bli gröna, och svanorna, som seglade på den lilla sjöns spegel, bredde ut sina vita vingar, som om de velat skaka av sig den sista vinterfjädern.

Långsamt körde ekipaget med de nygifta från järnvägsstationen nedåt Slottsgatan. Plötsligt lät Horstmann kusken stanna, pekade på en inhägnad byggnadstomt och frågade Anna:

— Vad tycker du om det här läget?

— Tror du inte jag känner till den här platsen. Där bor ju fru Oswald. Jag har ofta gått här förbi och sett

avundsjukt upp till henne, då hon stått i fönstret.

— Du skulle kanske tycka om att bo här?

— Här?

Förväntansfullt vilade hennes ögon på honom, hop. vågade knappt tro på den glada aning, som dök upp inom henne.

— Här? upprepade hon. Om jag skulle tycka om att bo här? stammade hon.

— Ja, passar det dig?

Hon nickade.

— Då är det bra! Ty jag har köpt den där tomten, och där skola vi bygga vårt nya hus!

Anna råkade i verklig hänförelse och såg med stora ögon på öldrottningens ståtliga bostad.

— På denna plats vill du bygga vårt hus! Vid sidan av Oswalds ? Åh, det var en storartad plan! Här vände hon sig om mot mannen med stor glädje:

— Jag kunde kyssa dig här mitt på gatan — jag kunde — jag vet inte vad — du gode, käre man!

— Är du nöjd?60

— Det finns inte i hela staden en plats, ja tycker bättre om!

Och medan vagnen långsamt satte sig i rörelse, såg hon inom sig ett hus, tre gånger så stort, tre gånger så vackert som Oswalds, som kanske skulle bli stukade av detta grannskap.

Glädjen över Horstmanns ord strålade ännu över Annas drag, då hon vid hörnet av Jaktgårdsgatan fick syn på Bert, som kom spatserande med sina båda hundar i koppel.

— God dag, god dag! Det var en glad överraskning att se er åter!

Han skyndade fram till vagnen och kysste Anna på handen.

— Nådig frun ser ju minst 3agt strålande ut.

Anna bar den dagen en hatt med vajande svarta plymer, som i förening av det i solskenet glänsande håret gav henne en enastående skönhet.

— Det vet jag allt för väl! log hon förnöjt.

— Är det länge sedan ni kommo hem, eller —

— Nej, vi komma just från järnvägsstationen. Ni är den förste av våra bekanta, vi mött.

De växlade ännu ett par ord, varpå Anna vinkade till kusken, att han skulle köra vidare.

— När törs man göra herrskapet sin uppvaktning? frågade Bert.

— Tidigast om fjorton dagar. Till dess vilja vi njuta av vår smekmånads lycka!

Då de åkt i väg, mumlade Bert för sig själv:

— Anna är dock en utmärkt skådespelerska!

Plötsligt stanrtade han och tänkte: Kanske hon verkligen är glad och nöjd. Hon såg sannerligen inte ut, som om hon sörjde. Men hur skulle hon kunna vara lycklig med den där gamla karlen, med den smaklösa parvenyn ?

Vad Anna själv beträffade, hade hon fattat det beslutet att leva det möjligast behagliga liv med sin man. Hon hade trampat ur barnskorna, var förnuftig, smidig och så världsklok, att hon inte lät sig ryckas med av känslor och stämningar, därför lärde hon sig mycket lätt att foga och böja sig efter Horstmanns egenheter. Resans omväxling, möjligheten av att få alla sina önskningar och nycker tillfredsställda var henne61

till stor glädje, därför var hon en livlig och underhållande följeslagerska, än munter och skämtsam, än känslofull men aldrig gnatig eller misslynt. Hon kände sig dessa veckor formligen föryngrad.

Det dröjde heller inte så länge, förrän hon till sin förundran måste tillstå för sig själv, att hon inte riktigt visste, om hon ljög eller talade sanning, då hon smickrade sin man eller tillviskade honom ömma ord. När denne starka, spänstiga man tryckte henne i sina armar, så att hon tappade andan, kände hon sig som en kattunge i en björns ramar. Han och hon voro icke blott så olika varandra som man och kvinna kunna vara, utan Horstmann var dessutom en människa, vars ursprung och karaktär stodo i grellaste motsättning till allt, vad Anna hittills hade sett och känt. Och dock måste hon tillstå, att hon var lycklig med honom. Härtill kom, att hon snart hos honom upptäckte flera goda egenskaper, vilkas förefintlighet beredde henne lika många glada överraskningar.

Hans givmildhet gränsade till slösaktighet, han läste hennes önskningar i hennes ögon, gav sig varken ro eller rast, förrän han uppfyllt dem, han överhopade henne med dyrbara presenter, gav henne så mycket pengar, hon ville ha, och då hon första kvällen de voro i Monte Carlo, förlorade 2,000 francs, skrattade han helt muntert åt henne. Dessutom var han foglig som ett lamm, tålmodig låg han på knä framför sin maka, som i hans ögon var ett högre väsen, vars begåvning han beundrade, vars befallningar han lystrade till och vars ord han sade efter, som om han själv varken hade haft någon egen vilja eller någon egen åsikt. Svartsjuk såg han heller inte ut att vara. Vid en soaré på hotellet i Mentone, där Anna händelsevis hade träffat bekanta, hade han låtit henne dansa så mycket hon önskat. Följande morgon frågade hon honom, om han inte var en smula arg. Förvånad såg han på henne och svarade:

— Då jag inte kan dansa och du tycker om att få dig en svängom, bör jag verkligen finna mig i, att du håller dig till andra. Den saken är ju mycket enkel, tycker jag.

— Men när vi kommit hem till Düsseldorf och jag har stora bjudningar, vad säger du då, om det på dem62

kommer en hel stab av mina gamla beundrare? Blir du då inte svartsjuk?

— Nej, svarade han, i det han med stort lugn tog sin cigarr ur munnen. Därpå fortsatte han efter att ett Ögonblick ha tänkt sig för:

— Jag skall säga dig, vad jag anser beträffande den saken. Världsman blir jag ju aldrig, därtill har jag inga förutsättningar. Jag kan knappt presentera två personer för varandra. Men jag har ingenting emot att folk kommer och roar sig hos mig. Så det är en sak, du helt och hållet får ordna efter ditt eget tycke. Du kan inbjuda dina vänner, vara vänlig mot dem, så att de trivas i vårt hem och inte endast sitta där och röka mina goda cigarrer. Och så må folk gärna säga: mannen är en bra karl och på arbetsplatsen är han en fan till karl, men för övrigt är han en grobian, varemot den lilla frun, ja den lilla frun är hänförande.

Anna rynkade pannan litet.

— Så skall du inte säga! Ingen skall fälla sådana ord om dig. Och de skulle bara våga göra det, så skola de få med mig att göra!

— Nå, ja, ja! log han godmodigt. De uttrycka sig kanske litet hövligare, men det är dock meningen.

— Alls inte! De skola allesamman beundra dig! De skola hysa aktning för dig. För resten tala dina stora förtjänster tillräckligt, och om de äro för dumma att förstå. din överlägsenhet, skall jag nog lära dem det.

Han satte sig närmare henne och lade armen om henne.

— Ser du, min egen skatt, när jag ser dem skocka sig kring dig som barn kring ett kakfat, sitter jag i en vrå och tänker:

— Svansa ni bara omkring henne. I verkligheten är det dock mig hon tillhör.

Anna gav honom en kyss.

— Ja, du har rätt. de äro ena riktiga nöt allesamman. Man kan bara skratta åt dem, men heller inte mer. Åh, vad

de ändå tråka ut mig i längden!

En stund sågo de varandra in i ögonen. Hennes blick hade ett forskande uttryck, som om hon studerat hans drag,63

—- Vad är det du tittar efter? frågade han leende. Är det på min vårta?

Med komisk förargelse slog hon honom lätt på kinden.

— Vill du låta bli att prata så dumt! Du har visst ingen vårta! En man, som älskas av sin hustru, har varken vårtor eller någon skallig fläck på huvudet eller rynkor i pannan. Och om du inte förstår och tror detta, så är du ett stort nöt!

Horstmanns ansikte strålade. Med sina fina fingrar strök hon över hans panna.

— Gustaf, din panna är underbar. Där — över dina tjocka ögonbryn — där ligger geniet, det har jag själv läst i en bok. Åh, du min storslagne, kloke man, vad jag älskar dig!

Hon kysste honom, och han tryckte henne så hårt intill sitt bröst, att det svartnade för hennes ögon, och medan hennes hjärta bultade, som om det velat spränga hennes bröst, greps hon av en underlig förnimmelse, som många gånger, då hon var barn, kom över henne i drömmen; hon tyckte hon såg en man rusa fram från en källare, en ful, svart man, som ville sluka henne, men vars hemskhet fyllde henne med den sällsammaste blandning av vämjelse och hänförelse.

Anna gled som en ål ur Horstmanns armar, såg ut genom fönstret och måste, full av undran, fråga sig själv, om det verkligen var kärlek, denne man ingöt hos henne.

En enda gång på denna resa var Anna vittne till ett uppträde, där hennes man bar sig åt så, att han förfärade henne. De bodde på ett hotell i Nizza, där en kypare flera gånger hade förargat dem med sitt oförskämda sätt.

En eftermiddag, då Anna efter middagen ensam kom ned i kaféet för att läsa tidningarna, fann hon denna människa i färd med att genomrota några saker, som lågo kringspridda på hennes bord. Hon gjorde honom förebråelser, men han ryckte på axlarna och skrattade, som om han inte förstått tyska, oaktat han hittills hade utfört befallningar, som de givit på detta språk. I detta ögonblick kom Horstmann in, och Anna beklagade sig för honom över det som paserat. Ådrorna på Horstmans panna svällde strax på ett fruk-«4

tansvärt sätt. Han vände sig mot kyparen och befallde honom i en rasande ton, att han skulle hämta värden. Karlen ryckte åter på axlama med ett hånleende, han förstod inte tyska!

— Ni förstår inte tyska!

— Mais j'ai déjà dit!

— Då skall jag lära dig det, din fähund! skrek Horstmann till i ohejdat raseri. Han grep den förskräckta människan i kragen, slog honom hårt emot väggen och tilldelade honom flera slag i ansiktet, så att blodet flöt ur näsa oeh mun. Anna ropade högt av rädsla. Det blev en fruktansvärd uppståndelse i dèt huvudsakligen av fransmän bebodda hotellet, där man icke var förtjust i tyskar. Aldrig någonsin hads Anna sett en människa rasa som Horstmann. På hennes böner lät värden sig nöja med 500 francs, som vaktmästaren fick för sveda och värk på det villkoret, att polisen icke inblandades i saken. Så snart det äkta paret blev ensamt, sade Horstmann, som ännu var mörkröd i ansiktet och skakade av harm:

— Packa ned dina saker, vi resa ögonblickligan hSrifrån!

En timme senare sutto de på tåget. Anna hade ännu inte hämtat sig från sin förskräckelse. Med skygg blick betraktade hon sin man, som satt bredvid henne och tittade ut genom fönstret utan att en muskel rörde sig i hans ansikte, som nu hade förlorat den starka färgen.

Hon fattade inte, huru han så plötsligt kunde råka i sådant raseri oeh frågade sig själv med bävan, vad som skulle ske, om hon någonsin kom att väcka hans harm. De sade icke ett ord till varandra. Först då de på kvällen voro

ensamma på sitt logis i Bordighs-ra, Vågade hon i en öm ton fråga:

— Vad var det egentligen, som gjorde dig så vred?

Horstmann såg ett ögonblick på henne med förvirrad min, sedan sjönk han ned framför henne, dolde titt flnsikte i hennes sköte och stönade högt.

— Vad var det med dig, Gustaf? Säg mig d«t bara I

— Jag kom hem i upprörd sinnesstämning. I en av tidningarna hade jag läst en artikel om mig, en beskyllning, som jag inte kan värja mig emot,65

— Vad skriver man då om dig?

— Det talas om en bansträckning, jag har byggt, och man påstår, att jag gjort mig skyldig till underslev, stulit och bedragit så mycket jag kunnat. Och denna skändliga lögn kommer från folk, som jag hjälpt och som äro skyldiga mig den största tacksamhet. De äro avundsjuka på mig och vilja därför skada mig, de slynglarna!

— Men vem sätter tro till sådana ord, Gustaf? Det var synd, att du inte talat med mig om den saken, så skulle jag nog ha lugnat dig! Därför behövde du ju inte fara ut så mot den eländige kyparen. Jag trodde i första ögonblicket, att du skulle slå ihjäl honom.

Sakta och ömt strök hon över hans hår, klappade hans kinder, formligen magnetiserade honom med sina mjuka händer.

— Får du ofta sådana anfall?

— Ack ja, tyvärr! Dock komma de nu mera sällan över mig än i forna dagar. Jag har blivit något lugnare på senare år.

— Du måste behärska ditt häftiga lynne, annars kan du en dag ställa till en olycka med din hetsighet.

— Ja, bara jag kunde! Den där våldsamheten har jag ärvt av min far. Han dog i fängelse, därför att han under ett slagsmål slog ihjäl en människa.

Anna riktigt sjönk ihop av rädsla.

— Har din far dött i fängelse?

Han nickade.

— Jag säger dig detta, för att du inte skall få höra det av goda vänner. Kan du nu inte hålla av mig längre?

— Vad har den saken med vår kärlek att göra? frågade hon. Men det är ju fruktansvärt.

— Däri har du rätt, men härvid är ingenting att göra.

Hon hade satt sig i ett hörn av soffan och sàg förskräckt på honom.

— Du måste vänja dig av med att brusa upp på sådant sätt, annars blir jag rädd för dig.

— Jag kan inte behärska mig. Jag är nu en gång häftig. Och du får inte göra mig för många förebråelser av den anledningen. Ty i min vrede ligger hela min makt. Jag hade själv aldrig blivit något, om den66

inte drivit mig fram över alla hinder. Utan den skulle jag sannerligen ännu ha stått och bökat jord på en lantgård eller hemfallit åt drömmerier. Mitt rasande sinne har satt mig i gång. När jag av trötthet var nära att digna, behövde man blott titta på mig, så blev jag liksom född på nytt. Mina krafter blevo tio gånger större, blott genom att störta iväg mot svårigheterna, som ett vilddjur har jag nått mitt mål; jag är kanske blind, medan jag går bärsärkagång, men raseriet klarar mitt förstånd på ett egendomligt sätt. När jag länge har varit lugn, slutar det alltid med, att jag blir tjockhuvad, utan tankar, utan liv.

Han reste sig upp och suckade djupt.

— Människan är ett underligt djur. Det bästa i henne är också det värsta. Kan du fatta det?

Han satte sig i soffan bredvid henne, fattade hennes händer och lade dem mot sin panna.

— Du är den märkvärdigaste man, jag någonsin träffat, mumlade hon.

— Kan du hålla av mig, när du vet, hurudan jag är?

Hon gav honom ett skyggt ögonkast; som hon satt där i soffan, hopkrupen, med hakan stödd mot knäna, liknade hon ett förskrämt barn.

— Jo, jo visst håller jag av dig — jag håller lika mycket av dig för den skull — Du kan ju inte rå för, att du är sådan — men —

— Men —?

Hon tog hans breda, grova arbetarhand och lät sina små fingrar glida över den.

— Men om, om, ja, det vore väl inte omöjligt, om du en gång skulle bli ond på mig?

— Är du rädd för mig?

— Ja — jag är litet rädd! stammade hon.

Han såg bedrövad på henne, lät huvudet sjunka ned mot bröstet. I hans ögon låg en stor, klumpig hunds troskyldighet, han lät fingrarna glida över sin handlov och sade:

— Jag skulle hugga av denna hand, om den någonsin kunde överila sig mot dig.

De talade inte mera om denna tilldragelse, han hade lutat sitt huvud mot hennes axel, och medan hon lyssnade till hans andedräkt, gled hennes blick mot fönst-67

ret. Ute i natten sken månen med blek glans. I fjärran ljöd musik, ackompanjerad av bränningens dämpade brus mot stranden. Hon kände Horstmanns läppar lätt beröra sitt hår, och då och då fuktade en varm droppe hennes panna. Han grät, det lugnade henne. Hon satt stilla och lät hans tårar rinna en stund. Omsider vände hon på huvudet, så att hennes läppar mötte hans. Han sade inte ett ord. Men aldrig förr hade de växlat sådana kyssar som i denna stund, ooh aldrig hade hans stormande lidelse visat sig mera rörande i sin ödmjuka blidhet.

Anna hade nästan glömt denna historia, eller hon hade i varje fall slagit den ur tankarna, då Horstmann några dagar därefter visade henne vid frukostbordet en tidning, i vilken uppträdet med vaktmästaren återgavs med en mängd allt annat än sanningsenliga till-lägg. Enligt reporterns berättelse måste ingenjör Horstmann vara sinnesrubbad; i ett plötsligt anfall av mordiskt raseri hade han, helt utan anledning, kastat sig över den värnlöse vaktmästaren, som säkerligen skulle ha blivit dödad, om inte hotellpersonalen hade sprungit emellan den galne mannen och hans offer. Artikeln slutade med följande anmärkning: Vart denne farliga gäst, som tyvärr oantastad fick lämna Nizza, ställde sin färd, veta vi inte, vi få emellertid hoppas, att han icke ställer till liknande skandaler på andra hotell.

— Nå, mitt barn, nu vet du åtminstone, att du är gift med en galen man, sade Horstmann kärvt.

Men hon endast skrattade.

— Du låter väl aldrig sådant bekomma dig? Fy, man borde inte röra vid dylika smutstidningar. Därpå kastade hon tidningen utåt bordet, men på eftermiddagen, då hon gick förbi en kiosk, köpte hon ett exemplar av tidningen och gömde det i sin skrivbordslåda. Hon visste inte själv, varför hon gjorde detta, hon tyckte bara, att det var intressant, att det stod sådana rysliga saker om hennes man.

Eljest förlöpte bröllopsresan utan störande händelser, och Anna hade under dessa sex veckor befunnit sig på allt sätt väl. I Dusseldorf hade Horstmann föga tid att vara tillsammans med sin unga hustru. I början av maj måste han resa till Luringen för att sät-68

ta i gång brobyggnadsarbetet, och de närmast följande månaderna var han blott hemma om kvällarna; ofta var han tvungen att stanna borta flera dagar, så att Anna var mycket ensam. Men hon grämde sig icke vidare häröver,

Det passade henne utmärkt att ha en man, som inte ständigt hängde över henne. Det skulle i varje fall i längden ha tröttat henne. Hon hade tillräcklig underhållning. De nygifta bodde tills vidare i en trevligt möblerad lägenhet, och Anna hade deltagit i inredandet, så att den fått en personlig prägel. I andra våningen bodde fru Düsbach, med vilken hon var mycket tillsammans. Efter någon tids förlopp gjorde hon visiter och mottog likaså motvisiter av vänner och bekanta. På så sätt gick tiden fort, och hon kände sig övermåttan lycklig. Staden och umgängeskretsen föreföllo henne mycket angenämare och gladare än förr, det var, som om det kommit ny glans över alla ting och människor. Men kanske denna förändring till det bättre helt enkelt härledde sig därav, att Anna kände sig som en ny människa, sedan (hon inte längre bar självtvättade handskar, hattar från föregående år och skodon, vilkas klackar voro en smula sneda, utan uppträdde som den rika fru Horstmann, som höll tre tjänsteflickor och som från Nizza hade hemfört en hel samling moderna dräkter, vilkas snitt kom de kräsnaste målarögon att stråla av beundran. Hon hade aldrig känt sig så glad som nu, och ofta måste hon skratta för sig själv, när hon kom att tänka på de kval och den ängslan, som ännu under förlovningstiden hemsökte henne. För en världsdam, som äger rikedom, intelligens, skönhet och äregirighet, var livet så rikt, att den lilla kärleken verkligen spelade endast en obetydlig roll. Hon kunde i varje fall mycket väl undvara den. Hon var riktigt belåten med sin gamle brumbjörn. i synnerhet när han befann sig på resor.

På grund av bristande utrymme i den tillfälliga bostaden, kunde hon inte ha någon större mottagning, men hon höll sig skadelös genom att så mycket oftare inbjuda en liten utvald skara, som hon klokt hade förstått att samla omkring sig och vilken bestod av väninnor, som likaledes voro nygifta, dessutom unga konstnärer, officerare och ämbetsmän.

Annas första visit gällde öldrottningen. Fru Os-69

wald tog emot med mycket stolt min och granskade ingenjören med kritiska blickar. Men Anna, som inte tålde, att man såg ned på hennes man, började strax tala om något avledande ämne, medan hon samtidigt koketterade med ölbryggaren, som stönade under tyngden av sitt överflödiga fett. På så sätt flev frun snart tam. Under samtalets gång gjorde Anna antydningar om det nya huset, vars byggande skred raskt fram.

— Det kommer väl att skymma ert hus en liten smula, men jag hoppas, att det inte skall genera er, kära fru.

öldrottningen hade nervös huvudvärk resten av dagen. Hon vacklade mellan att ignorera den visit, som Horstmanns hade avlagt hos henne och sålunda genast förklara paret krig eller att bliva Annas bästa väninna. Hon bestämde sig för det sistnämnda, och snart började ett livligt umgänge mellan de båda vackra och rika damerna.

Det dröjde inte länge, förrän Anna hade fått tillbedjare. Och Bert befann sig naturligtvis i den skaran. Men länge såg det ut som om han hade förlorat den glans, som förr omgav honom, som om Anna med sitt flicknamn hade skiftat vänner.

I början visade hon sig påfallande kylig emot honom, behandlade honom med illa dold ringaktning och avbröt honom ofta med bitande hån. När de voro på tu man hand, och han såsom förr försökte säga "du", for hon upp vred oeh undanbad sig sådana friheter, som alls inte passade sig mera. Han grämde sig, formligen sörjde, när han på eftermiddagen låg och sträckte sig på björnskinnet i sin ateljé med en cigarett i munnen. Mången gång tänkte han på, om han burit sig dumt åt, då han av ängslan för fattigdom nekat att gifta sig med henne. Ty när allt kom omkring, hade han väl åtminstone lika mycken talang som många av-hans vänner, som slogo igenom och vid årets slut hade haft en mycket ansenlig inkomst. Dessutom hade han ju sin faders berömda namn, vilket utan tvivel var en fördel. Mången fabriksidkare i Wupperdalen hade säkerligen endast av den anledningen låtit sig målas av honom. Och nu huvudsaken: hans hustru! En duktigare kvinna kunde man inte tänka sig. Hon skulle nog ha förstått att göra reklam för honom på det70

allra behändigaste sätt, det var han säker på. Och även om det stundom skulle ha suttit hårt åt, skulle han och Anna i varje fall ha fört ett behagligt liv som ett glatt och förälskat konstnärspar. Till och med om de måst sätta sig i skuld för att kunna leva —- nå, skulder hade han redan på förhand, eJhuru han var ogift och fri; han

behövde nu bara inte tänka på något, han kunde gå lat i ett sträck, men mången gång hemsöktes han inte desto mindre av en brinnande längtan att bli en samhällsnyttig människa.

Han plågades dock aldrig särskilt länge av dylika funderingar. Hans moraliska anfall och dygdiga föresatser försvunno som röken från hans cigarett. Arbeta, slita och släpa för att sitta som en aktningsvärd familjefader på svältgränsen, nej, den framtidsvyn frestade honom sannerligen inte, så dum var han ändå inte. För att låta Anna förstå, att hennes hållning retade honom, visade han sig en lång tid inte i hennes hem, utan besökte så mycket oftare fru Oswald. Detta gjorde verkan. Fru Horstmann skrev ett par rader, bjöd honom på middag, var mycket älskvärd mot honom, då han kom, och efter en kort tids förlopp intog Bert ånyo sin gamla ställning som Annas förtrogne vän, till vilken hon under alla förhållanden tillät sig att säga "du". Allt syntes vara mellan dem som före hennes giftermål med Horstmann. Men dock kunde han ej frångå den uppfattningen, att deras förhållande nu var ett helt annat. Att Horstmann stod emellan dem, kunde han inte tro, snarare ansåg han, att det var hennes rikedom, som nu tillät henne ätt mottaga honom i det gedigna hemmet och visa sig god mot en fattig fan, som behövde hennes vänlighet. Men en dag märkte han, att hon var starkare fäst vid sin man, än han hade tänkt sig, eller i varje fall låtsades vara det. Bert hade nämligen gått litet längre än vad som egentligen var passande, i det han gjort Horstmann till föremål för några hånfulla anmärkningar. Anna såg plötsligt på honom med hårda ögon och utropade;

— Huru kan det falla dig in att tala så? Du glömmer tydligtvis, att Gustaf är min man!

— Nå, ja, kanske, smålog han, för resten borde jag71

ju desto mer känna denna omständighet, som det är jag, som hjälpt dig att få honom.

Hon lade från sig sitt broderi, mätte honom med en blick, som visade, att hon kände sin överlägsenhet, och sade med lugn röst:

— Käre Bert, detta borde du och jag helst glömma! Allt har vänt sig till det bästa för mig, jag är fullkomligt lycklig med Horstmann och önskar ingen förändring i min tillvaro.

— Det förutsade jag dig ju, avbröt han henne.

— Javisst! Nej, du hade helt andra förhoppningar, min gode vän! Du trodde, att jag skulle bli din älskarinna. Att gifta dig med mig, det var du för feg till!

Bert teg en stund. I bitterheten i dessa ord trodde han sig spåra en skymt av harm, och ifall hon var ond på honom, älskade hon honom alltjämt!

— Anna, vill du tro mig, när jag säger dig —

— Vad skall jag tro?

— Att jag ofta'bittert ångrat min brist på mod eller rättare sagt på lättsinne.

Anna såg honom med stort lugn rakt in i ögonen, och hennes kyliga, överlägsna leende tycktes säga honom, att hennes kärlek till honom var död.

— Nu försöker du visst inbilla mig något —

Han rusade häftigt upp, odh hon skyndade sig att tillägga:

— Nå, ja, så tror jag, att du kanske ångrar dig i ögonblick, då du inte riktigt är herre över dig själv. Men den dagen, då du så oegennyttigt framförde till mig en annans frieri, då uppenbarade du din verkliga natur. Du var för svag och för feg. Men vem kan väl göra dig förebråelser? Du är en ovanligt älskvärd människa, Bert, och det gläder mig alltid att se dig. Vi kunna båda ha mycket nöje av att vara vänner! Men jag anser dig fullkomligt oförmögen att vare sig hysa eller förstå stora och starka känslor, därför skall du inte tala med mig om kärlek, ty då blir du komisk. Jag vill anförtro dig något, men du får inte låta det gå vidare, ty då skulle mina vänner skratta ut mig: jag älskar min man.

Bert såg på henne med ett uttryck, som sade:72

vad skall den här komedien tjäna till? Men hon vidhöll, vad hon sagt, nu i ivrig och öm ton:

— Jo, det är sant! Jag älskar honom, och jag är själv den, som mest förvånar mig över denna absurditet. Han är en barbar, han är tjugosex år äldre än jag, han ihar händer som en kusk, är plump och obildad! Allt detta ser jag mycket väl. Kvinnor äro ju nu en gång så oberäkneliga. Kanske jag håller av honom, emedan han helt och hållet är en karl, inte en sådan där karaktärslös, blaserad figur som du!

Bert bugade sig.

— Tusen tack! Hur som helst, så är du då åtminstone uppriktig emot mig.

Hon ryckte på axlarna, och de sutto en stund utan att tala. Det hånfulla leendet var nu för en gångs skull försvunnet från Berts ansikte, han hade svårt att dölja den förödmjukelse, Annas ord hade vållat honom.

Hon såg litet förlägen ut, måhända tyckte hon, att hon gått en smula för långt.

— Du är väl inte ond?

— Ond? Varför skulle jag vara ond? Jag vet ju så väl, att jag inte har din mans tjurnacke. Han och jag tillhöra mycket olika raser. Kanske tar du litet fel med hänsyn till dina egna känslor. Skall jag säga dig, varför du håller av din man?

— Nå?

— Därför att han ger dig allt vad du begär, och så —

— Därför att han så ofta är på resor, att han inte kan falla dig till last. Om du alltid skulle ha honom hos dig, skulle du snart märka, att det ligger en värld emellan dig och honom. Ni har alldeles för litet gemensamt, du förstår lika litet hans tankar, som han förstår dina. Den dagen kommer nog, då du upptäcker, huru främmande ni i själva verket äro varandra. Jag har svårt för att tro på din "stora" känsla för Horstmann; min åsikt är, att du i grund och botten alls inte vet, vad kärlek är.

— Åh, käre Bert! Horstmann och jag ha flera gemensamma intressen än du anar. Och den dag skall komma, då alla de unga lättingarna skola upptäcka, vad som bor inom min nian!-— Aldrig, aldrig! Den mannen kan bo här i tio år, deltaga i sällskapslivet, umgås med oss, han kommer alltid att förbli en främling. Han är av en annan ras, en annan värld än vi.

-— Det kommer tiden att utvisa, sade Anna trotsigt.

Härvid avbröto de samtalet oeh återkommo icke senare till detta ämne. Under den följande tiden Var Anna mycket uppmärksam mot sin man. När de hade besök, ooh han var hemma, försökte hon på alla sätt göra honom till medelpunkten. Hon var alltid av samma åsikt som han, hans ofta skarpa yttranden sökte hon mildra, så att de kommo att se ut som allmänna påpekanden. Likaså tog hon ofta sina bekanta med sig till Luringen för att se på brobyggnadsarbetets framskridande, och det var en sällsam syn i den vilda dalen mellan bergen, när damer och herrar i eleganta sommardräkter sprungo omkring bland arbetarna, bestego svindlande ställningar eller klättrade upp oeh ned för nästan lodräta stegar.

VI.

Luringerdalen hade före byggandet av den stora järnvägsbron varit en lugn, folkfattig, okänd avkrok. På bägge sidor om Wuppenfloden reste sig branta, skogbevuxna berg på trehundra fot, och milslånga sträckor böljade floden i väg i ostörd enslighet i skuggan av hundraåriga träd, tills den nådde fabriksdistrikten, vilkas avloppsledningar grumlade dess vatten, så att det till sist blev svart och tjockt som halvtorkat bläck. Endast en vattenkvarn hade med sitt enformiga buller stört stillheten i dalens djup. men den hade nu i flera år stått stilla, och hjulets halvruttna ekrar voro övervuxna med grön mossa.

Som pojke hade Horstmann mången söndagsmorgon klättrat på de branta bergssluttningarna ned till floden för

att fiska. Här kunde han i lugn och ro hänge sig åt sina tankar, ty så långt ögat nådde, hörde man blott vattnets sorl och lövens sakta prassel. Till oeh med byn låg helt avsides på den vidsträckta, öde hög-Vansinnig eller icke? 6 -— Aldrig, aldrig! Den mannen kan bo här i tio år, deltaga i sällskapslivet, umgås med oss, han kommer alltid att förbli en främling. Han är av en annan ras, en annan värld än vi.

-— Det kommer tiden att utvisa, sade Anna trotsigt.

Härvid avbröto de samtalet oeh återkommo icke senare till detta ämne. Under den följande tiden Var Anna mycket uppmärksam mot sin man. När de hade besök, ooh han var hemma, försökte hon på alla sätt göra honom till medelpunkten. Hon var alltid av samma åsikt som han, hans ofta skarpa yttranden sökte hon mildra, så att de kommo att se ut som allmänna påpekanden. Likaså tog hon ofta sina bekanta med sig till Luringen för att se på brobyggnadsarbetets framskridande, och det var en sällsam syn i den vilda dalen mellan bergen, när damer och herrar i eleganta sommardräkter sprungo omkring bland arbetarna, bestego svindlande ställningar eller klättrade upp oeh ned för nästan lodräta stegar.

VI.

Luringerdalen hade före byggandet av den stora järnvägsbron varit en lugn, folkfattig, okänd avkrok. På bägge sidor om Wuppenfloden reste sig branta, skogbevuxna berg på trehundra fot, och milslånga sträckor böljade floden i väg i ostörd enslighet i skuggan av hundraåriga träd, tills den nådde fabriksdistrikten, vilkas avloppsledningar grumlade dess vatten, så att det till sist blev svart och tjockt som halvtorkat bläck. Endast en vattenkvarn hade med sitt enformiga buller stört stillheten i dalens djup. men den hade nu i flera år stått stilla, och hjulets halvruttna ekrar voro övervuxna med grön mossa.

Som pojke hade Horstmann mången söndagsmorgon klättrat på de branta bergssluttningarna ned till floden för att fiska. Här kunde han i lugn och ro hänge sig åt sina tankar, ty så långt ögat nådde, hörde man blott vattnets sorl och lövens sakta prassel. Till oeh med byn låg helt avsides på den vidsträckta, öde hög-Vansinnig eller icke?
674

slätten; men från kyrktornet, som höjde sig över trädtopparna, hade man under klart väder utsikt över byar, städer, kyrkor och en hel skog av fabriksskorstenar, som slungade ut sina heta flammor eller sina mörka rökskyar. Två städer, som redan under medeltiden voro berömda för sina järn- och stålverk, lågo bredvid varandra på var sin sida om Wupperfloden. Avståndet mellan dem vår inte många mil, men den djupa floddalen försvårade förbindelsen.

I det stora hela var samfärdseln i denna trakt i hög grad besvärlig, och endast på en milslång omväg kunde man iföra gods och varor över till andra sidan floden, och för att avhjälpa dessa olägenheter var det den nya järnvägen med den storslagna bron skulle anläggas. Redan sedan åratal tillbaka ansågs planen ytterst förmånlig; men man drog sig ständigt på grund av de oerhörda svårigheter, dalens djup och bredd erbjödo. Då var det, som Horstmann inlämnade sitt dristiga förslag: att spänna över floden med ett enda brospann, som ifråga om storlek och spännvidd skulle överträffa allt vad man hittills hade vågat bygga av sten eller järn. På två år skulle Horstmann utföra detta verk, vars plan hittills var något så enastående, att han till en början rönte både motstånd och misstro. Man ansåg den som ett foster av en begåvad mans inbillnings-kraft, såsom en dröm, som aldrig kunde bliva verklighet. Härtill kom också, att Horstmann ansågs som en genial entreprenör, som mycket säkert hade fullbordat många vågstycken, som andra inte vågat sig på — men helt rent och fläckfritt var hans rykte lika så litet som de ökända spekulationsbolags, i vilkas tjänst han arbetat. Men omsider uppdrog man dock åt honom anläggandet av både bron och järnvägen, därför att alla andras kostnadsförslag gränsade till det omöjliga.

Och nu fick den tysta dalen plötsligt liv. På högslätten omkring Luringen byggdes smedjor och snickarverkstäder, en maskinverkstad, ett kalkbruk och en hel liten stad för arbetarna och uppsyningsmännen. Djupt nere i jorden under flodens botten och högt uppe på de gröna höjderna voro flera hundra människor i arbete. Från daggryningen till nattens inbrott arbetades det, knakande och brakande föllo träden ned i dalen, och75

långt utanför synkretsen dundrade det när klipporna sprängdes med dynamit, så att bönderna våndades i bävan för jordskalv. Från denna dag, då Horstmann började sitt arbete, trädde hans hemliv i bakgrunden. Nu var han åter den gamle. Hans underordnade, som hade inbillat sig att de på grund av hans förändrade tillvaro skulle få friare händer, blevo bittert besvikna: han tog ledningen men hade samtidigt också ett öga på de minsta detaljer. Det såg nästan ut, som om hans krafter skulle ha fördubblats; han var den flitigaste av alla arbetarna, murade med murarna, smidde med smederna och timrade med timmermännen. Men han, som förr behandlade sitt folk som upproriska slavar, talade nu vänligt med dem, som om de varit kamrater, som hänfördes av ett gemensamt verk och strävade mot samma mål. Alltid förmanade han dem att göra sitt bästa, att varken spara tid eller möda. Han strävade inte efter förtjänster, brydde sig än mindre om att sätta till något, om blott var sten låg murad för evighet, om varje gjutning blev felfri! Den minsta smedlärling, som drog bälgen, hade en känsla av att också han var delaktig i mästerverkets fulländning.

Natten tillbragte Horstmann för det mesta i vattenkvarnen, under vars förfallna tak han hade låtit inreda ett par rum, där en hushållerska sörjde för hans bekvämlighet. När folket på kvällen klättrade upp mot höjderna till sina baracker, blev det tyst i den djupa dalen, och endast flodens brus ljöd ut i natten. Innan Horstmann gick till vila brukade han sätta sig i en gammal, trasig länstol vid fönstret; de tankar, arbetets jäkt bragt till tystnad, gav han nu fritt spelrum, och känslan av all den lycka, den senare tiden skänkt honom, blev då stundom så stark, som om den skulle spränga hans bröst. Däruppe låg den eländiga by, där han var född och fostrad, mången gång tyckte han, som om han såge elden ifrån sin faders ässja lysa genom kvällens dis. Nu stod en främling och hamrade på det städ, vid vilket han så ofta arbetat. Men i själva byn hade han träffat flera kända ansikten, människor, som den gången voro raska unga män, men som nu vandrade omkring som gamla krokryggiga bönder. Deras söner hade han antagit som arbetare; da hade76

ödmjukt tackat honom och voro glada över att de blevo i tillfälle att förtjäna en smula. Han tänkte ofta tillbaka på forna dagar, på kvällsstunder, då han satt hos modern ooh längtansfull stirrade ut genom de små rutorna, medan hans hägrande ande flög ut i den vida världen. Och därefter kommo de mödosamma år, som satt så djupa fåror på hans panna och böjt hans styva nacke. Men trots allt hade han segrat! Genom slit och släp, mödor och kamp hade han nått hem till sin födelsebygd, stod som herre över en stor arbetsstyrka, aktad, ärad och snart berömd över hela landet som byggherre av ett verk, som skulle föreviga hans och Luringens namn.

Ur nattens skuggor såg han sin stolta brobyggnad stiga fram. När himlen var mulen, kunde han blott skönja den, mörkare än vattnet! Han tyckte det såg ut som en jätte, vilken låg på flodbotten och sträckte sina väldiga armar hotande upp i luften.

Men när månens strålar silade ned över Wupperflo-dens vågor och kastade sitt sken på järnbalkarnas invecklade stativ, såg det ut som ett nät i solen.

För första gången i sitt liv hade Horstmann känslan av att ha skapat ett mästerverk. De förnäma byggmästarna från medeltiden vakade inte med större andakt över sina kyrkors uppbyggande än han över sin brobyggnads tillkomst. Det föreföll honom, som om denna bro skulle bli en försoning av alla tidigare begångna fel, som om detta verk skulle rentvå honom från varje beskyllning, varje skymf. Mångt och mycket hade han kanske byggt på sankmark och på sand, flera av hans järnvägar voro anlagda utan försiktighet, utan hänsyn till framtiden, men detta arbete skulle stå som ett minnesmärke i sten och järn, som trotsade tidens tand.

På väggen i det lilla, låga rummet hängde Annas porträtt i en bred guUram. Aldrig lade han sig till vila utan att först ha betraktat det så som den troende bonden betraktar sitt skyddshelgons bild. Den sköna, målade kvinnobilden med de bländande vita skuldrorna, med pärlsmycket om halsen och med världsdamens lättsinniga leende kring läpparna, stod i en skriande motsats mot den enkla kammarens kalkade väggar, bru-77>

na jutegardiner och furubord, men kontrasten mellan den vackra målningen och den torftiga boningen var inte mera påfallande än den, som |förefanns mellan porträttets original och den man, hon tillhörde. Dock märkte han inte denna skillnad och anade inte, huru främmande de voro för varandra. Hela veckan gladde han sig som ett barn åt lördagskvällen, då han reste hem till Düsseldorf. Ifall vädret var vackert, mötte Anna honom på stationen,

eljest satt hon i vardagsrummet och väntade på honom med en liten mössa på det vackra håret. Hon bar mössan, emedan Horstmann tyckte, att den förlänade henne en husmoderlig prägel, som i hans ögon gjorde henne ännu mera intagande. När han kom hem, överraskade hon honom var gång med nya bevis på sin kärlek. Så en dag fann han henne fördjupad i läsningen av en bok om tekniska uppfinningar. Hon var så upptagen av läsningen, att hon knappt hörde honom; först då han kallade på henne, sprang hon honom till mötes. En annan gång hade hon gömt sig, och då han med förundran såg sig omkring i det till synes tomma rummet, dök hon upp med leende ansikte bakom kakelugnsskärmen.

Lördagskvällen sörjde hon alltid för att kunna offra åt sin man. Endast fru Düsbach åt någon gång på kvällen med dem, och efter måltiden satt det äkta paret ett par timmar i förtroligt samspråk. Anna talade om för Horstmann, huru hon hade tillbragt veckan, berättade honom om vänner och väninnor, som hon alltid gjorde litet löjliga, så att hennes man verkligen fick det intrycket, att hans hustru betraktade dessa människor som underordnade väsen, som man inte kunde taga allvarligt. När hon talade om alla de besök hon hade haft, påtog hon sig vanligen en lidande min, som om denna världslighet egentligen tröttat henne. Ack, huru likgiltiga voro inte alla dessa baler och middagar henne! Men häråt var ju intet att göra! Livet ställde ju sådana fordringar på en dam, som hörde till societeten. Och när ihon någon stund hade pratat med honom icke om det, som verkligen hade hänt henne, utan om vad hon trodde, han kunde tycka om att höra, började hon utfråga honom, och hon hade en för-78

måga att locka orden ur honom, så att den tystlåtne mannen formligen blev vältalig.

Hur gick det med bron? Var han nöjd med arbetets framåtskridande? Hur stod det till med mannen, som i förra veckan hade brutit benet? Hon hade skickat några flaskor vin till honom på sjukhuset i Elberfeld. Det blev han väl glad över?

Han hade väl kommit ihåg den nya tidningen, i vilken det stod något om bron, vilket hon gärna ville ha en förklaring över? Som han hade glömt tidningen, trätte hon på honom, medan hon för sig själv tänkte: "det var då för väl, att vi inte behöver prata om det tråkiga ämnet". — Men hade han verkligen något att förklara för henne, satt hon och lyssnade på hans ord med spänd uppmärksamhet oeh förstod så väl att dölja sin brist på förståelse, att han strålade av stolthet över henne och förklarade, att hon mycket väl kunde taga plats som ingenjör.

På söndagarna hade de ofta främmande, och då trädde ovillkorligen husets herre i bakgrunden. Utan spår till saknad såg han Anna underhålla gästerna med saker, som lågo utanför hans fattningsförmåga och som inte intresserade honom. Mången gån g gav han för att tillfredsställa sin fru, större mottagningar eller gick ut med henne. Men han var just ingen eftersökt bordskavaljer. Stilla och tystlåten satt han vid det smyckade middagsbordet, varken skämt eller skratt, ljusens glans eller vin kunde sätta liv i honom eller jaga bort de skyar, som vid sådana tillfällen drogo ihop sig på hans breda, trotsiga panna. Då man såg honom måste man få det intrycket, att han ringaktade och avskydde hela sällskapet, som gav honom igen hans ohövlighet med att förklara, att han var en högst obehaglig person. Ett enda ämne löste hans tunga, och det var hans bro; då man började tala om den, kunde han knappt sluta att tala därom.

Över hans äktenskaps himmel svävade den gången blott då och då några lätta skyar, som icke förmådde förmörka dess strålande glans. Horstmann kunde gott leda sin svåger, kapten Dehwitz, som i sina eviga penningförlägenheter hade varit så nedlåtande att anmoda den förmögna ingenjören om ett större lån.79

Då och då påminde Horstmann om detta, och då tog Dehwitz saken ytterst flott: under den närmaste tiden skulle han återbetala allt på en enda gång, förresten vore ju sådana tjänster, som släktingar gjorde varandra, icke skräddare- eller skomakareräkningar, och det hastade väl inte så mycket med att ordna dylikt mellanhavande!

Horstmann retade sig grundligt över kaptenens uppblåsta sätt, men på Annas bön lät han saken bero, ja, han föreslog till och med sin svåger att övertaga en tjänst vid brobyggnaden, han menade därmed kunna bringa kaptenens finanser på fötter, men Dehwitz tillbakavisade med stolthet detta mycket fördelaktiga erbjudande; det fattades bara, att han skulle uppträda som Horstmanns underlydande!

Fru Düsbach började också efter en tids förlopp att se snett på sin måg.

Om hennes skulder hade han ingen kännedom, då Anna av sina hushållspengar hade betalt Schöbel en del av det, som hennes moder var skyldig denne. Men den goda damen, som tilj en början mycket ordentligt hade levt på sin änkepension, hade åter kastat sig in på spekulationer och hade naturligtvis gjort sig ny skuld, så att hon nu lugnt levde på Horstmanns bekostnad. Det var han, som betalte hyran, jungfrulönen, kläder, kort sagt hela fruns hushåll. Då Horstmann en dag tillät sig att fråga Anna, vartill modern egentligen använde sin pension, svarade frun i lätt ton: de eländiga få skillingarna! Kanske de räcka till att köpa tandpulver!

Före sitt giftermål hade Horstmann föresatt sig att icke visa sig småaktig i penningsaker; därför betalade han allt möjligt utan att göra invändningar eller att fråga, men icke desto mindre dröjde det icke länge, förrän hans hustrus släktingar beskyllde honom för snålhet. Anna försvarade till en början sin man, men allt efter som tiden gick, visade det sig, att de band, som höllo henne vid familjen, voro starkare än de nya förpliktelserna mot Horstmann. Detta berodde på förhållandena. Moder och syster såg hon varenda dag, varemot hennes man endast var hemma en dag iveckan. Och dock kunde dessa små kontroverser icke förstöra lyriken i dess samband, och de hade varit gifta i ett och ett halvt år, utan att någon allvarlig oenighet inom äktenskapet ägt rum.

I slutet på året blev det nya huset färdigt. På den tiden, då Düsseldorf ännu var en stilla mälarstad, gjorde det nya huset ett utomordentligt starkt intryck på invånarna. De gula sandstensmurarna, den stora järnporten sågo nästan kungliga ut vid sidan om öl-bryggaren Oswalds hittills beundrade hus.

Från denna tid började Annas hushållning verkligen bli storslagen. Och då hon hyste den uppfattningen, att hennes nya hus medförde för henne nya förpliktelser, utvidgade hon sin bekantskapskrets i betydlig grad. Överallt lämnade hon sitt kort, gjorde visiter, mottog inbjudningar och hade mottagningar, som om hon ville samla halva staden i sina rum. Hon blev mycket snart Düsseldorfs mest firade dam och hade den sedvanliga staben av beundrare. Vid alla större festligheter spelade fru Horstmann huvudrollen. Konstnärerna tävlade om att hylla henne, och hennes porträtt utställdes hos Schulte tre gånger av de främsta porträttmålarna. Officerarna svärmade kring henne, och när soldaterna med klingande spel tågade hem från Goldheimer-heden, blev det kutym, att musiken började spela framför hennes hus, och hela regementet, ända från översten till den yngste rekryten, "såg till höger", där den vackra fruns rödblonda hår och leende ansikte tittade fram bakom de gröna spal-jéerna i vinterträdgården.

Anna hade alldeles tagit herraväldet från fru Oswald. Öldrottningen bevarade dock sin kungliga hållning och sin oförlikneliga min, men alla voro eniga om, att hon hade förlorat slaget, och när man nu nämnde den "vackra trettioåriga frun", skedde det alltid med ett visst medlidande tonfall. Och dock hade, sedan Anna flyttade in och blev hennes granne, ingen känd förändring skett på henne, hon hade ej en rynka, icke ett vitt hårstrå, icke en förlorad tand men icke desto mindre betraktades hon som en fallen storhet. Man lämnade henne, brydde sig icke mer om hen-81

ne, hon var gången "ur modet", och detta hade ägt rum mycket plötsligt. Vad fru Oswald led på grund av tingens nya ordning, kan varje fåfänglig kvinna fatta, men hon lät icke märka något.

Den sanna världsdamen finns lika sällan som den sanne konstnären eller den sant religiösa människan. En kvinna måste vara född till att representera och lära denna konst under många sömnlösa nätter, ty den uppammar de finaste och —• om icke de ädlaste egenskaper. Och i en stad som Düsseldorf, där målarna i över tjugotre år ha spelat huvudrollen, måste den tongivande damen besitta något rätt säreget, en viss konstnärlig fantasi, som sätter henne i stånd att böja och behärska de motsträviga. Dessa egenskaper besatt just Anna. Hon hade konstsinne, älskade målningar och kunde tala om dem med hänförelse. Man inandades i hennes hem en luft, som verkligen var fri från fördomar och vardaglighet.

Därjämte var hon som rhenländare älskvärd och naturlig, såg man henne, inbillade man sig, att man länge känt henne. Men att vara tongivande är en lidelse, som sätter fåfängan, en av människans starkaste drifter, i rörelse, och därför tär den på en kvinnas krafter. Därav kom det sig, att Anna nu offrade all sin tid åt sällskapslivet, så att hon förlorade all känsla och intresse för allt annat.

Den känsla, hon hade känt för mannen, var så gott som släckt. Det första året grämde hon sig ofta över, att folk ej tyckte om Horstmanns sällskap. Naturligtvis var det ej sagt, att han blev en fulländad världsman, om han bara hade varit en behaglig nolla som herr Oswald till exempel, som man blott drog på smilbandet åt, men som alla gott kunde fördraga. Varför var motsatta förhållandet med Horstmann? Anna var tillräckligt intelligent att se skillnaden mellan de båda männen. Den tyske bryggaren var en nolla och hade ej alls anspråk, medan Horstmann var något och visade det. I hans slutna, tillbakadragna sätt låg en stolthet, som sårade folk.

Anna förstod mycket väl, vad hennes man var värd, men som den Världsdam, som i ett och allt måste föl-82

,ia modet, instämde hon i sällskapets mening och fann Horstmann lika besvärlig som de andra.

Det var ju dock en lång väg från inre disharmoni till formlig brytning. Hans hustru lät sig så fullständigt ryckas med i virveln, att hon mer och mer försummade sin man. Hon var i hans närvaro loj och trött, glömde sina små koketterier och lät honom ofta märka, att han tråkade ut henne. När hon var älskvärd och inställsam, kunde man vara säker på, att hon hade något att bedja honom om, för det mesta pengar. Han märkte visst inte alltid hennes avsikter men kände sig ofta missmodig, hade en fruktansvärd förnimmelse av att en förändring hade ägt rum i deras förhållande till varandra, såg med djup smärta, att det kommit något mellan honom och hans hustru. Han menade, att det var det nya huset. En düsseldorfer-arkitekt hade byggt det, men Bert hade gjort åtskilliga förändringar på den ursprungliga ritningen; han hade också medverkat vid inredningen. Icke en möbel stod annorlunda än han hade befallt, varenda gardin, varenda matta hade han utvalt; målningarnas plats hade han sökt ut. Horstmann hade icke haft ett ord att säga. När han erbjöd Anna sin hjälp, ljöd alltid hennes svar så:

— Varför vill du plåga mig med sådana småsaker; det skall jag nog ordna. Dessutom har jag Bert.

En dag under hans bortovaro företogs inflyttningen; och i stället för att gå från stationen till Stern-gatan, begav han sig till det nya huset, men detta var för honom en främmande plats, där han blott med svårighet kunde finna sig till rätta, ofta upptäckte han först på trappan i det gamla huset, att han ej längre bodde där.

Han längtade tillbaka till de andra rummen. Nu, då han omsider hade fått byggt det palats, han hade drömt om, tilstod han mångengång med en suck, att han icke var skapad för denna prakt, och av alla dessa människor, som gingo ut och in hos honom, var han den, som sämst passade i dessa omgivningar. Han hade själv den förtvivlade känslan, att han var alldeles "utanför stilen."83

Vid matsalens inredning hade han önskat några förändringar; angående dessa blevo Anna och han oense; hon ville icke foga sig och påstod, att allt var, som hon ville ha det.

— Käre Gustav! Holleder och jag har ordnat allt på bästa sätt. Och det är riktigt bra! Fråga bara Holleder!

På senare tiden hade Horstmann fått en viss ovilja mot den forne vännen, vars namn allt för ofta var på Annas läppar.

— Vad bryr jag mig om Holleder! brusade han upp. Det är icke Holleder utan jag, som skall bo här.

— Ja, men Holleder har smak —

— Vad? Menar du med det, att jag icke har det?

— Det kunde aldrig falla mig in. Men Holleder är ju konstnär och förstår sig på sådana ting. Om vi ordnar rummet annorlunda, gör vi oss löjliga för varenda målare, som är vår gäst!

— Så låt oss för fan bli löjliga. Sakerna skall stå, som jag önskar. Förstår du? üch om det e.j passar dina målare, så kan de, min själ, bli borta!

Samma kväll lät han kusken och betjänten flytta möblerna. Hela söndagen talade Anna icke ett ord med sin man. Då han åter var i Luringen, ångrade ban sig över sin häftighet. Han skrev till sin hustru, att hon icke skulle vara ond — för hans skull kunde hon ordna sin matsal, som hon ville. Han hoppades i sitt stilla sinne, att hon av hänsyn till honom skulle foga sig däri, men följande lördag kväll hade allt icke desto mindre kommit tillbaka på den gamla platsen, vilket sårade honom djupt.

Under vinterns lopp växte misstämningen. Mer än en gång skrev Anna till honom, att hon hade fått inbjudan till lördagskvällen och omöjligen kunde hålla sig hemma. Hon bad honom gå med, men det var blott tomma ord, hon visste väl, att han alltid kom hem trött och överansträngd efter veckans slit. Hela kvällen kunde han då sitta ensam i sina pi-aktfulla rum, och då grubblade han över det meningslösa i att ha en hustru, som han nästan aldrig såg. Följande dag brukade dock Anna vara älskvärd, så att han glömde sin84

sorgmodiga stämning, men det fanns alltid en smula bitterhet kvar i hans själ. Ännu värre kände han det, då det var bjudning hemma hos honom.

— Vad kommer jag nu månne att säga eller göra, som sätter Anna i dåligt humör, tänkte han. Kanske välter jag ett glas, kanske är jag så olycklig att stöta borgmästaren eller glömma, vad dessa nöt till målare heter! Måtte fan taga dem allasammans! De kommer här vältande in i mitt hus och äter min mat, som om det vore en nåd, de visade mig därmed.

Han trodde ursprungligen, att han så småningom krets, men han märkte snart, att han redan var för skulle vänja sig vid tonen i sin hustrus umgänges-gammal härtill. Och allt efter som tiden gick, blev detta sällskapsliv honom alltmer förhatligt. Förr hade han dock alltid, när han kände sig främmande och lämnad ensam, kunnat möta Annas seende blick, som tydligt sade: "Du går här och tröttar dig, min stackars man", han svarade henne då: "Åh, det är inte så farligt", och detta stumma samtal var honom verkligen en stor tröst i nöden. Han gladdes vid den tanken, att han och hon förstodo varandra, och detta gjorde, att han kunde uthärda sällskapslivet så tåligt.

Men nu gick det icke längre. Vid bordet lade han ofta märke till, att hans hustru, när hon talade såg på honom med en nästan fientlig blick, ja, det kunde till och med hända, att hon föll honom i talet och avbröt honom. Han måste då ovillkorligen tänka: vad går det åt henne? Hon uppför sig ej mot mig, som hon skall. Men den misstanken, att hon skämdes för honom, tillbakavisade han dock. Den syntes honom alltför förskräcklig.

Emellertid kunde han icke dölja för sig själv, att ju kallare hon blev mot honom, desto varmare var hon mot andra. Hon hade ett sätt att tala med unga herrar, vilket ofta sköt blodet upp i kinderna på Horstmann. Han visste visserligen, att hans hustru var egenkär, men än hade hennes koketteri ej stött honom, han hade alltid trott, att hon bara roade sig över dem, som kurtiserade henne. Nu däremot kunde han gripas av ängslan för att någon av dessa gröngölin-85

gar skulle taga sig friheter, till vilka Annas sätt och hållning uppmanade dem. Han plågades med den äldre mannens svartsjuka, vartill kom bondens rasande harm, som gav honom en oemotståndlig lust att strax gripa till kniven. För resten hade han ingen allvarlig grund till svartsjuka.

På den tiden, då Annas sinne blott var upptaget av små sällskapsintriger i kampen om första platsen som tongivande i sin krets, var det blott hennes fåfänga, som sattes i rörelse. Djupare känslor trädde i skuggan. I det eviga jagandet efter nöjen, i den uttröttande sällskapsvirveln, som också stal nätterna från henne, sovo alla hennes känslor; ingen av hennes tillbedjare kunde rosa sig av någon särskild utmärkelse, hon var lika vänlig mot dem alla. Dock var och förblev Bert hennes bäste vän. Tiden hade väl dämpat hennes harm och väl också hennes lidelse, det trodde hon i varje fall. Men just därför blev han hennes ständiga följeslagare; han kände till hennes små hemligheter, var vid alla tillfällen hennes rådgivare. Hans nästan kvinnliga böjlighet gjorde honom liksom skapad för denna roll, och han hade — om än på ett annat sätt — lika så stor makt över henne som i forna dagar.

I längden fann Horstmann den forne vännen generande, obehaglig, farlig. Han såg honom alltför ofta tillsammans med Anna, hörde henne alltför ofta hänvisa till Bert. En dag i mars for fru Horstmann åter ned till Luringen, det var mycket länge sedan, hon med egna ögon hade sett bron, och nu var den nästan färdig. Bert följde henne på resan. Det var ett halsbrytande klättrande nedåt körbanan, vart ögonblick måste man göra små hopp över hålor, genom vilka man från en svindlande höjd såg ned i Wuppers vatten. Medan Horstmann ett ögonblick vände sig bort för att ge en order angående arbetet, klamrade Anna ängsligt vid vännens arm. Och då ingenjören kom tillbaka till dem, hörde han Bert säga "du" till henne.

I första ögonblicket låtsades han som ingenting, men då de hade återvänt till krogen, där Anna skulle86

sy ihop sin sönderrivna klädning, förebrådde han hen-re denna förtrolighet. Med det oskyldigaste ansikte svarade Anna:

— Vad ont är det i det? Holleder är ju min gamle vän, och då kan det väl ofta ske av gammal vana, att man kommer att säga du till varandra. Är du svartsjuk?

— Icke svartsjuk, men jag anser sådant opassande.

Anna skrattade honom rakt i ansiktet.

— Ni äro verkligen högst märkvärdiga, Ni äkta män. Först släpper du mig och låter mig stå ensam i tydlig livsfara, under det du springer bort på grund av en och annan obetydlighet, och sedan kommer du med förebråelser! Du borde hellre se efter, så att jag i'ick nål och tråd, ty med den här tygfliken kan jag sannerligen inte visa mig för folk.

Medan Anna sydde ihop flikarna, sutto herrarna i gästrummet med en cigarr, som de under tystnad rökte, till dess Horstmann omsider utbrast:

— Herr Holleder, ni skulle göra mig en tjänst genom att icke mer säga "du" till min hustru!

— Jag? Säga "du" till er fru? Det kunde aldrig ens i drömmen falla mig in!

— Inte det?

— Nej, när skulle det ha skett? Ni måste verkligen ha hört fel!

Horstmann hade lust att ge Bert en sittopp men hejdade sig och sade med tillkämpat lugn:

— Anna sade, att ni på grund av er och hennes barndomsvänskap råkade säga "du". Och det kan ju hända! I grund och botten är det ju intet ont i det; men folk kan misstolka en sådan förtrolighet, därför beder jag er hädanefter ge akt på er själv!

För att dölja sin förlägenhet mumlade Bert en likgiltig anmärkning. En stund därefter kom Anna och tog hela saken lrån den skämtsamma sidan, varmed den saken syntes vara slut. Men Horstmann bevarade en fruktansvärd känsla. Hans tillit var rubbad, och han tänkte på Bert som på en person, man måste se upp med.

Kort därefter inföll deras bröllopsdag. Horstmann87

satt färdigklädd till att gå ut i vinterträdgården, väntande på Anna, som skulle göra visit hos borgmästarinnan, vars mottagningsdag det var. Han ville hellre, att de skulle stanna hemma, men Anna hade övertalat honom, i det hon lovade honom att göra en helt kort visit.

Det var en vacker aprildag, den mörkröda solskivan svävade på den klara himlen, genom det öppna fönstret trängde doften av hyacinter in i rummet. Mellan päronträdets mörka grenar satt en trast dold och lät sina drillar ljuda ut i den friska vårluften. Horst-manns hjärta gladdes, misstroende, förbittring, vardagsbekymmer försvunno som dagg för solen. Han satt och tänkte på denna dag för två år sedan, bävade ännu vid minnet av den stund, då hon blev hans, då han hade glömt alla livets smärtor och sorger i vild, berusande älskogsfröjd. Då bragte tjänsteflickan honom ett brev. Han kastade en blick på firmastämpeln: Schöbel & C:o, Bankirfirma. Utan att se på adressen, i den tron, att brevet var till honom, öppnade han det och såg till sin förvåning, att herr Schöbel anmodade fru Horstmann att snarast betala en för länge sedan förfallen skuld.

Horstmann läste brevet två gånger. Vad betydde detta? Anna hade under det sista halvåret förbrukat stora penningsummor, huru kunde det vara möjligt, att hon ändå skuldsatt sig? Han bad tjänsteflickan meddela frun, att hon skulle vänta litet på honom, han skulle snart komma tillbaka. Därpå ilade han i väg till bankhuset, som låg ett litet stycke från Horstmanns, på Korneliusplatz. En kvarts timme senare kände han sakens sammanhang.

Det syntes honom, som om man plötsligt hade rivit en bindel från hans ögon. Han vacklade till i det plötsliga ljuset som en blind, som ser första gången. Han hade trott, att han hade gift sig med dottern till en ansedd dam, som levde under ordnade förhållanden, och vad var denna fru Düsbach? En person, som hängde i fallrepet, en

man, som var skuldsatt upp över öronen. I denna stund syntes honom hans äk-88

tenskap som en fruktansvärd lögn, grundad på svindel och bedrägeri.

Fru Horstmann satt och blev friserad, då tjänsteflickan meddelade henne mannens befallning. Förvånad frågade hon, vad som stod på. Tjänsteflickan visste blott, att hon hade lämnat ett brev från Schö-bels bankirfirma. Skräckslagen häröver kastade Anna på sig en morgonrock för att gå och se, om Horstmann hade låtit brevet ligga. Därpå kallade hon på modern; och bägge damerna rådslogo nu om, vad som var att göra. De voro mycket upprörda oeh kommo icke till något resultat. Fru Düsbach var förskräckt och då hon hörde sin måg komma, drog hon sig snabbt tillbaka.

Horstmann var till synes lugn, men i hans inre sjöd harmen desto vildare. Så snart han fick syn på Anna, kastade han brevet till henne och utbrast:

— Förklara för mig detta!

Annas ögon flögo hastigt över mannens ansikte, och hon såg med bävan, att de stora ådrorna i pannan voro röda och uppsvällda. Långsamt band hon skärpet om den ljusblå sidenrocken, slog sig ned vid skrivbordet och började läsa det fatala brevet. Noga betraktade hon varje ord. Hon ville vinna tid i hopp om att hans vrede skulle lägga sig. Då hon var färdig, vecklade hon ihop papperet.

•— Det är alldeles riktigt t—. Skada blott, att det skulle komma just i dag! Sätt dig här och låt mig förklara saken för dig!

— För helvete! Vad är det för folk jag lever ihop med ?

— Gustaf! skrek hon till och rusade upp.

— Varför har ni bedragit mig?

— För himlens skull, Gustaf, var nu lugn, bad hon. Tänk på tjänstefolket, skrik inte så fruktansvärt!

— Jag vill veta, varför ni har lurat mig! vrålade han ännu högre.

Ehuru Anna darrade av ängslan, försökte hon dock hålla honom stången:

— Bete sig på ett sådant sätt för de lumpna pengarnas skull — det kan bara en plebej —89

Då rusade han mot henne, grep henne om handen och kramade den så hårt, att hennes ansikte förvrängdes av smärta.

— Är jag en plebej? — Vad är ni då?

Han började att rusa omkring i rummet, gick stönande fram och tillbaka på golvet, i det han då och då utstötte osammanhängande satsw.

— Din moder lämnar mitt hus — redan i dag — Jag vill inte leva under samma tak som en sådan person — och jag betalar icke ett öre av vad hon är skyldig — bankiren kan göra sak mot henne.

Anna svarade icke ett ord, hon vågade knappt röra sig, ett sådant fruktansvärt raseri vågade hon icke trotsa.

, — Stig upp, fortsatte han, gå in och säg det till henne, att hon icke får stanna här över natten!

Men Anna rörde sig icke, endast hennes ögon rörde sig, de följde ängsligt varje steg, den rasande människan tog, då han gick fram och åter på golvet. Hela rummet var upplyst av den nedgående solens strålar, och fåglarnas drillar blandades med ljudet av Horstmanns andedrag. Länga minuter gingo. Hon var rädd och rådvill, och mitt under denna rädsla kunde hon icke undgå att lyssna till fågelns sång; under stor upphetsning fängslas ofta ens uppmärksamhet av obetydligheter. Vädret var så härligt, allt andades ro, och nu skulle detta rysknsvärda uppträde komma och förstöra husfriden.

En lätt vindfläkt vidrörde henne, hon sjönk ihop, tunt påklädd som hon var. Fågelsången ljöd alltjämt i hennes öron, en lång stund sakta och dämpad, men plötsligt bröt den ut i klara drilar. Och då sköt en tanke genom Annas

huvud, ett leende svävade ett ögonblick kring hennes läppar. Hon visste nog, vilken makt hon ägde över Horstmann, och denna övertygelse ingöt henne nytt mod. Långsamt och stilla gled hon bort mot den vrede mannen och lade vänligt sin smala hand på hans axel.

— Gustaf!

Han skakade bort handen utan att hejda sin stoj inmarsch fram och tillbaka på golvet.

— Gustaf!

— Vad vill du mig?

Ödmjuk, med böjt huvud stod hon mitt i rummet, där solstrålarna föllo på det rödglänsande, löshängan-de håret.

— Du har rätt att vara ond på mig, viskade hon. Jag vet, att jag har burit mig illa åt. Men min moder har ingen skuld häri! Hon kan icke rå för, att hon har förlorat sir. fömögenhet. Min uppfostran har kostat mycket pengar, för min skull har hon måst skuldsätta sig. Hon skulle ha förklarat detta före vårt bröllop; det var jag, som avrådde henne att tala om sina ekonomiska förhållanden. Jag trodde, att allt skulle låta sig ordnas i godo.

Han stannade och såg henne i ögonen med en allvarlig blick:

— Du har fört mig bakom ljuset, Anna. I två gemensamma år har du ljugit för mig. Hur skall jag nu kunna tro dig i framtiden?

— Ja, visst har jag fört dig bakom ljuset, det nekar jag icke till. Men det var bara, därför att jag älskade dig så högt. Jag var rädd för, att du icke ville gifta dig med mig, om du fick veta, att vi hade så stor skuld.

— Varför hade du ingen tillit till mig? Nu kan jag aldrig mera lita på dig!

Åter kom hon fram till honom, tryckte sin kind mot hans hand.

— Ack ja, jag har varit lättsinnig; men jag visste icke, huru galet jag bar mig åt.

Hon lade armen om hans axel och började gå med honom fram och tillbaka, en stund såg det ut, som om Horstmanns vrede lade sig.

— Den sanna kärleken förlåter allt, Gustaf! Jag erkänner ju, att jag varit osann i mitt uppträdande, och jag ber dig om förlåtelse.

Nu slog hon bägge armarna om hans hals och drog hans huvud ned mot sig. Han kände hennes läppar mot sin mun, och deras sötma berusade honom som vårluften, som stark och fuktig trängde in till dem.

— Vr.r inte ond på mig, Kom ihåg, att det i daj91

är vår bröllopsdag, anmärkte hon, medan hennes tårfyllda ögon ömt sågo in i hans.

Horstmanns sinne var i den största förvirring. Han kunde icke försvara sig mot den aningen, att Annas kärlek var osann, att hennes ömma ord och kärlek icke kommo från hjärtat, utan voro komedi. Hon påminde honom nu om bröllopsdagen! Men den hade hon inte tänkt på, då hon ville draga honom med på visit! Han kände, huru han upprördes av att se sin vilja bruten, han kände, att hon åter ljög för honom, att hon gjorde honom svag, och dock kunde han icke värja sig. Han lät sig ryckas med av det trolleri, som utströmmade från hennes skönhet, han besvarade hennes kyss, som berövade honom vilja, förstånd och besinning. Hon drog honom ned på en stol, satte sig på hans knä och tryckte sig tätt intill hans bröst, så att han inhöljdes i hennes sött doftande hår, och de långa, vida, lösa ärmarna på hennes morgonrock. Det syntes honom, som om marken gled bort under den förälskade mannens fötter, som om han av en havsjungfru droges ut på djupet, där vågorna slöto sig samman över hans huvud.

Det blev mörkare och mörkare i rummet. Solen hade för länge sedan gått ned. Inne från matsalen sken en strimma ljus genom den på glänt stående dörren. Kvällsbordet stod redan dukat. För andra gången knackade

tjänsteflickan på dörren. Omsider gingo de in och satte sig till bords. Horstmanns ansikte var ännu mörkt, och i hans blick låg ett sorgmodigt allvar, en djup smärta arbetade i hans själ. Hon tog icke ögonen från honom, medan hon då och då med dämpad röst erinrade honom om små episoder från deras bröllopsresa.

Efter kvällsvarden försvann hon en liten stund. Hon sprang till modern och viskade hastigt:

— Var bara lugn! Han gör dig ingenting! Jag har redan lugnat honom, han är verkligen en grobian.

Därpå ilade hon åter i väg.

— Varifrån kommer du? frågade han.

— Jag gick bara in för att se,, om det var i ordning i sovrummet.92

Strax därefter gingo de till vila, och innan klockan slog tolv, hade Horstmann lovat Anna, icke blott att han skulle betala hennes skuld utan även att han icke med ett ord skulle beröra denna sak för fru Düsbach eller göra henne några förebråelser härför.

Men under det Anna, stolt i känslan av sin övermakt, sov tryggt, låg han länge utan att kunna somna in. Med rynkad panna stirrade han mot fönstret, han kände sig förhånad, förändrad, bedragen, man hade berövat honom en oersättlig skatt; han var som Simson efter det Delila hade klippt håret av honom. Han grämde sig över sin svaghet. Han harmades på Anna, som med sina kärleksbetygelser hade förlamat hans vilja, fått honom att handla mot sin bättre övertygelse. Och ett dödligt hat mot den gamla föddes i hans själ, han avskydde denna moder, vars fred var Anna så maktpåliggande, att hon för hennes skull kunde ljuga för sin man.

VII.

Även om Horstmann under loppet av det sista halvåret hade haft en del motgångar, hade han doek ännu icke kommit till klarhet om, huru det egentligen stod till med hans äktenskapliga liv. Han var en av de enkla, djupa naturer, som blott långsamt fattar, hos vilken många intryck bliva liggande på visshetens dörrtröskel, som tärande smärta eller ängslan, utan att förståndet drager dem fram i ljuset, så att de bilda en sammanhängande och klar föreställning. Hos sådana människor kan vreden stiga högt utan att visa sig, tills en eller annan omständighet plötsligt bringar ovädret till utbrott, och då skallar tordön, då slår blixten ned. Dessa inåtvända naturer råka i ett fruktansvärt raseri, alla de dolda sakerna, de halvglömda smärtorna stiga fram, och de taga då hämnd för allt vad de ha lidit under långa tider. Horstmanns vrede berodde nu till en del på den om- 92

Strax därefter gingo de till vila, och innan klockan slog tolv, hade Horstmann lovat Anna, icke blott att han skulle betala hennes skuld utan även att han icke med ett ord skulle beröra denna sak för fru Düsbach eller göra henne några förebråelser härför.

Men under det Anna, stolt i känslan av sin övermakt, sov tryggt, låg han länge utan att kunna somna in. Med rynkad panna stirrade han mot fönstret, han kände sig förhånad, förändrad, bedragen, man hade berövat honom en oersättlig skatt; han var som Simson efter det Delila hade klippt håret av honom. Han grämde sig över sin svaghet. Han harmades på Anna, som med sina kärleksbetygelser hade förlamat hans vilja, fått honom att handla mot sin bättre övertygelse. Och ett dödligt hat mot den gamla föddes i hans själ, han avskydde denna moder, vars fred var Anna så maktpåliggande, att hon för hennes skull kunde ljuga för sin man.

VII.

Även om Horstmann under loppet av det sista halvåret hade haft en del motgångar, hade han doek ännu icke kommit till klarhet om, huru det egentligen stod till med hans äktenskapliga liv. Han var en av de enkla, djupa naturer, som blott långsamt fattar, hos vilken många intryck bliva liggande på visshetens dörrtröskel, som tärande smärta eller ängslan, utan att förståndet drager dem fram i ljuset, så att de bilda en sammanhängande och klar föreställning. Hos sådana människor kan vreden stiga högt utan att visa sig, tills en eller annan omständighet plötsligt bringar ovädret till utbrott, och då skallar tordön, då slår blixten ned. Dessa inåtvända naturer råka i ett fruktansvärt raseri, alla de dolda sakerna, de halvglömda smärtorna stiga fram, och de taga då hämnd för allt vad

de ha lidit under långa tider. Horstmanns vrede berodde nu till en del på den om-93

ständigheten, att han var sä upptagen av sitt arbete. Väl kunde det mången gång hända, att han om kvällen, näi-han satt ensam på kvarnen, hänföll åt funderingar över sina husliga förhållanden och sade sig själv, att en förändring var mycket nödvändig, om han icke skulle bli olycklig. När bron blev färdig, skulle han unna sig litet vila och ägna sig mera åt sitt hem. De skulle då också föra ett mindre sällskapligt liv. Han kunde låta sin dotter Lotte komma från Eisenach. Visserligen kände han icke något vidare till den unga dottern, brydde sig icke synnerligen om henne, men han kände dock samvetsbetänkligheter över att beröva henne ett hem nu, då han själv ägde ett sådant. Men verkställandet av denna föresats blev, såsom så många andra, uppskjuten till senare; han var nu för svag och efterlåten i allt, som icke berörde det stora arbetet. I början av juni sattes den sista spanten i brobygget, nu var den färdig, och det hölls fest för alla dem, som hade medverkat vid dess fullbordande. Det var en verklig familjefest. I två år hade alla dessa människor arbetat och bott tillsammans i den stilla dalen, de hade delat mödor, faror och glädje över det stora verket, nu skulle de snart skiljas, flv ut och spridas för alla vindar. Detta gav stämningen en vemodig och hjärtlig prägel. Flera främmande ingenjörer kommo dit, och Horstmann var föremålet för mycket berömmande och hyllning från deras sida. Han njöt i förväg den egentliga festen, som om fjorton dagar skulle äga rum, då den nya järnvägen öppnades. Ministern för de offentliga arbetena, överpresidenten, borgmästaren, alla traktens och grannskapets spetsar hade anmält sin närvaro, och man talade om de stora ärebetygelser, som skulle tilldelas den dristige och geniale byggmästaren. Man räknade ut orden, han skulle få mottaga, man försäkrade, att han under hand hade fått de mest ärofulla anbud att intaga en hög ställning i statens tjänst. Horstmann var mycket mottaglig för allt dylikt. I detta avseende var han helt ett barn, utan ras, utan förfäder, han var icke nöjd med vissheten om att vara sin egen lyckas smed, utan94

han längtade också efter att se sin storhet bekräftad av hedersbetygelser.

Halvvägs upp på berget hade en annan entreprenör byggt en stor restaurant i hopp om folk, som från grannstäderna gjorde utflykter för att bese byggnadsarbetet. Här satt den utvalda delen av sällskapet bänkad, medan arbetarna nere i dalen hade fått ett marketenteri inrättat. Anna hade kommit med Bert och Dehwitzes, hon satt bredvid Horstmann, som i dag var festens medelpunkt, och hon sökte visa sig så älskvärd som möjligt med anledning av dagens betydelse.

Direktören för järnbruket höll ett högstämt tal för ingenjören, kallade honom för en genial byggmästare, vars like man förgäves kunde söka efter i hela världen. Alla de, som hade del i arbetet, kände sig hedrade vid dessa ord, och alla unnade Horstmann den eloge, han fick. Man drack ofta, och champagnen bragte sällskapet i hög stämning. Ett oerhört jubel bröt löst vid talets slut. och då Horstmann skulle tacka, var det honom omöjligt att säga mer än ett par ord, hans röst kvaldes av rörelse, och tårarna kommo fi-am i ögonen.

Han kände sig som i en dröm, som lyfte honom upp till en glädje, som han aldrig känt eller anat; det var han, som stod på lyckans tinnar, varifrån han kunde överblicka hela den förflutna tiden, som låg djupt nere i avgrunden under honom. Hans hjärta bultade vilt och våldsamt, lyckokänslan blev så mäktig, att den var nära att kväva honom, men en ännu större fröjd väntade honom! Hurraropen, som hade hälsat skålen och som besvarades nere från dalen av hans arbetare, hade knappt tystnat, förrän hans hustru under ändlöst jubel slog armarna om hans hals och kysste honom.

Han måste uppbjuda all sin självbehärskning för att icke ge sin rörelse luft. I detta ögonblick var han nära att önska, att det måtte hända ett och annat, som kunde stilla det överväldigande jublet och bringa folk till besinning. Och Försynen uppfyllde denna önskan på det förfärligaste sätt. Mitt under festen kom en underrättelse som knappt hade blivit kun-95

gjord, förrän allas ansikten bleknade. Från alla håll hade inströmmat telegram med lyckönskningar, som upplästes vid bordet, och samma champagneglada skrikande stämma meddelade nu, att en fruktansvärd järnvägsolycka hade ägt rum i Szegedin. En bro hade störtat ihop, så att tåget hade från en svindlande höjd fallit ned i Theisfloden. Antalet döda och sårade --

Döden själv trädde här fram med all sin fasa och bragte glädjen till tystnad.

Horstmann var den siste, som fattade, vad som skett. Han gick från bordet för att i ro genomläsa telegrammet. Det var en fruktansvärd olycka, många människoliv hade gått till spillo. Men vad angick det honom? Han tillkallades. Varför? Bron hade han själv anlagt, det var ett av hans sista arbeten! Skulle man kanske välta skulden på honom? Hade olyckan skett, därför att han hade begått ett eller annat fel, försummat en nödvändig försiktighetsåtgärd vid brons byggande?

Han rev telegrammet i tusen bitar och kastade papperslapparna på marken, såsom han därmed tillbakavisat den beskyllning, som hotade hans ära. Men förebråelsen tyngde mycket starkt hans bröst, och i hans öron lät anklagelsen för lättsinne ständigt högre. Just vid denna brobyggnad hade han måst skynda sier för att få järnvägen färdig i rätt tid. och han hade icke i brådskan undersökt sitt material eller bekymrat sig tillräeklifrt om de olika delarna. Egentligen var det icke hans verk, han hade huvudsakligen överlåtit arbetet till en man, som han kort tid därefter måste avskeda på grund av bedrägliga förhållanden. Men vad angick det hela honom? Bron hade ju efter sitt fullbordande blivit undersökt, prövad och befunnen god. Den hade hållit i åratal, hans ansvarstid hade för länge sedan utlupit, vad kunde man då fordra av honom?

Men icke desto mindre ljöd det i hans öron som Tikringninu-: Femtio döda! Femtio människor hade funnit döden på grund av hans vårdslöshet! Han ryste, medan han grubblande såg ned i floden, vars Vågor mumlande brusade i nattens mörker. Så ru|^96

lade nu vågorna också över dcni. som hade drunknat i Theisfloden! Så mumlade och brusade vågorna också där! Hur sågo månne de ut, detta femtiotal lik, som lågo i de nedstörtade vagnarna som i likkistor. Hemskare än hans inbillningsförmåga föreställde sig det, kunde verkligheten omöjligen vara.

Han beslöt att resa till Szegedin. Det föreföll honom, som om hans upphetsning och förskräckelse skulle lugnas, om han med egna ögon såg, vad som hade skett.

Efter att ha skrftit ett par rader till Anna for ban till Düsseldorf och avreste samma natt till Wien. Följande morgon läste han i tidningarna en utförlig berättelse om olyckan. Det hittillsvarande antalet uppdragna lik var femtiotre, men ännu lågo flera i floden. Fruktansvärda detaljer kommo håret att resa sig pa Horstmanns huvud: halva tåget hade störtat i floden ,då bron brast, och det var just de mest fullsatta vagnarna, som förolyckades och nu lågo där nere som masslikkistor. Alla hade drunknat eller krossats. De få, vilka hade lyckats komma ut ur kupéerna, hade av andra blivit fasthållna, man hade funnit klumpar av lik, som man icke kunnat få åtskilda. Varje gång tåget stannade köpte Horstmann nya tidningar. Tidningsförsäljarna ropade vid varje station: "Den fruktansvärda järnvägsolyckan! Femtio döda!"

I Buda-Pest, där man bytte om tåg, steg en dam in och frågade, om detta var tåget till Szegedin. Den första halvtimmen satt hon tyst framför Horstmann, söm inte kunde vända blicken bort från den magra., svartklädda varelsen, vars ansikte var präglat av djup sorg. Damen kunde vara omkring fyrtio år, hon såjr blek och svag ut. Då och då skakades hennes kropp «v en elakartad hosta, som hon försökte kväva genom att trycka näsduken hårt mot munnen, medan hon såg på Horstmann med en ängslig blick, som om hon velat bedja om förlåtelse, därför att hon störde honom. Vid varje station frågade hon, om de nu vore i Szegedin. Till sist kunde han inte låta bli att fråga henne:

— Varför reser ni till Szegedin?

Då brast hon i gråt, Vridande händerna, snyftande97

högt och varje ögonblick avbruten av hostanfall, talade hon om för honom, att hennes dotter och måg hade onikommit vid järnvägsolyckän. De hade varit på besök hos henne, hade velat resa hem några dagar förut men uppsköto resan på hennes bön. Hon hade själv följt dem till järnvägsstationen.

Hon höll på att förlora förståndet av förtvivlan över att på så sätt själv ha drivit sina barn i döden.

Horstmann visste irie, vad han skulle svara henne; han blev mållös av att se den svaga, lidande varelsen våndades

i sin smärta.

— Men kanske era barn inte äro döda! mumlade han utan att själv tro på dessa tröstande ord.

Mon damen skakade pä huvudet, hon hade fått säker underrättelse om, att de hade drunknat.

De tego en stund. I kupén, vars fönster voro stängda, rådde en kväljande hetta och en outhärdlig, hemsk sjuklukt. Den olyckliga kvinnan torkade sina förgråtna ögon, medan hon kämpade mot sin hosta. Men plötsligt slog hon samman händerna och brast ut i anklagelser och förebråelser mot sig själv.

—• Jag följde dem till stationen och sökte själv ut kupén åt dem! Ack. Gud i himmelen, varför skuflle jag dä göra det! Deras död tynger,på mitt samvete, och det är så förskräckligt! Jag, som gärna hade velat gå i döden för dem! ' S

— Hur kan ni tala så orimligt! föll han henne häftigt i talet. Den olyckan kunde ju lika gärna 'ha drabbat ett annat tåg. Därom kunde ni ju intet veta.

Och medan han betraktade den olyckliga med trotsig min fortsatte han: ... l

— Då ni sitter där och gör er sådana förebråelse**, hur tror ni då den måste känna sig, som verkligen bär skul.len? Lokomotivföraren, som lät tåget störta ned, eller ingenjören, som kanske har byggt bron slarvigt?

Hon sträckte avvärjande ut händerna mot honom, som om hon inte kunde tåla höra honom tala om dessa människor:

-— Tror ni. han lever, som har byggt bron?

— Det är ju mycket möjligt! svarade Horstmann ofch ryckte på axlarna.

•— Den olyckliga människan! stönade hon. Och så98

dolde hon ansiktet i sina händer, i det hon mumlade:

— Ja, i jämförelse med honom är jag lycklig.

Ingenjören föll i dystert grubbel vid dessa ord.

Efter en stunds förlopp sade han:

-— Men om nu denne man — förutsatt, att han verkligen på grund av sin vårdslöshet bär skulden till olyckan — genom andra arbeten har bragt välstånd och lycka i tusende hem, kunde han då inte i detta sista finna en tröst?

—' Vad säger ni? ropade hon, medan hela hennes ansikte uttryckte den djupaste förbittring och ögonen glödde i fanatisk sorg, kunna de lyckliga bringa de döda till liv? Kan det finnas tröst eller frid för en sådan människa? Jag säger er, att han är en av dem, om vilka Frälsaren sade: "Det vore bättre för honom, om man bunde en kvarnsten om hans hals och kastade honom i havets djup".

Vid nästa station gick Horstmann in i en annan kupé; han kunde inte uthärda åsynen av den förtvivlade modern.

Följande artikel läste han, strax innan han nådde Szegedin. I Neue Freie Presse stod under rubriken "Det horstmannska systemet" ett våldsamt angrepp mot honom och hans byggnadsmetoder. Han framställdes inte endast som en man, vars okunnighet och lättsinne voro orsaken till den inträffade olyckan, utan tillika som en eländig svindlare och bedragare. På alla de linjer, han hade anlagt, kunde man spåra fusk i arbetets utförande. Man förebrådde honom, att han alltid använde det uslaste material. Han hade bedragit alla de bolag, hos vilka han hade tjänstgjort, kort sagt: "I det horstmannska systemet inbegripes allt, som är skamlöst och bedrägligt."

Med känslan av att vara dödsdömd kom Horstmann till olycksplatsen. Han måste anstränga sig för att inte sjunka helt ihop vid åsynen av denna fasansfulla syn, som överträffade allt vad han hade föreställt sig. I ett magasin, där gods eljest förvarades, lågo liken utställda, åttiotre till antalet. De, som blivit identifierade, hade en lapp på bröstet.

Utom sig av förtvivlan, nästan sjuk av den starka99

karbollukten, vandrade Horstmann utmed de öppna kistorna och betraktade de främmande människorna, (Jenom fönstret i taket strömmade ett bländande solsken ned över de blåaktiga, uppsvällda ansiktena. En av de döda var ungefär av Horstmanns ålder. Hans skägg ooh ansiktsfärg gåvo honom en viss likhet med ingenjören, som stannade ett ögonblick och såg på liket.

— Så skulle jag väl se ut, om jag hade varit med här, nå, i morgon kan det ju hända mig detsamma.

Likgiltigt vandrade han vidare. Två ej ens klädda äldre kvinnor lågo sida vid sida med ett fridfullt uttryck i ansiktet. De hade uppenbarligen haft en lätt död, utan kamp. Men en bit från dem låg liket av en man, som fick Horstmann att rycka till och ovillkorligen vända bort huvudet, tv över den unga människan med de sammanbitna tänderna, som syntes bakom de uppdragna läpparna, med de brustna, blodfyllda ögonen, låg ett drag av djurisk vildhet. I den knutna handen höll han en stor tuss svart kvinnohår. Hur brutalt och hänsynslöst måste han inte ha kämpat för livet! Skakande på huvudet betraktade Horstmann en dam, som gråtande stod framför kistan. Och vidare vandrade han, många lik betraktade han, det föreföll honom, som om de glasaktiga ögonen förebråënde stirrade på honom, och från de nedfallna underkäkarna hörde han mumlade anklagelser och beskyllningar. Vid den allra sista båren återfann han den klena modern, som hade varit hans reskamrat. Hon bar ännu den svarta, tättknäppta regnkappan och tryckte näsduken hårt mot munnen. Hennes ögon stirrade ut i det tomma intet, och över hennes vaxgula, magra drag, låg en sådan blekhet, att man skulle ha kunnat ta också henne för att vara död. Hon kände inte igen Horstmann, som hastigt gick förbi med en flyktig blick på de båda kistorna. Han ilade i väg, han måste ut, ut i det fria, där han åter kunde andas. Han trodde, att han nu hade gått igenom det värsta. Nu måste han kämpa, försvara sin svårt angripna ära, befria sig från all skuld, man hade hopat över honom. Och de dagar, som nu följde, bragte honom idel upphetsning. Som en förbrytare fördes han till den nedstör-100

tade bron för att där avlägga räkenskap och förklara orsaken till olyckan.

Han förklarade, att han icke hade någon skuld till olyckan, enär garantitiden var utlupen; för resten kunde till och med de sakkunniga blott anföra förmodanden, någon direkt orsak kunde de inte påvisa; men icke desto mindre ville man göra sak mot Horstmann på grund av de andra beskyllningarna. Han måste sända bud efter sina böcker och efter gamla kontrakt för att kunna bevisa, att allt hade gått ärligt till. Men då han klargjort en fråga, döko tio nya anklagelser upp. Skulden för allt, som hade gått galet vid de banor. han hade byggt, kastades nu på nonom: varenda dag riktade tidningarna rasande angrepp mot honom. Som en stormvind flög hans namn genom landets press och blev överallt hånat och brännmärkt. Icke en enda vän höjde en röst till hans försvar. Han stod alldeles ensam. En eftermiddag, då han kom hem, fann han en hotfull människomassa samlad vid hotellets port. Man ville riva ned det hus, där han bodde. Värden hjälpte honom i väg genom en bakdörr, genom trädgården och ut på en bakgata, och han måste söka sig logis i ett eländigt näste, där ingen kände honom. Men allt utstod han, all denna förnärmelse bar han, som om allt varit tomma ord. Ju större de beskyllningar voro, som riktades' mot honom, desto trotsigare lyfte han huvudet och desto stoltare uppträdde han. Han förstod att med lugn Skärpa bringa både domare och sakkunniga till tystnad.

Endast på kvällarna, då han kom hem till sin usla kammare och satt ensam med sina tankar, hemsöktes han av 'en ångest, som inte lät sig fördrivas. Den första natten hade han utan att ana, vad som väntade honom, pratt till sängs och dödstrött försökt sova. Men sömnen flydde från hans läger. Först irriterades han av den genomträngande karbollukten, som hade hängt vid hans kläder och som erinrade honom om förmiddagens syner. Alla de döda ansiktena kommo fram. han såg tydligt och klart till och med de lik, han blott flyktigt hade kastat en blick på. Han ville inte låta sig överväldigas av sina upphetsade nerver. Med uppbjudande av hela sin viljestyrka försökte han ånyo101

somna, men i sitt halvvakna tillstånd hade han de fruktansvärdaste förnimmelser och syner; förvridna, uppsvällda ansikten närmade sig honom, bleka, knutna händer sträcktes hotande mot honom, m^dan hans öron söndersletos av stönanden, brak, vilda nödrop och klagande barnaskrik. En hoptrasslad massa av drunknande och kämpande människor vältrade sig över honom; han låg och stred för att få luft, han tyckte, att han höll på att kvävas, att han inte kunde röra ett finger under den hemska marritten. En re.-st av medvetande sade honom, att det hela endast

var en dröm, men därför var pinan inte mindre.

Till sist tände han ljuset. När han höll ögonen öppna, jagade ljuset skräcksynerna på flykten, men så snart han av trötthet föll i dvala, störtade de sig ånyo över honom, och ju närmare han kom sömnen, desto mera hårresande blevo fasorna. Han var själv med på det förolyckade tåget, han märkte, huru vattnet forsade in genom de sönderslagna rutorna. Han slog omkring sig, trampade på dem, som lågo under honom, slet håret av en kvinna, som ville ut genom ett av fönstren, så att den blodiga huvudsvålen följde med.

Då han vaknade, badade han i svett. Den natten försökte han inte mera sova, utan blev sittande och stirrade med öppna ögon ut i rymden. Nu förde han ändlösa samtal med sin hostande reskamrat. Han försvarade sig, försökte tillbakavisa hennes lidelsefulla angrepp. Och ständigt hörde han i sina öron hennes fruktansvärda ord: Han är ju en av dem, om vilka Frälsaren sade, att det var bättre, om en kvarnsten hängdes om hans hals och han kastades i havets djwp.

Varje morgon var han dödstrött; så matt och förbi, att han knappt kunde hålla sig upprätt, men så snart han kom i förhör, kom hans feberaktiga spänstighet åter, och han var mannen att hålla sina motståndare stången.

Intill allra sista ögonblicket visste han inte, om det skulle bli honom möjligt att komma tillbaka til! Luringen, då banan skulle öppnas. Men tack vare över-* mänskliga ansträngningar lyckades det honom att bringa reda i allt virrvarret och in i minsta detalj rentvå sig. Utan att stanna i Düsseldorf anlände han till102

Luringen vid tolvtiden själva festdagen. Han var blek och hans fårade ansikte bar tydliga tecken på genomgångna lidanden. Hans kropp var utmattad till det yttersta av den dubbla ansträngning, för vilken den varit utsatt. Hans dagar hade varit fyllda av krävande arbete och hans nätter av vilda feberfantasier. Endast väntan på den upprättelse festdagen skulle medföra, hade stärkt honom och givit honom krafter att uthärda dessa förfärliga dagar.

På hemresan hade en ny ängslan plågat honom. Han inbillade sig, att en ny olycka lik den, han nyss sett, skulle drabba hans nya broanläggning, och medan hästarna raskt travade i väg, bultade hans hjärta våldsamt. Men redan på långt håll såg han högt upp i det blå konturerna av sin bro likt en fin spindelväv, och då han kom närmare, märkte han, att järnbalkarna voro smyckade med en rikedom av blommor med anledning av dagens betydelse. Stolt och vacker höjde sig brons rena linje över trädtopparna, och på mitten läste han i gyllene bokstäver inskriften

18 — LURINGER-BRON — 8 8.

Brokiga flaggor vajade överallt, hans verk hade ifört sig en prunkande festskrud.

En tät människomassa böljade nere i dalen eller stod i klungor omkring konditoristånden. Horstmann såg sig omkring efter en polis, som kunde meddela honom något närmare om festprogrammet, men i denna marknadsträngsel kunde han inte finna sig tillrätta, det var ett puffande och stötande både nere vid floden och uppe i skogsbrynet. Tätast var dock mänskomassan under själva bron, trots de plakat, som varnade folk för att samlas för mycket på detta ställe. Men just här fick man bästa intrycket av brons jättehöjd.

Horstmanns hjärta svällde av stolt glädje. Hos alla dessa människor hade hans namn ännu en god klang. Helt säkert kände flertalet av dem honom inte personligen, de visste bara, att han hade byggt Luringerbron och att han var en bygdens son. Då en gammal bonde i all enfald vände sig till Horstmann för att höra, huru mycket ett sådant arbete kostade, blev han honom inte svaret skyldig, han måste nu lämna förklaring på103

många andra sevärdheter, och det dröjde inte länge, förrän han stod mitt i en tät klunga nyfikna, som utfrågade honom om det enda, som för ögonblicket intresserade honom i så hög grad, att han av iver och hänförelse helt och hållet glömde bort tiden.

Men plötsligt märkte han, att det blev rörelse i mängden och att allas ögon riktades mot en bestämd punkt. Nu såg han en liten, vit ångsky höja sig över trädens kronor. Strax därpå kom tåget, som skulle föra hedersgästerna över bron och därigenom inviga den. De mörka vagnarna voro prydda med flaggor och grönt. I fönstren såg man

folk, som på det stora avståndet sågo ut som dockor, i det ögonblick, då lokomotivet gled in på bron, visslade det, dess vissling besvarades av ett dånande hurrarop. I första ögonblicket stod Horstmann med gapande mun och stirrande ögon, förbluffad, nästan förfärad över, att han inte var med däruppe. Men så fattade han sig, svängde hatten och ropade hurra med de andra. Vida omkring skallade jubelropen, som ekade mot dalens sluttningar för att så småningom tystna. Men strax därpå ljöd en klar stämma vid sidan av honom: — Hurra för mästaren! Hurra för byggherrn, för vår ledare! Han blev förvånad och såg nu, att en skara av hans egna arbetare fått syn på honom och nu med kraftiga àrm-bågsstötar banade sig väg genom mängden. En liten målarpojke, som i sin ljusa,' vida söndagskostym, liknade en dvärg, hade klättrat upp på ryggen av en arbetare och ropade nu med en röst så ivrig och genomträngande, som om det gällt att hejda er. tjuv i flykten :

— Här ha vi mannen för det hela. Han där är mästaren för alltsammans!

Härvid pekade han på Horstmann, och innan denne kunde få fram ett ord, hade folket trängt sig omkring honom och lyft honom upp på sina axlar, medan de svängde med hattarna och av alla krafter ropade: — Hurra för Horstmann! Leve han! Hurra!

Ett ögonblick stodo de omkringstående utan att riktigt fatta, vad detta hurrande skulle betyda, men den lille målarpojken förklarade situationen, i det han fortfarande pekade på Horstmann och skrek med sin104

gälla barnaröst: — Där är mannen för det hela! Och åter ljödo dånande hurrarop för byggmästaren. Långsamt spreds stojet genom den täta människomassan. Från alla häll och i alla tonarter skallade det. Folk som stod med solen i ögonen oeh nästan fullständigt bländades, stämde i, kvinnor och barn blevo mycket förvirrade av detta ropande, de skrattade, klappade i händerna och skreko som besatta: — Hurra! Hurra för Horstmann!

Glädjeberusad skådade Horstmann ut över mängden. Detta ögonblick tröstade honom och kom honom att glömma allt det lidande, han haft att utstå den sista tiden. Men arbetarna släppte honom inte. De buro honom till marketenteriet för att dricka ett glas med honom. Förrän han visste av det, stod han mitt ibland dem i den låga serveringslokalen. På ett ögonblick var ingången spärrad, på bänkarna sutto arbetare och bönder vid öl och brännvin, rökande sina pipor i den kvalmiga, instängda luften. Vid åsynen av byggherrn rusade alla upp, Horstmann placerades på bordet, många händer sträcktes upp mot honom; han skulle tala till dem, dricka brons skål med sina arbetare. Horstmann kunde knappt tala, så rörd var han. Högre och högre ljödo ropen, han måste hålla ett tal. Han höjde sitt glas och sade:

— Ni ha alla hjälpt duktigt till! Utan er hade jag inte kunnat fullborda verket! Vi skola alltid hålla ihop!

— Bravo} Hurra! Hurra! Länge leve Horstmann !

Medan värden i skjortärmarna slog upp ett nytt fat öl, så att den gula drycken sprutade vida omkring och medan svettiga kypare hällde i glasen, måste Horstmann oupphörligt skåla och dricka.

Här stod en mycket berusad, vithårig bonde och talade om för honom, att han hade känt den gamle smeden, därpå kommo hans son oeh svärdotter, och Horst-mann måste taga dem i hand; och bakom dem stodo många andra, som också ville hälsa på byns barn, så att klockan blev halv sex, då Horstmann äntligen såg pà sin klocka och med förfäran erinrade sig, att festmiddagen skulle äga rum klockan fem.105

Med möda banade han sig väg till dörren och skyndade till kvarnen för att kläda om sig. Så fort som möjligt kom han i den svarta fracken. På hans fråga om det »te varit bud efter honom, kunde hans hushållerska inte ge något ordentligt svar. Han rusade därpå upp för den branta bergsstigen till restauranter, badande i svett och halvt virrig i huvudet av allt det, han hade måst dricka i marketenteriet. Tamburen var svart av höga hattar. Han var synbarligen den siste. I sin upphetsning och brådska var han nära att springa omkull en kypare, som bar in en stapel tallrikar. Men vid ingången till stora salen blev han stående ett ögonblick; han drog andan djupt, och medan hans blick gled över det tätt besatta hästskofor-»lade bordet, greps han av en märklig stämning. Genom fönstx-et föll dagsljuset i en bred strimma in och blandade sig med skenet från ljusen.

Plötsligt höll han på att >appa andan. Huru många var det månne här? Tre, fyra hundra kanske. Och alla dessa

människor hade samlats här för att hylla honom för hans arbete.

Han försökte orientera sig. Mitt för tvärbordet mellan två mycket dekorerade herrar satt en liten vithårig man, som säkerligen måste vara ministern. Även stadsarkitekten från Berlin, som åtagit sig att arrangera festen, upptäckte han omedelbart i sin närhat ; den tjocke herrn spratt till och såg på honom, som om han hade varit ett spöke:

— Vad för något? Är ni här?

— Ja, naturligtvis. Har ni inte fått mitt telegram?

— Nej.

— Är det ministern?

— Ja, det är hans excellens.

— Var vänlig och föreställ mig.

— Så gärna, strax!

Den tjocke mannen, som redan dignade under bördan av sina talrika förpliktelser, toi-kade sin svettdry-pande panna och förde Horstmann bort till ministerns plats.

San bugade sig.

Den gamle herrn, som antingen drömde eller tänkte över det tal, han skulle hålla, reste sig till hälvten från

sin stol och räckte Horstmann handen utan att ana, vern han hälsade på.

— Var sitter min fru?

-— Här, var så god!

Anna satt som fallen från skyarna, då hennes man stod bredvid henne.

— Är du här?

Han gladde sig över hennes förvåning, han hade in-te sänt henne något telegram, emedan han ville överraska henne. Nu tryckte han en kyss på hennes omsorgsfullt friserade smålockar, som täckte hennes panna.

— Det hade du nog inte tänkt dig! Du trodde väl, att jag ännu satt i det eländiga Szegedin! Nej, det hade jag inte någon lust till, så att om de än hade burat in mig, hade jag minsann nog i alla fall brutit mig ut.

— Ja, javisst! stammade hon. Men hur ser du ut? Håret hänger ned i pannan på dig!

Hon hade den största möda att dölja sin förskräckelse över hans förvildade utseende, och den starka brännvinslukten, som slog henne till möte3, då han talade, var henne högst motbjudande.

Medan de talade med varandra, kom stadsarkitekten fram till dem.

— Med största besvär har det lyckats mig att skaffa er en plats, bäste herr Horstmann, en riktigt bra plats — där!

Och han pekade nedåt bordet.

— Vad för något! Vid den nedersta bordsändan! Men jag ville gärna sitta vid sidan av min hustru — här i närheten av ministern!

— Om jag blott för en timme sedan hade blivit underrättad om, att ni skulle komma, hade jag naturligtvis reserverat en plats häruppe — men ni kan ju själv se, hur omöjligt det är att göra någon förändring nu — kom med mig. Hans excellens skall strax tala!

Han fattade ingenjören om armen och drog i väg med honom, medan han viskade:

— Ni kan säkerligen höra mycket väl, vad excellensen säger, på den plats, jag nu giver er, käre Horstmann.107

De båda herrar, som sutto bredvid Horstmann, voro honom helt främmande. Ingenstädes i närheten såg han ett känt ansikte. Åter greps han av den underliga ensamhetskänslan. Han böjde sig fram och upptäckte stadsarkitekten, som ånyo intagit sin plats vid sidan av ministern. Han hade av regeringen fått i uppdrag att vara kontrollant vid brobygget men hade spelat en mycket bedrövlig roll, emedan han var så feg, att han inte hade vågat sätta sin fot på bron utan att två arbetare hade hållit tag i honom, som om han varit en förbrytare. Nu tronade han vid mitten av bordet med en hög min i det röda ansiktet som om han hade varit mästare för det hela. I närheten av honom satt direktören för järnbruket, som förde fru Düsbach till bordet. Vid sidan av Anna satt Holleder.

Han försökte möta sin hustrus blick, nickade mot henne, men hon låtsades, som om hon inte såg honom. Ett plötsligt raseri sjöd inom honom. Varför satt han här? Varför fann han sig i att bli sedd över axeln på detta sätt? Varför hade han låtit sig förbluffas av den dumme stadsarkitekten, som sannolikt med vett och vilja hade spelat honom detta spratt genom att låtsas, att han inte hade mottagit hans telegram. Varför gick han inte helt lugnt fram och satte sig bredvid sin hustru? Men nu blev han lugnare. Om ett ögonblick skulle ministern tala, och så skulle byggmästarens namn väl vara det första han nämnde, och den plats, han intog, blev då i alla fall hedersplatsen. Han ansträngde sig att vara tålig, men i sin upphetsning glömde han att äta sin soppa, och då vaktmästaren frågade, vilket vin han önskade, hörde han inte, svarade inte. Varför dröjde det så länge, innan ministern talade? Varför dröjde man? Hade han inte under denna tid blivit pinad tillräckligt?

Äntligen reste sig excellensen, tog med handen över sitt tjocka, vita pipskägg och genast blev det i den stora salen andlös tystnad. Ljusens lågor brunno helt stilla. Horstmann betvang sin oro och lyssnade med spänt intresse.

Med en oändligt blid röst strömmade de me3t storartade vändningar ut ur talarens mun. Han sade, att den härliga byggnaden var en sinnebild av tysk dåd-108

kraft och plikttrohet, som övervinna alla hinder. Därefter uttalade han som sin övertygelse, att ett sådant storverk endast var tänkbart under en välordnad styrelse, och därmed hade han funnit övergång till att tala om huset Hohenzollerns berömda ätt. Hans tal slutade med ett trefaldigt leve för det tyska rikets överste byggherre, för Hans Majestät Kejsaren!

Alla reste sig, man drack skålen stående —- endast Horstmann satt liksom förstenad. Först då hans bordsgranne knuffade till hononm och viskade: — Ni skall resa er upp, hör ni inte Majestätets skål! for han upp som ur sömnen, men kunde inte dricka ur sitt glas, då han inte hade beställt något vin.

Musiken intonerade Heil Dir im Siegeskranz. Så kom kyparen tillbaka och frågade, vilket vin herrarna önskade, och han fick en flaska Rüdesheimer men glömde att slå i sitt glas. Fisken lät han gå förbi sig. Det var honom omöjligt att få ned en bit. Som vågor på ett upprört hav brusade tankarna i hans hjärna. Varför satt Anna där uppe och han här? Hade det inte varit hennes plikt att sätta sig nere hos honom? I hela fjorton dagar hade han varit borta, och det hade varit en fruktansvärd tid för honom. Hade hon blivit glad över att se honom åter? Hade hon så mycket som frågat honom, vilka följder, katastrofen kunde få? Visste hon ingenting om de beskyllningar, man hade riktat mot honom? Hade hon inte läst hans brev? Även om han inte rent ut hade meddelat henne, vad han hade genomgått borde hon dock ha förstått, att han var utpinad och olycklig. Och tidningarna måste hon ha sett.

Medan hans trötta blick gled utefter der. långa raden av främmande ansikten och slutligen hotande stannade vid Anna, som med ett lycksaligt leende drack med alla de andra utan att det minsta bekymra sig om sin egen man, vars trötta ögon förtvivlat och harmset stirrade på henne, såg han plötsligt och med förfärlig tydlighet, att hon aldrig hade varit annorlunda under de två år, han hade varit gift med henne. Alltid hade hon suttit i högsätet, på den bästa platsen, i ljuset, som medelpunkten, medan han måst bekväma sig att vara i skuggan i en vrå, dar ingen lade märke109

till eller tog hänsyn till honom. En otålig smärta grep honom, medan tusenden hågkomster stego fram i hans hjärna. Hur gick det till, då det var bjudning i hans eget hus? Hade man någonsin ägnat hans ord den minsta uppmärksamhet ?

Hade han inte alltid smugit omkring som en snyltgäst, fått föra den fulaste och tråkigaste damen till bordet och därefter bjudit herrarna sina fina cigarrer? Och hans hustru, som var skyldig honom allt, hon, som satt i högsätet, hade hon någonsin brytt sig det minsta om honom? Hur ofta hade han inte kommit hem på kvällen, dödstrött efter dagens slit och tråkigheter, för att finna huset tomt och frun ute i sällskapslivet? Hon hade varken visat honom aktning eller kärlek.

Hon håller inte av mig, eljest kunde hon inte sitta kvar däruppe. Kanske är jag i hennes ögon blott en uppkomling, som använder min förmögenhet för att tillfredsställa hennes önskningar, en gammal man, som hon ostraffat kan hålla för narr! Men hon skall få se, att hon tar fel, hon skall inte dö i synden. Jag skall lära henne att vara rädd för mig, att visa mig respekt, om hon inte kan visa mig kärlek!

För första gången sammanställdes alla dessa förvirrade intryck till en hel bild. Det föreföll honom, som om en slöja plötsligt brustit, och han hade sett , att en liten reva i verkligheten var ett förfärligt gapande sår. Han fick en ny syn på sin samlevnad med Anna. Hennes skönhet, det strålande leendet, den vackert formade halsen, det lockiga håret, som i ljusskenet glänste som arbetat guld med strålande diamanter — allt detta, som förr hade berusat och hänfört honom, upprörde och stötte honom, ja vållade honom i denna stund nästan kroppslig smärta. Han längtade efter att se henne i sliten, sönderriven klänning, han önskade i hennes ansikte se spår av de lidanden, han själv hade haft att genomgå, han ville se tårar i hennes ögon, tårar över honom, så att han kunde lägga sitt huvud i hennes sköte och söka tröst hos henne. Men nej! Det skulle inte hända, hon hade intet hjärta, hon var blott vacker. Och sin skönhet utvecklade hon för110

andra, medan han satt här ensam med sina kval och våndades.

Och de bleka ansikten, som hade förstört hans sömn, trädde åter fram kring honom. Han såg liket av en gammal man, vars utstående, uppspärrade ögon betraktade honom.

Plötsligt spratt han till och betraktade sina närmaste bordskamrater. Här satt han bland massor av människor, men i alla fall kunde han icke få vara i fred för dessa hemska spöken. Och ånyo greps han av otålighet. När skulle man då äntligen tala om honom, han ville ha sin orden, ville höra sig utnämnd till byggnadsråd — allt det övriga var honom likgiltigt.

Åter trädde kyparna i en lång rad in genom dörren, bärande fulla fat. Den tredje rätten var oxstek med grönsaker. Han tog en bit för att inte hela tiden sitta med tom tallrik, men efter att ha smakat ett par bitar måste han låta bli att äta — han kunde inte förtära något.

Hans blick sökte stadsarkitekten, som satt med den breda munnen på vid gavel, som om han redan snappade efter sin orden. Snart skall jag också få en titel, bliva ämbetsman. Hur länge har jag inte önskat det! Och hur uselt är det dock inte alltsammans. Vad behöver jag staten? Av egen kraft har jag blivit den, jag är, och jag behöver inte någon officiell ställning.

I detta anfall av upproriskhet förbannade han sin svaghet. Varför hade han dock varit så dum att skänka staten bron? Om han hade förtjänat en hundra tusen mark på den, skulle det sannerligen ha vägt mer än en eländig orden och en titel. Han var dock landets främste järnvägsbyggare. Vad skulle månne hända, om nu ministern med sockersöt stämma meddelade honom hans utnämning, och han då svarade: — Tusen tack, herr minister! Jag är Gustaf Horstmann och som sådan mera värd än hela rasket här. Jag struntar i alla de fina herrarna, som taga munnen full, om det skall pratas eller ätas, men som, om det gäller, sticker svansen mellan benen! Han höll på att brista ut i skratt vid tanken på det intryck, en sådan salva skulle göra på hedersgästerna.

— Men varför börjar han aldrig? tänkte han så111

åter. En mörk blodvåg sköt därpå så häftigt upp i hans hjärna, att det ett ögonblick svartnade för hans ögon. Nå,

låt det nu för fan få ett slut! skrek det inom honom.

Med en häftig rörelse lutade han sig tillbaka för att få luft och medan tankarna likt vilda fålar jagade genom huvudet på honom, hörde han i fjärran ett svagt klirrande av knivar och gafflar mot tallrikarna.

Men plötsligt blev det dödstyst i salen. Alla tego, man tordes knappt andas av spänning . Ljusens lågor fladdrade, vinet pärlade i glasen. Ljudlös tystnad, endast långt, långt borta hördes som en sakta susning en mild stämma. Horstmann böjde sig ivrigt fram. Nu kom det stora ögonblicket, då all hans möda skulle glömmas, då han skulle få upprättelse för allt vad han lidit och utstått. Hans läppar voro torra, hans tänder sammanbitna, ögonen glödde av feber, hela hans kropp skälvde som ett asplöv; det föreföll honom, som om han suttit i en iskällare. Som lik utan blod, utan rörelse sutto alla dessa svartklädda människor omkring honom. Han lyssnade. Varför kunde han inte uppfatta ett ord? Talarens stämma var så svag. Ljudvågorna dogo bort, innan de nådde honom.

Och plötsligt slog honom tanken: — Antag, att de nu förbigå dig! Antag, att de inte alls nämna ditt namn! I sista sekunden hade denna förmodan blivit visshet. — Ja, ditt namn blir förbigånget! Ditt dåd obeaktat! Du skall tigas ihjäl!

Askgrå och med förvridet ansikte lyssnade han. Och nu hörde han tydligt följande ord:

— Hans kejserliga majestät, som vi nyss bragte vår underdåniga hyllning och tack för detta samhällsnyt-tiga arbetes främjande, har också med synnerlig nåd tänkt på denna dag och utdelat flera utmärkelser med anledning av Luringerbrons invigning. Det är mig förbehållet att ha den äran härmed tillkännagiva — Ministern drack och fröjdade sig ett ögonblick, då han såg dessa människor, vilka voro färdiga att spricka av nyfikenhet och spänd förväntan: för honom var detta ett av de få behagliga ögonblicken i en tillvaro, som var i övrigt så full av vanskligheter, Nu fortsatte han med ett milt leende;112

—• Den kungliga kronordens andra klass tilldela* nå-digst herr stadsarkitekt Bethge, byggnadsarbetets ledare, direktören för järnbruket.

Här stannade han och följde med en missnöjd blick allas ögon, som plötsligt skräckslagna vände sig mot en bred gestalt, som vid nedersta bordsändan hotfullt tornade upp sig över gästerna och vars gulgrå ansikte och trotsiga hållning påminde om en retad titan.

Ministern stammade, blev förvånad, kom utav sig, tog sig med handen över ögonen, som om han sett fel. Då jättegestalten emellertid inte rörde sig, fortsatte han och uppläste de olika ordnarna och titlarna, steg från andra ned till tredje och fjärde klasserna, utdelade de förtjänstmedaljer, som tilldelats arbetarna. Därefter sträckte han ut handen efter sitt glas, men innan han hade lyft det, höjde den rasande titanen sin knutna näve och lät den falla ned på bordsskivan med »tt dån, som kom damerna att spritta till och fick glasen att klirrande ramla ned på golvet. Och med en röst, som skulle ha överröstat en trumvirvel ropade Horstmann, i det han hotande sträckte handen mot ministern och hela det förnäma sällskapet, som satt i hans närhet:

— Ni karfcljer, ni äro ena fördömda hundar och svin allihop!

Därpå klampade han ut ur salen och slog med en våldsam skräll igen dörren efter sig.

VIII.

För första gången efter mer än ett fjärdedels års förlopp strålade ljusen i det horstmannska huset. Det var bjudning för ett dussintal personer: Annas närmaste bekanta och några yngre konstnärer, som hade samlats hos henne till ett slags fem-te. En ung kompositör, herr Oberstadt, som beskyddades av husets fru, hade lovat spela några av sina arbeten för en utvald krets; därför var han inbjuden.

Men i mer än en timme hade musikern nu stått med si» notväska i en fönsteralkovs halvmörker, varifrån 112

—• Den kungliga kronordens andra klass tilldela* nå-digst herr stadsarkitekt Bethge, byggnadsarbetets ledare, direktören för järnbruket.

Här stannade han och följde med en missnöjd blick allas ögon, som plötsligt skräckslagna vände sig mot en bred

gestalt, som vid nedersta bordsändan hotfullt tornade upp sig över gästerna och vars gulgrå ansikte och trotsiga hållning påminde om en retad titan.

Ministern stammade, blev förvånad, kom utav sig, tog sig med handen över ögonen, som om han sett fel. Då jättegestalten emellertid inte rörde sig, fortsatte han och uppläste de olika ordnarna och titlarna, steg från andra ned till tredje och fjärde klasserna, utdelade de förtjänstmedaljer, som tilldelats arbetarna. Därefter sträckte han ut handen efter sitt glas, men innan han hade lyft det, höjde den rasande titanen sin knutna näve och lät den falla ned på bordsskivan med »tt dån, som kom damerna att spritta till och fick glasen att klirrande ramla ned på golvet. Och med en röst, som skulle ha överröstat en trumvirvel ropade Horstmann, i det han hotande sträckte handen mot ministern och hela det förnäma sällskapet, som satt i hans närhet:

— Ni karfcljer, ni äro ena fördömda hundar och svin allihop!

Därpå klampade han ut ur salen och slog med en våldsam skräll igen dörren efter sig.

VIII.

För första gången efter mer än ett fjärdedels års förlopp strålade ljusen i det horstmannska huset. Det var bjudning för ett dussintal personer: Annas närmaste bekanta och några yngre konstnärer, som hade samlats hos henne till ett slags fem-te. En ung kompositör, herr Oberstadt, som beskyddades av husets fru, hade lovat spela några av sina arbeten för en utvald krets; därför var han inbjuden.

Men i mer än en timme hade musikern nu stått med si» notväska i en fönsteralkovs halvmörker, varifrån113

han kastade längtansfull blickar på den svartpolerade flygeln. Husets fru hade vid hans ankomst hälsat på honom med utsökt älskvärdhet men blivit förfärad över hans ovårdade yttre, som i obehaglig grad påminde om en avdankad poliskonstapel, över hans toviga pipskägg och röda näsa. Stött av hans föga polerade sätt, som hade en anstrykning av kneip, hade hon hastigt flytt från honom och låtit honom stå där. Nu spelade han statist, vilade än på högra, än på vänstra foten, och efter att i tankarna ha genomspelat sin sonat, började han med stigande harm betrakta sällskapet, som han kände från gatan eller tack vare det skvaller, han på kneipen hade hört om flera av de närvarande. Oberstadt var själv född i Düsseldorff, son äv en pensionerad major. Efter att under flera år ha uppehållit sig i Berlin för att studera musik och skapa sig ett namn, hade han slutligen nått detta mål, då hans pengar togo slut. Han måste återvända hem till Düsseldorf och draga sig fram som musiklärare. Dessutom spelade han misskänt geni, led av storhetsvanvett, tillbragte alltid sina lediga timmar på ölkneipen, där han hörde och deltog i allt det skvaller, som fördes till torgs.

Anna gick omkring bland gästerna. Under den långa sommarvilan hade hon samlat krafter till en ny utveckling av all sin medfödda älskvärdhet, därför var hon nu mer än vanligt sprudlande av livslust. Nu slog hon sig ned hos fru Oswald och uttryckte sin glädje över att se sin kära väninna igen. Öldrottningen hade nyligen kommit hem från Engadin och såg betydligt yngre ut, än då hon reste. Antingen var det bergsluften eller den skadeglada hågkomsten av den horst-mannska skandalen, som hade föryngrat henne, ty hon formligen strålade av skönhet. Ansiktet var glatt och täckt av en fin, ungdomlig rodnad, hållningen spänstigare än någonsin, och ögonen strålade av den innerligaste självkänsla. Anna märkte blott alltför väl, att hennes medtävlerska hade fått vind i seglen, och att en hård strid förestod henne, om hon ville behålla övertaget. Medan hennes blick forskande vilade på fru Os-walds hår, som nu var svart som korpens fjädrar, utan att hon kunde upptäcka det ringaste spår av att det114

var färgat, var hon outtömlig i att säga väninnan älskvärda, smickrande ord, blev än en smula sorgsen, än smått munter, som om det varit henne en fröjd att kun. na öppna sitt hjärta för en, som till fullo förstod henne.

Men fru Oswald slog icke in på en förtroligare ton, hon gav rätt korta svar och underhöll sig livligare med Bert, efter vilken hon på senare tid åter börjat lägga ut sina krokar. Holleder, vars långa, svarta röck hängde på honom nästan ända ned till hälarna, satt tigande med huvudet stött mot handen och hörde på. Han verkade fullkomligt blaserad. För kort tid sedan hade en tant till honom dött och oväntat efterlämnat till honom ett arv på fyrtiotusen mark. Därför skulle han nu resa till Paris för att stanna där någon tid, och vid tanken på att snart bo i världens

huvudstad, såg han nu med oerhörd ringaktning ned på den düssel-dorfska borgerligheten.

— Hur länge dröjer det, innan ni har glömt oss allesammans? frågade fru Oswald.

— Varför skulle jag glömma er?

— Därför att ni naturligtvis kastar er in i en virvel av nöjen.

— Nöjen! — Dem tänker jag sannerligen inte på. Jag skall arbeta, arbeta som en galning. Här hemma förstår man inte, vad det vill säga. Det lär man sig bara i Paris. Hela dagen skall jag sitta på ateljén och överhuvudtaget inte se en människa!

— Men kan ni inte lika gärna göra det här?

— Nej, ty här saknas varje stimulans, här är det omöjligt att få tag i en ordentlig modell, här finns ingen ateljé, ingen luft, ingenting som duger. Ni sèr ju själv, att jag inte har kunnat uträtta något, men vänta bara, tills jag kommer hem igen.

Anna hade en stund koketterat med en helt ung löjtnant, en liten vacker figur, nyss kommen från kadettskolan. Han hade ännu det överdrivet hövliga ka-dettsättet, ledsagade varje ord med en stel bugning, slog ihop klackarna och lade händerna på revärerna. Efter ett par minuters förlopp hade den vackra värdinnan så fullständigt förvridit huvudet på honom, att han var röd i ansiktet som en tomat och knappt kun-115

de tala. Hon lämnade honom och började tala med målaren Klaus Fernow, som nyligen hade kommit från Holland och slagit sig ned i Düsseldorf.

— Har ni sett var er tavla hänger?

— Inte ännu, nådig fru!

— Följ med, så skall jag visa er den!

Båda gingo in i matsalen, över vars höga ekpanel-ning hängde en vacker samling moderna målningar, ty Anna svärmade för att köpa tavlor av unga, ännu omstridda målare; hon tillfredsställde därmed både sin lust att äga tavlor och sitt medfödda intresse för spekulation.

— Det är en präktig tavla! Så snart vi fick se den, var det min önskan att äga den. Tycker ni om platsen?

— Jag kunde inte själv ha valt någon bättre.

— Den trycker visserligen litet tavlorna bredvid, så att mina vänner råda mig att flytta den in i rökrummet. Men det bryr jag mig inte om. Jag tar mig friheten att hänga mina tavlor, som det passar mig. Och jag anser, att de bästa skola ha hedersplatsen.

Medan de åter gingo in i vardagsrummet, sade hon:

— Jag hoppas, att ni snart kommer hit igen. Jag har för avsikt att vara hemma varje torsdag; man får sig en sådan trevlig liten pratstund i skymningen, då är man inte så stel och högtidlig som under stora middagsbjudningar, fastän man ju också kan roa sig där.

Hon nickade mot honom, och det var, som om strålglansen från hennes ögon vävt ett doftande, gyllene nät omkring honom. Hänförd följde den unge konstnären henne med ögonen, medan han ställde sig vid sidan av Oberstadt, som fortfarande plågades av sin otillfredsställda verksamhetslust.

— Ni känner er nog också en smula bortkommen här? frågade den försummade musikern. Jag har nu stått här gott och väl en timme, och jag begriper inte, varför jag inte lika gärna smiter ut i staden och får mig litet öl.

— Vem är egentligen den gamla damen därborta vid kakelugnen? frågade Fernow, som ville leda samtalet in på ett annat ämne.116

— Det är fru Düsbach, vår sköna värdinnas moder; en behaglig, fin dam, inte sant?

— Det har ni rätt i.

För två år sedan måste hon lämna sina fattiga nip-per till pantlånaren vid Ratingergatan, sin förmögenhet har hon förlorat på spekulationer.

— Hur vet ni det?

— Det vet hela staden. Orkar ni höra mera om sällskapet? Jag känner hela rykan.

— Känner ni också den unga flickan vid sidan av fru Düsbach?

— Den lilla, tjocka? Det är fru Horstmanns styvdotter. För övrigt vet jag ingenting om henne. Hon kom hit till staden för fjorton dagar sedan. Men vänta bara! Ännu är hon inte varm i kläderna, men hon kommer i en god skola! Se bara, hur ögonen står ut ur huvudet på henne, då hon ser efter den sprättige löjtnanten. Skulle man inte kunna tro, att hon vore förälskad i honom? Herre Gud, jag skulle önska, att den lille spolingen kunde låna mig sitt släta ansikte för ett ögonblick, det måste ändå vara behagligt, när en dam ser på en på det sättet! För resten tror jag sannerligen, att hon sätter ögonen i honom bara för att reta fru Oswald. Se bara, nu börjar öl-drottningen också bombardera honom! Åh, vilka gäss fruntimmer ändå äro! Gäss och hyenor, som gärna slita varandra i stycken.

— Vem är fru Oswald?

— Känner ni inte vår öldrottning, fru Horstmanns värsta fiende?

— Vad säger ni ?

— Eller hennes bästa väninna; det kommer på ett ut, ty hos damer, som ha känt varandra så länge som dessa båda, vet man inte, om hat eller vänskap är starkast! Ni tycker kanske, att det är fult av mig att tala så om dessa människor. Jag är inbjuden för att spela mina kompositioner. Fru Horstmann sade själv, att hela sällskapet hade bett, att jag skulle göra det. Men här har jag nu stått en hel timme utan att någon människa frågat efter musik. Jag tror, att de här fruntimren ha precis lika mycket öra för musik som möblemanget. Den enda musik de bry sig om att hö-117

ra, är smicker. De hade lika gärna kunnat be den där löjtnanten komma för att avfyra ett par kanoner. Det hela är humbug! Hon behövde sannolikt ett och annat lockbete för att locka folk till huset efter skandalen.

— Vilken skandal?

— Nej, vet ni! Den måste ni ha hört talas om!

—- Jag visste inte ens att fru Horstmanns man levde. Jag trodde, han var död för länge sedan.

— Död! Jo, det vill jag lova! Nå, vad den saken beträffar, så är han inte mycket bättre än en död man. Han promenerar på gatorna, äter, dricker, tänker, men det finns ingen, som tager den minsta notis om honom. Han är som ett kringirrande spöke, man korsar sig, då man möter honom. Han är Düsseldorfs paria. Nyligen visade han sig uppe i konstnärsföreningen. Där blev ett tissel och ett tassel, som om han varit smittad av pesten. Han slog sig ned vid mitt bord — nå, jag tyckte synd om honom och blev sittande jämte ett par konstnärer, men officerarna och assessorerna stucko i väg; de ville inte ha något med honom att göra. Då situationen blev allt mera ohållbar, föreslog jag honom ett parti schack, men han avslog mitt förslag. Han sade inte tre ord. Han endast drack sitt öl, tittade på oss och gick sedan sin väg.

— Men vad har han då gjort?

— Han är tokig — helt enkelt!

— Tokig!

— Han var på Grafenberg i sex veckor — Men det är mig ofattbart, att ni inte har hört talas om saken. Det var dock den största skandal, vi haft i mannaminne !

— Men så berätta då, vad som hänt!

De båda männen gingo ut i vinterträdgården och slogo sig ned på en bänk under en stor palm, vars breda blad bredde ut sig som ett parasoll över dem. Frän en ampel av brokigt färgat glas föll ett matt sken över det lilla rummet, varifrån man genom de tunna si-dendraperierna kunde se ut i det starkt upplysta vardagsrummet. Medan Oberstadt i en ivrigt viskande ton berättade om händelsen, lät målaren sina blickar riktas än på Anna, än på den unga styvdottern.118

— Ni vet väl då åtminstone, att Horstmann har byggt den stora Luringerbron. Vid invigningen hade han ansett, att man borde ha givit honom en orden, en titel eller någonting i den vägen. Men det skedde inte, ja, man nämnde inte ens hans namn vid det tillfället. Orsaken till detta var, att han hade komprometterat sig alldeles fruktansvärt i Ungern. En bro, som han hade byggt, störtade i Theiss — men ni har väl hört talas om Szegedinolyckan ?

Fernow erinrade sig, att han en gång hade läst om katastrofen i en gammal tidning, som hade letat sig väg till det holländska fiskläge, där han idkade studier. Men de närmare omständigheterna kände han inte till.

— Under själva festmiddagen märkte ingenjör Horstmann, att han var förbigången — om han var full eller om det för första gången gick runt för honom, kan jag inte säga, men ett är säkert, han for upp och kallade ministern för lushund och svinpäls, ja rent ut svinpäls vrålade han till excellensen. Jo, jo, Horstmann är en karl på sitt sätt. Sedan han sjungit ut sin mening, störtade han i väg och in på en krog, där han tillsammans med sina arbetare drack sig stupfull. Om natten försökte han och några likasinnade spränga bron i luften! Den som bär sig åt på det sättet måste med all säkerhet vara sinnesrubbad.

— Men bron står ju kvar ännu, invände målaren.

— Ja, lyckligtvis, gästgivaren fattade misstankar, så att polisen kom tillstädes. Men de höllo då på med att bryta upp dörren till det rum, där dynamiten förvarades. Var Horstmann sedan uppehöll sig de två följande dagarna, är det ingen som vet. Tredje dagen efter skandalen kom han tillbaka till Düsseldorf, min far mötte honom på gatan, och då såg han vad kläderna beträffade ut som en luffare. Min far låtsades om ingenting, lyckönskade honom endast med anledning av brons invigning, men då började Horstmann tala, skälla och och domdera. Han hade ju blivit lurad och bedragen på det skändligaste, hade till brobygget satsat ett par hundra tusen. Stadsarkitekten från Berlin, som var hans svurne fiende, hade sammansvu-rit sig med ministern för att krossa honom. Att min119

far gjorde stora ögon, kan ni nog förstå. Han tyckte självfallet, att det var förfärligt, att någon vågade tala i den tonen om så höga män. Men Horstmanns tal blev allt vildare. Han hade telegraferat till själve Bismarck, att denne skulle hjälpa honom, och till sist tog han min gamle major under armen och meddelade honom med hemlighetsfull min, att Bismarck per telegram hade svarat honom: "Rätt skall vara rätt. Ministern kommer att entledigas." Då gick det upp ett ljus för pappa. Han sade ja och amen till allt dravel, ingenjören dukade upp, och då han slutligen slapp ifrån honom, gick han genast upp till sanitetsrådet Zimmer och bad honom hålla ett öga på Horstmann, emedan denne med all säkerhet inte var riktigt klar i knoppen.

I detta ögonblick öppnades skjutdörrarna in till matsalen, och sällskapet begav sig in till kvällsbordet.

— Jag tror sannerligen, de skola äta nu! utbrast kompositören uppbragt. Då må tusan veta, när det skall musiceras! överhuvudtaget måste jag säga, att jag finner det högst opassande att ställa till med en bjudning, då man har en galen man i huset!

— Är ingenjör Horstmann då hemma?

— Här? Bland sällskapet? Nej, dét fattas bara! Då skulle det allt bli fart i gästerna! Gud vete för resten, var hon har stoppat undan honom. Många gånger, då jag kommit här förbi, har jag sett honom stå i ett fönster i andra våningen. Han tittar ut, hu, med en min, som kunde komma en att tro, att han håller pä att söka ut det träd, i vilket han skall hänga sig.

— Det är förskräckligt! mumlade Fernow. Olycklig man! Men jag tycker dock, att det är mest synd om hustrun och den unga dottern!

— Hustrun! Tror ni verkligen, att hon är så bedrövad? Ni skall få se, att hon ställer till med lika många bjudningar nu i vinter som någonsin förr! Se bara, så hon skrattar och koketterar!

Just som Oberstadt sade detta, vände fru Horstmann sig om, så att de kunde se det strålande leende, med vilket hon hugnade Holleder. Nu märkte hon de båda gästerna, som suttit i det halvmörka rummet, och hon svävade strax hört till dem.120

— Varför sitta herrarna här i skymundan? Väll ni inte komma och dricka ett glas vin?

Därpå vände hon sig till Oberstadt:

— Nu låter jag tända ljusen. Få vi hoppas, att ni spelar något för oss? Herr Holleder har talat med så mycken hänförelse om er sonat.

— Jag har redan länge stått till fruns disposition.

— Ja, javisst! sade hon hastigt, i det hon gav honom den vänligaste blick. Men jag har med vilja väntat litet, tills damerna hunnit prata litet med varandra; vi äro ju Evas döttrar, och innan vi ha sysslat med obetydligheter, är det svårt för oss att fästa våra tankar vid något högre. Ni får ursäkta och förstå mig, jag har verkligen handlat i ert eget intresse, bäste herr Oberstadt!

Hon nickade och lät Holleder föra sig till bords.

— Storartat! viskade Oberstadt, i det han såg efter henne. Vartenda ord vaf lögn. Hon struntar i min sonat, bryr sig endast om dansmusik. Men hon förstår att välja sina ord — och se bara på hennes gång, henes rörelser! Man skulle kunna tro, att hon var en helt ung flicka! Och så skall hon hela sitt liv dragas med den tokige karlen däruppe. Man kan egentligen inte förtänka henne, att hon roar sig en smula på egen hand, eller hur?

Men i målarens känsliga själ fick medkänslan för Horstmann överhanden, så att fruns skönhet inte gjorde något intryck på honom. Han måste tanka på den gamle mannen, som i mörkret stod och stirrade ut genom fönstret på de avlövade träden, på honom, vilken livets växlingar och sorger hade berövat allt, så att han blott önskade sig dödens frid.

— Men vad gjorde de då med Horstmann, när han kom hem?

— Åh, det är förresten det lustigaste i hela historien, fortsatte Oberstadt, medan de långsamt vandrade mot matsalen, litet efter det övriga sällskapet.

— Han satte sig genast ned och skrev en artikel till Dusseldorfs Folkblad, en artikel med följande rubrik: "Luringerbron och vem som byggt den". Tyvärr fick jag aldrig läsa den, men den lär ha varit komplett vansinnig. Ministern, överhet, arkitekter, ingenjörer,121

ja alla spetsarna -i Düsseldorf blevo nedsablade, så att det förslog. De voro slynglar och bovar allesamman. Han skulle säkert ha fått ett par månaders fängelse, om han hade varit tillräknelig. Men nästa dag bar han sig åt som en rasande hemma, det påstås, att han hotade sin hustru med en kniv, och så kom doktor Zim-mer med ett par handfasta karlar, som övermannade honom, och fick honom transporterad till Grafenberg — men kom nu, egentligen är det oförskämt att bjuda folk rhenskt vin, när man skall spela, men —

Han trängde sig fram till bordet, grep med sina långa fingrar en skorpa och var snart ytterst upptagen med att äta och dricka. Målaren, vilken tjänsteflickan bjöd ett glas vin, kom att stå vid sidan av fru Horstmanns styvdotter, som han i all hemlighet betraktade. De bruna flätorna, som i all enkelhet voro virade om huvudet, den gröna klänningen, de runda, icke särskilt välvårdade händerna, hela den lilla, satta varelsen röjde en vänlig naturlighet. Ansiktet hade ett påfallande barnsligt uttryck. Livet hade synbarligen inte för henne varit rikt på sensationer, men det fanns i hennes blick något moderligt och tankfullt, som man ofta finner hos unga människor, vilka äro vana att leva tillsammans med gamla och svaga. Vacker var hon visserligen inte, men hon tilltalade målaren på grund av den kontrast hela hennes väsen och hållning stod i till det övriga blaserade och förfinade sällskapet. Hon påminde honom om en ung, holländsk fiskarflicka, sam ofta hade suttit modell för honom.

Då och då sågo de båda unga människorna på varandra, som om de hade haft lust att tala med varandra. Omsider sade Fernow:

— Jag hör, att ni blott en kort tid varit i Düsseldorf.

— Det är tre veckor sedan jag kom hit, det är första gången jag är med i ett stort sällskap.

— Var bodde ni då förut?

— I Eisenach, där min mormor har ett litet hus.

— Det skall visst vara mycket vackert i Eisenach?

— Åh, det beror helt och hållet på hur man tar det, svarade hon smått brydd. Min mormor har i många år varit klen. Ilon måste nästan alltid ligga till sängs,

därför har jag måst sitta hos henne i dagar och veckor.

— Det måtte inte ha varit roligt!

— Så värst tråkigt var det inte heller. Man känner sig endast då och då litet ensam. Här är helt säkert mycket gladare och vackrare.

De råkade snart i livligt samspråk. Han underhöll henne med att berätta om sin vistelse i Holland. I den ödsliga fiskarbyn hade han också lärt sig att leva i ensamhet, i veckor hade han inte hört annat än bränningens dova brus mot stranden och vindens sus i pilarna.

— Är ni sjöman? föll hon honom i talet.

— Nej, jag är målare.

Nu talade de om tavlor. Charlotte sade, att hon också ritade. Helst landskap. Hon ville ha undervisning. Så snart hennes far blev bättre, skulle hon tala med honom därom.

— Då ni någon gång kommer och besöker oss, skall jag visa er mina skisser, och då bör ni säga mig, vad ni tycker om dem. Min lärare i Eisenach tyckte, att jag hade goda anlag. Men jag är rädd för att han inte förstod sig mycket på konst.

Medan de båda så samtalade, hade sällskapet ånyo gått ut i salongen; just som de skulle följa efter de andra, stack fru Horstmann in huvudet genom dörren och kallade:

— Lotte, var är du? Kom in, det skall spelas.

Den unga flickan tog leende sin styvmoder under armen och såg på henne, som om hon varit stolt över hennes skönhet. Målaren följde efter de båda damerna.

Oberstadt satt redan vid flygeln. Han lekte med fingrarna och for med några hastiga grepp över tangenterna. Anna placerade Lotte på en stol och tog själv plats vid sidan av Bert. Ännu fördes ett dämpat samtal runt omkring. Då slog Oberstadt an ett ackord. Hastigt viskades ett smickrande ord, en sista elakhet, sedan blev allting tyst, det kom ett påtvunget uttryck av leda i ansiktena. Kompositören spelade sin sonat, opus 43.

Som vanligt kom Horstmann hem från sin promenad123

klockan fem. Det sista dagsljuset föll in genom fönstret, då han slog sig ned vid skrivbordet. Från en väldig, pösande lunta papper tog han fram ett halvskrivet ark, läste genom det, och i det han lutade sig foakåt, tänkte han en stund, medan hans ansikte fick ett krampaktigt, spänt uttryck, som röjde, hur svårt det var för honom att reda och samla tankarna. Därpå fattade han en penna, doppade den, men kastade den åter ifrån sig, sedan han ett ögonblick hade stirrat på det papper, som låg framför honom. Med huvudet stött mot handen försjönk han i

grubblerier, och nu buro hans drag prägeln av trötthet och sorg. Han var som en man, som med uppbjudande av sina sista krafter nått genom bränningen men som i det ögonblick, han sträcker ut handen efter den frälsande klippan, ryckes tillbaka och sjunker i djupet av det brusande havet.

I en ödesdiger stund hade hela hans tillvaros konstitution störtat samman, nu satt han på tomten med slappa händer och och förslöad själ, utan kraft, utan lust att röra på sig för att ånyo resa sitt hus ur ruinerna.

Ett bankaktiebolag hade gjort honom ett glänsande erbjudande, om han ville övertaga ledningen av en rumänsk järnvägsbyggnad, men han hade med två rader avslagit anbudet. Han behövde inte förtjäna mera pengar. Och en hög ställning i ett främmande land lockade honom inte. Här i sitt fädernesland, i själva sin hembygd, hade han strandat; det stora verk, åt vilket han offrat sina bästa krafter, det hade ådragit honom lidanden genom detta fruktansvärda skeppsbrott. Luringer-bron var visserligen berömd över hela landet, men byggmästarens namn var glömt, utplånat av skändlig otacksamhet. Han hade blivit skamligt bedragen på sin välförtjänta belöning genom deras nedrighet och list, vilka borde ägnat honom tacksamhet och hyllning! Det var detta slag, som fällt honom till marken, det var denna kränkning, han ej kunde glömma. Läkarna påstodo, att han var sinnessjuk. Och de hade rätt. Den sista tidens händelser hade verkligen förvirrat hans förstånd.

Efter festmiddagen den förfärliga dagen hade han124

rusat bort till arbetarnas marketenteri och där hade han dränkt sitt vilda raseri i öl och brännvin. Man hade lyckligtvis förhindrat den vanvettiga planen att förstöra bron, men han och de andra hade svirat till ljusa morgonen. Nästa dag vaknade han trött och förstörd. Han ville ej återvända till Dusseldorf, utan vandrade utan mål landsvägen fram, passerade genom skogar och obekanta trakter, uppför bergsstigar utan att veta, vart det bar. En rastlös oro drev honom fram. Han var rädd för sig själv och kände avsky för alla människor. Endast då han gick och gick, så att solhettan kom svetten att strömma över hans döds-trötta kropp, fick han någorlunda ro.

Utåt natten gick han in i en usel krog, åt och drack, satt en stund och ruvade över sina olyckor. Så gick han upp på sitt rum, där han vandrade fram och tillbaka, tills han slutligen sjönk ned på den hårda bädden och föll i en dödsliknande sömn, som varade ett par timmars tid.

I tre dagar vandrade han rolöst omkring, innan stormen lade sig. Han hade endast en kvalfull tanke, hämndbegäret. Han steg upp på ett tåg och återvände till Düsseldorf, där han genast gick in på telegrafstationen. Enär det var ministern han ville komma åt måste han vända sig till dennes överordnade, till själva rikskanslern. På vägen hem mötte han flera bekanta. Vad han yttrade till dem var rena galenskapen.

Han nådde hem, stängde sig inne och skrev till långt ut på natten den tidningsartikel, som vimlade av förnärmelser mot alla dem, som haft med brobygget att göra. Så gick han till sängs, men pinades hela natten av drömmar. Han satt upp i sängen och skrämde nästan livet av Anna med sina vilda fantasier och stönanden. Hon drog täcket över huvudet för att höra så litet som möjligt av den vanvettige mannens ord.

Efter en tids förlopp lät han sig äntligen övertygas om, att han var sinnessjuk och reste med en läkare till Grafenbergs sinnessjukhus. Efter några dagars oro, föll han här i ett tillstånd av fullständig slöhet. Läkarna kunde ej bli kloka på hans tillstånd.

I sex veckor stannade han på sinnessjukhuset. Hans125

uppförande var oklanderligt. Då han dessutom erkände, att han insåg hur förnuftsvidriga hans yttranden varit, blev han utskriven som frisk. Sedan dess hade han levat i sitt hem som en man, vars verksamhet är avslutad, vars viljekraft tagit slut. Kort tid efter sin hemkomst sände han bud efter sin dotter Lotte, men bekymrade sig lika litet om henne som om sin hustru. På läkarens inrådan hade han från sinnessjukhuset medfört en vårdare, vars slutna sätt väckt hans tillit. Denne man höll hans arbetsrum och det vid sidan om detta belägna rummet i ordning och ledsagade honom under hans dagliga promenader. Hustru och dotter träffade han egentligen blott vid måltiderna, och det var blott sällan han riktade några trötta, likgiltiga ord till dem. Han var till den grad en nolla i sitt eget hus, att till och med tjänarna betraktade honom som en främling och endast hörsammade de befallningar, som gåvos av frun.

Dock var Horstmann varken blind, döv eller känslolös. Den gamla harmen mot Anna och hennes släkt levde ännu inom honom. Det var viljekraft han nu saknade, men det behövdes bara en stöt, för att han skulle resa sig upp och visa, att han ännu var vid liv trots allt grubbel. Klockan på väggen hade nyss slagit sex och Meves, sjukvårdaren, kom in i rummet. Han var en cirka femtio års man, klädd i brun röck, halvsmutsiga vita linnebyxor och filtskor. I handen höll han en kort kritpipa, med vilken han ständigt förpestade hela huset.

— Här är posten, mumlade han och gick bort till skrivbordet. Det är väl så gott, att jag tänder lampan.

Ingenjören nickade, öppnade breven, kastade en flyktig blick på dem och lade dem bland sina övriga papper.

— Det skall visst bli bqi på nedre botten, yttrade sjukvårdaren.

— Vad står på?

— En massa främmande! Kökspigan tror, att det åter skall börja gå muntert till här i huset.

— Har det kommit främmande till min hustru?

— Ja, en tjugo, trettio stycken. Hela förstugan är126

full av ytterkläder. Det är väl inte gäster till ingenjören. Jag anser, att vi må bäst av att ha ro.

Horstmann rusade upp och började gå fram och tillbaka med mörk min. Hans gång var trött, huvudet höll han litet framåtböjt som vore han van att se ner i marken. Där var den enda synliga förändring denna sommar medfört. Vad var nu detta? Ställde hans hustru till bjudningar utan att fråga honom om lov? Vågade hon ha främmande, medan han satt här allena.

— Det skall väl också dansas? frågade han Meves.

— Ja, det trodde kökspigan. När här kommer främmande, brukar här gå muntert till, sade hon.

— Tag fram min frack.

— Tänker ingenjören verkligen gå ned? Månne herrn verkligen kan må bra av att vara med om sådant oväsen.

— Hörde ni inte, att jag sade, att ni skulle taga fram min frack?

— Här är den. Och skor måste herrn också taga på.

Han listade sig sakta ut och innan han kom ut genom dörren hade han kritpipan i munnen. När han kom tillbaka satt Horstmann i en stol och stirrade själsfrånvarande in i lampskenet.

— Ni kan gå, Meves, sedan ni lagt fram mina saker här pä sängen.

Medan Horstmann invärtes rasade över sin hustrus fräckhet, hade han redan förlorat kraften att ingripa. Först då han nåddes av ljudet av musik, rusade han upp på nytt. En stund lyssnade han med knutna nävar, medan förbannelser bröto fram mellan hans sammanpressade läppar. Så tog han på sig frack och skor och gick ned i salongen utan att knacka på.

Ett ögonblick 'blev han stående i dörren och lät blicken glida över sällskapet. Alla gästerna tittade upp, då dörren gick, några förändmde inte en min, men andra sågo förvånade ut. Dehwitz rynkade pannan och kastade en hotfull blick på husets herre. Nu såg Horstmann, att hans dotter gjorde ett tecken till Anna, som utan att ana något lyssnade till Oberstadts spel. Då han upptäckte den förfäran, som i nästa ögonblick avtecknade sig i henpes vackra ansikte, hankade hans127

hjärta av vild glädje. Pä ett ögonblick återvann hon fattningen och med ett muntert leende på läpparna närmade hon sig honom och viskade:

— Det var snällt av dig att komma ned. Sätt dig.

Men Horstmann skakade hennes hand av sin arm

och gick bort till pianot och stängde det så plötsligt, att pianisten nätt och jämt hann rädda fingrarna från att

komma i klämma under locket.

— Förlåt, sade Horstmann i hövlig ton, men den stojande musiken angriper mina nerver.

Därpå tog han plats i en stol utan att bry sig om Oberstadts rasande min. Han var den ende i rummet, vars ansikte var lugnt. Det gick några sekunder och därefter yttrade Horstmann:

— Jag skall be få upprepa min ursäkt för den förvirring jag framkallat. Men jag kan absolut inte tåla musik.

Anna trädde fram till honom. Medan hon med möda behärskade det hat, som lyste i hennes ögon, strök hon honom lätt t)ver håret.

— Käre Gustaf, herr Oberstadt var vänlig nog att spela en ny komposition för några vänner, som jag inbjudit för att höra den. Var vänlig låt honom spela den till slut.

— Inte i mitt hus.

-— Det är oerhört! utbrast Alice Dehwitz.

— Vad är det, som är oerhört, svägerska?

Hon svarade inte och han tillade:

— Om du är så angelägen att höra musik, kan du ju låta denne herre spela hemma hos dig. Detta stoj stör mig och hindrar mig att arbeta.

Fru Oswald hade tills nu förhållit sig lugn och leende, men vid dessa ord reste hon sig och yttrade med hövlig min, att det visst var på tiden att bryta upp.

Dehwitz yttrade:

— Jag ville gärna tala ett par ord med dig, svåger.

Horstmann, vars ögon började blixtra på ett olycksr

bådande sätt, svarade:

-— Vad vill du mig?

— Vi borde helst gå in i ett annat rum.

Vad skulle det tjäna till! Kunna vi inte tala128

med varandra här. Vill du kanske meddela mig, att du har för avsikt att betala, vad du är skyldig. Det är det enda, som intresserar mig, vad dig beträffar.

Dehwitz gjorde en rörelse, som om han velat rusa på Horstmann, men Alice klamrade sig fast vid hans arm. Oswald skyndade sig att taga farväl, följd av det övriga sällskapet.

Horstmann sade:

— Det gör mig ont att ha föranlett detta uppträde. Men ni veta kanske, att jag varit sjuk och att mitt nervsystem ännu icke är botat. Naturligtvis var det taktlöst av mig att avbryta musiken, men det är kanske lika taktlöst att ställa till bjudningar i en sjuk mans hem. Jag ber er om ursäkt.

Han gjorde en lätt bugning för sällskapet. Hans lugna ord och värdiga hållning imponerade på alla, ingen fick det intrycket, att han här stod framför en sinnessjuk man. Fru Oswald tryckte hjärtligt hans hand och yttrade högt i en ton. vars vänlighet ökade ordens elakhet:

— Det är verkligen vi, som äro skyldiga att be er om ursäkt. Det var naturligtvis mycket taktlöst att ställa till bjudning här, men vi äro bara gäster.

På hennes högmodiga ansikte lekte hennes mest hånfulla leende, då hon såg på Anna, som blek och skälvande stod vid sidan om sin man. Till Anna yttrade hon endast:

— Farväl, fru Horstmann!

Hennes avskedsord blevo tecknet till omedelbart uppbrott. Med bestörta miner och hastiga hälsningar flydde gästerna. Snart voro ingenjören, fru Düsbach, Anna, Alice och Lotte ensamma. Ett ögonblick senare kom Dehwitz in efter att ha följt gästerna till dörren.

Horstmann ställde sig framför sin hustru.

— Från i dag förbjuder jag dig att ställa till bjudningar i huset utan att först ha inhämtat mitt tillstånd! Förstår du?

Anna svarade i snäv ton:

— Tror du verkligen, att någon anständig människa vill besöka oss efter detta uppträde?129

— Det; är du, som bär skulden för, vad som skett. Lade du märke till, att fru Oswald höll med mig?

— Ja, det undrar jag sannerligen inte på, sade Anna, som darrade av harm. Hon gav dig rätt! Henne, har du berett ett stort nöje.

Hon kastade sig på soffan och brast i gråt. Fru Düsbach satte sig hos dottern, medan Alice gick att hämta eau de cologne. Lotte hade gått bort till sin fader och betraktade honom med ängslig min.

— Vet du, att du gör din hustru omöjlig genom ett sådant sätt att uppträda? frågade Dehwitz.

— Var det den anmärkningen, du önskade göra fölen stund sedan.

— Ja, just det. v

— Så försök en gång för alla begripa, att jag är hefre här i huset. I min godhet har jag låtit er få alltför fria händer, sä att ni nu börja missförstå er ställning. Det är nätt och jämt jag tål er närvaro i mitt hem. Det gäller både dig, din fru och din svärmor.

Dehwitz blev alldeles rasande.

— Vet du, vilket svar du skulle få, om jag inte erinrade mig, att du--

Horstmann gick ett par steg närmare och väste:

— Nå, tala ut. !

—Hade du varit vid dina sinnens fulla bruk, hado jag i morgon dag sänt dig mina sekundanter.

Horstmann skakade på sig och lyfte knytnävarna. Lotte hängde sig gråtande om halsen på honom, fru Düsbach slog skrikande sina magra armar om kaptenen och ropade: r

— Karl, Karl, lugna dig! Var stilla och tig!

Med en ryckning befriade sig Horstmann från Lotte, rusade bort till dörren, ryckte upp den och skrek:

— Ut ur mitt hus!

Dehwitz tog sin fru under armen. Denna vände sig om och skrek med sin hårda, skärande röst:

— Det skall han inte behöva säga två gånger, den uslingen. Den eländige skurken!

— Ut, skrek Horstmann, och våga inte oftare visa ep i mitt hus. ,130

Han slog igen dörren efter dem och gick stönande fram och tillbaka som ett vilt djur i sin bur.

— Den usle Karl! Den hunden! Han skall bara försöka komma över min tröskel. Honom skall jag nog få bukt med! En trevlig pojke! Göra något gitter han inte utan lever hellre på andras bekostnad! Och så är han fräck nog att vara stursk, den stackaren!

— Åh, käre far, säg ändå inte så förskräckliga ord! jämrade sig Lotte och grep Horstmanns hand.

Nu reste sig fru Düsbach, vred händerna och sade:

— Herr Horstmann, ni glömmer visst, att ni talar med Annas egen syster!

— Åh, min bästa fru, sitter ni ännu där, utbrast ingenjören och gick med barsk min bort mot den gamla damen, som genast segnade ner i soffan. — Nå, där ser man, nu blir ni strax liten igen och det har ni vid min salighet all anledning till. Ni skulle hellre ha hållit mun, så hade ni kanske sluppit att höra min mening. Men nu skall jag likväl meddela er, att jag erfarit, att ni gjort en skuld på 20,000 mark, som ni haft fräckheten låta mig betala! Det är ynyggt att låta sin svärson böta för sina halvgalna börsspekulationer! .Ja, skär ni tänderna, så mycket ni behagar. Är det sanning, eller lögn?

— Fy, du borde skämmas, ropade Anna till sin man. Du har ju lovat att aldrig säga något till mamma om den saken!

— Håll du dig till dina egna löften. Ja, det är en trevlig gammal dam, fru Düsbach! Ni förslösade en förmögenhet och måste nu uppträda som snyltgäst hos er svärson. Men när man skall äta nådebröd, bör man vara snäll och anspråkslös! Förstår ni det! Annars kunde det lätt falla mig in att låta göra utmätning hos er. Gömt är inte glömt, skall jag säga er! Och nu säger jag er, att er närvaro i mitt hus inte längre passar mig. Ni har ju er andra dotter. I morgon är ni så god att packa er koffert och flytta bort till henne.

Fru Düsbach satt med händerna för ansiktet och snyftade högt,131

— Och så adjö,, skrek Horstmann och reste sig upp, börstidningen skall ni nog få sänd efter er.

Anna hade lagt armen om moderns skuldror och ville föra ut henne, men Horstmann höll henne tillbaka.

— Du är god och stannar här!

— Pappa, pappa, var inte så arg, jämrade sig Lotte sakta. Vad tänker du göra, pappa?

— Tig du bara stilla, dumma gås! Vill du sätta dig upp mot din far. Gå! Jag vill tala i enrum med min hustru.

Medan den gråtande Lotte gick ut i sällskap med fru Düsbach, grep han Anna om armen och tvingade henne att sätta sig på en stol. Därefter satte han sig mitt emot henne och såg på henne med hårda öeron.

— Om du gör mig något illa, ropar jag på hjälp, viskade Anna med bävande stämma.

— Göra dig illa! Jag skall noer akta misr för att röra dig! Men du kan höra på mig nu. Nu talar jag för sista gången till dier som din man. T tre år har jag iakttagit dig och ditt, handlingssätt. I da v säger jaer: nu skall det vara slut på det levnadssättet. Du har lovat mig kärlek men inte brytt diur om mig mera än dammet under dina skosulor. Nu gör jaer kvav pä den Ivdnad. du svurit mig framför altaret. Och jag skall nog veta att göra dig till en lydig hustru!

Anna såg på honom med ögon, som glödde av hat och ovilja.

— T vad avseende är det. iag skall lyda dip?

— Det skall du få se med tiden. För det första befaller jaer dig att leva samman med mig och inte med det sräng, jaer nvss jagade ur huset. Mina intressen skola vara dina. min välfärd din första och enda tanke. Jag har älskat dig .högt. Du har aldrig bekymrat dig om min kärlek, aldrig anat, vad du betydde för mie-! Hade du givit miV litet av ditt hjärta. hade du fått mier att eröra allt. vad du önskade. Men det gitte du inte. Jag var i dina ögon blott pn eländig tölp, vars pengar voro goda nog. pengarna, ja, just pengarna. Dem kunde du ge ut, när du ville pynta dig, eller bulla upp för din svultna familj.132

Att du kunde vara så dum att inte förstå, hur lätt' du skulle kunnat linda mig kring fingret! Du borde ändå förstått, att man även måste prestera något själv, då man fordrar så mycket. Ju hyggligare jag var, ju värre trampade du på mig. Ju större kärlek jag erbjöd dig, ju mer anledning fann du att håna mig. Hade du fått råda, så satt jag nu nere i köket bland tjänarna. Vid dina bjudningar förnekade du mig gång efter annan. Du gode Gud! Aldrig föll det dig in, att jag var hundra gånger mera värd än allt det pack, som du log och var älskvärd mot. När ingen människa längre minns deras namn, skall man ännu erinra sig mig. Jag har utfört arbeten, som sjkola överleva mig. Men du

är icke i stånd att uppskatta verklig duglighet. Du har alltid föredragit sådana idioter som Holleder, därför att de kunde polera sina naglar och krusa för dig och smickra dig. Du har skämts för din man!

,— Det är alltsammans bara inbillningar, svarade Anna. Jag har aldrig undervärderat dig eller föredragit andra framför dig. Det är helt enkelt lögn.

— Vad! ropade han. Tror du, att jag i tre år varit slagen med blindhet. Ja, jag har varit döv, blind och f.prsagd! Men nu har jag fått ögonen öppnade. Och vet du när? Jo den dag, jag kom hem från Szegedin och fick sitta nederst vid bordet, medan min bro blev invigd. Den dagen vred jag mig i smärta som ett djur, vilket långsamt dödas. Du kände till de kval. jag redan uthärdat. Du visste också, vad som väntade mig. Men det bekymrade du dig icke om, du drack din champagne. Du kom inte till mig och sade: låt oss gå härifrån, nej. du blev helt lugnt sittande, du gladde dig åt den försmädelsen, som skulle drabba mig!

— Det är inte sant! Jag anade ingenting, eljest hade jag väl inte gått dit!

.— Varför reste du dig då inte och ropade: Min man är i sin goda rätt. Han blev skamligt behandlad. Jag kan inte sitta till bords med bedragare och slynglar —. Det glömde du säga. Du gjorde gemensam sak med mina fiender, brydde dig inte om, vad som blev av røig vare sig den natten eller den nästa.133

— Jo, jag gjorde allt, som kunde göras för dig!

— Ja visst ja! Du sände mig poliskonstaplar på halsen för att de skulle fånga mig. Det var din omsorg. Du utlevererade mig till läkarna. Vad jag anförtrodde dig under sömnen, medan jag ännu trodde på dig, det förrådde du. Och då jag äntligen kom hem, sjuk, övergiven av alla, då satt jag i min kammare och lyssnade och spejade. Jag tänkte, nu kommer väl min hustru, som skyller mig allt och hon kommer att säga: Även om alla andra svika dig, stannar jag hos dig och delar ont och gott med dig. Men vad gjorde du? Du behandlade mig som en trästock, såg knappast åt mig, lät främlingar passa mig. Hur usel du ändå varit. Jag har uthärdat den värsta otacksamhet, har blivit besviken och bedragen, utspejad och förrådd. Allt har jag övervunnit, allt har jag uthärdat. Men att se dig så otacksam, så djävulsk, det är för mycket. Du är ett avskum, ett odjur! Du har uppfört dig som en sköka och nu skall du sona dina brott.

Han sjönk ner i en stol och tryckte de knutna händerna mot pannan. Anna iakttog honom under tystnad. Han var kall som is. Hon var förvånad över, att han talat så flytande. Hur kunde det väl vara, att han, som vanligen hade så svårt att uttrycka sig, med ens hade haft så många ord på tungan. Han hade naturligtvis förberett sitt tal, medan han satt ensam i sitt rum och grubblade. Det var det han grubblat över, när hon trott att han var slö och likgiltig. Hon hade varit dum, hon kunde gärna visat en smula ömhet. Hon hade känt sig alldeles för säker. Hon borde resa sig upp och kyssa honom.

Men hon, som så ofta hycklat kärlek, kände i dettä ögonblick ett så glödande hat mot honom, en så överväldigande motvilja, att det var henne omöjligt att närma sig honom. Efter en lång strid mot hatet, som brusade i hennes själ, lyckades hon slutligen få fram ett par kyliga ord:

— Om du ville göra dig besväret att tänka över mitt handlingssätt, skulle du kanske också förstå, att jag haft ditt bästa för ögonen hela tiden. Men du förstår ju inte sådant.134

Sakta och tonlöst kom hans svar:

— Tyst, tyst, jag vill inte höra sådant prat! Du har ingen tillbörlig aktning för din man. Från och med nu skall jag lära dig, hur du skall uppföra dig.

Horstmann tillkallade därefter tjänarna och förklarade att de måste sluta, enär man ej längre tänkte föra ett stort hus Anna blev rasande:

— Det får inte ske! Hur kan det falla dig in att avskeda alla våra tjänare? Jag kan inte sköta huset med en jungfru!

— Innan du blev gift, hade ni inte fler. Dessutom behålla vi Meves, som väl också skall göra något.

— Ja, men det är dock alldeles omöjligt att kunna hålla detta stora hus i ordning med endast en människa.

— Hela första våningen skall avstängas. Då vi ej bjuda främmande, behöva vi ej mottagningsrum. Lotte kan också hjälpa till med det husliga arbetet. Hon är inte van att sitta med armarna i kors.

Anna försökte komma med nya invändningar, men han avbröt henne skarpt med orden:

— Tyst! Jag tål inga motsägelser.

Därmed ringde han och sade till den inträdande tjänaren:

— Jungfrun skall strax göra i ordning min säng i fruns sovrum, där jag hädanefter sover.

Anna hade satt sig ned. Blek och förfärad stirrade hon framför sig. Horstmann kom bort till henne och sade med hes, dämpad röst:

— Nu börjar ett nytt regemente. Tills i dag har jag varit en åsna, som du gjort narr av. Från och med i morgon är du en lydig hustru, vilket du lovade att vara, då vi blevo vigda.

Utanför pep och dånade novemberstormen, medan regnet plaskade mot husets murar. En namnlös ångest bemäktigade sig Anna. Ett ögonblick tänkte hon, att hon nästa dag genast skulle skynda till doktorn för att få sin man inspärrad på någon anstalt för sinnessjuka. Men hon uppgav snart denna föresats. Hon kände sig i denne mans makt, var kuvad, medan han gick omkring och släckte ut ljus och lampor. Olyckans skuggor omgåvo henne, svart och tröstlös fö-135

reföll henne framtiden. Jungfrun kom tillbaka och meddelade, att sovrummet var i ordning. — Kom, sade Horstmann kort, det är sängdags.

IX.

Efter en fruktansvärd natt föll Anna äntligen i sömn framåt morgonen. Det var då ännu alldeles mörkt i rummet. Hennes man stod vid sängen och skakade henne i armen.

— Stig upp!

Hon tände ljus. gned sömndrueket ögonen och sade förskräckt:

— Vad är klockan?

— Sju.

— Åh, låt mig sova en timme till, mumlade hon, jag är verkligen dödstrött.

— Nej, i dag har du mycket att göra. Nu skall det dessutom vara slut med detta sovande till långt upp på dagen.

Då hon blev liggande och med tanke på den gräsliga gårdagen grubblade över, hur hon skulle bli fri från denna förfärliga människa, kom han ånyo bort till sängen och sade i hotande ton:

— Nå, blir det något av?

Då löd hon. Båda klädde sig utan att växla ett ord. Hon var ännu endast halvklädd, då han befallde :

— Gå och säg till, att kaffet sättes fram i ditt rum.

Lotte, som alltid var tidigt på benen, kom in. Tysta satte sig alla tre till bords. Det var kallt och otrevligt i det halvmörka rummet, där jungfrun lagt in i ugnen. De tre nervösa ansiktena vid det i hast dukade frukostbordet passade endast dåligt till rummets fina, eleganta dammöblemang. Anna hade huvudvärk och var så nedslagen, att hon endast med möda kunde återhålla tårarna.

Horstmann drack en kopp kaffe Och reste sig och skrev ett brev, som Meves genast skulle bära till kap- 135

reföll henne framtiden. Jungfrun kom tillbaka och meddelade, att sovrummet var i ordning. — Kom, sade Horstmann kort, det är sängdags.

IX.

Efter en fruktansvärd natt föll Anna äntligen i sömn framåt morgonen. Det var då ännu alldeles mörkt i rummet. Hennes man stod vid sängen och skakade henne i armen.

— Stig upp!

Hon tände ljus. gned sömndrueket ögonen och sade förskräckt:

— Vad är klockan?

— Sju.

— Åh, låt mig sova en timme till, mumlade hon, jag är verkligen dödstrött.

— Nej, i dag har du mycket att göra. Nu skall det dessutom vara slut med detta sovande till långt upp på dagen.

Då hon blev liggande och med tanke på den gräsliga gårdagen grubblade över, hur hon skulle bli fri från denna förfärliga människa, kom han ånyo bort till sängen och sade i hotande ton:

— Nå, blir det något av?

Då löd hon. Båda klädde sig utan att växla ett ord. Hon var ännu endast halvklädd, då han befallde :

— Gå och säg till, att kaffet sättes fram i ditt rum.

Lotte, som alltid var tidigt på benen, kom in. Tysta satte sig alla tre till bords. Det var kallt och otrevligt i det halvmörka rummet, där jungfrun lagt in i ugnen. De tre nervösa ansiktena vid det i hast dukade frukostbordet passade endast dåligt till rummets fina, eleganta dammöblemang. Anna hade huvudvärk och var så nedslagen, att hon endast med möda kunde återhålla tårarna.

Horstmann drack en kopp kaffe Och reste sig och skrev ett brev, som Meves genast skulle bära till kap-136

ten Dehwitz. Fru Düsbach inträdde oeh Horstmann vände sig genast till henne med orden:

— Jag har just anmodat er svärson att taga hand om er. Ni bör göra er färdig att bëge er av härifrån före middag.

— Så fort kan allt omöjligt gà, invände Anna.

— Jo, det kan det visst, svarade den gamla frun med en smula återupplivad stolthet. Efter vad som försiggick i går kan jag inte stanna här i huset, hur svårt det än känns för mig att skiljas från min dotter. Men den dagen kommer nog, herr ingenjör, då ni kommer att ångra er hänsynslöshet.

— Betala er skuld, min bästa fru, och.spara på^era förebråelser, svarade Horstmann torrt.

Därefter lämnade han damerna. I Lottes närvaro kunde dock moder och dotter ej tala ut med varandra. Anna inskränkte sig därför till att trycka den gamlas hand och viska:

— Han kommer nog att ångra, vad han har gjort mot dig.

Frun betvang sin sorg och nickade.

En stund därefter kom jungfrun med beskedet att fru Horstmann och Lotte skulle komma ned till ingenjören.

— Skall jag gå? fragade Anna sin mor.

— Ja, det är bäst, att du lyder honom.

Då de varit en stund hos Horstmann, gjorde Anna min av att gå.

— Vart skall du hän?

— Jag skall upp och hjälpa mamma.

— Hon kan gott packa sina saker själv.

— Du önskar, att hon skall bli sjuk av överansträngning!

Han rynkade pannan.

— Luise, gå ni upp och hjälp den gamla frun.

Anna stampade i golvet.

— Jag har något att tala med mamma om. Du tänker kanske förbjuda mig att taga farväl av henne.

— Det hastar inte, tänker jag. För resten är det min mening att förbjuda dig allt vidare samkväm ined henne. De avtal, ni träffa, äro endast anslag mot mig, det vet jag alltför väl,137

Redan innan de ätit middag, meddelade Horstmann sin svärmor, att vagnen höll utanför dörren och väntade att köra henne till kapten Dehwitz. Vid avskedet sade han i Annas närvaro:

— Jag har förbjudit min hustru att utan min uttryckliga tillåtelse besöka er eller sin syster. Handlas det mot min vilja blir följden endast, att jag sänder er och er svärson utmätningsmän på halsen och pantar ut vartenda öre ni äro skyldiga mig!

Nästa dag, medan Horstmann befann sig i sitt arbetsrum, passade Anna på tillfället och skrev brev till modern, i vilket hon bönföll denna att för Guds skull befria henne från denna avskyvärda människa. Horstmann var ånyo sinnesförvirrad och borde genast sättas på hospital. Brevet skickade hon med sin kammarjungfru. Från fru Düsbach fick hon tillbaka några rader, vari hon uppmanades vara tålmodig och icke taga något överilat steg. Dehwitz skulle nog tala med doktor Zimmer men för ögonblicket fanns ingenting att göra. Med ett bittert leende kastade Anna brevet i ugnen, hon förstod alltför väl, att hennes släktingar voro rädda för, att Horstmann skulle göra allvar av sitt hot.

I en hel vecka var Anna avskuren från all förbindelse med den övriga världen. Hon närde ständigt den förhoppningen, att Bert skulle besöka henne, men ingen kom. Av kammarjungfrun hörde hon, att Bert två gånger varit där, men Meves hade befallning att till vem som än kom meddela, att herrskapet ej var hemma.

Denna tid var den värsta i Annas liv. Varje dag syntes henne vara en evighet. Hon överfölls av plötslig nervositet, händerna skakade och hjärtat bankade som ville det spränga bröstet. Vilda planer föresvävade henne. Hon ville rusa bort till sina bekanta, klaga sin nöd för dem och be dem sätta denna plan i verket. Hon ville resa efter Bert, som nu måste vara i Paris, men hon insåg snart, att detta skulle vara alldeles ogörligt. Vad skulle hon göra? Det funnes endast en räddning: läkaren måste förklara, att hennes man var sinnessjuk. Det var hennes sista rädd-

ningsplanka och om den grep hon med. förtvivlans energi.

En vacker dag visade sig också verkligen doktor Zimmer. Horstmann, som just gick och grävde i trädgården, begav sig strax in för att tala med det gamla geheimerådet, som hälsade ingenjören med sitt lugna, diplomatiska leende. Så gned han sina rödfrusna händer, som av de ständiga tvättningarna blivit hårda som rivjärn.

— Jag kom förbi och fick lust att gå in och höra hur det står till, bäste herr Horstmann. Det gläder mig att se, att ni ser frisk ut.

— Jag mår på det hela taget utmärkt bra, svarade Horstmann, medan han lät sin misstrogna blick forskande vila på läkaren. Han var nämligen övertygad om, att denne ej på eget initiativ kommit och hälsat på. Sedan de växlat några likgiltiga ord, medgav även doktor Zimmer att så var fallet.

— Jag skall vara uppriktig mot er. Mitt besök här i dag är icke en tillfällighet.

— Säkert har någon sänt er hit.

— Det är kanske inte heller alldeles riktigt, men i varje fall hoppas jag, att min visit ej skall uppfattas såsom påträngande. Jag smickrar mig med, att ni bevarat er tillit till mig. Om så ej skulle vara fallet —

— Jag har alldeles samma tilltit till er, som jag alltid haft. Alltså till saken, herr geheimeråd!

— Har ert husliga liv icke på den senaste tiden undergått en betydlig förändring?

— Hur vet ni det?

— Ni förstår nog, bäste herr Horstmann, att en person i er ställning icke kan företaga sig något utan att hans handlingssätt blir kritiserat av hans omgivning.

— Saken är egentligen enkel nog. Min fru ställde till en bjudning utan att varsko mig, nå, det betydde nu egentligen ingenting. Men en av gästerna spelade piano och det gjorde mig så nervös, att jag i all hövlighet uppmanade vederbörande att upphöra därmed. Så gingo de främmande. Och jag bad min fru att underrätta mig, då hon en annan gång bjuder främmande. Var det egentligen en orimlig begäran?139

— Nej bevars. Jag måste ge er rätt inte blott som husfader utan även som läkare. Ni får tills vidare skona era nerver jn smula, längre fram —

— Ja, jag vill ha ro. Det behöver jag i synnerlig grad

— Naturligtvis. Men om någon tid kommer jag be-stäml; att råda er sökä någon förströelse, att deltaga i det offentliga livet. Det är alltid en farlig sak, att en så livskraftig och verksam natur som ni går sysslolös för länge.

Horstmann rynkade pannan.

— När man får skam till tack förlorar man lust, n att arbeta. Vad skulle ni göra, om en patient ni botat g,iv er en spark i stället för betalning.

— Jag skulle i varje fall överlåta åt några av mir -kolleger att sköta honom, om han blev sjuk en annrn gång, svarade doktorn leende. Jag förstår så väl, att den där historien gjorde ett starkt intryck på er. Men jag hoppas ni börjat inse, den snarare var resultatet av en del samverkande tillfälligheter än en avsiktlig kränkning. För resten skall jag medge, att ni förtjänat en tids vila, men jag anser, att det vore oklokt av er att helt draga er tillbaka.

— Drt är inte heller min avsikt.

Doktor Zimmer fann, att Horstmann gjorde intryck atu vara fullständigt klar och förnuftig. Han hade egentligen väntat något annat. Under samtalet försvann Horstmanns misstro. Den gamle herrns trygga tillbakadragenhet lugnade honom alldeles.

— Då jag gick förbi, genmälde doktorn, observerade jag, att fönsterluckorna voro för i bottenvåningen. Jag fruktade, att ni var bortrest.

-— Vi ha ii.te för avsikt att begagna våra sällskapsrum under den närmaste tiden. För tre personer finnes det plats nog i övre våningen.

— Tycker inte er fru att det är en smula svårt att draga sig til'baka från sällskapslivet?

—- Under de två första åren av vårt äktenskap har min fru deltagit nog i sällskapslivet, egentligen rent för mycket enligt min mening. Hon offrade sin tid på främmande och hade aldrig ett ögonblick till140

övers för mig. Nu skall hon leva för man och hem.

— Hm, nåja, naturligtvis!

— Dessutom måste vi inskränka oss. Så länge jag arbetade, kunde jag säga som amerikanarna: att förtjäna pengar är den allra förnuftigaste sparsamheten. Men nu, då jag måste leva på mitt kapital och börjar bli en gammal man, vågar jag ej kasta ut för mycket pengar. Därför har jag avskedat alla överflödiga tjänare. Jag är förmögen nog att kunna föra ett behagligt liv, men jag kan inte finna något skäl för att jag skulle kasta mina med möda hopsamlade pengar ut genom fönstret. Det bör min hustru också med tiden kunna inse.

— Hon, ja, mumlade den gamle herrn, ni har alldeles rätt. Hälsa er fru från mig!

— Vill ni inte själv tala med henne?

Horstmann ringde och bad tjänsteflickan kalla på

frun. Denna hade med den största spänning lyssnat till mannens samtal med läkaren och blivit förvånad över att

det förlöpte så lugnt. Hon påtog sig en mycket lidande min och räckte geheimerådet en slapp hand. Då han frågade, hur det stod till, ryckte hon endast på axlarna.

— Men frun ser ju kry ut.

Anna drog mungiporna nedåt och kastade till honom en dödande blick.

— Ni är litet blek, men det går nog över bara ni promenerar i friska luften. För övrigt bör ni hålla er i ro, frun — i fullständig ro. Hur står det till med den unga dottern, med fröken Lotte?

Bestört över denna oväntade fråga, rusade Anna upp och utbröt häftigt:

— Geheimerådet skall inte tro, att jag har det bra!

— Men vad är det då, som fattas er? frågade han i den oskyldigaste ton.

Hon stirrade på honom. Förstod han d.å verkligen inte, vad här försiggick? Hade han inte talat med hennes mor? Och hade han ej kommit i dag för att göra slut på de olidliga förhållandena?

— Vad som felas mig? Ser ni då ej, att jag är141

sjuk? Jag har feber och är så svag, att jag knappast kan stå på benen. Jag har inte den minsta matlust. Jag kan kort sagt inte uthärda denna tillvaro och om ingen hjälper mig, förlorar jag helt enkelt förståndet.

Den gamle herrn kastade en blick på Anna, som tydligare än ord sade:

— Där sade ni en förskräcklig dumhet, min bästa fru!

Anna insåg det också och var rasande över sin obetänksamhet.

Nu började ett långt förhör. Hon kom med symptomer, som inte stämde. Hon kastade sig slutligen på en soffa, satte händerna för ansiktet och grät högt. Slutet blev, att läkaren ej kunde konstatera någon egentlig sjukdom, frun var på sin höjd litet hysterisk. Han gav henne ett recept på nervlindrande droppar och tillrådde kalla avrivningar.

Redan då Zimmer avlagt ett besök hos fru Düsbach, hade han fattats av den misstanken, att man ville bruka hans läkarmyndighet i familjens strid mot Horstmann och denna misstanke hade ökats, sedan han träffat ingenjören. Denne hade kanske handlat hänsynslöst ur sällskaplig synpunkt, men han hade inte yttrat ett enda ord, som varit stridande mot sunt förnuft. Mänskligt sett fanns anledning att beklaga båda makarna. Läkaren var dock ej i stånd att hjälpa här. De måste själva reda upp svårigheterna, kanske skulle tiden mildra Horstmanns bitterhet och lära frun minska sina pretentioner.

Horstmann hade vaknat upp ur sitt slöhetstillstånd och trott sig finna ett nytt livsmål: han ville återvinna sin hustru. Han hade alltid älskat henne, men hans blinda lidelse, hans tillbedjan hade uppblandats med harm, misstro och härsklystnad. Alla de krafter, han tidigare använt för sina oerhörda arbeten, all den överlägsenhet, han behövt för att styra arbetarna, denna kraft använde han nu för att regera Anna och göra henne till en lydig hustru. Mot hennes list satte han sin egen våldsamhet, mot hennes hysteriska anfall sitt orubbliga lugn. Hela förmid-142

dagen gick för Anna med hushållsbestyr. Och då hon ville vila sig en stund, hade han alltid tusen påhitt för att sätta henne i arbete. Hon misstänkt- honom för att skära av knapparna i sina kläder, endast för att hon skulle sy i dem igen.

Under de första veckorna hade Anna försökt i?öra uppror. Varje dag hade det varit häftiga uppträden mellan henne och hennes man, som alltid behöll sin mörka, allvarliga hållning. Och han hade ett fruktansvärt vapen, varmed han alltid tämjde henne 11 raseri. Hon, som hittills gjort vad hon ville med lians pengar, fick nu endast vad som var oundgängligen nödvändigt och måste göra reda för varje öre, som gavs ut, ja, Horstmann gick så långt att han njälv tittade igenom hushållsböckerna och höll långa förhör, då det felades ett par mark. Hans hustru begärde en ny vinterdräkt, men han nekade t. o. m. att låta ändra hennes äldre kläder. Han hade inte

pengar att offra på modegalenskaper. Fru Horstmann började skämmas, då hon mötte bekanta på gatan och undvek att gå ut, så länge det var ljust.

Julafton voro alla i huset församlade i Annas rum. Meves och den nya ensamjungfrun sutto litet avsides, familjemedlemmarna vid ett runt bord. Lotte läste julevangeliet. Så gick Horstmann ut i nästa rum och tände granen, kallade in de andra och visade den: julklapparna. Till Anna fanns endast en akvarell från Lotte. Man och hustru växlade icke ett ord. Anna tänkte på föregående julafton. Då stod en viildig gran i salen och han hade utdelat dyrbara giiivor. Kvällen slutade med ett glatt lag, varvid det va okades ostron och champagne.

Då jungfrun och Meves kommo bort till Anna för att tacka, sade hon:

— Ni få tacka herrn och inte mig. Det är han, som ställt om det hela.

Lotte gick tidigt till ro och de båda blevo ensamma. Anna stod borta vid fönstret och stirrade ut i natten. De senaste dagarna hade det börjat bli kallt och på gatan glänste fram vattenpussar. En isig vind banade sig väg genom fönsterspringorna. Så här kun-143

de det ju ej få fortgå, tänkte Anna. Varför var hon dum nog att vilja trotsa honom? Hon borde hellre visa sig foglig och ställa sig in hos honom. Hon borde pröva, om hennes leenden och tårar ännu hade makt över honom. Hon gick bort till Horstmann, som satt och läste en tidning vid bordet. Hon lade sin kind mot hans hår och sade:

— Varför fick jag inte någon julklapp av dig.

— Du sade ju häromdagen, att du ej önskade någonting !

— Åh, jag har lika fullt många önskningar. Först och främst önskar jag, att du ånyo blir god mot mig. Var inte ond längre, Gustav, jag kan inte uthärda detta liv.

Han reste sig upp och lade sin breda hand på hennes skuldra.

— Först måste du visa, att jag kan lita på din kärlek, Anna. När jag ser det, kommer jag också att bli god mot dig. Men det kan inte konstateras i en handvändning. Fråga mig igen nästa julafton, så skall jag kanske kunna svara dig.

— Du har aldrig förstått mig, annars kunde du inte tvivla på, att jag håller av dig.

Han såg förvånat på henne och hon fortfor:

— Ja, ja, jag håller av dig och har aldrig ett ögonblick upphört att älska dig. Alltid har jag talat väl om dig, alltid betonat din duglighet och ditt värde. Jag önskar, att du kunde se in i mitt hjärta —. Åh, Gud, jag är så olycklig.

— Jag inser inte, att du har giltig anledning att känna dig olycklig.

— Jag kan inte leva på det här viset, Gustav. Jag är nu en gång för alla inte något husdjur. Jag måste se människor omkring mig. Då du gifte dig med mig, lovade du, att vi skulle föra ett stort hus och att jag skulle leva i rikedom och lyx.

— Gifte du dig med mig för dessa löftens skull eller för min egen.

— För din egen skull. Jag älskade dig, men jag hade inte tagit dig, om du varit fattig. Jag kan inte uthärda armod och nu leva vi som fattiga människor.144

— På ett vis har du rätt. Vårt liv är ej sådant som du efter mina löften kunnat vänta. Men jag anser, att en hustru skall dela ont lika väl som gott med sin man. Under de båda första åren har du till överdrift njutit av sällskapslivets nöjen. Nu får du för min skull finna dig i detta andra levnadssätt.

Inställsamt lade hon armarna om hans hals:

— Vad det är länge sedan jag kysste din breda panna. Tycker du inte om mig längre?

— Jo, du är lika vacker som förr.

Med en våldsam kraftansträngning övervann hon sitt hat och trots att hon kände avsky för sin man kysste och smekte hon honom. Men han gjorde sig fri, såg på klockan och sade:

— Gå nu i säng, annars kommer du inte upp i ordentlig tid i morgon. Själv skall jag röka en cigarr.

Hans ansikte klarnade inte och det såg nästan ut, som om han bakom hennes leenden och tårar upptäckt hennes verkliga känslor. Hon gick förtvivlad till sängs, nu visste hon ej längre något råd. Hon hade förlorat tilliten till sin makt och fruktade Horstmann som en bödel, i vars våld hon befann sig.

Vid denna tid var Lotte Annas enda umgänge. Till en början hade hon ej tyckt om denna stora flicka, som endast var elva år yngre än hon själv, och därför behandlat henne ganska kyligt. Nu blev styvdottern hennes tröst. Lotte höll av sin far, men hon kunde ej förstå honom och kom honom ej heller nära, ty han var lika sluten och kärlekslös mot henne som mot andra, trots att hon den första tiden försökt vinna honom. Efter hand blev hon lika rädd för honom som husets övriga invånare, som knappast vågade tala, då Horstmanns barska stämma hördes.

Av medfött begär efter kärlek drogs dottern helt naturligt mot styvmodern, som från allra första början bländat henne med sin skönhet och den glans och prakt, som omgav henne. Senare ökades hennes känslor med medlidande och hon skänkte Anna den lidelsefulla kärlek, som upplagrats i hennes hjärta i ensamheten hos den gamle morbrodern. Det var med den innerligaste glädje hon hjälpte Anna, smickrade145

henne och tröstade henne. Så långt hon förmådde, sparade hon styvmodern från att utföra tråkigt arbete. Hon stoppade strumpor åt henne, lagade kläder och dammtorkade. Anna hade blivit ovan vid att själv sätta upp sitt hår. Lotte var varje morgon hennes kammarjungfru och friserade henne. Hon tröttnade aldrig på att reda ut och borsta de tunga, präktiga lockarna, vilka voro mjuka som silke.

Då fastlagen kom och tidningarna vimlade av berättelser om fester, maskeradbaler och teaterföreställningar, greps Anna så våldsamt av sin längtan efter sitt forna liv, att hon glömde all försiktighet. Hon listade sig ut i all hemlighet och kom till systern alldeles upplöst av ångest och förtvivlan.

Herr och fru Dehwitz sutto just vid kaffebordet med sina tre pojkar. Man blev mera bestört än glad över Annas besök. Den första frågan var, vad Horstmann väl skulle säga.

— Det är mig likgiltigt, sade Anna. Jag ser helst att han spricker av raseri.

— Om han bara inte hittar på att kräva sina pengar tillbaka, inföll Alice.

Anna gjorde en otålig gest.

— Han har inte märkt, att jag gått ut. Jag kan inte längre uthärda det här livet. Någonting måstn ske! Jag kan inte låta begrava mig levande! Fortsätter det här länge, rymmer jag min väg!

— Bästa svägerska, försök att vara lugn, sade kaptenen. Först måste man se till, att man icke företager förtvivlade åtgärder, som man senare får ångra bit" tert. Det enklaste vore förstås en skilsmässa, men vilka klagomål kan du anföra mot din man?

— Han är en simpel, obildad person, som behandlar mig som en tjänsteflicka, han är en avskyvärd girig-buk, som ställer till väsen för några ören, en outhärdlig spion, som lurar och lyssnar vid dörrarna.

— Allt det där har ingenting att betyda inför rätta, förklarade Dehwitz. Du måste ha andra skilsmässoanledningar för att de skola godtagas. Har han varit dig otrogen?

Anna brast ut i ett hånskratt.146

— Har han slagit dig?

— Det fattades bara!

— Eftersom han icke gjort någon dylik dumhet måste jag allvarligt råda dig att ha tålamod. För resten kan du ju driva med honom och förarga honom så ordentligt, att han själv begär skilsmässa.

Anna skakade på huvudet.

— Du känner honom inte, Karl. Han är en fruktansvärd människa. Han skulle även kunna få bukt med dig.

Kaptenen mumlade något och Alice lämnade rummet med barnen, enär han ansåg att samtalet tagit en vändning, som det ej passade för dem att fi, höra på. Så snart dörren stängts bakom dem, hämtade Deh-witz från buffén en flaska och ett par ismå glas.

— Kom här svägerska och tag ett glas av denna utmärkta likör. Den kan få dig att glömma din sorg. Låt oss dricka för våra kära, för din man, för min älskade hustru. Klinga med mig.

Då frun åter visade sig, frågade Anna efter sin mor och varför denna ej var närvarande. Nu uppstämde det äkta paret en klagosång. Fru Düsbach hade på sista tiden blivit alldeles olidlig, avundsam, elak, gna-tig och illa tillfreds med allt och alla. Nu satt hon för det mesta ensam på sitt rum och de voro glada att inte ha henne i närheten. Fru Dehwitz började därefter berätta om det muntra fastlagslivet i staden och förtvivlat utbrast Anna:

— Åh Gud, jng måste ut ur mitt fängelse. Jag kvävs av ensamheten. Jag önskar, att H[orstmann fick ett slaganfall.

De voro inbegripna i det livligaste samtal, då ingenjören anmäldes. Alla sågo bestörta ut.

— Om du nu bara försöker vara modig, skall jag nog hjälpa dig, sade kaptenen, men han vir själv så blek att det var svårt att tro på hans mod.

Mot all förväntan var Horstmann hövlighoten själv. Det utväxlades några alldagliga fraser och därefter gick Anna hem i sällskap med sin man. Påi gatan sade han:

— Jag skall endast meddela dig, att Meves har be-147

fällning att följa efter dig, var gång du går ut ensam.

— Det liknar dig, sade Anna halvkvävd av harm och ångest.

Han svarade icke ett ord, men nästa morgon visade han henne ett brev, i vilket han anmodade svågern att omgående sända honom de 10,000 mark han var skyldig.

Två dagar senare mottog Anna från sin syster ett så lydande brev:

Kära Anna!

Din man vidhåller sin fordran och hotar oss med utmätning. Vi befinna oss i en förfärlig situation. Med det största besvär har Karl skrapat samman 3,000 mark. Om han genast skall betala hela skulden, är det helt enkelt slut med oss. Bed din man, att han denna gång visar tillmötesgående och nöjer sig med de 3,000. Om ett halvt år skall Karl betala resten. Dessvärre har ju Horstmann en alldeles grundlös motvilja mot oss, som dock ha de vänligaste känslor för honom! Säg honom att vi av den anledningen avstå från att träffa dig oftare. Du kan själv, kära syster, förstå, hur svårt det är för oss att ge ett sådant löfte, men med hänsyn till er husfrid anse vi, att det för oss är en plikt att rätta oss efter din mans vilja. Jag hoppas till Gud, som alltid bistått oss i vår nöd, att han också nu vänder allt till det bästa. Meddela mig snarast resultatet av din förbön.

Din trofasta syster

Alice.

Anna gick till sin man med detta brev och han yttrade med en hånfull min:

— Fraser kan din syster komma med, jag vill ha mina pengar.

Och därmed var saken avgjord och Anna måste svara sin syster, att hon inte kunnat uträtta något som helst. En tid syntes hela affären vara glömd men en dag kom Horstmann och visade Anna en anvisning på 10,000 mark.148

— Se där, jag fick ändå mina pengar. Man skall bara pressa folk ordentligt.

Efter hand blev Horstmann mindre sträng och plågade inte sin hustru så mycket. Men nu gjorde hon ej heller längre några upprorsförsök.

Då våren kom tänkte Anna ofta på Bert. Vad tog han sig väl för nu? Hon mindes den stund, då hon bjöd honom sin kärlek och han avvisade henne. Ack, hur kunde han dock ha hjärta till det. All annan olycka hade varit bättre än den hopplösa ängslan, som nu pinade och plågade henne.

Då sommaren kom, blev fru Horstmann sjuk av dem instängda, enformiga tillvaron, som så föga passade för hennes natur. Horstmann reste då med henne till en badort på en liten ö i Nordsjön, där de tillbringade fyra veckor i ett mycket anspråkslöst pensionat. Vid denna tid försiggick hastigt en förändring med hunne. Hon blev fet och hennes ansikte fick en vulgär prägel, hon såg nästan alltid missnöjd ut. Hon, sora tidigare varit så stolt över att se något yngre ut än hon var, förlorade nu all ungdomens behag och spiin-stighet. Över ett år hade nu gått, sedan Horstmann sagt ett vänligt ord till sin hustru och svalget mellan de båda makarna blev med varje dag djupare och bredare.

X.

En dag i januari begav sig Anna till sin mor, fru Düsbach, som låg sjuk. Hon sade till modern:

— Jag måste upp och se om dig, lilla mamma! Du vet, att Horstmann förbjudit det, men jag kan inte uthärda längre.

— Vad vill du mig?

— Vad skulle jag väl vilja. Jag vill se, hur du har det! Du anar inte, hur ofta jag smugit kring huset här, men jag vågade inte gå in. Du vet ju själv, hur fruktansvärd Horstmann kan vara.

— Ja, det är visst och sant. 148

— Se där, jag fick ändå mina pengar. Man skall bara pressa folk ordentligt.

Efter hand blev Horstmann mindre sträng och plågade inte sin hustru så mycket. Men nu gjorde hon ej heller längre några upprorsförsök.

Då våren kom tänkte Anna ofta på Bert. Vad tog han sig väl för nu? Hon mindes den stund, då hon bjöd honom sin kärlek och han avvisade henne. Ack, hur kunde han dock ha hjärta till det. All annan olycka hade varit bättre än den hopplösa ängslan, som nu pinade och plågade henne.

Då sommaren kom, blev fru Horstmann sjuk av dem instängda, enformiga tillvaron, som så föga passade för hennes natur. Horstmann reste då med henne till en badort på en liten ö i Nordsjön, där de tillbringade fyra veckor i ett mycket anspråkslöst pensionat. Vid denna tid försiggick hastigt en förändring med hunne. Hon blev fet och hennes ansikte fick en vulgär prägel, hon såg nästan alltid missnöjd ut. Hon, sora tidigare varit så stolt över att se något yngre ut än hon var, förlorade nu all ungdomens behag och spiin-stighet. Över ett år hade nu gått, sedan Horstmann sagt ett vänligt ord till sin hustru och svalget mellan de båda makarna blev med varje dag djupare och bredare.

X.

En dag i januari begav sig Anna till sin mor, fru Düsbach, som låg sjuk. Hon sade till modern:

— Jag måste upp och se om dig, lilla mamma! Du vet, att Horstmann förbjudit det, men jag kan inte uthärda längre.

— Vad vill du mig?

— Vad skulle jag väl vilja. Jag vill se, hur du har det! Du anar inte, hur ofta jag smugit kring huset här, men jag vågade inte gå in. Du vet ju själv, hur fruktansvärd Horstmann kan vara.

— Ja, det är visst och sant.149

Ehuru Annas strupe sammansnörde? av frambrytande tårar och ehuru hon längtade att få lätta sitt förpinade hjärta, kunde hon knappast få sig att tala med modern, så frånstötande och skräckinjagande såg den gamla kvinnan ut.

— Du har varit sjuk, mamma!

— Ja, har du inte vetat det. Jag har helt enkelt legat för döden. Det är ett rent under, att du träffar mig ovan jord.

— Vad har fattats dig?

— Jag har haft en allvarlig lunginflammation, men det goda geheimerådet påstod, att jag bara hade ont i halsen. Aldrig har jag träffat en värre åsna. Hade inte Vår Herre på ett underbart sätt frälsat mig, hade han sannerligen inte fått mig frisk, den gamle idioten.

— Stackars mamma!

— Ja, det må du säga. Jag har sannerligen två kärleksfulla döttrar! De ha inte haft en aning om, att jag var sjuk. Din syster har låtit mig ligga här ensam flera nätter utan sjuksköterska.

— Men hur står det till nu då?

— Hur det nu står till? Se dig om och kom inte med dumma frågor. Ni har kastat er mor i elände. Ni låta mig dö som en hund i en usel pigkammare! Se på den tapeten. Jag hatar det mönstret, det erinrar om vägglöss, som begiva sig uppför väggen. Det kallar jag en oanständig trasa.

— Ack, söta mamma, om jag bara vågade, skulle jag genast flytta dig hem igen till oss i ditt gamla vackra rum!

— Se på det otäcka skåpet där. Det tager upp hela platsen, så att man knappt kan röra sig i det här kyffet. Passar väl det skåpet för en dams kläder? Titta in, skall du få se, att mina kläder hänga på vanliga spikar. Man unnar mig ingenting här i huset, jag har det sämre än om jag låg på gatan. Och för allt får jag betala två tredjedelar av min pension! Det är upprörande, ja, okristligt att plundra mig på det viset! När har man väl någonsin hört, att en mor fått betala sin dotter för den smula mat hon för-150

tär. Men Vår Herre straffar dem säkert en dag!

— Vad det gör mig ont att se dig i detta tillstånd, stackars mor!

—• Jag har gett mitt hjärteblod för mina barn, därför går det mig så här. Jag har offrat allt för dem, allt! Då er far dog, var jag ännu ung och kunde ha gift om mig. Men jag tänkte i stället på er lycka. Tror du Alice någonsin fått en man, om inte jag varit? Men nu bryr hon sig inte om mig mera. Hon unnar mig inte ens den usla "Börstidningen." Ofta kan jag inte ens få en tår mjölk till min Polly, den lilla hunden. Kommer det främmande, knuffas jag undan i en krok, som om man skymdes för mig. I måndags hade de främmande och jag fick inte lov att visa mig. De leva i sus och dus och låta sin mor sakna det nödvändigaste. Men låt dem bara vänta! Jag har nog märkt, att de ha skuld upp över öronen. Dehwitz är en åsna, som inte alls förstår sig på affärer och ej vill låta råda sig av erfaret folk. Det måste taga ett slut med förskräckelse.

— Jag står inte ut med att leva samman med det odjuret Horstmann, snyftade Anna. Mamma, hjälp mig, ge mig ett råd.

Den gamla såg grinande på en diamantring, som hon vände kring sitt beniga finger.

—- Skall jag berätta dig något, som skall gläda dig? Herr Holleder har besökt mig.

— Bert har varit hos dig! Åh Gud, vad sade han?

— Han satt här väl i ett par timmars tid och jag var mycket glad över hans besök. Vi talade om allt möjligt. Han hade roat sig utmärkt i Paris, sade han, och gjort slut på alla sina pengar. Jag tror, att han kommit hem bara för att förlova sig.

— Frågade han inte efter mig?

— Jo, det gjorde han visst. Han visste för resten utmärkt väl, hur du har det. Han berättade mig ungefär detsamma, som du berättat. Tro mig, mitt barn, hela staden beklagar ditt öde och om din man finns det bara en mening.

— Varför har Bert ej kommit och hälsat på mig?

— Det var just för den sakens skull han kom till151

mig. Din man låter ju ingen människa komma i närheten av dig och det var anledningen till, att han ej kunde säga farväl till dig, innan han reste till Paris.

— Alltid står min man i vägen! Om du bryr dig dit minsta om mig, mamma, så hjälp mig att bli honom kvitt, annars går jag under.

— Du är ung, min flicka, och ungdomen låter alltid känslorna löpa i väg med sig, men vi gamla se upp. Ditt fel är, att du låtit skrämma dig av din man. Därför har han kunnat kuva dig. Du skulle bara ha hållit honom stången.

-— Har du alldeles glömt, vilken förskräcklig människa han är?

— Skall jag säga dig, vad han är? Han är alldeles galen! Det äro alla ense om.

Anna log bedrövat.

— Det är lätt att säga, men det hjälper mig inte.

— Han är alldeles galen, vidhöll modern häftigt. Och hans plats är på hospitalet bland andra galna människor. Jag skall nog sörja för att få honom anbragt, där han hör hemma. Jag har redan uttänkt en liten nätt plan. Men för att den skall lyckas, måste jag först flytta hem till dig.

— Men det kan det ju inte bli tal om nu.

— Lika säker som jag var på att du en dag skulle ibe din mor om råd, lika säker var jag på, att jag en dag skulle återvända hem till dig. Men hör nu på och rätta dig till alla delar därefter. Jag måste bo hos dig för att kunna stå dig bi med råd och dåd. Och från den dagen jag kommit hem till dig, kan du uppträda med kraft mot den där uslingen och kräva, vad som tillkommer dig. Först och främst skall du klä dig som det passar en dam i din ställning. Om du verkligen vill, att folk skall taga parti för dig, måste du se bra ut, eljest finns det ingen, som lyfter ett finger för dig. Om din man nekar dig pengar till kläder, beställer du helt lugnt, vad du behöver och låter sända honom räkningen, så blir han tvungen betala. Vidare går du på visiter. Nästa söndag skall du tala med pastor Eierland. Han har stort inflytande och är alltid redo att hjälpa damer. Du börjar152

med prästen, sedan följer menigheten nog efter.

— Meves har befallning att säga, att jag inte är hemma, då någon frågar efter mig.

— Får jag fråga, vem är Meves.

— Han är min värste fiende och Horstmann tillgiven med liv och själ.

— Kom nu bara inte med sådant dumt prat. Med litet mutor kan du genast göra den figuren till din vän! Medan jag bodde hos dig, såg jag, att han rökte din mans cigarrer. Det slagets folk kan man lätt vinna. Säg honom bara, att om du fick råda, så skulle han få dubbelt så hög lön, så skall du få se, att han vänder kappan efter vinden. Huvudsaken är, att du förändrar ditt levnadssätt. Du måste motsäga din man vid varje tillfälle. När han säger svart, skall du säga vitt. Du skall göra det direkt motsatta till vad han befaller. Så skall han nog få ge vika, men det kommer senare. Men först och främst måste jag flytta hem till er.

— När tänker du sätta din plan i verket?

— På övermorgon reser Dehwitz till Wiesbaden, sade den gamla frun sedan hon tänkt efter. Han skall besöka den vinfirma, vars agent han är. Jag skall övertala Alice att följa med honom. När hon hör, att jag har för avsikt att flytta till dig, gör hon det strax. På eftermiddagen eller nästa morgon sänder jag jungfrun bort till dig med det

beskedet, att jag är sjuk. Då låter din man dig nog gå dit. Då du kommer tillbaka hem, säger du, att jag ligger för döden. Du kan inte uthärda, att jag skall dö bland främlingar och måste därför genast flytta mig hem till dig.

— Ja, men tror du, han vill taga emot dig ändå?

— Om du inte kan driva genom, att din dödssjuka mor får vård i ditt hem, är du en så dum och onyttig varelse, att du inte förtjänar att man räddar dig från ett öde, som du ärligt förtjänat.

Anna gick bort från modern, full av respekt för den gamlas hänsynslöshet och listighet, och hyste ock ett svagt hopp om bättre tider för sig själv.

Två dagar senare, då Horstmann satt med hustru153

och dotter vid middagsbordet, kom tjänsteflickan med hud, att fru Düsbach var svårt sjuk och att hon var ensam, enär kaptenen och frun båda voro bortresta. Anna rusade upp med ett skri av förtvivlan och sade, att hon ögonblickligen måste gå till sin mor. Horstmann lät jungfrun upprepa sin berättelse, som var mycket oredig, eftersom den sluga gamla damen lyckats göra henne alldeles virrig. Under tiden vred Anna händerna, bad under tårar att få gå. Horstmann svor till och yttrade i osäker ton:

— Först skola vi äta slut. Det passar sig inte, att min hustru på det viset rusar från bordet.

När Anna kom till den gamla frun, föreföll denna verkligen vara dåligare än vid det förra besöket. Hon hostade och klagade jämmerligen. Då dottern förvånad frågade, om det verkligen stod så illa till, for hon rasande upp.

— Du skulle bara vara i mitt ställe. Åh, milde Gud, varför skall jag lida så gräsligt.

Hon fortsatte att hosta och stöna, tills doktor Zim-mer infann sig. Då blev det bara ännu värre med smärtorna i bröstet och det såg nästan ut som skulle hon förlora sansen. Den gamle läkaren fick med stort besvär undersökt henne, så som hon kastade sig fram och åter i sängen. Då han var färdig och Anna följde honom ut i tamburen, sade han med en ryckning på axlarna:

— Allvarlig fara föreligger säkert inte, men vid er mors ålder äro dylika anfall aldrig helt ofarliga. Det är illa, att er syster just nu är bortrest.

— Och det värsta är, att hon inte uppgivit någon adress. Jag har på vinst och förlust telegraferat till Wiesbaden, men ännu har det inte kommit något svar.

— Det var verkligen ett oförsvarligt lättsinne.

Läkaren vände sig om.

— Kan man anförtro åt jungfrun att vaka över henne i natt?

— Det tror jag knappast. Om ni anser det vara bäst, kan jag stanna hos mor.

— Det vore säkerligen bäst.

Han räckte Anna handen, som hon ett ögonblick behöll i sin, medan hon yttrade:

— Kära geheimeråd, vill ni göra mig den stora tjänsten att själv förklara förhållandet för min man. Han har på den senare tiden blivit än mer misstrogen än tidigare.

— Jag skall strax gå hem till honom.

Anna stannade hos sin mor över natten. Sedan jungfrun gått och lagt sig, lade Anna sig i sin systers säng och sov den rättfärdiges sömn till långt fram på morgonen. Sedan åto de båda damerna frukost i lugn och ro, medan de överlade om, vad som borde göras härnäst. Fru Düsbach ville genast bli förd hem till Anna.

Horstmann lät narra sig, trots att han misstänkte att det kunde få otrevliga följder, om han lät sin svärmor komma till hans hem igen. I sammanlagt åtta dagar låg fru Horstmann nu för döden och var än litet sämre, än en smula

bättre. Ehuru Horstmann endast ett ögonblick sett sin svärmor vid inflyttningen, gick det inte många timmar, innan han fick märka hennes närvaro i huset. Middagsmåltiden bestod numera nästan alltid av sjukmat: havresoppa, vattenrisgröt och hönsfrikassé, så att Horstmann, som var van vid kraftigare livsmedel, icke kunde bli ordentligt mätt.

Anna hade genast förklarat, att hon måste sova hos den sjuka om nätterna, men det hade Horstmann på det mest bestämda sätt motsatt sig. Nu hämtades Anna genom att avtala med modern, att denna skulle ringa mitt i natten eller framåt morgonen. Horstmann, vars sömn var orolig och lätt att förstöra, rusade alltid upp först, medan Anna låtsade som om hon ingenting hört, när den gamlas klocka ilsket klingade genom nattens tystnad. Han led förfärligt av denna oro, hade otrevliga drömmar och kunde ej falla i sömn, sedan han blivit väckt.

En eftermiddag, då Horstmann satt fördjupad i dystra tankar, knackade det på dörren till hans arbetsrum. In trädde en herre, som presenterade sig som pastor Eierland och meddelade, att han biktat fru Düsbach och givit henne nattvarden.155

— Varmed kan jag stå pastorn till tjänst, frågade Horstmann.

— Er fru önskade —

— Om ni kommer för att tala om begravningen, ärr det mig alldeles likgiltigt, när och hur hon kommer i jorden. Vad kostnaderna angår bör ni vända er till kapten Dehwitz. Jag vill inte ha något som helst att göra med den saken.

— Er fru svärmor har ännu icke stridit slut. Hon är ännu i livet.

— Är hon inte död? Vad tusan vill ni mig då?

— Er fru har anmodat mig att tala med er. Hon meddelade mig, att det varit litet oenighet mellan er och fru Düsbach. Vill ni inför dödens ansikte glömma en jordisk strid och räcka den sjuka handen till försoning?

Horstmann stack båda händerna i fickorna.

— Räcka henne handen! Det är galet nog, att jag skall ha henne här i huset och jag hoppas —

— Den sjuka önskar innerligt att bli försonad med er. Hon är redo att förlåta och glömma allt, ni förbrutit mot henne.

Horstmann blev nu rasande:

— Vad har jag förbrutit? Bäste herr pastor! Detta fruntimmer är skyldigt mig 20,000 mark! För tre år sedan, då jag gifte mig med hennes dotter, var hon på vippen att göra konkurs. Jag trodde, att jag kom in i en burgen familj, och i stället var det folk, som ej ägde skjortor på kroppen. Det har denna ljusets ängel visst glömt att meddela er.

Prästen stod ett ögonblick som fallen från skyarna, en sådan cynism hade han ej trott möjlig. Utan att säga ett ord mera räckte han Horstmann handen och då denne låtsades ej se den, lämnade han rummet i stum förargelse.

I trappan mötte han geheimerådet Zimmer, som just kom från den sjuka, vilken han funnit frisk och feberfri. Fjorton dagar senare var fru Düsbach så kry, att hon kunde vara uppe. Hon satt för det mesta i en korgstol vid fönstret med sin hund i knäet. Hon mottog många besök. Förutom läkaren kom pastor156

Eierland flera gånger i veckan. Alice besökte henne också och tog stundom med sig sin man. På det viset blev sjukrummet en samlingsplats för Horstmanns fiender, som icke drogo sig för att baktala honom och smida planer mot honom.

Fru Düsbach bemödade sig att också draga över Meves på sin sida. Hon gav honom drickspengar, och lyckades senare lista ut, att han för egen räkning bortförde havre från stallet för att sälja den. Därmed hade hon ett övertag gent emot honom.

Fru Düsbach rådde Anna att alltid sätta hårt mot hårt. Horstmann borde retas, så att han brusade upp som ett vilt djur. Ju högre han skrek, desto bättre, helst borde folk kunna höra det ut på gatan, så att folk fick reda på, hur

galen han var. Anna lovade att följa hennes råd. Men hon kunde ej i en hast göra sig fri från den respekt för mannen hon nu hyst i två år. Modern var både arg och olycklig över hennes slapphet.

En dag kom Alice Dehwitz och meddelade, att Bert hade för avsikt att avlägga ett besök hos Anna. Av försiktighetsskäl skulle de träffas på fru Düsbachs rum. Hela natten före den fastställda dagen låg Anna vaken i den största spänning. Glädje, ångest och hopp stredo i hennes själ. Hela eftermiddagen stod hon omväxlande framför spegeln och vid fönstret, trots att hon själv skämdes över dylik barnslighet. Då Holle-der äntligen kom, uppträdde han som om han inte varit borta i mer än fjorton dagars tid och som om ej det ringaste inträffat sedan de sågos sist. Det varade ej länge, innan Annas hela förlägenhet var som bortblåst.

För Holleder var det högst obehagligt att konstatera den förändring Anna genomgått. Dessa två år hade gjort henne till en annan människa och hon kunde knappt kallas vacker längre. Han konstaterade, att han ingenting gått miste om genom att avstå från henne. Nu hade han ånyo kniven på strupen, hans arv var bortslösat och han måste, som han sade, söka finna en lugn vrå.

Anna såg på honom med glödande blickar och tyckte,157

att han blivit äldre. Hans hår var tunnare och det hade kring ögonen kommit rynkor, som hon ej tidigare lagt märke till. En neutral åskådare skulle ha kunnat konstatera, att han såg ganska medtagen ut, helst i dessa dagar, då han ständigt led av kopparslagare, men i hennes ögon var han alltjämt förförisk. Hans litet trötta gester, hans spotska leende, stämmans beslöjade klang — allt detta betog henne i lika hög grad som hans forna livlighet. Han erkände oförbehållsamt, att han på målarkonstens område ej gjort några framsteg.

— Då har ni väl för avsikt att slå er på något nytt här?

— Kanske, kanske inte. Det är möjligt, att jag på nytt försöker bli arkitekt.

— Jag är bekymrad för er, Bert.

— För mig?

— Ja, ni måste taga er något för. Ni har inte rätt att låta er begåvning gå till spillo.

— Du milde himmel, min begåvning!

— Jag hade alldeles säkert hoppats, att ni skulle komma hem från Paris med stora framtidsplaner. Jag hade glatt mig åt att få se er som en stor konstnär!

Ack, hela livet är meningslöst, mumlade han.

— Ja, allt blev annorlunda än man tänkt sig. Men ni har ju framtiden för er.

De sågo ut över den snöhöljda trädgården, där trädens nakna grenar avtecknade sig mot aftonhimlen. Han förbannade sin enfaldiga känslosamhet. Varför satt han egentligen här? Han hade ju helt andra ting att bestyra. Och plötsligt upptäckte han till sin stora förargelse att Anna satt och grät. Tårarna vällde fram under hennes slutna ögonlock och gledo långsamt nedför kinderna.

— Vi skulle aldrig ha avstått från varandra, Bert!

Han skakade tvivlande på huvudet. Hon fortsatte

ivrigt:

— Jo, jo, vi skulle hållit samman. Då hade allting varit bättre.158

Och medan det kom en fanatisk glans i hennes blick, fortsatte hon med viskande stämma:

— Men kanske blir det snart bättre. Jag blir väl fri en gång, och då kommer lyckan ändå.

Anna kämpade mot sin svaghet, men ögonblickets stämning var starkare än hennes stolthet. Hon lät sitt huvud sjunka ned mot Berts axel och han började kyssa henne, först av hövlighet, sedan därför att han lät sig ryckas med av minnen från gamla dagar. Innan en kvart gått, hade hon svurit honom, att hon nog skulle göra sig kvitt

sin man, medan han foedyrade, att han aldrig älskat någon annan än henne.

Då han åter stod ute på gatan i den kalla vinterluften och hade skakat beklämdheten av sig, sade han rasande till sig att hela den här episoden blott varit att spilla tid.

XI.

Under de två och ett halvt år som gått, sedan Horstmann drog sig tillbaka från sällskapslivet hade han över hela staden lyckats skaffa sig ett stadgat rykte för att vara sinnesförvirrad. Paret Dehwitz hade hjälpt till genom att överallt utsprida de värsta historier om svågern. Själv retade han upp folk genom sitt sätt, sin hållning och sitt utseende.

Även geheimerådet Zimmer påverkades av den offentliga meningen. Då Horstmann en dag kom och frågade honom om inte svärmodern nu var så kry, att hon kunde flytta tillbaka till sin äldsta dotter, gav den gamle läkaren undvikande svar och frågade i bekymrad ton, hur Horstmann själv befann sig samt rådde honom att överge sitt tillbakadragna levnadssätt. Härom ville ingenjören emellertid ej höra talas utan begärde med barsk ton, att få svar på sin fråga om den gamla damen, varefter geheimerådet förklarade, att han bestämt måste avråda en flyttning under förhandenvarande omständigheter. Efter detta besök betraktade Horstmann även läkaren som en fiende. 158

Och medan det kom en fanatisk glans i hennes blick, fortsatte hon med viskande stämma:

— Men kanske blir det snart bättre. Jag blir väl fri en gång, och då kommer lyckan ändå.

Anna kämpade mot sin svaghet, men ögonblickets stämning var starkare än hennes stolthet. Hon lät sitt huvud sjunka ned mot Berts axel och han började kyssa henne, först av hövlighet, sedan därför att han lät sig ryckas med av minnen från gamla dagar. Innan en kvart gått, hade hon svurit honom, att hon nog skulle göra sig kvitt sin man, medan han foedyrade, att han aldrig älskat någon annan än henne.

Då han åter stod ute på gatan i den kalla vinterluften och hade skakat beklämdheten av sig, sade han rasande till sig att hela den här episoden blott varit att spilla tid.

XI.

Under de två och ett halvt år som gått, sedan Horstmann drog sig tillbaka från sällskapslivet hade han över hela staden lyckats skaffa sig ett stadgat rykte för att vara sinnesförvirrad. Paret Dehwitz hade hjälpt till genom att överallt utsprida de värsta historier om svågern. Själv retade han upp folk genom sitt sätt, sin hållning och sitt utseende.

Även geheimerådet Zimmer påverkades av den offentliga meningen. Då Horstmann en dag kom och frågade honom om inte svärmodern nu var så kry, att hon kunde flytta tillbaka till sin äldsta dotter, gav den gamle läkaren undvikande svar och frågade i bekymrad ton, hur Horstmann själv befann sig samt rådde honom att överge sitt tillbakadragna levnadssätt. Härom ville ingenjören emellertid ej höra talas utan begärde med barsk ton, att få svar på sin fråga om den gamla damen, varefter geheimerådet förklarade, att han bestämt måste avråda en flyttning under förhandenvarande omständigheter. Efter detta besök betraktade Horstmann även läkaren som en fiende.159

Horstmann hade gjort den iakttagelsen, att Anna allt oftare numera gick ut i staden utan att taga med sig Lotte. Detta väckte hans svartsjuka och denna riktade sig mot Holleder. Efter ett uppträde mellan de äkta makarna fann Horstmann en kväll Annas säng tom i sovrummet. På nattduksbordet låg en lapp med orden: "Jag sover i mammas rum. Anna." Horstmann gick till sängs, men somnade ej in ordentligt. Då han legat i ett slags dvala en halv timmas tid, hörde han något väsen på nedre botten. Hade verkligen en dörr knarrat eller var det bara en inbillning? Skulle hans öron ha bedragit honom? Nej, en person hade kommit in i huset. Kunde det vara inbrottstjuvar eller hade någon listat sig in till Anna?

Utan att förhasta sig, klädde han på sig, tog fram en revolver och gick med ett ljus i handen till det rum, där hans

hustru sov.

— Öppna!

Då ingen svarade, slog han med knytnäven på dörren och upprepade:.

— Öppna, öppna!

Han hörde Anna skrika till, men hon svarade icke och dörren öppnades ej. Han sökte få upp den, men enär den var reglad inifrån lyckades detta ej. Nu började han bearbeta dörren med sparkar, som dånade genom hela huset som kanonskott. Omsider gick dörren upp. Horstmann kom in och kastade sig genast på golvet för att titta under sängen, rusade in i ett närgränsande rum och vände upp och ned på allt. Den han sökte kunde omöjligen vara här, ty då måste han ha upptäckt honom, enär båda rummen blott hade en gemensam utgång till korridoren.

För att icke underlåta något slog han upp ett fönster och stirrade ut i trädgården, men inga fotspår visade, att någon avlägsnat sig genom fönstren. Utan att bry sig om Anna, skyndade han upp att väcka Meves. De skyndade till ytterdörren och låste upp den. Fotspår ledde alldeles tydligt upp för de tre trappstegen.

— För en timme sedan voro inte dessa fotspår där.160

Alltså måste någon ha trängt in i huset genom trädgården.

— Du milde Gud, det ser sannerligen så ut.

— Ni har inte varit ute, Meves?

— Var i all världen skulle jag väl ha varit?

Horstmann gick ut i trädgården. Spåren gingo

tvärs över hela trädgården till den lilla posten i muren, vilken port ledde till en gränd, som utmynnade i Viktoriagatan. Trädgårdsmuren var ej högre än att en karl kunde klättra över den, men snön låg orörd på själva muren. Alltså hade personen i fråga kommit in genom den lilla porten. Och till den fanns det blott två nycklar, den ena hade Horstmann själv och den andra hade han för länge sedan givit Anna.

Horstmann gick in och beordrade Meves att stänga alla ytterdörrar och taga nycklarna ur, så att ingen kunde slippa ut ur huset. Därefter började han undersöka alla rum ända upp på vinden. Det tog drygt en timme, utan att han kunde iakttaga något osedvanligt. Så gick han på nytt in till sin fru. Lotte satt påklädd inne hos henne. Han visade barskt ut sin dotter.

— För Guds skull, vad står på? frågade Anna.

— Vet du verkligen inte det?

— Hur skulle jag kunna veta det. Du har ju ännu inte med ett ord förklarat, varför du skrämmer livet av mig på det här viset.

Han såg på henne med en mörk min och sade:

— Det har kommit någon främmande in i huset från trädgården. Stig nu genast upp för att sova, där du brukar sova. Jag har inte givit dig tillåtelse att byta rum.

Han drog av henne täcket och rev upp henne ur sängen. Hon följde lydigt med honom till det gemensamma sovrummet.

Natten gick utan att Horstmann slöt ögonen. Han visste inte, om Anna sov eller ej, men då han i daggryningen tittade mot hennes säng, möttes deras ögon. Han läste i hennes blick en förpint människas ingrodda hat. De lågo så nära varandra, att deras ande-161

dräkt blandades, men de meddelade icke varandra någon enda av sina fördolda tankar.

Litet senare än vanligt, vid halv åtta-tiden kom Meves in för att tända upp eld hos gamla fru Düsbach. Denna

viskade:

— Pst, pst!

Meves smög sig med krokig rygg bort till sängen.

— Vad hade ni att göra ute i trädgården i går så sent, Meves?

— Jag? Jag har visst inte varit ute i trädgården. Det har säkert varit inbrottstjuvar, ty jag var det inte alls.

— Jag trodde, att ni kanske smugglat ut en säck havre eller ett par flaskor vin.

— Icke så mycket, som man kan lägga på en nagel, försäkrade han i upprörd ton.

— Var var ni då så sent på natten?

— Jag?

— Åh, bli inte så upprörd. Om ni bara en gång för alla ville ha tilltro till mig, skulle jag vilja göra er ett förslag. Men först måste jag få veta, vad ni hade för er i går kväll.

— Åh, jag fick lust att dricka ett glas öl och gick ut. Då jag kom tillbaka, var dörren låst och säkerhetskedjan pålagd, så att jag blev tvungen gå in genom trädgården. Det var väl inte något ont i det, skulle jag tro.

— Vem säger att det var det? Men låt för himlens skull inte min svärson få en aning om det, ty då kör han er strax på dörren.

Meves skakade tyst på huvudet och de tego båda en stund. Så sade den gamla damen:

— Hör på, Meves, min stackars svärson är sinnessjuk, det vet ingen bättre än ni! Om jag inte kommit emellan, hade han i natt skjutit min dotter. Han hade redan tagit upp revolvern ur fickan.

— Ja, det är otroliga ting sådana kunna hitta på.

— Detsamma säger jag. Cch jag merar därför, att han snarast möjligt måste tillbaka till hospitalet och stanna där riktigt länge — ty helt frisk blir han helt162

säkert aldrig. Hur fästad min dotter är vid den olycklige mannen kan ni inte ana, Meves, och hon vill därför gärna, att han skulle ha med sig till anstalten en person, på vilken man kunde lita i alla avseenden, och vi ha därvidlag tänkt på er.

— Ja, frun har rätt, brummade Meves, på mig kan man obetingat lita. Det vet också ingenjören själv. Jag hör inte till det slags folk, som tänker på sig själv och sin egen fördel.

— Nåja, men om ni också själv kunde lägga undan en slant, så vore det väl inte så galet! Arbetaren är sin lön värd. Min dotter säger, att på den lön ni får, kan man varken leva eller dö. Under den tid ni passar Horstmann på anstalten skola vi ge er det dubbla i betalning. Har ni förstått mig?

— Ja, alltsammans är klart nog.

— Så länge min svärson är hemma, får ni aldrig ett öre i lönetillägg. Han är så girig, att det är rent vidrigt. Men sedan han kommit bort, skall min dotter anställa er för tre år och ni skall få 400 thaler om året. Går ni in på det?

— Man skulle vara galen, om man inte gick in på ett sådant förslag! Men vi borde väl ordna en skriftlig uppgörelse eller hur?

— Naturligtvis! Det är ju det jag säger. Allt skall gå ärligt och redligt till, Meves. När doktorn nu kommer i eftermiddag, vet ni alltså, hur ni skall förhålla er.

— Ja, ja visst. Det kan frun lita på. Sanningen skall fram — sanningen och ingenting annat.

Ryktet om »nattens händelser spriddes tack vare tjänstefolkets sladder i en hast bland grannarna. Redan innan middag erfor geheimerådet Zimmer under ett sjukbesök, att Horstmann haft ett raserianfall, slagit sönder dörrar och fönster och hotat sin familj med laddade pistoler. Senare på eftermiddagen erfor han ytterligare, att

ingenjören velat driva ut sin fru på gatan i blotta nattlinnet. Då han nu fick brev från Düsbach med anmodan att komma snarast möjligt, begav han sig genast till Horstmanns hus. Den gamla frun gav en fruktansvärd skildring av nattens händel-163

ser, och tillade, att hon av Anna erfarit, att Horst-manns far varit drinkare och dött på tukthuset efter att ha blivit dömd för dråp. Vidare hade Anna berättat för modern, att mannens sinnesförvirring redan var en gammal historia, redan på bröllopsresan hade han haft ett anfall.

Anna tillkallades för att bekräfta moderns ord. Hon var mycket blek och syntes ännu icke ha lugnat sig efter nattens händelser. Efter någon tvekan bekräftade hon, vad modern sagt och visade den franska tidning, vari historien om uppträdet på hotellet utlades.

Geheimerådets ansikte blev under läsningen allt mera allvarligt och då fru Düsbach märkte, att den kloke gamle mannen visade tecken att ansluta sig till hennes parti, sade hon:

— Den ende, som verkligen vet 'besked om min svärson och hans tillstånd är hans vårdare. Bara ni kunde få honom att tala om, allt vad han vet! Men jag är rädd, att det inte lyckas.

— Varför inte det då?

— Därför att han är min svärson varmt tillgiven och därför att han av naturen är misstrogen och sluten.

Meves kallades nu in, men det var svårt att få honom att uttala sig. Läkaren sade:

— Hör nu, min gode man, ni har själv varit sjukvårdare på ett hospital, så ni måste veta, att patienterna under vissa omständigheter kunna vara utomordentligt farliga. Jag vill alldeles inte, att ni skall bak-tala en herre, men jag vädjar till ert sunda förstånd — Anser ni, att Horstmann är frisk?

— Om ingenjören får veta, vad jag säger, så tror han, att jag förrått honom.

— Här kan ej vara tal om förräderi. För resten stannar allt mellan oss två.

Nu blev den gamle sjukvårdaren språksam och dukade upp en del märkliga historier, en underlig blandning av lögn och sanning. Doktorn ansåg, att vad han fått veta var synnerligen oroande. Synbarligen hade Horstmann ånyo blivit sinnesförvirrad. Läkaren uppsökte nu Horstmann och sade:164

— God afton, käre Horstmann!

— God afton!

— Jag kommer väl inte olägligt, jag ville så gärna tala med er litet.

Ingenjören rynkade pannan och bjöd ej sin gäst taga plats. Men den gamle läkaren slog sig ned med ett godmodigt leende.

— Här är ju förfärligt kallt och varför har ni inte tänt lampan?

— Jag behöver inte ljus just nu.

— Men ni har kanske ingenting emot, att jag ringer efter ljus!

— Varsågod!

— Nå, hur mår ni annars?

— Mig felas det ingenting.

— Det gläder mig mycket.

— Så, är ni säker på det? hånlog Horstmann.

— Det försäkrar jag er, käre vän, trots att jag är läkare. Man träffar sannerligen sällan människor, som så utan förbehåll förklara, att de äro alldeles krya!

Tjänaren kom med lampan och doktor Zimmer betraktade uppmärksamt sin patient.

— Men kan jag nu också lita på, vad ni säger? Ni ser inte riktigt kry ut. Låt mig känna på pulsen. Snabb, oregelbunden, mumlade han med uret i handen. Ni har feber och stark huvudvärk.

— Jag har inte det minsta huvudvärk.

— Men kongestioner kanske! Blodet pressar på vid tinningarna, inte sant.

— Jag önskar att ert huvud vore lika klart som mitt, bästa geheimeråd!

— Synnerligen älskvärt sagt. Hur är det med sömnen. Oroliga nätter, drömmar?

— Jag brukar sova synnerligen gott.

— Sov ni också utmärkt i natt.

Horstmann rynkade pannan.

— I natt? Min hustru har väl sänt er till mig.

— Visst inte, med er fru har jag knappast växlat ett ord. Men jag har hört era grannar berätta om165

spektaklet här i natt. Säg mig, vad har egentligen försiggått.

— Åh egentligen ingenting.

Berätta ändå för mig, vad det var.

Horstmann betänkte sig ett ögonblick, sedan berättade han så kortfattat som möjligt, att han trott det vara tjuvar i huset. Han hade stigit upp, väckt sin hustru och genomsökt rummen men ingenting funnit.

— Och dörren till er frus rum, den sparkade ni visst upp.

— Ja, alldeles riktigt.

Geheimerådet måste ofrivilligt le åt Horstmanns torrad lugna ton.

— Hör nu, käre Horstmann, så kan ni inte bära er åt mot er lilla fru. Hon är ju kvinna och dessutom ganska nervös.

— Hon hade i går kväll utan någon som helst anledning flyttat ut ur vårt gemensamma sovrum. Om hon på förhand underrättat mig om sin avsikt, hade det aldrig skett.

Den sjuke gick ånyo fram och tillbaka utan att bekymra sig om läkaren, som eftertänksamt betraktade honom. Därpå sade doktorn:

— Jag har redan ett par gånger sagt er, att jag ej är belåten med ert levnadssätt, herr ingenjör. För någon tid sedan lovade ni mig också, att ni skulle upphöra med att stänga er inne och med friska krafter ägna er åt arbete av något slag. Ni är ännu inte någon gammal man.

— Men jag är en trött man.

I hans stämma låg en obotlig sjuks hela klagan.

— Varför rör ni er inte ute bland folk? Jag har ständigt hoppats träffa er på Konstnärsföreningen. Ni tror kanske man talar illa om er? Inbillar ni er, att ni har fiender i Düsseldorf?

— Jag vet i varje fall, att jag inte har vänner här i staden.

— Men fiender, öppna fiender! Är det någon, som intrigerar mot er?

— Nej, vem skulle väl det vara?

Då geheimerådet slutligen efter ett långt korsförhör166

drog sig tillbaka måste han erkänna, att samtalet haft ett fullständigt negativt resultat. Det bevisade ju ej mycket,

men dock ett, nämligen att patientens sinnestillstånd icke nödvändiggjorde intagning på något hospital. Och detta faktum lättade den gamle mannens hjärta. Han meddelade damerna sin uppfattninö. Till en början hade de svårt att dölja sin 'besvikelse. Den gamle yttrade helt oförbehållsamt, att hennes svärson var farlig för sin omgivning, särskilt för sin hustru. Denna uppfattade emellertid situationen, föll sin mor i talet, och yttrade:

— Jag bryr mig inte om den fara, som hotar mig. Den vill jag hellre åtaga mig än veta, att Gustav vistas på ett hospital.

Två dagar senare höll fru Düsbach krigsråd. Hennes dotter Alice, dennas man och Anna voro närvarande. Den gamla frun hade ålagt Anna att reta Horstmann och driva honom till ytterligheter. Men Horstmann var förslöad och brydde sig ej om Anna. Han hade inte sagt ett ord till Anna, trots att hon fortsatt att tillbringa natten i moderns rum.

Av Meves hade fru Düsbach erfarit, att Horstmann låg i förhandlingar om att sälja huset i Düsseldorf för att köpa en egendom i närheten av Cleve. Tanken på att kanske få flytta från staden drev fram ångestsvetten på Annas panna. Något måste göras och så fort som möjligt! Om ett par dagar kunde det vara för sent. Hon satt och tänkte på Bert och sade till sig själv: "Min man måste bort, bort till vad pris som helst, så att vi i fred kunna glädja oss åt varandra, så att vår kärlek kan finna ro." Högt sade hon:

— Ja, jag skulle verkligen önska, att jag kunde bli fri från honom.

— Den råe karlen hör inte till vår krets, sade fru Düsbach.

Dehwitz nickade och yttrade:

— Han borde verkligen vara glad över att komma på ett dårhus, egentligen hör han hemma på ett helt annat ställe.

Meves kom och knackade på dörren.

— Herrn ber frun strax komma upp, sade han.167

Då Anna kom till Horstmann yttrade denne barskt:

— Varför har du gömt dig?

— Jag hade främmande.

— Vern?

— Min syster och hennes man.

— De springa ju här varenda dag. Snart flytta de väl också in i huset.

— Jag har väl rätt att träffa mina närmaste släktingar.

— Är det något att träffa! En avdankad kapten och vinagent! Är det något märkvärdigt med honom? Han kunde göra något och låta bli att snylta hos andra.

— Jag förbjuder dig att tala om min svåger på det sättet.

Horstmann kastade cigarren ifrån sig och rusade upp.

— Du borde akta dig, mumlade han.

Han gick hastigt fram och tillbaka i rummet och andades med möda.

-— Vad ville du mig egentligen? frågade Anna slutligen.

— Vad jag ville? Har du så brått?

— Jag önskar veta, vad jag skall stå här för. Jag går hellre min väg, ner till de andra.

— Du skall hålla mig sällskap, mitt barn! Du skall vara litet munter. Man har väl lov att tala med sin egen fru vet

jag.

Han trädde henne ett steg närmare och betraktade henne med sina stela ögon.

— Du har blivit vackrare och vackrare på sista tiden. Du är smärt som en helt ung flicka. Och sådana röda kinder och läppar. Du är väl riktigt lycklig, vad?

Plötsligt blev hans ansikte mörkt som natten och han fortsatte:

— Nå, nu kan det vara nog med dylik smörja. Packa din koffert. Vi resa bort i morgon.

— Du reser bort? Törs jag fråga, varthän färden ställes?168

— Det vet jag inte ännu. Men jag måste bort härifrån. Här härdar jag inte ut längre. Jag måste ha lugn och ro.

— Verkligen, sade Anna långsamt, du måste ha lugn och ro. Men på mig tänker du förstås inte. Men jag måste tänka på, om denna resa är nyttig för mig. Tills vidare passar det mig i varje fall inte att resa bort.

— Du skall likväl resa med! Jag måste resa bort för min hälsas skull och du följer med.

— Åh, kom inte med sådant dumt prat! sade Anna kallt och lugnt.

Hans händer började skaka. Han vände sig om och gick bort till fönstret. Han kämpade en förfärlig kamp mot sin egen häftighet, han led fruktansvärt och måste betvinga sig för att inte skrika högt. Han segrade och det mörka molnet drev bort från hans ögon. Han gick bort till Anna och räckte henne handen:

— Sätt dig här och låt oss tala lugnt och förnuftigt med varandra.

Ett ögonblick senare sade han med dämpad stämma:

— Jag måste bort härifrån och jag ber dig innerligt att följa med mig. Du vet, vad jag genomgått och vilka motgångar jag haft. För ett år sedan umgicks jag ännu med stora planer, nu är allt förbi. Även om man ville vara tillmötesgående mot mig är det ändå för sent. Jag känner, att jag måste lämna denna plats. Här har jag blivit trött, utmattad, sjuk, jag plågas av mina egna inbillningar. Anna, jag vet att det är galenskaper, men de plåga mig värre än om de voro verklighet. Vi ha nu aldrig varit riktigt lyckliga med varandra, vi ha ej haft den rätta kärleken och tilliten till varandra. Låt oss nu stryka ett streck över det förgångna och börja ett nytt liv. Vill du göra, vad jag ber dig om?

Med bleka kinder och klappande hjärta hade hon lyssnat till hans ord. Men i tankarna trädde hon in i moderns rum och såg dennas och systerns förargade, hånfulla miner. Hon ilade över snön genom halvmörka gator till en plats vid en gatukorsning, där en man169

stod och väntade på henne. Hon kände hans handtryckning, hans kyss, kände hur hon skälvde av rörelse i hans armar — och ett elakt leende, ett leende skarpt som en kniv, gick över hennes läppar. Ur sin kärlek öste hon nytt hat.

— Har du slutat?

Han nickade.

— Du inser alltså, att du är sjuk. Det gläder mig, och jag råder dig att draga dig tillbaka till en anstalt, clär du kanske kan få mångt och mycket klart för dig, ty din sjukdom är sannerligen din enda ursäkt.

— För vad?

— För allt möjligt.

Hon rusade upp och med ett hånskratt fortsatte hon:

—- Men om du tror att jag utan vidare, endast för att göra dig till viljes, packar min koffert och lämnar huset, så misstar du dig sannerligen!

Horstmann var ännu lugn ock frågade:

— Men varför inte?

— Och mor? Vad skulle det bli av henne?

—• Jag har inte med din mor att skaffa.

— Fy, du borde skämmas, ropade Anna och knyckte på nacken. Du vore väl i stånd att kasta den gamla dödssjuka kvinnan på gatan. Du har inte något samvete. Du är så misstrogen, därför att du själv har dåligt samvete.

— Jag — !

Hsn gick -bort till skrivbordet och tog en bunt, gulnade och sjaskiga tidningar.

—- Varför sitter du ständigt och hänger över de gamla berättelserna om den där järnvägsolyckan. De där tidningarna äro formligen din huspoetilla. Det är det, som plågar dig! Och om natten ligger du och talar om de vämjeligaste saker. Ack, vad skulle du ej vilja ge, om jag befriade dig från de samvetskvalen. Men varför skulle jag göra mig det besväret!

— Tig stilla, kvinna, tig stilla! ropade han.

— Varför skulle jag ha medlidande med dig. Du har ju bestulit mig på min livslycka. Du har förstört min ungdom för mig! Du har ljugit för mig och bedragit mig. Du lovade mig nöjen, rikedom och ett

lustigt liv — och du behandlar mig som du inte skulle vågat behandla en skurgumma. Jag har varit din slav och du har uppfört dig som min bödel!

— Tig! Tig då, eljest sker här en olycka!

Han hade fattat henne om armen. Hon slet sig lös och sade med en röst, som var kvävd av raseri:

— Slå till, slå bara till, om du vågar!

Han stötte henne 'bort ifrån sig och svarade jämförelsevis lugnt:

— Du infernaliska fruntimmer, gå och packa dina saker. I morgon resa vi.

— Åh, en sådan narr du är. Jaså, jag skulle resa!

— Jag befaller det och jag är din man.

— Min man, min man! En nattmössa, det är vad du är.

Horstmanns ögon stodo fulla av tårar, det stod skum om munnen på honom som på ett vilt djur. Men han hade ännu ej givit vika för den vrede, som skakade hela hans kropp, och han måste taga stöd mot bordet för att hålla sig upprätt.

— Varför ville du inte resa, när jag ber dig om det.

— För att det inte passar mig. För att jag föredrar att stanna här.

— Det är kanske något, som håller dig kvar här?

— Det är inte omöjligt.

Nu kom han långsamt bort till henne, med stolta ögon och böjt huvud. Han tog henne om båda händerna och frågade lugnt:

— Är det sant? Är du mig otrogen?

I hela hans ansikte låg en så outsäglig smärta, att hela hennes fruktan försvann. Fräck som en sköka skrattade hon honom rakt i ansiktet:

— Ja, naturligtvis är jag otrogen.

Knappt hade de orden gått över hennes läppar, förrän hon ryggade tillbaka, gripen av förfäran över den förändring hans ansiktsuttryck undergick. Ådrorna i pannan svällde upp under den röda huden. Han utstötte ett stönande ljud, i det att han tog henne i armen så att det knakade. Hon skrek högt i dödsångest. Då slog han henne i ansiktet, så att blodet började rinna. Horstmann varken hörde eller såg, han grep henne i håret och släpade henne med sig samt kastade sig171

därefter över henne. Han rev sönder hennes sidenblus och slog på den vita, runda skuldran, medan hon först med höga skrik och därefter med en dov jämmer vred sig vid hans fötter.

Emellertid hade ljudet av skriken hörts till det rum, där de andra sutto. Dehwitz stormade uppför trappan, kastade sig över svågern men fick ett sådant knytnävsslag, att han tumlade tillbaka. En slaktardräng, som tillfälligtvis uppehållit sig i förstugan, kom till hjälp, men Meves nöjde sig med att hålla vakt vid dörren, medan han stoppade sin pipa. Pigan tillkallade en främmande herre, som gick på gatan. Männen angrepo Horstmann, som värjde sig med våldsamma slag.

Medan Horstmann i vild förtvivlan såg bort mot dörren, rusade slaktardrängen på honom och slog honom i hjärttrakten, så att han föll omkull. Endast med största möda kunde de fyra männen hålla honom kvar på golvet. Slaktardrängen satte sitt knä på hans bröst och pressade hårt hans huvud mot golvet. Jungfrun kom med några handdukar och nu band slaktardrängen Horstmann från huvud till fot,

Läkare tillkallades och undersökte Anna. Efter en stund kom geheimerådet Zimmer och hörde så under tystnad på berättelsen om det förfärliga uppträdet. Dä kaptenen frågade, om Horstmann för framtiden komme att bli farlig för sin omgivning, svarade geheimerådet :

—- Nej, han är färdig med livet och livet med honom.

XII.

Anna låg till sängs några veckor, tills alla spår av misshandeln voro försvunna. Det enda mera varaktiga som den hade förorsakat var en ganska framträdande nervositet. I början av maj kunde fru Horstmann åter för första gång gå ned i trädgården. En dag kom fru Düsbach ned till heniäe här och sade: 171

därefter över henne. Han rev sönder hennes sidenblus och slog på den vita, runda skuldran, medan hon först med höga skrik och därefter med en dov jämmer vred sig vid hans fötter.

Emellertid hade ljudet av skriken hörts till det rum, där de andra sutto. Dehwitz stormade uppför trappan, kastade sig över svågern men fick ett sådant knytnävsslag, att han tumlade tillbaka. En slaktardräng, som tillfälligtvis uppehållit sig i förstugan, kom till hjälp, men Meves nöjde sig med att hålla vakt vid dörren, medan han stoppade sin pipa. Pigan tillkallade en främmande herre, som gick på gatan. Männen angrepo Horstmann, som värjde sig med våldsamma slag.

Medan Horstmann i vild förtvivlan såg bort mot dörren, rusade slaktardrängen på honom och slog honom i hjärttrakten, så att han föll omkull. Endast med största möda kunde de fyra männen hålla honom kvar på golvet. Slaktardrängen satte sitt knä på hans bröst och pressade hårt hans huvud mot golvet. Jungfrun kom med några handdukar och nu band slaktardrängen Horstmann från huvud till fot,

Läkare tillkallades och undersökte Anna. Efter en stund kom geheimerådet Zimmer och hörde så under tystnad på berättelsen om det förfärliga uppträdet. Dä kaptenen frågade, om Horstmann för framtiden komme att bli farlig för sin omgivning, svarade geheimerådet :

—- Nej, han är färdig med livet och livet med honom.

XII.

Anna låg till sängs några veckor, tills alla spår av misshandeln voro försvunna. Det enda mera varaktiga som den hade förorsakat var en ganska framträdande nervositet. I början av maj kunde fru Horstmann åter för första gång gå ned i trädgården. En dag kom fru Düsbach ned till heniäe här och sade:172

— Din man måste sättas under förmyndare, Anna, det är högt på tiden.

— Skall du nu börja plåga mig igen.

— Prat, vi måste söka få ordning i förhållandena. Du måste inge ansökan hos myndigheterna, att din man på grund av att han för obotlig sinnessjukdom vistas på hospitalet ställes under en förmyndare. Han har sålt huset och egendomsagenten håller sig till försäljningshandlingen. Vi kunna slippa undan, om det kan bevisas, att din man redan var vanvettig, då han gjorde denna galna affär.

— Nå, jag skall tänka på saken. Men vem skall bli förmyndare ?

— Det är bäst, att det blir Dehwitz. Honom får du lätt att hantera och dessutom är en förutvarande officer alltid välsedd.

Det gick Anna in på och hon hoppades, att saken därmed var klar. Men strax började den gamla damen på nytt:

— När Horstmann ställts under förmynderskap, bli alla era goda papper överlämnade till överförmyndareämbetet, som ger tre och tre och en halv procent. Av räntorna skall dessutom betalas det nödvändiga underhållet åt din man, läkare och sjukvårdare och allt sådant. Vad som blir över, kan man ju nog leva ganska anständigt av, men att leva såsom du förr —

— Vad skola vi då göra, mamma? Mot överför-myndareämbetet stå vi ju maktlösa.

— Du skall bära dig klokt åt, mitt barn, och framför allt ha tillit till din mor, ty du får dock medge, att om jag inte varit, så hade din man ännu varit här.

— Börja nu inte att tala om honom igen, sade Anna nervöst.

— Jag ville endast erinra dig om det. Den gången hade jag sett klart och nu vill jag också visa dig den rätta vägen. Jag har talat med Karl. Han är villig bli förmyndare. Han har förhört sig hos mig beträffande er förmögenhet. Jag har emellertid själv tittat litet i böckerna. Ni ha det mesta innestående på Ber-gisk-Mähriska banken. En del är dock insatt i en Budapestbank. Den summan har du väl inte reda på.

— Jo, det har jag visst.17,3

— Nå, så mycket bättre, men Dehwitz behöver inte få veta något om den.

— Varför inte det?

— För det första har din man aldrig talat om den och för det andra — är det väl bara en bagatell.

Anna såg förvånad på sin mor.

— Ja, en liten bagatell på 200,000 gulden.

— Ser du, min flicka, den summan tala vi inte om. Du känner inte till något om den. Den existerar helt enkelt inte. Den står till din privata disposition och du har alltid en liten reserv, om räntorna inte skulle förslå.

— Men det är ju bedrägeri.

— Bedrägeri! Vad menar du med det? Du har väl rätt att göra med dina pengar, vad du vill.

— Och då man ser efter i böckerna.

— Ingen kommer väl att antaga, att en galen människa fört böcker. Jag undansnillar helt enkelt böckerna, så kunna de få leta, så mycket de vilja.

— Och när Gustaf kommer tillbaka?

— Hur skulle han kunna komma tillbaka? Han sitter på dårhuset, därför att han är galen och slipper inte ut.

Ett elakt leende spelade på Annas läppar och medan hon stirrade rakt ut i luften sade hon:

— För det första är han inte vansinnig, för det andra kommer han alldeles säkert tillbaka en gång.

— Vad är det du säger? Är han inte galen?

— Det är något prat, mamma, som du kan inbilla andra men inte mig. Jag vet precis, hur det står till med honom. Han är brutal och kunde i upphetsning lätt döda en människa. Han handlade rått, men — men jag hetsade upp honom till det yttersta. Jag har i hettan sagt honom saker och ting, som kunnat få vilken man som helst att tappa besinningen. När du nu säger, att han är sinnessjuk och ej kan tänka klart, så är det inte sant. Han är lika klar i huvudet som du och jag. Och det kommer till att sluta med att läkarna upptäcka det och sända honom tillbaka. En vacker dag är han här igen och hur går det då, hur går det?

Anna hade rusat upp och stirrade på modern. Hon var befriad från mannen, han var borta, men hans174

bild. som föresvävade henne, hade stannat kvar. Tanken på att han skulle komma tillbaka en prång förstörde all hennes framtidsglädje. Visserligen kunde hon nu leva, som hon ville, uppträda med pomp och ståt som under äktenskapets första tid, låta pengarna rulla, men hur länge skulle det vara? Skulle han inte hämnas? Skulle det ej komma en tid, som blev kanske ännu värre än de två senaste åren? Av fruktan motsatte hon sig envist, att den i utlandet placerade delen av förmögenheten skulle hemlighållas.

Annas hemliga fruktan gjorde också förhållandet till Bert pinsamt för dem båda. Efter sjukdomen hade Annas skönhet återvänt och förfinats, hade Bert konstaterat. Fetman, som förstört hennes figur och förändrat hennes anletsdrag var nu borta. Nu var hon obeskrivligt intagande, när hon låg i trädgården, inhöljd i siden och spetsar under trädgårdens blommande träd. Bert kom också varje dag till sin väninna och höll henne sällskap. I ord och blickar visade Anna honom den livligaste tillgivenhet, men hon drotr åt sig sin hand, då han kysste den alltför varmt och skälvde till, när hans mun berörde hennes länpar. Hon höll på. att deras kärlek alltjämt skulle vara platonisk och plågade honom med moraliserande föredras:. Bert använde varje tillfälle att bestorma henne med kärleksförklaringar. men hon fortsatte att ställa sig avvisande.

Med Berts ekonomiska förhållanden stod det så illa till, att han i en nära framtid skulle vara lika fattig som innan han ärvde sin tant. Han insåg, att han snart måste ingå ett förmöcret eiftermål. men fortsatte likväl att vara Annas förklarade beundrare. Hon ville, att han skulle taga sig något för, exempelvis etablera sig som arkitekt.

— Men var skulle jag få pengar till det ifrån? invände han.

— Om jag skaffade dig ett lån. skulle du då gripa dig verket an?

— Det kan du lita på. svarade han med en stolt <rest.

Ibland blev Bert trött på den resultatlösa kurtisen.

men då var det alltid Anna, som ånyo satte ifrån? den farliga leken. Då kurtisen väl börjat igen, visade hon175

sig åter reserverad, och på det sättet plågade cle varandra ständigt utan att dock kunna skiljas.

En kväll hade Lotte överraskat dem i en öm tète-à-tête och därmed var det slut med den unga flickans förtrolighet för Anna. Lotte led mycket av att ha sett Anna, som hon dittills dyrkat och vars parti hon ständigt tagit, i faderns frånvaro kyssa en annan man. Flickans inre kval togo sig uttryck i näsvishet och trots och hon blev snart alldeles olidlig för sin omgivning.

Anna tog det till en början mycket illa åt sig, att hon förlorat Lottes förtroende, men därmed hade också all hennes hänsyn till yttervärlden försvunnit. Hon gav nu sin lidelse fria tömmar, gav efter för Bert och levde i ett sinnesrus, som kom henne att se allt som genom en dimma. Hennes släktingar kunde nu efter behag förfara med hennes egendom, hon brydde sig varken om huset eller affärerna, hon levde och andades endast för sin kärlek och sin älskare. Dehwitz och i synnerhet den gamla frun voro nu herrar i Horst-manns hus.

Horstmann hade mot sin vilja påtvingats Dehwitz som förmyndare och denne löpte hit och dit för att få reda på tillgångarna, eftersom inga böcker stodo att finna. Hans brådska var ändock ingenting mot den gamla fru Düsbachs. Hon hade tagit Horstmanns arbetsrum i anspråk och medan de andra sovo, satt hon och studerade "Börstidningen", räknade och antecknade, skrev och mottog brev från banker i Berlin utan att några i huset kände

hennes förehavanden. Hon hade uppnått en sådan färdighet i att efterlikna Horstmanns handstil, att inte ens han själv skulle kunnat avgöra, vad han skrivit och hon.

Anna hade en aning om, vad modern hade så brått med. Han visste, att modern för Dehwitz icke omtalat den del av förmögenheten, som placerats i Budapestbanken, men själv hade hon aldrig gittat att omtala denna omständighet. Hon blundade för saken men överfölls av en köldrysning, då hon kom att tänka på saken. Det inträffade för resten sällan, ty hon var upptagen av sin käx-lek och förde för övrigt ett överdådigt liv, som slukade mycket stora surrunor. I au-176

gusti reste Anna till Schereningen med sin syster, dit också Bert anlände.

Den gamla inrättade sig helt hemtrevligt i Horstmanns arbetsrum. Ingen fick störa henne. På soffan höll hennes hund Polly till och låg och blinkade sömnigt med sina rinnande, utstående ögon samt luktad» så illa, att rummet mest liknade en vanskött hundkoja.

På Horstmanns plats vid skrivbordet satt den gamla och krökte sin kattrygg, medan hon tuggade på naglarna och grubblade över sina spekulationer. Tanken på den förmögenhet hon förskaffat sig genom att förfalska Horstmanns namn och använda Annas höll på att göra henne halvgalen. Hon kastade sig i dumdristiga spekulationer och gav varje dag sin bankir nya order. Vidskeplig som alla spelare övervägde hon icke utsikterna till vinst eller förlust utan rådfrågade kortleken. Ofta gick det annorlunda än korten förutsagt och då måste förstås än större summor riskeras för att täcka den gjorda förlusten. Hon brydde sig inte ett dugg om Horstmann. Hennes dotter hade visserligen skrivit till honom någon gång men det hade alltid varit efter moderns diktamen.

Med Meves stod den gamla damen i livlig brevväxling. Tack vare dennes omsorger gick allt efter den gamla fruns önskan. Horstmann befann sig i en sorgbunden ställning, satt för det mesta stilla och stirrade rakt framför sig och tänkte aldrig på att fly.

I slutet av september kom Anna hem från badorten. Hon blev nu med varje dag alltmera slësaktig. Hennes resa hade kostat mycket pengar, ty de hade uppträtt med pomp och ståt. Hon hade även betalt för sin syster och hennes pojkar samt likaledes för Bert.

Annas syster talade vid alla tillfällen om hennes oerhörda förmögenhet. Det hette: "Ja, du har råd, du. Vad behöver du bry dig om lumpna tusen mark, du, som är så rik." Och samtidigt jämrade hon sig över sitt och de sinas egen ekonomiska ställning. Dehwitz var en jämmerlig affärsman. Som före detta officer ansåg han sig dock böra uppträda med en viss flotthet, varför han aldrig fick så mycket över som sina mera sparsamma kolleger. Dylika förklaringar177

slutade alltid med, att Alice lånade en större eller mindre summa av Anna. Men kaptenen själv gick i större stil. Så kom han till exempel en dag och begärde 20,000 mark av sin svägerska. Han skulle nog återbetala dem efter hand. Som säkerhet erbjöd han henne sitt livförsäkringsbrev. Anna blev till en början förbluffad över hans fräckhet, men det slutade med att hon gav efter.

En dag vid frukosten yttrade Anna, full av mörka aningar till modern:

— Han kommer tillbaka, det är lika säkert som att två och två är fyra.

— Sliddersladder, väste den gamla och rev med naglarna bitar ur kanten på börstidningen. Tig nu stilla. Jag skall arbeta.

— Du är ytterst älskvärd, mamma. Och jag måste säga, att du arbetar på ett besynnerligt sätt. Det var visst bättre både för dig och mig, om du vilade dig. Man kan både skratta och gråta över, att du bryr hjärnan både dag och natt för att så fort som möjligt få gjort slut på mina pengar.

— Gör du mig förebråelser, Anna?

— Nej, jag gör dig inga förebråelser, men jag finner helt enkelt saken komisk. Du sitter i en dräkt, som inte en lumpsamlare skulle vilja ha, du äter som en liten fågel och ändå förbrukar du fler pengar än hela det övriga

hushållet kostar.

Förskräckt såg fru Diisbach på dottern. Ville denna kanske blanda sig i hennes affärer.

— Jag har haft otur på sista tiden. Jag önskar att du en smula förstode dig på börsaffärer. Om du bara ville sätta dig in i saken —

— Tack, det tänker jag allt akta mig för!

— Ty då skulle du begripa att det är en olycka att förlora. Och att det måste ske en och annan gång.

— Det förefaller som om det hände dig rätt ofta.

— Det är inte alls fallet, svarade den gamla häftigt. Anna, du måste tänka på, att jag spekulerar för din skull. När Horstmann är död och Lotte blivit myndig är du hänvisad till att äta nådebröd hos henne. Men innan dess skall jag ha fördubblat din förmögenhet.

— Ack, låt oss inte tänka på framtiden, svarade178

Anna sorgset. För mig får du gärna spekulera. Det är ju nästan din enda glädje här i livet. Men du har haft motgång nog i dina spekulationer. Du har visst inte den rätta skickligheten.

Tig stilla, hör du! Nu håller jag på med något, som måste lyckas. Du får inte störa mig i mina beräkningar.

— Jag går själv med affärsfunderingar, sade Anna. Jag har för avsikt att låna Bert 100,000 mark på fem år för att han skall kunna starta som arkitekt.

Lamslagen stirrade den gamla på dottern, som om hon trodde, att denna förlorat förståndet.

— Vad är det du säger!

— Jag är trött på att se Bert gå här och spilla sin stora begåvning på att ingenting göra. Om han bara ville hugga i, kunde han bli någonting stort. Nu skall jag hjälpa honom i väg. Jag lånar honom de nödvändiga pengarna för att han skall kunna ingå kompanjonskap med en av sina bekanta, en utmärkt affärsman. De skola tillsammans bygga hus i Ögatan, där tomterna äro billiga och läget vackert. Det är enligt min mening en präktig plan.

— Anna, mitt kära barn, hur kan du tänka på något sådant. Den slöe pojken har aldrig orkat lägga två strån i kors. Han är ju det personifierade dagdriveriet. Att bygga i ögatan! Herre Gud! Vet du då inte, att grundvattnet varenda vinter stiger upp i husen där? Men mitt kära, älskade barn, 100,000 mark är ju en förmögenhet. Det är en förlust, som ej blir lätt att ersätta.

— Nå, än se'n då, svarade Anna häftigt och vresigt. Jag har väl själv lov att spekulera med mina egna pengar! Du kastar ju ut dem som agnar för vinden.

— Som agnar för vinden! Du är alldeles galen, barn!

— Sliddersladder. Jag är mycket förnuftig, jag vet, vad jag gör. Nu tala vi inte mer om den saken. Mitt beslut står fast.

Den gamla pressade fram ett par tårar ur de röd-kantade ögonen och kysste Annas hand.179

— Ack barn, behåll du dina goda pengar. Ge honom åtminstone inte mer än 50,000.

— Han skall inte ha ett öre mindre än vad jag sagt.

— Och, och, sade den gamla med viskande stämma, när Horstmann så kommer hem?

— Då promenerar jag i fängelse! Och du följer med! Men det är mig alldeles likgiltigt. Spara på dina tårar och ditt tjut! Bert skall ha pengarna. Gav jag honom mindre, skulle det se ut som en gåva och det kunde göra honom generad. Här är den enda människa jag bryr mig om. — Det var för hans skull jag ställde om att Gustaf kom på hospitalet — så jag kan också gå i fängelse för honom. Det är av egen fri vilja jag handlar på det sättet. Skulle jag inte kunna offra lumpna 100,000 mark för honom! Varför skola pengarna ligga till ingen nytta? När Gustaf

kommer hem — det är jag lika säker på att han gör som att jag själv en gång blir ful, får grå hår och dör •— så kommer han att göra stora ögon, den stackars karlen. Och de 100,000 komma varken att göra från eller till. Vi ha ju alla sjunkit ned i dyn. Varför skulle jag då inte vara med? Varför skulle jag inte hjälpa min älskade Bert fram i världen? Vad som kommer efteråt bryr jag mig inte mycket om. Adjö!

Hon brast ut i ett hysteriskt skratt, gick ut och slog dörren i efter sig.

Samma dag meddelade hon Bert det beslut, hon fattat. Han gjorde några invändningar men inte fler än konvenansen fordrade. I grund och botten var han alltför galant för att säga nej. Anna, som nästan fruktat ett avslag, var rörd till tårar över hans beredvillighet. Hon drog hans huvud till sig och tryckte en moderlig kyss på hans panna, i det hon mumlade:

— Måtte dessa pengar bli dig till välsignelse.

Så blev byggnadsbolaget Holleder & C:o stiftat. Bert utställde en samling planritningar och skisser, som tillvunno sig stort bifall. En lång tid framåt företog han sig att spela den av arbete överlastade affärsmannens roll. Anna var hänförd över förvand-180

lingen och redan under vinterns lopp lades grunden till det första husbygget i Ögatan.

Tidigare än det var skick och bruk satte fru Horstmann på hösten i gång nöjessäsongen. Ilon använde både smicker och ödmjukhet för att få se i sitt hem envar i Düsseldorf, som på något sätt var en bemärkt person. I början kom det mest ungt folk, konstnärer och officerare, men längre fram sade inte ens de mest framstående personer nej till hennes inbjudan. På ingen annan plats var maten så utsökt, flöt champagnen så ymnigt eller var sällskapet så muntert. I kvickhet och skönhet överträffade ingen frun i huset.

Men när gästerna med trött röst sagt god natt, blev det ohyggligt i de tomma rummen. Anna vågade sig stundom ej in i sovrummet, som hon förr delat med sin man, men där hennes säng nu stod avlägsnad och intet längre erinrade om honom. Och dock föreföll det henne som om han osynligen var närvarande, när hon öppnade dörren. Hon skälvde av dödlig ångest för att han plötsligt skulle blåsa ut hennes ljus och strypa henne med sina stora händer.

XIII.

På vänstra stranden av Rehn, en timmes väg från Romannshausen i en vacker trakt mellan gröna ängar och lummiga lövskogar ligger Reichenberg, fordom lustslott, numera sinnessjukanstalt.

Här bodde Horstmann i ett av anstaltens vackraste och ljusaste rum. Ingenting i omgivningen förrådde, att han var inspärrad på ett dårhus. Dock voro de höga fönstren stängda med ett starkt, men behändigt dolt gallerverk, som utmärkt passade samman med byggnadens stil.

Horstmann satt med ryggen mot fönstret. Fördjupad i sina egna tankar stirrade han frånvarande i en uppslagen bok, som låg på bordet framför honom. Meves tronade i soffan och hade knäppt händerna över magen. På den senare tiden hade han blivit 180

lingen och redan under vinterns lopp lades grunden till det första husbygget i Ögatan.

Tidigare än det var skick och bruk satte fru Horstmann på hösten i gång nöjessäsongen. Ilon använde både smicker och ödmjukhet för att få se i sitt hem envar i Düsseldorf, som på något sätt var en bemärkt person. I början kom det mest ungt folk, konstnärer och officerare, men längre fram sade inte ens de mest framstående personer nej till hennes inbjudan. På ingen annan plats var maten så utsökt, flöt champagnen så ymnigt eller var sällskapet så muntert. I kvickhet och skönhet överträffade ingen frun i huset.

Men när gästerna med trött röst sagt god natt, blev det ohyggligt i de tomma rummen. Anna vågade sig stundom ej in i sovrummet, som hon förr delat med sin man, men där hennes säng nu stod avlägsnad och intet längre erinrade om honom. Och dock föreföll det henne som om han osynligen var närvarande, när hon öppnade dörren. Hon skälvde av dödlig ångest för att han plötsligt skulle blåsa ut hennes ljus och strypa henne med sina stora

händer.

XIII.

På vänstra stranden av Rehn, en timmes väg från Romannshausen i en vacker trakt mellan gröna ängar och lummiga lövskogar ligger Reichenberg, fordom lustslott, numera sinnessjukanstalt.

Här bodde Horstmann i ett av anstaltens vackraste och ljusaste rum. Ingenting i omgivningen förrådde, att han var inspärrad på ett dårhus. Dock voro de höga fönstren stängda med ett starkt, men behändigt dolt gallerverk, som utmärkt passade samman med byggnadens stil.

Horstmann satt med ryggen mot fönstret. Fördjupad i sina egna tankar stirrade han frånvarande i en uppslagen bok, som låg på bordet framför honom. Meves tronade i soffan och hade knäppt händerna över magen. På den senare tiden hade han blivit181

tjockare och hans blekfeta ansikte hade ett fredligt och rätt belåtet uttryck.

Det knackade på dörren och underläkaren kom på visit. Man talade en stund om mera likgiltiga saker, om det vackra vårvädret och om maten på anstalten, med vilken Horstmann förklarade sig fullständigt belåten, trots att han hade dålig aptit. Ett förslag av läkaren, att han skulle intaga sina måltider tillsammans med ett par andra patienter avvisade han bestämt. Slutligen sade läkaren:

—• Ni tänker för mycket, herr Horstmann!

— Det är mycket möjligt.

— Nå, vad är det egentligen ni sitter och tänker på, är det vetenskapliga problem?

Horstmann svarade ej strax på denna fråga, han såg på läkaren, ryckte på axlarna och sade slutligen:

— Åh, jag tänker på en mängd olika ting, på rent personliga saker, om vilka jag inte har lust att prata.

— Förlåt mig, herr ingenjör, sade läkaren, om de tingen vill jag inte heller veta något! Jag trodde, att ni möjligen kände er nedtyngd av något och att det kunde lätta att få tala at.

Härpå svarade patienten icke och det blev en paus i samtalet. Slutligen sade läkaren med ganska allvarlig betoning:

— Ni skulle sysselsätta er med någonting, arbete är den bästa medicinen mot inbillade bekymmer.

— Skulle jag sysselsätta mig med något! svarade Horstmann ivrigt. Tjugo år av mitt liv ha helt ägnats åt arbeten, om vilkas storlek ni inte har en aning. Jag sysselsatte två till tre hundra man åt gången. När jag åtog mig ett företag, var det fråga om miljoner. Nu sitter jag här mellan fyra väggar. Jag får inte ens gå vart jag vill. För resten vill jag inte heller någonting. Vad skulle jag väl kunna taga mig för här? Jag är sysselsatt med mina tankar och det är mig mer än nog!

Läkaren hade med uppmärksamhet lyssnat till hans ord och vänligt leende betraktat sin patient. "Detta är synbarligen storhetsvansinne, nu talar han kanske äntligen", tänkte han.

-— Vilket var ert största arbete?182

— Jag har bland annat byggt den största järnvägsbron i världen.

Men plötsligt hejdade han sig liksom misstänksam inför vad han sagt.

•—• För resten behöver ni ju bara läsa den så kallade sjukdomshistorien, fortsatte han.

—Den känner jag redan till, sade läkaren. Men säg mig uppriktigt, anser ni er själv för att vara sjuk?

—• Jag är sjuk, svarade Horstmann i trött oeh bedrövad ton. Men ni skall inte inbilla er, att ni kan göra mig frisk.

— Säkert inte, om ni ej vill meddela, vari er sjukdom består.

— Vore jag kroppsligen sjuk skulle jag kanske rådfråga er. Men varför skulle jag tala med er om mina själsliga

lidanden.

— Därför att jag är er läkare.

— Läkare, vad hjälper det? Ni har studerat blodomloppet, ni vet hur en måge skall se ut, ni kan säga om jag har feber eller om min måge är i oordning. Men kan ni därför ge mig råd och vägledning, då det är fråga om rent mänskliga angelägenheter?

"Inte illa resonerat. Men likväl betraktelser, som passa för en patient", tänkte läkaren. Därefter tillade han:

— Det finns också läkare, som behandla själens lidanden, psykiatriker! Det är i den egenskapen jag tillåtit mig ställa några frågor till er.

— Med psykiatriker menar ni alltså läkare, som studera det mänskliga själslivet, inte sant?

— Alldeles riktigt.

— Ni anser mig alltså vara sinnessjuk?

Läkaren teg en lång stund. Därefter sade han med

fast röst:

— Ja, jag anser er vara sinnessjuk.

Horstmann log.

— Mitt själsliv och mina sinnen äro lika friska som era. Men jag är likväl sjuk. Jag lider av livets verkligheter — jag är med andra ord olycklig. Och inte utan orsak, det kan ni lita på. Där har ni min så kallade sjukdom.183

— Men varför är ni olycklig?

— Ja, det vill jag inte säga er. Men jag upprepar, att jag är olycklig och inte utan giltig orsak.

— Det är något ni inbillar er. Och dessa föreställningar, som plåga er och förstöra jämvikten för er, de göra er sjuk.

Horstmann betraktade föraktfullt läkaren och sade:

— Ja, det förstår ni bättre än jag! Ja, de här specialisterna på sinnessjukdom de äro duktigt folk. De kunna höra gräset växa.

Läkaren uppgav att söka komma sin patient in på livet och övergick till ett annat ämne.

— Det är brev till er från er fru. Skall ni läsa det?

— Nej!

— Och vai-för inte?

— Åh, jag gitter inte och för resten är det inte från min hustru.

— Förlåt, men brevet är skrivet med er fras handstil och ställt till er.

— Ja, hon har kanske skrivit det, men en annan har avfattat det. Min hustru är i en annans våld.

— Vad menar ni med det? Tror ni er fru är sjuk?

—• Ja, hon är också sjuk, mycket sjukare än jag.

Hon lider av dåliga människor, som bemäktigat sig henne. Mig ha de också plågat, men från henne ha de alldeles tagit bort hennes omdömesförmåga.

— Vilka äro dessa människor?

Horstmann gjorde en otålig rörelse.

— Åh, fråga då inte om så mycket. Himlen skall veta, att en läkare kan fråga om mer än ett dussin narrar kunna svara på! Farväl, herr doktor, vi träffas kanske senare på dagen.

Han räckte läkaren handen och denne lydde vinken och lämnade rummet. Läkaren hyste alltjämt den uppfattningen, att Horstmann var obotligt sinnessjuk, att han befann sig i en svårmodig period och att han i varje fall tills vidare ej var farlig. Varje dag kom läkaren till Horstmann. Denne hade ibland roligt åt läkarens nyfikenhet och gav honom hårda nötter att knäcka, dessemellan blev han hetsig och gav grova svar.184

Läkaren tvivlade inte ett ögonblick på, att Horstmann var sinnessjuk och byggde främst sin uppfattning på geheimerådet Zimmers sjukdomsberättelse. Zimmer hade såsom vanligen är fallet med svaga karaktärer velat råda bot på sin tidigare återhållsamhet och hade i hettan gjort en synnerligen mörk bild av Horstmann i sin sjukdomsberättelse. Allt det sladder, som florerade i Düsseldorf, alla de historier, som Dehwitz och Meves hade utspritt, hade omsorgsfullt nedskrivits i denna. Där fanns både arvet efter den försupne fadern och historien om det första anfallet i Nizza. Sjukdomsberättelsen gav intet hopp om tillfrisknande och framhävde starkt patientens farlighet för hans omgivning.

En dag kom det till anstalten en person och ville, att Horstmann skulle godkänna, att han sattes under förmyndare.

— Vem begär, att jag skall förklaras omyndig? frågade Horstmann på ett uppbrusande sätt.

—- Er hustru.

— Och vem skall utses till förmyndare?

— Kapten von Dehwitz, er herr svåger.

Detta svar kom Horstmann att alldeles förlora jämnmodet. Högröd i ansiktet syntes han inte kunna få luft. Han rusade fram och tillbaka i rummet, men slog plötsligt näven i bordet och yttrade:

— Vill ni säga min hustru, att jag sålt huset, för att det var min avsikt att flytta bort från Düsseldorf. Säg henne,, att min förmögenhet tillhör mig och endast mig. Jag har själv förtjänat vartenda öre. Inte en stol är hennes egendom. Mina pengar kan jag disponera över såsom det passar mig. Åh, det packet, det rövarbandet! Vet ni kanske, vem det är, som lurar min hustru? Det är hennes familj. Hennes mor, syster och svåger! De äro de värsta slynglarna i hela Düsseldorf! De vilja stjäla min förmögenhet, därför skall jag göras omyndig. Säg dem, att de skola akta sig för att röra ett öre. Jag skall nog komma hem och då skola de ställas till räkenskap — hälsa dem del från mig!

— Er familj önskar endast taga vara på er för-185

mogenhet, det bör ni väl kunna begripa, sade myndighetspersonen.

Horstmann hade plötsligt vaknat upp ur den slöa sorgbundenhet, som dittills utmärkt honom. Han hade förlorat all besinning. Han tänkte endast på den orätt han nu led. Och det gick nu upp för honom, att det hela var resultatet av en finurligt uttänkt plan. Man hade drivit honom till raseri endast för att bli honom kvitt. Hans fiender hade brännmärkt honom som vansinnig blott för att få fria händer. Nu regerade de i hans hus. Nu triumferade de, ty de hade nått sitt mål. De voro herrar över hans egendom! Han hade intet, han var inspärrad oeh berövad alla mänskliga rättigheter, medan de levde till i hans hem, bortslösade hans pengar och hånade honom i hans vanmakt! Han hade endast en önskan, ett begär: att få rusa in bland dessa rövare, glädja sig åt deras skräckslagna miner och därpå döda dem som man dödar avskyvärda skadedjur.

Anstaltens direktör, doktor Häusser hade tillkallats. En prägel av trötthet och sorgbundenhet vilade över denne man, som endast ur sin starka pliktkänsla erhöll kraft att fortsätta med ett arbete, som i grund och botten var honom en plåga. Horstmann begärde i häftig ton att få lämna anstalten.

— Först måste ni sannerligen bli en smula förnuftigare, svarade läkaren i lugnande ton.

Som träffad av ett slag rusade Horstmann bort mot läkaren och väste:

— Var bara själv förnuftig! Vad är det ni vågar säga till mig, ni åsna!

I sitt raseri slog han knytnävarna mot varandra. Trots patientens hotande hållning ändrade överläkaren icke en min utan sade till underläkaren:

— Låt honom få en kall avrivning, det nyttar inte att tala förnuft med honom.

Dessa ord berövade Horstmann den sista resten av hans självbehärskning, han vrålade och skrek samt rusade mot dörren för att komma ut. Underläkaren ställde sig i vägen för honom, medan direktöx-en ringde. Ett par sjukvårdare anlände »ch med deras hjälp

övermannades patienten och fördes ned i ën madrasserad cell i bottenvåningen.

Det var lågt till taket i cellen, som var försedd med stengolv. Genom fönstrets tumstjocka glas inträngde ett grönaktigt ljus i rummet, i vilket det varken fanns stol, bord eller säng, endast en hög halm i ett hörn. Man gläntade pa dörren och kastade in en madrass till honom. I vanvettigt raseri började Horstmann banka på den massiva ekdörren. Efter raserianfallet följde en period av förtvivlan och han kröp ihop på madrassen med båda händerna för öronen. Utåt natten överväldigades han av en oändlig modlöshet och förlorade begreppet om tid och rum. Minuterna blevo till timmar. Han kunde inte sitta stilla, han hade ingen ro. Dessemellan greps han av raseri, sparkade och bankade på ekdörren, så att skinnet flåddes av knogarna. Han snavade stundom över madrassen, föll och slog sig så att han blev öm i alla leder.

Vid sjutiden nästa morgon knackade överläkaren på hos honom, öppnade försiktigt dörren på glänt och frågade:

— Nå, är ni nu lugn!

Han fick ej något svar, men Horstmanns kropp föll framåt mot honom. Patienten fördes därefter upp på sitt rum och lades till sängs. Man tvättade honom, förband hans blodiga händer och gav honom en kopp buljong. På eftermiddagen kom underläkaren in, satte sig på sängkanten och kände på hans puls.

— Pulsen är svag och oregelbunden, men ni är mycket lugnare, sade läkaren. Förstår ni nu, att vi omöjligt kunna utskriva er? Efter det anfall ni hade i går förstår ni utan tvivel att ni är sjuk, allvarligt sjuk till på köpet. Eller tror ni alltjämt att ingenting felas er?

Horstmann skakade endast på huvudet till svar. 187

XIV.

Efter hand blev den ovilja, som Horstmann i så hög grad kände mot underläkaren, i rikligt mått gen-gäldad av denne. Just därför att Horstmanns uttalanden ej verkade sinnesförvirrade retade de läkaren så mycket mera. Ofta måste han uppbjuda all sin självbehärskning, när Horstmann alltför tydligt visade honom sin ringaktning, för att ej påminna honom om läkarens myndighet gentemot en genstridig patient. Och en dag, då Horstmann handlat stick i stäv mot underläkarens befallningar, utbrast denne:

— Om ni inte lyder, skall jag visa er min makt Över er.

Med kallt hån svarade Horstmann:

— Är det på det sättet ni spelar själaläkare! Ni är rätt och slätt en korpral!

Från den dagen hatade underläkaren honom.

Hos Horstmann blev hans frihetslängtan med varje dag allt starkare och mera oemotståndlig och han kunde stundom ej behärska sin häftighet. Under tårar bad han Meves hjälpa sig, men denne förklarade alltid, att det var omöjligt att fly. En dag utfor Horstmann i skällsord mot underläkaren. Denne ringde och gav sjukvårdaren befallning att genast föra Horstmann till de oroligas avdelning. Han fördes till de oroligas gårdsplats, där han fick se vansinnets värsta fasor. Under de timmar han vistades på denna gård befann sig Horstmann i den djupaste förtvivlan och önskade, att han vore död. På kvällen kom underläkaren och frågade Horstmann:

— Nå, vill ni nu vara förnuftig?

Han fick endast grovheter till svar på sin fråga och lät då Horstmann tillbringa denna och flera följande nätter i den förut omtalade källarcellen, där man serverade honom en föga inbjudande måltid i en bleckskål. Då underläkaren några dagar senare frågade Horstmann, om han nu ville uppträda ordentligt, teg denne. Härmed lät läkaren sig nöja och lät honom tillbringa natten i sitt eget rum. En188

längre tid visade sig underläkaren stel och kylig mot Horstmann.

Emellertid lyckades Horstmann komma på mycket god fot med överläkaren, anstaltens direktör. En dag, då han var utomhus, hörde han från ekonomiavdelningens gård höga rop på hjälp. Han rusade dit och fann direktören inbegripen i en hetsig strid med två patienter, som gripit honom och voro i färd med att lägga honom över ett huggblock. En tredje patient hade redan lyft en tung yxa, medan en fjärde patient stod och tittade på med slöa ögon och hängande armar. Tack vare sin väldiga styrka lyckades Horstmann befria direktören ur de vansinnigas händer och rädda honom från en säker död. Sjukvårdare kommo snart tillstädes och patienterna inspärrades. Från den dagen hade Horstmann vunnit direktörens hjärta. Var gång de möttes talade denne länge med ingenjören och visade honom sin tacksamhet genom att ge honom tillåtelse till många små friheter, som tidigare förmenats honom.

Horstmann fick till exempel nu då och då i två sjukvårdares sällskap begiva sig genom skogen till byn Lamsdorf vid Rhens vänstra strand. Här drack han sitt kaffe på en liten krog mittemot ångarens tilläggsplats. Efter hand som tiden gick blev förhållandet mellan Horstmann och direktören alltmera vänskapligt. Han visade sig mera öppenhjärtig och tillitsfull mot doktor Häusser än mot någon annan, som under de senare åren kommit i beröring med honom. Följden härav blev, att läkaren fattade verkligt deltagande för sin patient. Blott på en punkt visade sig direktören orubblig: han ville inte höra talas om att utskriva Horstmann. En dag sade doktor Häusser till Horstmann:

— Jag har nyligen skrivit till er fru, att hon bör komma och besöka er. Jag hoppas, att jag därvidlag inte handlat emot era önskningar?

Horstmann växlade färg, så glad och överraskad blev han av detta oväntade meddelande. Han stammade:

— När tror ni hon kommer?

-— Alldeles med detsamma blir det inte, min bäste189

Horstmann. Kanske dröjer det en fjorton dagars tid, kanske kommer hon förr. Låt mig nu se, att ni förhåller er riktigt lugn, så att vi med gott samvete kunna tillåta besöket.

Det föreföll Horstmann som om han blivit tio år yngre, som hade en kärleksfull hand lyft tungsinthetens och bitterhetens börda från hans hjärta, som nu fylldes av hopp och högt spända förväntningar. Nu, då isen var bruten, märkte han, hur mycken livskraft hans starka natur alltjämt ägde, trots allt vad han genomgått. Hans gestalt blev mera rak, ansiktet mindre slappt, han log, underhöll sig med de andra patienterna, pratade med Meves, vilken han anförtrodde sina förhoppningar och planer.

Meves emotsåg det stundande besöket med den största ängslan. Det växlades ideligen brev mellan honom och fru Düsbach. Även underläkaren var missnöjd med direktörens tillåtelse, den sjuke kunde bli upphetsad vid besöket och hans frihetslängtan kunde få ny näring, nu, då han just börjat vänja sig vid anstaltens regelbundna liv och hade blivit så artig och lydig man rimligen kunde begära.

XV.

Förhållandet mellan fru Horstmann och Holleder hade under vinterns lopp långtifrån varit idel solsken. Berts arbetsiver hade efter kort tid alldeles försvunnit. Han fann det dumt och opassande, att en man med hans begåvning skulle bygga hyreskaserner och därför överlät han snart alla affärer åt sin kompanjon. Den kredit, som Annas hjälp förskaffat honom, använde han till att göra nya skulder. Han lät pengarna rulla och förde på nytt ett

muntert liv.

Anna var mycket olycklig över detta sakernas tillstånd. Då hon kom med förmaningar, började han gäspa, då hon förebrådde honom hans oförlåtliga lättsinne, blev han grov. Fortsatte hon att tala förnuft med honom, besökte han henne inte på flera dagar. Från sitt föpster kunde Anna se honom gå förbi och 189

Horstmann. Kanske dröjer det en fjorton dagars tid, kanske kommer hon förr. Låt mig nu se, att ni förhåller er riktigt lugn, så att vi med gott samvete kunna tillåta besöket.

Det föreföll Horstmann som om han blivit tio år yngre, som hade en kärleksfull hand lyft tungsinthetens och bitterhetens börda från hans hjärta, som nu fylldes av hopp och högt spända förväntningar. Nu, då isen var bruten, märkte han, hur mycken livskraft hans starka natur alltjämt ägde, trots allt vad han genomgått. Hans gestalt blev mera rak, ansiktet mindre slappt, han log, underhöll sig med de andra patienterna, pratade med Meves, vilken han anförtrodde sina förhoppningar och planer.

Meves emotsåg det stundande besöket med den största ängslan. Det växlades ideligen brev mellan honom och fru Düsbach. Även underläkaren var missnöjd med direktörens tillåtelse, den sjuke kunde bli upphetsad vid besöket och hans frihetslängtan kunde få ny näring, nu, då han just börjat vänja sig vid anstaltens regelbundna liv och hade blivit så artig och lydig man rimligen kunde begära.

XV.

Förhållandet mellan fru Horstmann och Holleder hade under vinterns lopp långtifrån varit idel solsken. Berts arbetsiver hade efter kort tid alldeles försvunnit. Han fann det dumt och opassande, att en man med hans begåvning skulle bygga hyreskaserner och därför överlät han snart alla affärer åt sin kompanjon. Den kredit, som Annas hjälp förskaffat honom, använde han till att göra nya skulder. Han lät pengarna rulla och förde på nytt ett muntert liv.

Anna var mycket olycklig över detta sakernas tillstånd. Då hon kom med förmaningar, började han gäspa, då hon förebrådde honom hans oförlåtliga lättsinne, blev han grov. Fortsatte hon att tala förnuft med honom, besökte han henne inte på flera dagar. Från sitt föpster kunde Anna se honom gå förbi och190

avlägga besök hös fru Oswald. Hon plågades av alla svartsjukans kval, men när han på nytt visade sig hos henne, tog hon honom sådan han var. Hon frågade icke, om han var henne otrogen eller förde ett ovärdigt liv. Var han bara i hennes närhet fann hon sig i allt!

Direktör Häussers brev verkade som en bomb. Den gamla frun ansåg, att Anna obetingat borde resa, eljest skulle man beskylla henne för kärlekslöshet mot mannen. Men dottern svarade:

— För min skull får Gustaf gärna komma hem. Mot det är ingenting att göra. Men resa dit gör jag aldrig.

Fru Düsbach bad emellertid Holleder att använda sitt inflytande på Anna. Bert lovade att följa med henne till Romannshausen och då var hon med om att avlägga besöket. Tanken på att i hela två dagar få vara tillsammans med Bert utan att plågas av Lottes misstänksamma blickar kom henne nästan att glömma resans ändamål.

På kvällen den ena dagen anlände de alltså till Bonn, där de övernattade och nästa dag gingo de ombord på en flodångare. Det var en härlig resa och Anna satt och betraktade Bert med förälskade ögon. Då de anlände till Romannshausen väcktes dock Anna ur sina drömmar och sade till Bert, som försiktigt ville hålla sig i skymundan:

— Ack, ge mig din arm. Jag är så ängslig att jag redan nu har lust att vända om.

— Sådant prat, svarade han, om två timmar är det hela över. För resten ser du ut som en sannskyldig avbild av ångesten.

Efter en halvtimmes åktur anlände Anna till anstalten. Underläkaren tog emot henne och blev alldeles betagen av Annas skönhet och finhet. Det märkte hon och kände ångesten lätta en smula.

Så kom överläkaren och betraktade Anna med sin genomträngande blick, vilket vållade henne ny ängslan.

— Herr Horstmann har på sista tiden blivit mycket lugnare, sade överläkaren. Han förstår, att han varit sjuk och medger att han haft hallucinationer,191

Ett ögonblick rådde en pinsam tystnad, medan doktor Häussers blick vilade på den unga frun med ett misstroget och nyfiket uttryck. Han tänkte för sig själv: "Om jag sade till henne, att jag har för avsikt att utskriva patienten, vad skulle hon måntro då svara?" Högt yttrade han:

— Frun kommer att finna patienten något förändrad, äldre menar jag. Ett allvarligt själsligt lidande nedbryter helt naturligt också kroppen. Men som jag redan sagt är hans tillstånd efter omständigheterna tillfredsställande.

Anna hade blott en tanke, att bli fri från ovisshetens ångest och utbrast nästan krampaktigt:

— Jag har en bön till er, herr direktör.

— Vad önskar frun?

— Jag ville gärna taga min man med mig hem!

— Det kan inte bli tal om något sådant.

Anna hade en känsla, som om en ventil öppnats i hennes sammanpressade bröst. Hon andades djupt. Så fortsatte direktören liksom om han betänkt sig:

— I varje fall vågar jag inte uttala mig med bestämdhet, innan vi sett, hur ert besök inverkar på patienten. Senare kunna vi kanske uppfylla er önskan.

Anna tänkte: "Du allsmäktige Gud, då kommer han ändå hem. Jag anade det, ja, jag visste det nog. Han' kommer tillbaka och upptäcker allt!" En outhärdlig ångest sammansnörde hennes strupe och hon segnade ned på en bänk i parken, medan underläkaren gick att underrätta Horstmann om hennes an^ komst.

Då hon fick se Horstmann komma längst nere i allén började hennes hjärta bulta som om det skulle kväva henne och det svartnade för hennes ögon. Med brännande ögon följde hon den lutande gestalten, som nu börjat gå raskare. Han stödde sig på en käpp och böjde nu långsamt huvudet till en hälsning. Hennes ångest brast nu som en såpbubbla och hon greps av en helt annan känsla. Hon tänkte: "Det är han, det är Gustaf. Herre Gud! Hans hår är för grått! Så förändrad han är! Och det är min skuld att han fått lida så fruktansvärt! Ack, ack, den usla192

smula lycka det förunnats mig, den har han dyrt fått betala."

Hon reste sig upp, gick emot honom med framsträckta händer och förde honom till bänken utan att säga ett ord. Han nickade åter och såg på henne med trötta ögon, som hade ett tungsint uttryck.

— Har du förlåtit mig, Anna?

Hon ryckte till.

— Vad--Ja, ja visst ja, för länge sedan. Ack

Gustaf, det skola vi inte tala om.

— Du hyser inte agg till mig?

— Nej, det försäkrar jag dig. Tänk inte mer på det! Det är alltsammans glömt och förlåtet!

— Du har aldrig lämnat mina tankar, svarade han mörkt. Varje dag, varje timma har jag erjnrat mig den fruktansvärda händelsen. Och det var bra, ty därigenom blev jag lugnare.

— Jag har lidit mvcket, tillade han efter ett uppehåll.

Hon grep hans hand, som låg tjock och bred på hans knä och tryckte den lätt.

— Stackars Gustaf!

— Jag trodde det vore bäst för dig att du fick ha ro. Vi ha allesammans verkligen gjort för dig, vad som stod i vår makt, och endast haft ditt bästa för ögonen.

— Ja visst ja, ni tänkte förstås bara på mig, då ni gjorde mig omyndig.

En lätt rodnad flög över hans rynkade panna. Hans hand skakade och knöt sig.

— Att ni kunde göra det! Allt annat kan jag glömma men inte denna skymf. Satan!

Han kämpade mot sin stigande häftighet och orden övergingo i ett dovt stönande. Han torkade svetten ur pannan och satt stilla, sammansjunken, briten, men den eld, som hotat bryta ut, hade på nytt slocknat.

"Det är förfärligt", tänkte hon, "pä det sättet pinar man ju inte ens ett djur och det är jag som har plågat honom! Vad skulle jag här? Detta stönande skall alltid genljuda i mina öron. Ack, varför har jag varit så ond och grypi mot honpm? Jag vijle193

vara lycklig. Den stackars lyckan! Du milde himmel, jag var ju inte ens en gång lycklig! Vad är egentligen lycka? Att ha ro är visst det allra bästa.

---- Om jag bara visste, vad jag skulle göra för

att glädja honom. Jag önskar, att jag kunde säga något, som kunde trösta och uppmuntra honom."

Horstmann såg nu lugnare ut.

— Vad har du tagit dig för hela denna tiden, Anna?

— Jag? Jag var först sjuk och låg i flera veckor, men det berättade jag dig ju i ett av mina brev. Och därefter, därefter ha vi levat mycket stilla.

— Vilka vi?

Hon nickade och tillade hastigt:

— Och Lotte, det barnet håller av dig av hela sin själ. Här är för resten ett brev, som hon gav mig åt dig.

Han stoppade brevet i en ficka och sade:

— Jag skall läsa det senare. Lotte håller alltså verkligen av mig? Och jag, som aldrig bekymrat mig om henne. Hon är alldeles som modern, som också höll av mig.

Han teg en stund och satt i djupa tankar. Därpå frågade han:

— Har du haft många bjudningar?

— Nej, ingen alls!

— Men du har väl ändå träffat dina goda vänner?

— Endast helt få. Jag har ju sagt dig, att vi levat mycket stilla.

— Är Holleder ännu i Düsseldorf?

Anna trodde, att hennes hjärta skulle stanna vid denna fråga, hon hade mest lust att rusa upp oqh fly långt bort. Omsider sade hon:

•— Det vet jag inte.

— Har du inte träffat honom?

— Inte på den senaste tiden. Jag har mött honom på.gatan då och då, men nu är det länge sedan jag såg honom.

— Vad! Har du inte eljest varit tillsammans med honom?

Hon märkte, att han ånyo började bli orolig. Hans händer, som kramade käppen, darrade och han borrade doppskon ner i jorden. Han talade hastigt och194

andfått. Båda visste, att varje ord hade betydelse.

— Nej, inte annars! Jag har bara träffat honom på gatan.

— Har han inte besökt dig?

— Nej. Jo, en gång var han på visit, men inte oftare. Jag lät förklara att jag inte var hemma, ty jag var så sjuk.

— Åh. Gud give att det vore sant!

— Det är sant!

— Hm. Åh, kunde jag bara tro dig.

Åter stönade han och hans röst var hes av sinnesrörelse, då han sade:

— Kan jag tro dig, Anna?

Hon tog hans hand och såg in i hans förtvivlade, förgrämda ansikte. Hon tryckte sina av tårar fuktiga, heta ögon mot hans panna och stammade:

— Det är sant, Gustaf! Tro mig nu. Åh, jag ber dig så innerligt att lita på mig. Jag har verkligen inte träffat honom, sedan du reste bort.

Aldrig hade hon sagt en fräckare lögn än i detta ögonblick. Men hon ljög för att skona honom, mera av medlidande med honom än för sin egen skull. Hon önskade innerligt, att hennes ord varit sanning. Och hon hade bara en önskan, nämligen att han aldrig skulle få veta, hur hon bedrog honom. Hennes feberheta händer ströko över hans kinder, över hans gråa hår. Hon log samtidigt med att tårarna strömmade ned över hennes ansikte, medan hon ständigt upprepade:

— Tro mig denna enda gång! Käre Gustaf, säg att du tror mig. Den gången du blev så ond, ljög jag. men det gjorde jag för att jag den gången hatade dig och ville göra dig ont. Jag skulle säkert aldrig ha sagt, att jag varit dig otrogen, om det varit sant. Förstår du inte det? Säg, att du tror mig nu.

En djup, jämrande suck banade sig väg över Horstmanns läppar.

— Ja, jag tror dig.

De sutto en stund stilla hand i hand. Direktör Häusser, som närmat sig längs en sidogång, smög sig försiktigt bort, då han såg dem sitta där så tysta och lugna.Efter en paus sade Horstmann:

— Jag börjar nu tro, att jag ofta pinat och plågat mig till ingen nytta och utan anledning!

— Det kan du vara säker på! svarade Anna med dämpad, kärleksfull röst. Hon visste inte, vad hon skulle göra och säga för att mildra hans sorg.

— Men nu skall det vara slut med det. Också jag har blivit en ny människa. Vi två skola börja ett nytt liv.

Direktören väntade ännu en kvart, innan han störde dem.

— Nå, vad tycker frun om sin man. Är ni nöjd med hans tillstånd?

Innan Anna hunnit hitta på någon ny lögn, frågade Horstmann i otålig ton, när han kunde få resa hem.

— Det skall inte dröja länge, men ni måste ha tålamod ännu någon tid.

— Men jag ville gärna veta, när ni tror, att ni kan utskriva mig?

—• Det kan jag inte säga med bestämdhet. Under tiden ville jag glädja er med er frus besök.

— Men min fru skall ju resa bort igen strax.

— Det visste ni ju på förhand. Ni hade fått löfte att vara tillsammans med er fru i en halvtimme och nu har ni talat med henne i över en timme.

—• Nästa gång skall jag stanna här längre, sade Anna med ett svagt leende.

— Ja, du måste komma igen snart. Eljest kunde det hända, att jag kommer och överraskar dig hemma i Düsseldorf.

Anna bröt upp och Horstmann följde henne till porten. Han ville ej släppa henne, utan hon måste nästan slita sig lös. Han blev stående tills en tjock dammsky dolde den bortrullande vagnen för hans blickar.

I Romannshausen träffade Anna på ett hotell Bert, som redan i ett enskilt rum beställt middag och väntade på henne vid det dukade bordet.

— Det var en ryslig tid du varit borta, sade han. Jag har nästan svultit ihjäl.

Medan hon under tystnad åt soppan, såg han på henne,196

— Nå, hur avlöpte det. Du ser en smula upprörd ut.

Hon skakade på huvudet och sade i vred ton:

— Bert, vi ha> uppfört oss skändligt, du och jag.

Han tömde lugnt ett glas rödvin och smackade med

tungan.

— Det har jag sannerligen vetat länge.

Klockan fyra gingo de ombord på ångaren, som

skulle föra dem till Bonn.

Horstmann hade emellertid satt sig att skriva ett kärleksfullt brev till sin hustru. Han räckte det till Meves och sade:

— Lägg det i postlådan ombord på Loreley.

— Om det lägges på tåget, kommer det fortare fram, sade Meves, som just nu inte gitte resa sig.

— Då skall jag själv ställa om att det kommer ombord.

Horstmann steg upp och Meves följde med missnöjd min efter honom ned till kajen, där båtarna lade till.

På akterdäcket satt Anna vid sidan av Bert, som hon skaffade skugga genom att hålla parasollet över honom. Anna stirrade tankfullt ner i vattnet.

Plötsligt såg Anna, att Bert ryckte till.

'— Se på satan! sade han.

I samma ögonblick utbrast en dam:

— Gud sig förbarme, den mannen är ju galen.

Då Anna tittade upp fick hon syn på Horstmann, som knappast stod fem steg ifrån henne. Han hade sträckt ut armarna, munnen var öppen, men inte ett ord kom över hans läppar. Plötsligt utstötte han ett vilt rop, grep sjukvårdaren om strupen, kastade honom i marken och sparkade honom i ansiktet. Det blev ett vilt tumult. Matroserna kastade sig över Horstmann, från vägen kommo stadsbud och stenhuggare skyndande till och en tät ring bildades kring den rasande mannen, som släpades bort från landgången. Båten satte sig långsamt i rörelse, medan passagerarna hoppade upp på bänkar och bord för att kunna se, vad som försiggick i land. Med stigande hastighet svängde ångarens hjul, skovlarna piskade vattnet till skum och snart nog gled ångaren raskt utför floden.197

Men Anna stirrade med stela ögon och skräckslagen min på människomassan i land, i vars mitt tre eller fyra män släpade i väg med Horstmann.

XVI.

Ett par dagar efter sin hemkomst fick Anna besök av etatsrådet Zimmer, som gav en beskrivning av det uppträde hon själv varit vittne till. Läkarna hade dock den uppfattningen, att Horstmann blott inbillat sig, att han sett sin fru ombord på ångbåten. Meves hade fått en del kontusioner under striden, men det värsta var dock, att patienten påföljande dag i ett obevakat ögonblick gjort ett självmordsförsök och skurit sig i halsen mecl en bordskniv.

— Är såret farligt? frågade fru Horstmann.

— Jag måste tyvärr meddela er, att herr Horst-manns liv svävar i fara. Direktören skrev, att tillståndet visserligen icke är hopplöst, men han vågar ej lova något med bestämdhet.

Anna stirrade ut genom fönstret. "Varför önskar jag inte, att Gustaf skall dö?" tänkte hon. "Varför är jag svag nog att rysa vid den tanken. Efter någon tid skulle jag naturligtvis betrakta hans död som en befrielse, men det skulle nog kräva lång tid. Det förefaller mig som skulle den börda, som tynger på mitt samvete, aldrig kunna lättas."

Några veckor senare infann sig Meves hos fru Horstmann och krävde 5,000 mark för sveda och värk. Med dem skulle han sätta upp en krog i Düsseldorf och gifta sig. Fru Düsbach, som han förhandlade med, sökte till en början pruta ned beloppet till hälvten, men Meves lät ej rubba sig, han visste att han hade övertaget och drev sin vilja igenom.

Vintern kom och sällskapslivet började. Fru Horstmann deltog ofta i detsamma, men hon hade alldeles förlorat förmågan att roa sig. Hennes behagsjuka och äregirighet voro borta. Det var henne alldeles likgiltigt, om fru Oswald blev lika mycket kurtiserad och uppburen som hon själv och hon iakttog med ro 197

Men Anna stirrade med stela ögon och skräckslagen min på människomassan i land, i vars mitt tre eller fyra män släpade i väg med Horstmann.

XVI.

Ett par dagar efter sin hemkomst fick Anna besök av etatsrådet Zimmer, som gav en beskrivning av det uppträde hon själv varit vittne till. Läkarna hade dock den uppfattningen, att Horstmann blott inbillat sig, att han sett sin fru ombord på ångbåten. Meves hade fått en del kontusioner under striden, men det värsta var dock, att patienten påföljande dag i ett obevakat ögonblick gjort ett självmordsförsök och skurit sig i halsen mecl en bordskniv.

— Är såret farligt? frågade fru Horstmann.

— Jag måste tyvärr meddela er, att herr Horst-manns liv svävar i fara. Direktören skrev, att tillståndet visserligen icke är hopplöst, men han vågar ej lova något med bestämdhet.

Anna stirrade ut genom fönstret. "Varför önskar jag inte, att Gustaf skall dö?" tänkte hon. "Varför är jag svag nog att rysa vid den tanken. Efter någon tid skulle jag naturligtvis betrakta hans död som en befrielse, men det skulle nog kräva lång tid. Det förefaller mig som skulle den börda, som tynger på mitt samvete, aldrig kunna lättas."

Några veckor senare infann sig Meves hos fru Horstmann och krävde 5,000 mark för sveda och värk. Med dem skulle han sätta upp en krog i Düsseldorf och gifta sig. Fru Düsbach, som han förhandlade med, sökte till en början pruta ned beloppet till hälvten, men Meves lät ej rubba sig, han visste att han hade övertaget och drev sin vilja igenom.

Vintern kom och sällskapslivet började. Fru Horstmann deltog ofta i detsamma, men hon hade alldeles förlorat förmågan att roa sig. Hennes behagsjuka och äregirighet voro borta. Det var henne alldeles likgiltigt, om fru Oswald blev lika mycket kurtiserad och uppburen som hon själv och hon iakttog med ro198

att uppåtstigande stjärnor vid konstnärsfesterna överglänste henne.

Anna kunde inte sova ordentligt. Hon vände sig först till etatsrådet Zimmer, som rådde henne att gå tidigt till sängs, även om hon inte kunde sova. Hon gick därefter till en yngre kvinnlig läkare, som gav henne ett recept på morfin, samtidigt som hon tog det löftet av henne, att hon endast i nödfall skulle bruka detta medel, som kunde få

elaka följder genom alltför stort bruk. Men efterhand vande sig Anna vid denna bedövning och började snart använda alla möjliga knep för att skaffa sig morfin. På följderna gitte hon inte tänka, hon hade alldeles upphört att bekymra sig om morgondagen.

I hemmet gick allt som det kunde och ville. Anna blev bestulen och bedragen på alla sätt. Otaliga räkningar översvämmade hennes skrivbord och stundom saknade hon nödiga kontanter för de dagliga utgifterna.

När Dehwitz kom någon gång, gick han nervöst omkring på inspektion, trätte med tjänarna, rasade för någon obetydlighet och skällde på det fruntimmersregemente, som lät allt gå bäst det ville. På den senare tiden hade han ofta meddelat sin svär-mor och svägerska, att han hade obehag från myndigheternas sida med anledning av det sätt, på vilket Horstmanns förmögenhet förvaltades. Med stor möda räknade han då igenom böckerna utan att lyckas komma till klarhet beträffande de rätt stora summor, som voro och förblevo försvunna.

Den enda som visste råd vid sådana tillfällen var den gamla frun. Hon tog med sig alla dokument och papper in på sitt rum och gjorde det hela så obegripligt att även den mest skarpögde domare måste giva tappt. Men Dehwitz, som icke hade sin svärmors kallblodiga fräckhet, blev ofta ängslig över detta. Upprepade gånger kom det till häftiga uppträden mellan de båda. Endast i en enda punkt voro de eniga. Varje gång Anna begärde pengar, överhopade de henne med förebråelser. Anna brydde sig emellertid inte om deras prat. Hon köpte helt enkelt, vad hon önskade och lät skriva upp det.199

En eftermiddag i januari kom Anna hem från en promenad och fann Bert i sitt rum, han rökte en cigarett och gick fram och tillbaka över golvet. Han hade ätit en bättre middag och tog sig nu litet motion efter maten. Hon tände spritlampan under teköket, drog en länstol bort till ugnen och stirrade frånvarande in i elden.

—'1 Nå, frågade Bert, något nytt?

— Ja, jag har fått goda underrättelser från anstalten.

— Vad meddelade man?

— Han är bättre. Han har varit uppe och ute i det fria.

Bert såg på henne med spotsk min och mumlade:

— Och det kallar du goda underrättelser. Tro mig, det hade varit bättre för oss, om saken tagit en annan vändning.

De tego en stund. Så sade hon:

— Jag har också många gånger tänkt, att det varit bäst, om han vore död.

— Ja, det hade i varje fall gjort situationen mera klar.

— Kanske. Men nu önskar jag honom allt gott! Om jag bara kunde göra honom lycklig — till och med genom att offra min egen lycka —• tror jag nästan, att jag gjorde det.

Bert, £om en stund betraktat sin egen bild i spegeln, började på nytt vandra fram och tillbaka. Så stannade han framför Anna, skakade på huvudet och sade:

— Kvinnor äro underliga varelser!

Hon ryckte på axlarna.

— Jag önskar, att han kom hem och tog sitt hus, sina pengar och allt ifrån mig —. Så långt har det gått med mig.

— Och vad skulle det så bli av mig?

— Dig måste jag behålla.

Bert log belåtet och spatserade vidare. Han knäppte upp ett par knappar i västen:

— Jag tror sannerligen, jag börjar få måge.

— Litet grand. — Det är pä tiden att du gifter dig.

Han visslade och ställde sig åter framför spegeln.200

Det hade blivit så mörkt, att de inte kunde urskilja varandra.

— Har du varit pä kontoret?

— Nej, det går bättre, då jag håller mig borta därifrån.

Teet var färdigt och han flyttade en länstol bort till soffan, där han satt. Tankfullt lade hon sin hand pä hans skuldra och betraktade honom med en eftertänksam min.

— Tänk, om jag skulle förlora dig. — Varför var du här inte i går.

— Jag kan inte springa här varenda dag. Det skulle se märkvärdigt ut.

— Du gitter helt enkelt inte! 1 går var du hos fru Oswald.

Han rynkade pannan.

— Får jag inte gå på visiter. Det här spionerandet tråkar ut mig.

— Jag tänker inte spionera på dig. Du kan gå, vart du vill, svarade hon i trött ton.

Hon frågade, hur det stod till med bryggaren, som låg sjuk i vattusot. Bert trodde, att han icke skulle komma sig.

— När hon blir änka, karx du ju gifta dig med henne.

— Vad är det för ett infall!

— Det var bara skämt, sade hon och försökte le.

Därpå drog hon Berts huvud till sig och tryckte en

läng kyss på hans mun.

— Folk pratar mvcket om oss, sade Bert.

— Folk? Vem?

— Alla våra bekanta. Du skulle ramla baklänges, om du hörde allt som berättas i staden om vårt förhållande. Och det är mycket obehagligt för mig. För dig kan det bli högst farligt. Därför måste vi vara försiktiga för framtiden.

— Menar du, att du inte kan komma hit så ofta.

— Prat, det har jag inte alls sagt. Ge mig en kopp te, söta Anna!

Han fick sitt te och fortsatte:

— Ni lever här så, ja, formligt vilt, att man nästan kunde tro, att ni ville utmana folk och ge dem något att prata om.201

— Vad menar du egentligen med det?

— Tänk nu först på din svåger, Dehwitz. Han är sannerligen en snygg förmyndare. Han har själv berättat för mig, att han ständigt ligger i konflikt med myndigheterna. Av assessor Mehnert har jag fått reda på, att han sålt värdepapper och varken kan eller vill redogöra för, vad han använt pengarna till. I sådana saker får man sannerligen inte bära sig lättsinnigt åt. Det ser lindrigt sagt underligt ut! Och så din mor. Henne skulle jag passa på, om jag vore i dina kläder. Man viskar om, att hon spekulerar på börsen, och man frågar sig, varifrån hon får per.gar till det.

— Vad bryr jag mig om, vad folk pratar, sade Anna.

— Bli bara inte hetsig! Jag har inte alls för avsikt att blanda mig i dina ekonomiska angelägenheter. Som din gäldenär har jag allra minst rätt till det. Men för din egen skull skall jag säga dig, att du måste hålla ögonen

öppna, annars slutar det en dag med förskräckelse!

— Det slutar med förskräckelse under alla förhållanden.

— Sådant prat! Framtiden har ju på senaro tid börjat se strålande ut. Din man behöver du inte alls vara rädd för. Om läkarna tidigare inte varit alldeles säkra på sin sak, så har dock det senaste uppträdet övertygat dem. Om han lever i tio år eller tio månader är alldeles likgiltigt, från och med nu kan han betraktas som avliden. Den enda, som kan bli besvärlig är Lotte.

Anna nickade.

— Ja, Lotte är rätt besvärlig, men på annat sätt än du menar.

— Hennes närvaro plågar dig, det vet jag nog. Men det gitter jag inte ens tala om. Det finns kvinnor, som med sinnesro njuta den lycka livet bjuder dem, medan andra ständigt måste förstöra sin glädje eller salta den med sina tårar för att ge den smak. Men om tycke och smak skall man inte disputera. Du tror,

att flickungen betraktar dig som en fallen varelse, ett avskum. Enligt min tro förstår hon ingenting. Men om hon också såg något den kvällen, du vet, så tänker hon bara: "Nåja, mamma kysser Holleder, det kunde sannerligen också jag ha lust till!"

Bert log självbelåtet och strök över mustaschen. Så fortsatte han:

— Nej, jag tänker på något helt annat. Om två år är hon myndig och kan göra anspråk på sitt arv. Dessförinnan kan hon ha förlovat sig och då får du nöjet att utbetala hennes pengar ännu tidigare. Det där skulle du tänka på i tid och företaga motåtgärder i stället för att plåga dig med inbillade sorger.

— Vem skulle Lotte bli förlovad med? Hon talar ju aldrig med någon.

— Åh, det kan ske raskt nog. Att hon är ett gott parti, vet hela staden, och att hon är anspråkslös, är en dygd. Vacker är hon inte, men jag har talat med flera unga herrar, som tycka, att hon ser riktigt trevlig ut. Passa på, alltså!

— Men hur skulle jag passa på, om jag får fråga?

— Se till att få henne förlovad med en, som passar till familjen.

Anna såg förvånad på vännen, hon förstod inte vart han ville hän, hade ingen misstanke. Men det fyndiga, nästan lömska leende, som spelade kring hans mun, röjde, att hans plan var noga överlagd. Alla möjliga underliga tankar surrade genom Annas huvud, hon blev omväxlande röd och blek och stammade slutligen med kvävd röst:

— Du? — Du skulle verkligen kunna? — Store Gud, det är väl inte möjligt.

Bert tog Annas hand.

— Bästa Anna. Jag bad dig lugnt höra på mig och lyssna till förnuftets röst! Du drömmer evigt om en lycka utan fläck och skavank, om ett slags lycka, som ej existerar i denna jämmerdal, där man vid varje tillfälle måste kompromissa och tåla små obehagligheter för det måls skull, man strävar efter. Man måste sannerligen vara på sin vakt för att inte203

en vacker dag vakna upp i dyn. Därför bör du taga mitt förslag under övervägande.

Hon vände sig helt mot honom.

— Tänker du verkligen begå en sådan nedrighet?

Han ryckte på axlarna.

— Att du bara gitter begagna så starka utryck.

Anna rusade upp och vred händerna.

— Åh, Herre Gud! Du vill gifta dig med min styvdotter. Det är upprörande. Och det omtalar du för mig med det största lugn. Barmhärtige Gud! Vart driver ni mig hän?

— Vem talar du om?

— Min mor har förmått mig att begå bedrägeri och du —

— Förlåt, utropade Bert och rusade upp. Om vad din mor hittat på, vet jag ingenting och vill ingenting veta. Jag kan gå ed på, att jag inte haft att göra med de anordningarna. Och hade jag anat något, skulle jag på allvar avrått dig från att inlåta dig på sådant, ty det kan bli en förbannat obehaglig historia. Men vad jag råder dig till —. För resten var det hela naturligtvis bara ett skämt.

— Vad?

Ilan brast i skratt.

— Trodde du verkligen, det var mitt allvar. Men Anna, du kan väl ändå begripa, att jag inte kan gå omkring med den gåsen.

— Tig stilla, du menade, vad du sade — Åh, det liknar dig ju fullständigt.

Nu blev han också häftig och förebrådde henne, att hon ett ögonblick kunnat tro honom om någonting sådant. Han hade velat narra henne, men fruntimmer voro ju alltid så enfaldiga. Han lät efter hand lugna sig, till det yttre i varje fall. Hon hörde tyst på honom. Han kysste bort tårarna från hennes ögon. Sedan gick han, ty han skulle på bal.

Det fanns ögonblick, då Anna med avsky och förakt tänkte på Bert. Hon hatade honom på samma sätt, som hon stundom kunde hata morfin. Den lidelse, som för helt kort tid hade bemäktigat sig honom, hade försvun-204

nit som morfinruset och det återstod den brutale, kalle egoisten, som icke hade en ädel tanke, inte var i stånd till en varm känsla. Han var så alldaglig, så tarvlig.

Hon jämförde Holleder med Horstmann. Hon förstod, varför hon aldrig kunnat bli lycklig med denne, men insåg också, att det alltid funnits något storslaget hos honom. Ofta då han förklarat sina planer för henne, hade hon smittats av hans entusiasm. Han hade fått henne att le, hon hade varit stolt över honom och hans kraftiga natur hade tillfredsställt hennes sinnlighet.

— Jag tror verkligen, att jag älskat honom, tänkte hon, jag höll av honom och skulle kanske ha funnit lyckan vid hans arm, om jag blott varit litet klokare. Nej, inte klokare, men bättre och kärleksfullare mot honom. I olyckans tid borde jag ha stått honom bi, men i stället för att hjälpa honom, svek jag honom och förspillde mitt liv!

Lotte hade en tid varit djupt olycklig. Hon hade av doktor Zimmer fått reda på, att läkarna trodde, att hennes far i en hallucination sett sin fru tillsammans med Holleder på båten. Men själv visste hon, att Holleder varit med på färden och kände helt hans förhållande till Anna. Hon drog den slutsatsen, att hennes far var frisk och orättfärdigt hölls inspärrad av Anna och hennes familj. Denna tanke gav flickan ingen ro, hon beslöt att söka rädda sin far. Under uppgift, att hon skulle besöka sin mormor, som var sjuk, reste hon i stället till Romannshausen. Dit anlände även efter några dagar en ung konstnär, Klaus Fernow, som hon lärt känna på en målarateljé i Düsseldorf och i hemlighet var förlovad med. Med tillhjälp av en sjukvårdare lyckades Horstmann fly från anstalten. Lotte väntade honom med en vagn. Hans böjda gestalt gjorde ett pinsamt intryck på Lotte och hon kunde aldrig glömma hans förgrämda ansikte, vilket var liksom förstenat av sorg. Med tåg fortsatte de till Köln och därifrån till Düsseldorf, dit Horstmann anlände mitt i den glada karnevalstiden. Han gick in och köpte en revolver och begav sig därefter i riktning mot sitt hem. 205

XIII.

I år skulle fastlagslördagen firas i Konstnärsföreningen med en fest à la Watteau. Fru Oswald skulle föreställa fru Pompadour, men i den vevan avled bryggaren och man bestormade fru Horstmann med böner att övertaga rollen. Motsträvigt gav hon efter, men hela festdagen befann hon sig i en förtvivlad stämning.

I förhallen, innan hon trädde in i festsalen, hade Anna varit i ordstrid med sin syster, fru Dehwitz, och hade i hastigheten yttrat saker, som voro elakare än vad hon avsett. Hon såg en ful glimt i Alices ögon och hade en känsla av, att systern i sin naturliga lömskhet skulle betala henne tillbaka med ränta. Var gång hon under dansen kom i närheten av fru Dehwitz, tänkte hon: "När skall den förgiftade pilen träffa mig?"

Efter midnatt blev stämningen mycket hög och Anna lyckades med vin, dans och musik bedöva sig så mycket, att hon kunde spela den muntra roll, som passade till dräkten. Ett par gånger dansade hon med Bert, men han var — som så ofta på sista tiden — tystlåten och irriterad. Hon gjorde narr av honom och frågade, om han överansträngt sig med arbete. Djupt kränkt vände han henne ryggen och försvann kort därefter. Då var klockan ungefär två. Anna var så upphetsad, att hon ej längre bekymrade sig om något. Medan hon satt vid bordet och pratade, kom Alice bort till henne och frågade:

— Vet du, vad jag har hört?

Anna såg leende upp, räckte systern sitt glas och sade:

— Drick det här, så glömmer du din ondska.

Litet senare, då hon efter en lång stunds dans stod

och stödde sig mot en officers arm, hörde hon ett samtal mellan en herre och Alice, som formligen trängt sig fram i hennes närhet.206

— Så kort efter mannens död, hörde hon sin syster säga. — Förlovningen kan då alldeles inte var ekla-terad. — Det vänta de väl med någon tid ännu, men den är ett faktum. — Det kommer att intressera min syster.

Anna vände sig om.

— Vem har förlovat sig?

— Herr Holleder och fru Oswald.

Anna hade en känsla, som om man kört en kniv i bröstet på henne.

Nästa dag behöll Anna morgondräkten på. Trött och förstörd, icke minst av den myckna champagnen, släpade hon sig från soffan till en stol, därifrån till fönstret och så bort till vrån vid kakelugnen. Det susade ständigt för öronen på henne, händerna brände som i feber och hon plågades av en stickande smärta i bröstet. Och ändå var hon egentligen inte mera olycklig än innan hon hört talas om Berts förlovning. Hon hade bara fått sitt elände mera klart för sig. Hon hade för länge sedan upphört att rå om den man, som nu gått förlorad för henne.

— Varför grämer jag mig egentligen mera i dag än i går, tänkte hon. Honom hade jag ju för länge sedan genomskådat. Jag visste, att han skulle vända mig ryggen den dag, då det passade honom. För honom var jag endast en bland de många. Det visste jag förut. Det band, som redan lossnat, har nu blivit sönderrivet och det är bäst så. Jag är fri. Jag önskar, att jag kunde jaga alla bort ifrån mig och sitta här ensam i en vrå. Jag är trött på människor, trött på tillvaron,

Sorgmodigt stödde hon huvudet mot handen.

— Det är underligt, att allt vad jag fordom föraktade, nu förefaller mig som det enda nödvändiga. Sinnesro, harmlös belåtenhet, såaan den förekommer hos enkla människor. Det som man plägar kalla ett gott samvete —. Jag har levat mitt liv felaktigt. Men hur skall jag nu bära mig åt för att göra allt gott igen?

Hon grubblade ännu en stund, men kom så till den slutsatsen, att det ej fanns något att göra. Framtiden207

kunde endast bli än mera tröstlös. Den enda utväg, hon hade, var en dosis morfin, så stor att hon aldrig vaknade mera. Hon ryckte till, ty hon hade med ens kommit till att tänka på Bert. Hur var han måntro till mods. Led han också av samvetsförebråelser. Åh-nej, dylika ting var han förskonad ifrån. Han skulle helt visst skratta som en okynnig pojke, som håller på att begå ett elakt streck.

Som skick var i Düsseldorf höll fru Horstmann öppet hus under de tre fastlagsdagarna. Vem som helst hade

tillträde till hennes hem och i skydd av masken kommo ofta personer, som knappast kände henne till utseendet. De drucko champagne, åto kakor och underhöl-lo sig med damerna samt drogo sig därefter tillbaka utan att någon visste, vilka de voro. I dag skulle Anna allra helst ha varit alldeles ensam, men eftersom hon i går hade inbjudit alla sina bekanta, måste hon naturligtvis spela den gästfria värdinnan.

Anna hade skrivit och bett Bert komma, men intet svar hade anlänt, då hon vid femtiden på eftermiddagen började kläda sig. Hon sminkade sig och snörde på sig Watteaudräkten. Nu måste hon skynda sig, ty dörrklockan hade ringt flera gånger. Dehwitz ropade, att hon strax måste komma ned. I trappan mötte hon sin mor, som ville gå ned i salongen i morgonskor, smutsig, otvättad och ruvsig i håret. De kommo i ordväxling, men modern vidhöll att hon ville vara med, ty hennes vän och bankir Schöbel hade lovat komma.

— Den där har sannerligen varit dig en dyrbar vän, mumlade Anna.

— Vad! Skall du också göra mig nervös. Akta dig, eljest kunde något inträffa. Jag är inte hågad att tåla förebråelser. Jag skulle verkligen vilja veta, vad som blivit av dig, om du inte haft mig.

— Men, Herregud, skrik då inte så rysligt. Tig, annars stänger jag dig inne på ditt rum.

Anna ilade nedför trappan. Tamburen var full av människor, som hälsade på frun i huset med högtidliga bugningar.

Beständigt kommo nya, i maskeraddräkter utstyr-208

da gäster. Sälen var fylld till trängsel. Stämningen blev efter hand muntrare. Snart visade sig också Bert. Han var klädd i frack och hade en bred mörk halsduk men var varken maskerad eller sminkad. Han kastade en övermodig blick på sällskapet och nickade åt Anna. Hon satt i en soffa och var trött på hela den karnevalslustighet, som utvecklades. En enda blick på Bert hade övertygat henne om, att han kom som en främling, vilken avbrutit all närmare bekantskap med henne. Anna slöt ögonen och var nära att svimma. Hon skämdes över den vilda maskeraden, hon önskade, att alla de stojande människorna varit tusen mil därifrån. Hon längtade efter att få taga av sig sin egen skrikande kostym. Hon gick bort till Bert.

— Står något på? frågade han.

— Nej, varför det?

— Därför att du skrev, att jag skulle komma.

— Jag längtade efter dig, du har inte visat dig här på så länge.

— Du vet väl varför jag inte kommit. Folk pratar så mycket om oss.

— Åh, låt dem bara prata. Följ med, jag längtar efter ett förnuftigt samtal.

— Omöjligt. I afton skall jag--

— Du skall på bal i Konsertpalatset. Var det det du ville säga.

— Nej, jag är bortbjuden.

— Vart skall du hän?

— Till fru Oswald.

— Jaså, sade Anna. Hon såg stjärnor för ögonen och benen darrade under henne.

— Har du något emot det?

— Nej, gå du, eftersom du är förlovad med henne.

— Kom inte med den där dumma historien.

— Det är kanske inte så dumt, mumlade hon, jag önskar dig i alla fall lycka till.

— Han vände sig för att gå bort. Men hon grep honom i rockärmen.

— Svara mig, Bert. Säg bara, om det är sant eller inte. Jag måste veta sanningen och skall ej209

göra dig några förebråelser. Du har ju din frihet!

— Ja, det skulle jag tro.

Hon satte sig ned på soffan.

— Det är alltså slut mellan oss, viskade hon.

Anna hade förlorat all besinning. Då och då öppnade hon ögonen och såg på Bert med vilda blickar. Dessemellan vred hon sig som om hon höll på att dö av smärta. Bert hade ställt sig framför henne för att dölja henne så mycket som möjligt.

— Anna, så samla dig då och låt bli sådana här komedier.

— Skicka bort de här förskräckliga människorna, stönade hon med döende stämma.

— Prat, sade han med dämpad men vredgad röst, res dig nu och det strax.

— Ack, låt mig sitta ett ögonblick. Alltsamman är ju så likgiltigt. Allt är förbi — ja, gå bara — jag håller dig inte kvar.

Bert ryckte på axlarna, bet i mustaschen, gjorde min av att vilja gå, men stannade. Han såg nämligen, att något särskilt måste ha inträffat. De utklädda gästerna hade plötsligt blivit tysta och betraktade något, som Bert ej kunde se från den alkov, där han uppehöll sig med Anna. Kapten Dehwitz stod som förstenad med ett glas i handen, hans stela ögon sågo ut som ville de krypa ut ur ögonhålorna och det mörkröda ansiktet.

Horstmann hade kommit in. En stund hade han stått stilla framför sitt hus, bakom vars upplysta fönster brokiga gestalter rörde sig. Så gick han långsamt och med böjd hållning in i huset. Hatten hade han helt mekaniskt tagit av sig och hans slöa blick svävade frånvarande över de församlade. Han rörde sig framåt som en automat, han såg allt och såg dock ingenting. Hans ögon hade ännu ej upptäckt de två han sökte. Alla de andra voro honom fullständigt likgiltiga.

— Men vad betyder detta?

— Åh, det är en mask, sade en herre, utklädd som positivspelare.

— Är ni verkligen äkta, farbror lille? frågade en210

ung student, förklädd till pensionsflicka, i det han nappade Horstmann i håret.

Denne svarade inte utan gick vidare utan att ändra en min.

— Vad är det! Är det ingen förklädnad! utbrast studenten och tog förskräckt ett steg tillbaka.

Plötsligt stod Horstmann ansikte mot ansikte med sin svärmor, som utstötte ett halvkvävt rop. Horstmann gick nu med större raskhet bort mot alkoven och drog med ett ryck de tunga sidengardinerna åt sidan. Därinne såg han dem i det förrädiska halvmörkret i en ställning, som röjde deras förtrolighet, men i detta ögonblick, då han kunde kastat sig över dem, kände han ej samma vilda raseri som den gången, då han sett dem på ångbåten. Det såg nästan ut, som om han ej observerat Bert. Men han nickade åt Anna med mörk min.

Hon stirrade på honom och kunde ej få fram ett ord. Holleder, som i första ögonblicket blivit lamslagen av skräck, sökte smyga sig förbi Horstmann för att fortast möjligt komma ut ur huset. Då han rörde sig, drog emellertid ingenjören fram en revolver, men innan skottet brann av slog Bert till hans arm, så att kulan gick i golvet. Nu uppstod ett vilt tumult. Alla de maskerade trängdes kring Horstmann, som på detta sätt formligen omgavs av en mur. Dehwitz, som kommit till, vrålade som en besatt:

— Håll honom, för satan! Håll fast den galna människan!

Alice skrek, fru Düsbach grät, tjänarna ropade:

— Håll honom! Han är vansinnig! Håll fast den galne mannen!

Vid dessa ord greps Horstmann av oemotståndlig skräck och tänkte endast på att rädda sig genom flykt. De närmast stående veko tillbaka och ingen lade hand på honom.

Dehwitz skrålade allt högre:

— Håll honom! Han är galen!

Bert hade redan räckt fram handen för att gripa211

tag i honom, men Anna utropade med befallande röst:

— Rör honom inte! Låt honom gå! Försök inte att röra honom!

Ingen visste, vad han borde göra. När en sträckte fram handen för att taga fast Horstmann, slog hans granne honom över armen. Hela flocken trängde sig mot dörren och drog Horstmann med sig. Plötsligt stod han ute i förstugan. Han störtade ut, medan ropen skallade bakom honom och hela sällskapet rusade ut på gatan. Horstmann störtade i väg som jagad av furier utan att -veta varthän det bar. Han hörde klapprandet av fötter bakom sig, hörde att hans förföljare voro oense, men han visste ej om de skulle gripa honom eller låta honom slippa undan. Larmet blev värre och värre. Från Cor-neliusplats kom en ny folkhop störtande i hopp att få se något märkvärdigt. Maskerade och omaskerade rusade i väg och gatsmutsen stänkte om Horstmann. Alla skreko och skrålade:

— Håll honom! Hejda tjuven! Slå ner honom! Hurra! Mord! Brand! Hallå!

Gatpojkarna hoppade högt i luften av förtjusning, då de båda folkhoparna stötte samman och blevo en enda röra. Dehwitz, som förlorat sin svåger ur sikte, knuffades hit och dit. Plötsligt knuffades han bort mot ett hus och där låg Horstmann hopkrupen i en vrå. Två poliskonstaplar banade sig med möda väg genom hopen, som Dehwitz nätt och jämt lyckats få på benen. Han bars till en droska av kaptenen och en utklädd student. En poliskonstapel frågade vart det skulle bära hän och Dehwitz svarade:

— Till polisstationen. Han måste inom lås och bom.

Konstapeln steg då upp på kuskbocken och så bar det i väg.

Gästerna voro nu borta. Anna satt ensam med sin mor och syster i salongen, där allting var upp-och nedvänt: Efter att ha varit borta cirka en halv timme kom Dehwitz tillbaka. Han hade ordnat allt212

med poliskommissarien, som lovat låta bevaka Horstmann, tills det kom svar på ett telegram, som genast avsänts till Grafenberg. Han hoppades kunna anbringa patienten på något hospital under kvällens lopp. För den saken erfordrades endast en attest av doktor Zimmer. Dehwitz hade redan varit hos denne, men han var på sjukbesök och kom först hem om en timmes tid. Då skulle kaptenen på nytt besöka honom.

Anna förklarade, att hon kände sig mycket opasslig och strax ville gå och lägga sig. Hon reste sig och giok sin väg utan att räcka de andra handen. Därefter stängde hon in sig på sitt rum och satte sig borta vid fönstret. Ute på gatan hördes alltjämt larm och skrål. Anna satt med huvudet mot handen och stirrade med själsfrånvarande uttryck på den brokiga sidenkjolen. Ett bittert leende lekte kring hennes läppar. Ögonen hade ett outsägligt trött uttryck.

Efter att en kort stund ha suttit fördjupad i tankar, tände hon lampan, satte sig vid skrivbordet och lade Horstmanns revolver, som hon stoppat i fickan, vid sidan om sig. Utan att betänka sig skrev hon raskt följande brev till doktor Zimmer:

Herr Geheimeråd!

Min man är inte sinnessjuk. Vi ha alla ljugit, jag mera och värre än de andra. Hans påståenden, som Ni ansett för galenskap, ha alla varit fakta. Det är min sista önskan, att han skall försättas på fri fot. Jag kan inte leva längre. Jag ser ej någon annan utväg än döden. Hälsa min man och säg, att jag icke varit lycklig.

Eder Anna Horstmann.

Hon ringde och lämnade brevet till sin kammarjungfru med befallning att det genast skulle överlämnas till geheimerådet själv.

— Skall jag inte hjälpa frun med omklädningen först?

— Nej, det behövs inte.213

Hon sade adjö till jungfrun, som hon tyckte mycket om, och i det hon tryckte hennes hand, ålade hon henne att med detsamma ge sig iväg med brevet.

Anna väntade tills hon hade hört att tjänsteflickan stängt gatudörren efter sig. Därpå reglade hon sin dörr och satte sig på sin vanliga plats vid fönstret. Med handen lätt stödd mot länstolens rygg i den ställning, hon på denna plats så ofta intagit under många skymningstimmar, tittade hon in i skvallerspegeln, som återkastade en gaslyktas sken. Ett ögonblick senare tog hon revolvern med fast hand, medan hon bet tänderna samman och tryckte huvudet mot länstolens ryggstöd. Därpå tryckte hon av och sköt sig i högra tinningen. Då de andra vid ljudet av skottet skyndat till och sprängt dörren, funno de henne liggande i de sista dödsryckningarna. Geheimerådet Zimmer kunde sedan han i en hast anlänt till huset, blott konstatera att döden inträtt.

Klockan var då tre på morgonen. Till midnatt hade det rått den största oro i huset, därefter hade man efter hand gått till vila. Fru Dehwitz, som vakade vid systerns lik, hade lagt sig på en säng och sökte läsa litet. Kaptenen tillbringade natten i ett rum på nedre botten. Han hade av sorg, skräck och oro druckit så mycket rödvin, att han fallit i tung sömn. Även tjänarna hade gått till vila efter att ha ingående diskuterat den sorgliga tilldragelsen.

Den enda, som bevarat fullständig sinnesro, var gamla fru Düsbach. Medan de andra invånarna i huset rusade omkring som voro de galna, hade hon förhållit sig alldeles lugn. Strax, då Zimmer visade henne Annas brev, och därefter gick bort till polisstationen, förstod hon fullt klart, vilka följderna måste bli av Annas förklaring. Den glada fastlagstiden måste få ett ohyggligt efterspel. Lika lugn och nykter som svärsonen var förvirrad och berusad övertänkte hon, vad som borde göras. Och sedan hon uppgjort sin plan, skred hon genast till verket. Först listade hon sig ned i Horstmanns arbetsrum och brände en del komprometterande brev. Därpå öppnade hon kassaskåpet och tog alla reda penningar, som funnos där, och vecklade om-214

kring dem ett stycke vaxduk, som hon ofta under sin sjukdom använt till varma omslag. Så lämnade hon huset.

Utanför var det mörk natt. Tunga moln drogo över himlen, men då och då lyste månen ett kort ögonblick. Hastigt böjde hon sig ned, kastade ännu en forskande blick tillbaka och kröp så in bland buskarna. Därinne stod ett hagtornsträd, som varje vår spred en bedövande doft, ett kraftigt träd, som skulle komma att blomma i många år till. På en punkt bildade rötterna en knut, som låg ovan jorden. Precis tre handsbredder från denna knut grävde den gamla frun ett hål. Hon hade med sig en kniv och en sked och brukade dessa verktyg som den flitigaste mullvad. Jorden var frusen och hon måste hacka upp den med kniven. Svetten rann nedför pannan på henne, trots att natten var kall. Äntligen var hålet djupt nog. Hon lade ned vaxdukspaketet och stoppade i en hast jorden ned igen. Klockan var fem, då hon var inne igen.

Då hon smög sig uppför trappan, såg hon ljus skina ut genom dörrspringan till Annas rum. Hon kunde ej låta bli att kika in genom nyckelhålet och hennes blick föll på likets bleka ansikte.

— Stackars gås, mumlade hon i det hon ljudlöst gick vidare. Sedan hon tvättat händerna en smula och bundit om sig en tjock yllekofta för att ej få snuva efter den nattliga utflykten, gick hon till sängs och tänkte på, vad som väl skulle komma att inträffa. De närmaste dagarna skulle säkert medföra många obehag, men hon skulle inte tappa modet för den skull. Hon kände det djupaste förakt för dotterns uppförande.

Annas feghet och svaghet endast hade bringat denna olycka över familjen. Hon vände emellertid bort tankarna från denna eländiga varelse, som ej var värd hennes medkänsla, och tänkte på vad kraftfullare medlemmar av hennes släkt gjort. Hon tänkte på sin mormor, den gamla, haltande mormodern, som varje kvartal själv gått med sina besparingar till sin bankir! Hon hade uträttat något här i världen. Hennes man hade hängt sig, själv hade hon

suttit i fängelse, men hon hade lika fullt inte uppgivit sitt värv. Hela familjen hade smick-215

rat henne <xh krupit för henne. Hon hade blivit nittionio år gammal och hon hade kommit i jorden med alla övliga hedersbetygelser! "Ja, det kan man kalla en klok kvinna", tänkte fru Düsbach, "pengar måste man ha och tålamod därtill. Även om man sätter mig i fängelse ett år eller två, har jag ju tiden för mig. Jag är ung ännu. Det gäller bara, att inte släppa taget. Man måste vara ståndaktig. Vad är det, det står i skriften? Jo, där står: Var trofast intill döden, så skall du vinna livets krona."

Och medan den gamla kvinnan drog det mjuka täcket kring sitt insjunkna bröst, tänkte hon med skadeglad glädje på det ögonblick, då hon ånyo skulle lista sig genom trädgården och gräva upp sitt lilla präktiga paket.

XVIII.

Geheimerådet Zimmer hade varit fördomsfri nog att underteckna en förklaring, att fru Horstmann berövat sig livet i ett anfall av tillfällig sinnesförvirring och därför fick hon kyrklig begravning. Ett långt begravningståg följde henne till hennes sista vilorum. Hennes släktingar sågo en smula nervösa ut.

På själva begravningsdagen blevo fru Düsbach och kapten Dehwitz anhållna. Det hade nämligen visat sig, att två tredjedelar av Horstmanns förmögenhet voro borta. På rättens föranstaltande begav sig ingenjören till Bonn för att tillbringa en tid hos en specialist där, vilken var chef för en berömd klinik för sinnessjukdomar. Efter sex veckor avgav professorn den bestämda förklaringen, att även om Horstmann möjligen haft ett återfall i sin första akuta sjukdom, så var han numera fullt frisk. Framför allt kunde man ej draga i tvivelsmål hans förmåga att själv sköta sina egna affärer.

Dom i den Dehwitz-Düsbachska affären kunde ej avkunnas, förrän Horstmann åter lagligen förklarats myndig. Naturligtvis väckte saken det största uppseende i Dusseldorf. Bert Holleder kände sig under lång tid 215

rat henne <xh krupit för henne. Hon hade blivit nittionio år gammal och hon hade kommit i jorden med alla övliga hedersbetygelser! "Ja, det kan man kalla en klok kvinna", tänkte fru Düsbach, "pengar måste man ha och tålamod därtill. Även om man sätter mig i fängelse ett år eller två, har jag ju tiden för mig. Jag är ung ännu. Det gäller bara, att inte släppa taget. Man måste vara ståndaktig. Vad är det, det står i skriften? Jo, där står: Var trofast intill döden, så skall du vinna livets krona."

Och medan den gamla kvinnan drog det mjuka täcket kring sitt insjunkna bröst, tänkte hon med skadeglad glädje på det ögonblick, då hon ånyo skulle lista sig genom trädgården och gräva upp sitt lilla präktiga paket.

XVIII.

Geheimerådet Zimmer hade varit fördomsfri nog att underteckna en förklaring, att fru Horstmann berövat sig livet i ett anfall av tillfällig sinnesförvirring och därför fick hon kyrklig begravning. Ett långt begravningståg följde henne till hennes sista vilorum. Hennes släktingar sågo en smula nervösa ut.

På själva begravningsdagen blevo fru Düsbach och kapten Dehwitz anhållna. Det hade nämligen visat sig, att två tredjedelar av Horstmanns förmögenhet voro borta. På rättens föranstaltande begav sig ingenjören till Bonn för att tillbringa en tid hos en specialist där, vilken var chef för en berömd klinik för sinnessjukdomar. Efter sex veckor avgav professorn den bestämda förklaringen, att även om Horstmann möjligen haft ett återfall i sin första akuta sjukdom, så var han numera fullt frisk. Framför allt kunde man ej draga i tvivelsmål hans förmåga att själv sköta sina egna affärer.

Dom i den Dehwitz-Düsbachska affären kunde ej avkunnas, förrän Horstmann åter lagligen förklarats myndig. Naturligtvis väckte saken det största uppseende i Dusseldorf. Bert Holleder kände sig under lång tid216

inte riktigt väl till mods, men han låtsade som om ingenting hänt och visade sig på de ställen, där man brukat se honom. Han hördes med uppriktigt beklagande omtala fru Horstmanns död. Ju mera man fick veta om hans förhållande till den avlidna, desta starkare blev den allmänna oviljan mot honom. Även personer, som inte annars brukade vara kräsna, undveko honom. En dag, då han kom på visit hos fru Oswald, meddelade betjänten honom,

att frun var bortrest utan att efterlämna någon adress.

Bert stannade ännu någon tid i staden, men då han med varje dag blev mer och mer ensam, började han längta efter en miljöförändring. Han sålde allt han kunde bli av med av sina ägodelar, stängde sin bostad och avreste till Paris.

Efter sin hemkomst från kliniken bodde Horstmann tillsammans med Lotte i ett hus i Slottsträdgårdsgatan. Den unga flickan lät genast fadern få reda på, att hon var förlovad. Horstmann gav med glädje sitt samtycke. Klaus Fernow blev nu en daglig gäst och gjorde vad han kunde för att göra livet så drägligt som möjligt för sin blivande svärfar. Det unga paret insåg dock snart, att deras ansträngningar i denna riktning hade föga resultat. Horstmann fortsatte att vara tyst och sluten, han syntes tycka bäst om, att man lät honom vara i fred med sina egna tankar. Han var i regel lugn och stilla, men besöken hos undersökningsdomaren gjorde honom alltid så nervös och upphetsad, att Lotte till slut blev orolig. Hon önskade snart få slut på hela den ledsamma historien.

Den dag processen skulle handläggas försvann Horstmann. I sista ögonblicket greps han av skräck för att infinna sig i domsalen och kunde ej uthärda tanken att bli medelpunkten för allas blickar, att bli beglodd av en nyfiken och illasinnad hop, han ville ej var med, då hans livs olycka offentligt behandlades. Han hatade ej mera sina fiender. Han brydde sig inte om, huruvida de blevo straffade eller ej, han ville ej veta något om dem eller deras öde. Den, som under de senaste åren upptagit alla hans tankar, den, som varit föremå-217

let för hans kärlek, hans hat, hans ångest och hans harm, hon vilade nu i jorden. När han satt och lyssnade till Lotte, som ödmjukt försökte vinna hans kärlek med ömma ord, och hon försäkrade honom hur kärleksfulla hon och Klaus Fernow skulle bli mot honom, tänkte han för sig själv: "Det är mycket bra. De mena väl! Hon är alldeles som modern, men det bryr jag mig ju inte om. Det är oerhört likgiltigt alltsamman." Han hade en känsla av, att hans liv var avslutat, att han ej längre hade något med människorna att skaffa och intet att eftersträva här på jorden.

I hospitalets fångenskap, i den malätna länstolen vid det förgallrade fönstret och på den mosklädda stenbänken i parken hade han förintats. Själ och kropp voro som upplösta och han blev aldrig mera människa. Där hade han kanske kunnat vegetera i många år, suttit där med rynkad panna, hopknipna läppar och blicken på den oöverstigliga muren. Men nu, då han på nytt skulle leva ute i världen, föll han samman. Han märkte, att hans kraft var bruten, hans lemmar stela, att han ej i dag kunde nämna, vad som ägde rum i går och att han ej längre var i stånd att få sin gamla vrede att blossa upp. Han var en skugga av sig själv, en askhög, där den sista gnistan var slocknad. Världen var en annan, människorna voro honom främmande och tråkade ut honom.

Morgonen till den dag, då han skulle infinna sig i rätten för processen, stoppade han på sig litet pengar och gick till järnvägsstationen utan att taga avsked av Lotte. Han köpte en biljett till Elberfeld. Därifrån begav han sig till fots i väg mot Luringen. Det var en lång promenad och han passerade många byar. Då och då vilade ban sig, därefter fortsatte han längs Wupper-floden. Han såg svarta rökpelare stiga upp ur skorstenarna, hörde ångvisslorna och maskinhjulens larm. Han såg fabriksarbetare gå förbi i grupper. Efter hand blev flodens vatten klarare, på båda stränderna och längs den stigande landsvägen lyfte ekar och bokar sina nyutslagna kronor. Men solens guldglans på de nya löven lockade honom inte, han lyssnade ej heller till

Vansinnig eller icke? 35218

bofinkarnas muntra kvitter, hörde ej lärkans drillar, då den höjde sig upp ur åkrarnas plogfåror. Hans blick stirrade långt bort i fjärran. Han kände ju så väl denna plats, där man först såg landsvägsbron. Då han närmade sig, började hans hjärta slå, hans steg blevo lättare och ett förväntansfullt leende visade sig vid munnens fåror. Då han nådde platsen — en stenbänk under ett valnötsträd högt över floden, som brusade i väg nere i dalen — blev han stående, besviken och bedrövad. Han stirrade och stirrade men kunde ingenting se. Och blodet började brusa, harmen steg upp inom nonom. Han spände blicken med all sin kraft och äntligen kunde han urskilja den. Helt svag och tunn såg han spännets järnbåge välva sig i den solklara luften, som en dimslöja, som en drömbild. Länge stod han här, försjunken i betraktelser. Just sådan hade han sett den för sin själs ögon, då först den tanken

vaknade hos honom, att spänna en enda jättelik båge över den skogbevuxna dalen. Det föreföll honom, som hade han alltid tänkt sig saken så — under barndomsåren, i träldomens tid, hela hans liv hade haft detta fjärran mål, som han eftersträvat. Långsamt vandrade han vidare. Vid varje krök av landsvägen trädde bilden allt tydligare fram. I tankarna genomgick han än en gång planens utveckling. Äntligen såg han den väldiga skölden med de gyllene bokstäverna: 18 — Luringerbron — 81.

Bortåt aftonen nådde han fram till ett litet skogsvärdshus, som låg halvvägs uppåt bergssidan. På terrassen stodo borden ännu dukade, men det fanns inga gäster. Då Horstmann tagit plats kom en kypare fram

till honom: — önskar herrn kanske ett glas öl?

Horstmann svarade inte strax. Vaktmästaren tog ett steg tillbaka och då han såg, att gästens blick vilade på bron, sade han:

— Ja, den är storartad, inte sant?

Ingenjören nickade.

Solen gick ned bakom bergen. Först doldes den av ett blått molnbälte, men strax därefter dök den glödande eldkulan fram på nytt och belyste den grå järnkonstruktionen så att den såg ut, som om tusende gyllene219

flammor lekt om den. Det glänste och lyste över trädens ljusa kronor.

— Ni har förstås kommit hit för att se vår bro? fortsatte vaktmästaren. Man kan nog våga påstå, att den är enastående. — Skulle det alltså vara ett glas öl?

— Ja, ett glas öl och litet att äta.

— Om herrn vill äta, borde herrn gå inomhus. Det är trevligare där.

Horstmann kastade en blick in genom dörren, så väl han kände igen rummet, ja, den stora festsalen mindes han också.

— Tack, men jag föredrar att sitta här ute.

Vaktmästaren kom tillbaka med ölet och en matsedel.

Horstmann beställde några smörgåsar. Men han förlorade matlusten, redan innan han tagit mer än en enda bit. Medan han åt, gick vaktmästaren fram och tillbaka på terrassen, medan han tvinnade sin tunna mustasch. Då och då kastade han en tankfull blick på den ensamma gestalten, gästen satt med handen under hakan och stirrade ut över dalen.

— Om herrn har lust att se bron underifrån, behöver ni endast följa den lilla stigen här. Därifrån ser man bäst, hur svindlande hög bågen är. Härifrån tager den sig föga ut. Men den är 400 fot hög och 300 fot lång.

— Det vet jag, mumlade Horstmann.

— Kanske herrn önskar ett fotografi? Vi ha ett alldeles utmärkt fotografi av fotograf Flasche i Elberfeld. Honom har herrn kanske hört omtalas? Jag skall taga fram några kort.

— Tack, men jag känner till dem allesammans--

Låt mig hellre få några cigarrer.

Kyparen försvann och visade sig efter ett ögonblick med två cigarrlådor. Horstmann tände en cigarr och fortsatte att betrakta sin bro, över vilken skymningen började breda sig.

— Den har kostat många miljoner, anmärkte vaktmästaren i förbigående.220

Ingenjören nickade och fortsatte att röka.

Dalen låg i grått dis, kvarnen med det mossbelupna taket kunde nätt och jämt urskiljas. Över vattnet stego vita dimmor upp och blevo allt tätare. Längs bron tändes nu lyktorna.

— I två år byggde de på den med över fyra hundra arbetare. Och under hela tiden hände det inte en enda olyckshändelse.

— Vem var det, som byggde bron? frågade Horstmann.

Vaktmästaren tänkte efter ett ögonblick, så svarade han:

— Staten!

Horstmann betalade och gick sin väg längs stigen, som genom tät lövskog förde ned till stranden. Här satte han sig med ryggen stödd mot en av brons pelare. Över hans huvud välvde sig bågen till svindlande höjd. Han andades djupt. Nu var han på den plats, där hans av hat, harm och ångest förpinade hjärta äntligen kunde finna ro. Han lutade huvudet mot det kalla järnet. Han hade lust att klappa pelaren som man klappar en god, gammal vän på axeln. I en enda stor linje, enkel som spännets där, stod hans liv framför honom. Nu, då han stod vid dess avslutning, kände han varken bitterhet eller agg. Allt vad han drömt cm, hade ju ej gått i uppfyllelse, men det bästa hade han dock nått. Hans händer hade varit till gagn och spåren av hans verksamhet skulle ej försvinna med honom själv, om man skulle minnas hans namn eller inte!

Vid hans fötter brusade floden, stjärnorna blinkade, bladen rasslade för kvällsvinden. Han tänkte på gamla tider, på den tid, då han satt här som liten pojke med sitt metspö, på den tid, då han som resande gesäll besökte trakten.

Han kunde blivit sittande på det sättet hela natten. Men då månen steg upp, ansåg han tiden vara inne för den sista vandringen.221

Det är en gammal iakttagelse att självmördare föredraga att använda det verktyg, varmed de äro förtrogna. Kusken hänger sig i en pisksnärt, barberaren använder rakkniven. Det är den sista äran, den sista tilliten de visa sitt yrke. Horstmann hade beslutat att lokomotivet skulle göra honom den sista tjänsten.

Långsamt, ty han visste, att han hade god tid, steg han uppför sluttningen. Vid varje steg vaknade minnen om fader och moder samt kamrater från svunna dagar. Han nådde järnvägsbron och gick försiktigt längs spåret på brons mitt. Plötsligt frammanade dödstanken hos honom en föreställning om Annas slut och han greps av den vildaste smärta.

Åter stod Holleders bild för hans öga och om han ägde någon ouppfylld önskan, så var det att få döda denne slyngel, innan han själv dog. "Den hunden, den slyngeln!" mumlade han och knöt händerna, medan ådrorna svällde i hans panna.

Plötsligt hörde han långt borta en svag vissling. Han rätade på sig och tog av sig hatten, så att hans vita hår fladdrade för vinden. Med vilt uppspärrade ögon stirrade han ut i natten. Nu såg han två lysande punkter i fjärran. Stodo de stilla? Kommo de närmare? Var det dem han väntade på? Då ljöd ånyo lokomotivets vissling, nu starkare och kraftigare. En rysning av fröjd genomilade hans kropp, medan han lyssnade till detta ljud, som i hans öron ljöd skönare än en sångerskas härligaste sång. Nu hörde han hjulens dundrande fortplanta sig längs skenorna. Han hade valt en plats mellan två lyktor, där det var mörkast. De glödande ögonen närmade sig och kastade långa ljusstrimmor över bron. Ständigt starkare brusade det, från ett fjärran rassl nde växte ljudet till ett bedövande dån.

Horstmann tumlade fram med utbredda armar som ville han taga lokomotivet i famn. Han visste ej mera, vad han gjorde. Han greps av den känsla, som överväldigat honom den dagen, då han första gångensåg järnkolossen rusa förbi sitt barnaöga. Nu genomskars luften av en vissling, som gick honom genom märg och ben. Han föll på knä. Då — i det sista ögonblicket — hördes ett skrik som från ett levande väsen, som rusar upp i skräck — men hjulen rullade vidare utan att låta hejda sig och krossade honom, som låg under dem.
